

NURMIJÄRVEN KUNNAN TILINPÄÄTÖS 2023

Nurmijärvi

Sisältö

1. TOIMINTAKERTOMUS	1
Kunnanjohtajan katsaus.....	3
1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa	4
1.1.1 Nurmijärven kunnan hallinto	4
1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	7
1.1.3 Nurmijärven kunnan toimintaympäristö ja talouden kehitys	9
1.1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	19
1.1.5 Nurmijärven kunnan henkilöstö	20
1.1.6 Ympäristöasiat	22
1.1.7 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	23
1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä	27
1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus	28
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen	28
1.3.2 Toiminnan rahoitus	29
1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset	30
1.5 Kokonaistulot ja -menot	32
1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous	33
1.6.1 Konserniohjaus	34
1.6.2 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	34
1.6.3 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	35
1.6.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	35
1.6.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut	36
1.7 Tilikauden tuloksen käsittely	40
2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	41
2.1 Käyttötalouden toteutuminen	43
2.1.1 Sosiaali- ja terveyspalvelut	43
2.1.2 Konsernipalvelut	45
2.1.3 Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	59
2.1.4 Ympäristötoimiala	83
2.1.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen	101
2.2 Tulolaskelmaosan toteutuminen	104
2.3 Investointiosan toteutuminen	106
2.4 Rahoitusosan toteutuminen	108
2.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta	109
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	111
3.1 Nurmijärven kunnan tuloslaskelma	113

3.2 Nurmijärven kunnan rahoituslaskelma	114
3.3 Nurmijärven kunnan tase.....	115
3.4 Nurmijärven kunnan konsernituloslaskelma	117
3.5 Nurmijärven kunnan konsernirahoituslaskelma	118
3.6 Nurmijärven kunnan konsernitase	119
4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	121
4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	123
4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	123
4.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot	124
4.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	125
4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot.....	126
4.3 Tasetta koskevat liitetiedot.....	129
4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	129
4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot	133
4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot	135
4.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajien palkkioita koskevat liitetiedot.....	137
5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET.....	139
5.1 Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen tilinpäätös.....	143
5.1.1 Toimintakertomus	143
5.1.2 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut.....	156
5.1.3 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	160
5.1.4 Taseen liitetiedot.....	161
5.1.5 Allekirjoitukset	165
5.2 Aleksia-liikelaitoksen tilinpäätös.....	169
5.2.1 Toimintakertomus	169
5.2.2 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut.....	174
5.2.3 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot.....	177
5.2.4 Taseen liitetiedot.....	177
5.2.5 Eriytetty tuloslaskelma	180
5.2.6 Allekirjoitukset.....	181
5.3 Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen.....	183
6. TYTÄRYHTEISÖJEN TOIMINTAKERTOMUS- JA TILINPÄÄTÖSTIEDOT	185
6.1 Kiinteistö Oy Aitohelmi.....	187
6.2 Kiinteistö Oy Aleksis Kiventie 14	189
6.3 Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalo	191
6.4 Nurmijärven Sähkö - Konserni	193
6.5 Nurmijärven Kodit Oy.....	197
6.6 Rajamäen Uimahalli Oy	201

Nurmijärvi

7. LUETTELOT JA SELVITYKSET	203
7.1 Käytetyt kirjanpitokirjat ja selvitys kirjanpidon säilytyksestä	205
7.2 Luettelo tositelajeista	206
7.3 Tunnuslukujen laskentakaavat	207
7.4 Kirjanpidontilit	209
7.5 Yhteenveto avustuksista	218
8. ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ	221

TOIMINTAKERTOMUS

TOIMINTAKERTOMUS

Kunnanjohtajan katsaus

Poikkeuksellisten tuloutusten vuosi

Vuoteen 2023 ovat vaikuttaneet mm. sähköpulan uhka, eduskuntavaalit, lintuinfluenssa, korkojen nousu, Ukrainan sota ja varautuminen mm. hybridivaikuttamiseen.

Nurmijärven kannalta suurin kysymys on ollut se, miten talouden ongelmia voidaan ratkoa pitkällä aikavälillä. Valtuusto päätti perustaa poliittisen ohjausryhmän päivittämään Nurmijärven kestävä kasvun ohjelman (NUUKA) ja päätökset saatiin hienosti maaliin valtuustoryhmien yhteistyössä.

Vuoden 2023 tilinpäätöksestä tuli ennakkoidusti poikkeuksellisen positiivinen. Syynä historiallisen suureen ylijäämään olivat sote-uudistuksen seurauksena syntyneet verohännät ja Ilvesvuoren pohjoisosan myynti Kesko Oyj:lle. Ilman näitä kertaeriä, tulos olisi jäänyt negatiiviseksi.

Talouden kannalta muita keskeisiä tapahtumia vuonna 2023 ovat olleet mm. kunta-alan palkankorotukset, energiansäästötoimet, Säästökeskuksen, Raalan ja Nummenpään koulujen, sekä Pikku Paronin kiinteistön myynti, jäähallin remontti, Lepsämän koulun uudisrakennus, Rajamäen kampustyön käynnistyminen, useat infrainvestoinnit mm. Ropakkotien pysäköintipaikka, Klaukkalan alikulku, Parkkimäen urheilukentän peruskorjaus, Länsikaaren koulu piha, Kirkonkylän meluvalli, Lepsämäntien remontti, Rajamäen linja-autoasema, Lähtelänojan kunnostus, Kuntotien tienlylytyspaikka, Lopentien pyörätien osa, Astrakanintien uudistaminen ja Viirinlaakson katujen ja vesihuollon rakentaminen.

Vaikka tonttikauppa Nurmijärvelläkin hieman hidastui, vuosi 2023 oli asuntotuotannon osalta varsin vilkas. Kaikkiaan kunnan alueella valmistui 518 asuntoa, joista 24% erillispientaloihin, 5% rivitaloihin ja 71% kerrostaloihin. Valmistuneiden asuntojen määrään nähden väestönkasvu oli kuitenkin odotettua pienempi, vain 0,7%.

Kaavoitushankkeista merkittävimpiä ovat vuonna 2023 olleet metsäkylän osayleiskaavatyön eteneminen, Rantakulman asemakaava, Kyjynpuiston kaavamuutos ja Kirkonkylän kehittämistyö.

Vuoteen on mahtunut myös useita kehittämishankkeita, kuten TE-uudistukseen valmistautuminen, Klaukkalan minipalveluverkkotyö, matkailutoimialan edistäminen, kunnan historiikin kirjoittaminen ja apulaisjohtajapilotointi varhaiskasvatuksessa.

Viestinnässä olemme lisänneet erityisesti päätöksenteon näkyvyyttä ja vuorovaikutteisuutta. Listapalaveri podcastit aloitettiin, kirjastoissa järjestettiin leikkimielinen mielenosoitus, lisätty omatuotanteista videoviestintää, sekä englanninkielistä viestintää. Viestintätempauksista erityisen suuren näkyvyyden sai Euroviisujen kannustustempaus 7 Kääriää.

Työmme on vuoden aikana saanut myös arvostusta, mm. Nurmijärven lukio on reitattu KUUMA-seudun parhaaksi, Uudenmaan 10. parhaaksi ja valtakunnallisesti 15. sijalle. Nurmijärven kunta voitti myös Kiertokapulan kierrätyskilpailun, saimme Uudenmaan yrittäjiltä hopeisen yrittäjälipun ja saimme Uudenmaan liitolta Minä Elän -tapahtumista Uusimaa palkinnon.

Lämmin kiitos kaikille kunnan päättäjille, työntekijöille sekä yhteistyökumppaneille! Olemme yhdessä selvittäneet monta kiperää tilannetta ja onnistuneet synnyttämään Nurmijärvelle paremman arjen ilmiöitä.

Outi Mäkelä

kunnanjohtaja

1.1 Olennaiset tapahtumat toiminnassa ja taloudessa

1.1.1 Nurmijärven kunnan hallinto

Valtuusto

Valtuusto käyttää kunnan ylintä päätösvaltaa ja ohjaa päätöksillään koko kunnan kehittämistä. Tärkeimpinä tehtävinä ovat kunnan hallinnon järjestäminen, kunnan taloudellinen vallankäyttö, kunnallisten sääntöjen antaminen, kunnan kannan ottaminen tärkeissä kuntaa koskevissa asioissa sekä kunnan toimielinten ja johtotason virkojen täyttäminen.

Valtuusto kokoontui kertomusvuonna 8 kertaa ja pöytäkirjoihin kertyi 90 päätöstä.

Kokoonpano 2023:

<u>Puolue</u>	<u>Nimi</u>	<u>Ammatti</u>
KESK pj	Toivonen Kallepekka	maanviljelijä
KOK I vpj	Mattila Riina	johtava sosiaalityöntekijä
PS II vpj	Lakee Hannu	metsätalousyrittäjä
KOK	Ahonen Seppo	kenttärövästi
KOK	Aittakallio Minna	asiantuntija, vanhustyö
KESK	Anttila Jukka	hallintotieteiden lisensiaatti, eläkeläinen
KOK	Diakite Jaana	it-konsultti
SDP	Fager-Jokisalo Janine	tuotantotalouden insinööri (AMK), KTM opiskelija
PS	Heinonen Heikki	yrittäjä
KOK	Hägg Arto	kiinteistökehitysjohtaja
KESK	Kalliokoski Taneli	ekonomi, palvelutuotantopäällikkö
KOK	Karpo Sampo	luova johtaja
VIHR	Kopsala Maritta	nuorisotyönohjaaja, diakoni, sosionomi
KESK	Korhonen Virpi	toimitusjohtaja
KD	Kuula Ina	sosionomi, ratkaisukeskeinen terapeutti
PS	Laitinen Esa	maanrakennusurakoitsija, sorvaaja
PS	Lappalainen Mira	terveydenhoitaja (YAMK)
SDP	Latva Jerry	koneasentaja
PS	Lehtimäki Tommi	yrittäjä
SDP	Lepolahti Harri	ylitarkastaja, varanotaari
SDP	Luoma Maria	opiskelija, hallintokoordinaattori
PS	Maijala Jouni	eläkeläinen, rikosylikonstaapeli eläkkeellä
KOK	Malkamäki Jussi	suunnittelija
KESK	Mantila Elli	kirjanpitäjä
SDP	Markkanen Aulikki	pankkitoimihenkilö, eläkeläinen,
KOK	Mattila Riina	johtava sosiaalityöntekijä
KESK	Mustonen Kalle	toimittaja, valokuvaaja
VIHR	Niinimäki Leni	erityisluokanopettaja, KM
VIHR	Pasanen Sanna	musiikin lehtori
PS	Pirkkala Kimmo	kuljetuspäällikkö
PS	Putkonen Matti	työmies
KESK	Raekannas Riiikka	sairaanhoitaja
KESK	Rantala Sirpa	luokanopettaja, KM
SDP	Rousu Sirkka	hallintotieteiden tohtori (HT)
KOK	Rätty Virpi	erityisopettaja
PS	Salo Henry	sijoitusasiantuntija
SDP	Sandberg Jenni	palveluvastaava, tradenomi
KESK	Sivula Tapio	myyntijohtaja
KESK	Suhonen Otto	varusmies

KOK	Suomi Joonas	KTM, yrittäjä
PS	Syväkangas Teijo	tekninen asiakaspalvelupäällikkö
KOK	Taipale Janne	rehtori
KOK	Takalo-Eskola Tarleena	FM, opettaja
PS	Tapiolinna Maiju	hankintapäällikkö
KOK	Tarikka Visa	myyntilaskuasiantuntija
KESK	Tofferi Mirja-Liisa	opettaja, DI
VAS	Toikkanen Hannu	asentaja
KESK	Vanhanen Matti	kansanedustaja
KOK	Vaulamo Petri	toimitusjohtaja
VIHR	Virolainen Ville	luokanopettaja
VIHR	Virtanen Sami	ohjelmapäällikkö
KOK	Vuorisalo Juhani	rikosylikomisario

KOK 14 (vaalliiitto KOK + RKP), KESK 12, PS 11, SDP 7, VIHR 5, VAS 1, KD 1

Kunnanhallitus

Kunnanhallituksen tehtävänä on valvoa ja panna täytäntöön valtuuston päätökset yhdessä muun luottamushenkilö- ja viranhaltijaorganisaation kanssa. Lisäksi kunnanhallituksen tehtäviin kuuluu mm. johtaa kunnan hallintoa ja valvoa kunnan etua, edustaa kuntaa sekä tehdä sen puolesta sopimukset ja muut oikeustoimet.

Kunnanhallitus kokoontui 21 kertaa ja päätöksiä kertyi 199.

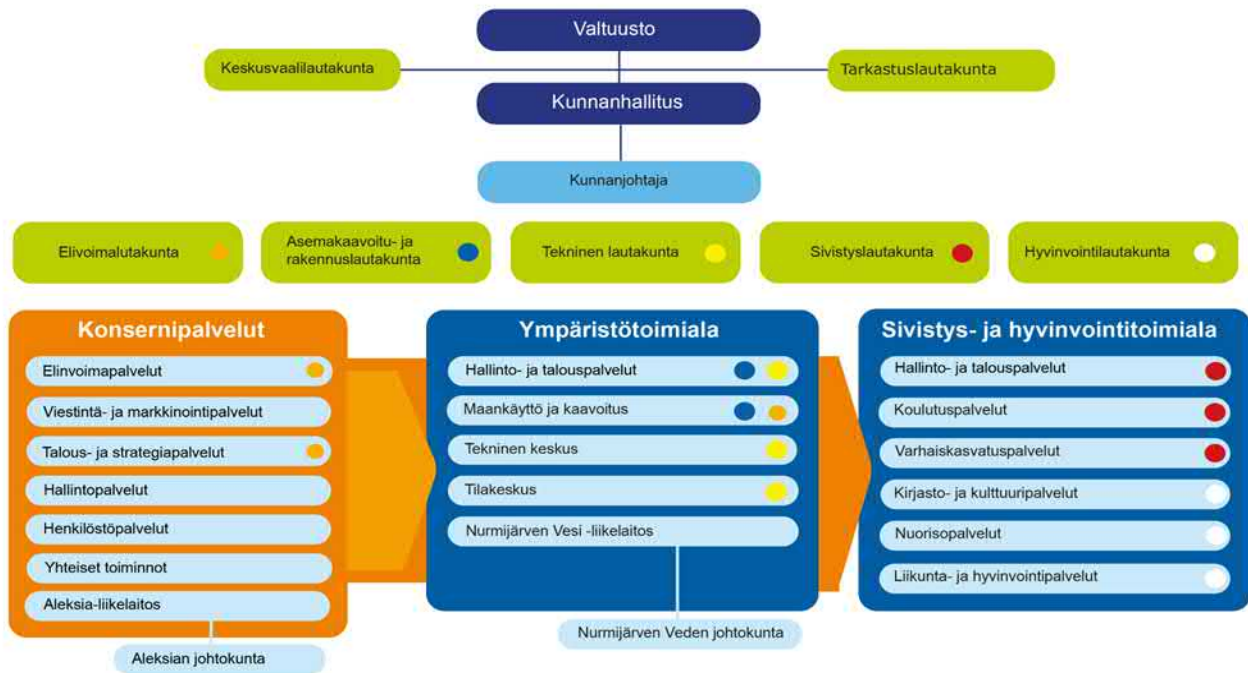
Kokoonpano 1.6.2023 alkaen:

KOK pj	Räty Virpi	erityisopettaja
KESK I vpj	Raekannas Riikka	sairaanhoitaja AMK
PS II vpj	Tapiolinna Maiju	hankintapäällikkö, sairaanhoitaja
KOK	Hägg Arto	rakennusinsinööri
PS	Maijala Jouni	eläkeläinen, rikosylikonstaapeli
VIHR	Niinimäki Leni	erityisopettaja, KM
PS	Pirkkala Kimmo	kuljetuspäällikkö
SDP	Sandberg Jenni	palveluvastaava, tradenomi
KESK	Sivula Tapio	myyntijohtaja
KESK	Suhonen Otto	opiskelija
KOK	Vaulamo Petri	toimitusjohtaja

Kokoonpano 31.5.2023 asti:

KOK pj	Vaulamo Petri	toimitusjohtaja
KESK I vpj	Raekannas Riikka	sairaanhoitaja AMK
PS II vpj	Tapiolinna Maiju	hankintapäällikkö, sairaanhoitaja
KOK	Hägg Arto	rakennusinsinööri
SDP	Lepolahti Harri	ylitarkastaja, varanotaari
PS	Maijala Jouni	eläkeläinen, rikosylikonstaapeli
KOK	Mattila Riina	johtava sosiaalityöntekijä
KESK	Mustonen Kalle	toimittaja, valokuvaaja
VIHR	Niinimäki (ent. Pispala) Leni	erityisopettaja, KM
KESK	Sivula Tapio	myyntijohtaja
PS	Örling Ritva	henkilöstökoordinaattori

Nurmijärven kunnan organisaatio 2023

Tilivelvolliset

Organisaatio	Viranhaltija	Tilivelvollisuuden peruste
<u>Konsernipalvelujen toimiala</u>	hallintojohtaja	toimialan johtaja, elinvoimalautakunnan esittelijä
Hallintopalvelut	kunnan lakimies	tulosaluepäällikkö
Henkilöstöpalvelut	henkilöstöjohtaja	tulosaluepäällikkö
Talous- ja strategiapalvelut	talusjohtaja	tulosaluepäällikkö
Elinvoimapalvelut	elinvoimajohtaja	tulosaluepäällikkö
Viestintä- ja markkinointipalvelut	viestintäpäällikkö	tulosaluepäällikkö
Yhteiset toiminnot	kunnanjohtaja	kunnanjohtaja, kunnanhallituksen esittelijä
<u>Sivistys- ja hyvinvointitoimiala</u>	sivistysjohtaja	toimialan johtaja, sivistyslautakunnan esittelijä, hyvinvointilautakunnan esittelijä
Hallinto- ja talouspalvelut	hallintopäällikkö	tulosaluepäällikkö
Koulutuspalvelut	opetuspäällikkö	tulosaluepäällikkö
Varhaiskasvatuspalvelut	varhaiskasvatuspäällikkö	tulosaluepäällikkö
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	kirjastonjohtaja	tulosaluepäällikkö
Nuorisopalvelut	nuorisopäällikkö	tulosaluepäällikkö
Liikunta- ja hyvinvointipalvelut	hyvinvointipäällikkö	tulosaluepäällikkö
<u>Ympäristötoimiala</u>	tekninen johtaja	toimialan johtaja, teknisen lautakunnan ja asemakaavoitus- ja rakennuslautakunnan sekä elinvoimalautakunnan esittelijä
Maankäyttö ja kaavoitus	yleiskaavapäällikkö	tulosaluepäällikkö
Tekninen keskus	kunnallistekniikan päällikkö	tulosaluepäällikkö
Tilakeskus	tilakeskuksen päällikkö	tulosaluepäällikkö
Hallinto- ja talouspalvelut	hallintopäällikkö	tulosaluepäällikkö
	rakennustarkastaja	tulosyksiköpäällikkö, esittelijä rakennusvalvonnan

Nurmijärven Vesi

vesilaitoksen johtaja

Aleksia

palvelujohtaja

viranomaisasioissa asemakaavoitus- ja rakennuslautakunnassa

liikelaitoksen johtaja, liikelaitoksen johtokunnan esittelijä

liikelaitoksen johtaja, liikelaitoksen johtokunnan esittelijä

1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

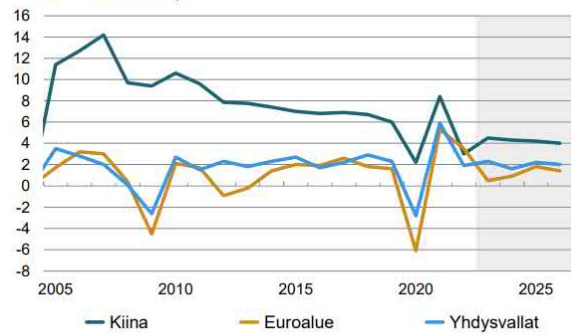
Yleinen taloudellinen kehitys

Maailmantalouden näkymät ovat epävarmat ja näkymiä heikentävät geopoliittiset jännitteet, korkeiden korkojen välittyminen yksityiseen kulutukseen ja siihen liittyvä kuluttajien heikko luottamus sekä maailmankaupan vaatimaton kehitys. Toisaalta inflaation nopea hidastuminen sekä hyvä työllisyystilanne tukevat kasvunäkymiä. Maailmantalouden odotetaan kasvavan 2,7 prosenttia vuonna 2024 ja kiihtyvän kolmeen prosenttiin vuonna 2025.

Euroalueella talouskasvu on pysähtynyt loppuvuonna 2023 ja teollisuuden sekä palveluiden ennakoivat indikaattorit ovat tasaantuneet heikolle tasolle. Talouskasvu elpyy vuoden 2023 0,5 prosentista 0,9 prosenttiin vuonna 2024 ja maailmantalouden elpymässä kiihtyy edelleen 1,8 prosenttiin vuonna 2025. Yhdysvaltojen talousnäkymät ovat melko suotuisat eikä talouden odoteta ajautuvan taantumaan kireästi rahapolitiikasta huolimatta. Kiinassa talousnäkymät ovat haastavat kiinteistösektorin ollessa syvässä kriisissä. Myös vienti on ollut vaikeuksissa, mutta piristyi kuitenkin hieman loppuvuotta kohden.

Kansainvälisillä rahoitusmarkkinoilla tunnelma on ollut melko optimistinen markkinakorkojen laskun myötä ja myös odotukset rahapolitiikan keventämisestä ovat aikaistuneet. Erityisesti pankkien näkymät ovat myönteiset, kun viime keväänä pankkien ongelmien pelättiin kärjistyvän Yhdysvalloissa ja Euroopassakin. Geopoliittiset jännitteet pysyttelevät kuitenkin edelleen korkeana Venäjän hyökkäyssodan jatkumisen sekä Lähi-idän konfliktin takia ja niissä tapahtuvat käänneet voivat aiheuttaa odottamattomia markkinahäiriöitä. Riskinä on myös inflaation kiihtyminen uudelleen keskuspankkien tavoitetasojen yläpuolelle.

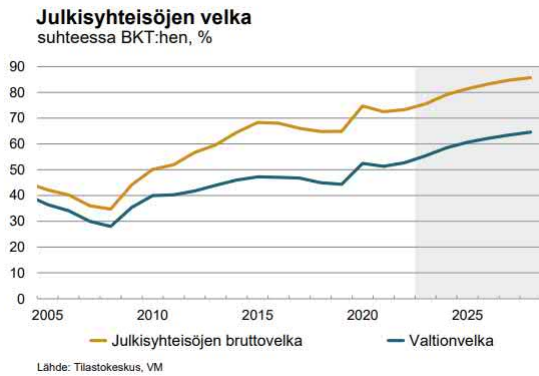
Bruttokansantuote
määrän muutos, %

Suomen talous ajautui odotetusti taantumaan ja loppuvuoden taloustilanne oli heikko BKT:n supistuessa 0,5 prosenttia. Hintojen ja korkojen nousu on vähentänyt investointeja ja kotitalouksien kulutusta. Rakentamisessa on heikoin tilanne, mutta myös palveluiden hyvä kasvu on pysähtynyt. Taantumasta on tulossa odotettua syvempi ja pidempi, joka on heikentänyt näkymiä myös vuodelle 2024. Talouden odotetaan kuitenkin kääntyvän kasvuun ja BKT kasvaa vuonna 2024 0,7 prosenttia ja kasvu vahvistuu vuosina 2025 ja 2026.

Julkisen talouden näkymä on ollut synkeä pitkään eikä näkymä ole muuttunut valoisaksi vieläkään. Talouskasvu kääntyi viime vuonna hienoiseen laskuun ja sen odotetaan olevan vaimeaa myös vuonna 2024. Inflaation aiheuttama menojen kasvu heikentää julkisen talouden rahoitusasemaa. Heikko talouskehitys pitää julkisyhteisöjen alijäämät syvinä ollen vuonna 2023 2,5 prosenttia suhteessa BKT:hen ja heikon talous- ja työllisyyskasvun sekä hitaan verotulojen kasvun myötä odotetaan vielä heikentyvän 3,5 prosenttiin vuonna 2024. Tämän jälkeen sen odotetaan kuitenkin kohentuvan noin 3,0 prosenttiin suhteessa BKT:sta, kun hallituksen sopeutustoimet alkavat purra sekä talous ja työllisyys alkavat kasvaa ennustejakson lopulla. Hallituksen ohjelmassa sopimat säästöt ja työhön kannustavat uudistukset pienentävät

talouden alijäämää, mutta eivät riitä pienentämään alijäämää tavoitteeksi asetettuun yhteen prosenttiin suhteessa kokonaistuotantoon vuonna 2027 eikä taittamaan julkisen velan kasvua suhteessa kokonaistuotantoon vuoteen 2027 mennessä. Julkinen velka nousee sopeutumistoimista huolimatta vuoteen 2028 mennessä yli 85 prosenttiin suhteessa BKT:hen.

Kuntatalouden kehitys

Kuntien ja kuntayhtymien vuoden 2023 ennakkolisiin tilinpäätöstietoihin pohjautuvan Kuntaliiton analyysin mukaan kuntatalous jäi hieman odotuksista, mutta ylsi kuitenkin tasapainoon viiden vuoden tauon jälkeen toiminnan ja investointien rahavirran ollessa lievästi ylijäämäinen. Sitä aikaisemmin kuntatalous oli tasapainossa vuonna 2006. Vuoden 2023 tulos oli 1,8 mrd. euroa, joka koostui täysin kertaeristä. Verohännät paransivat tulosta 1,4 mrd. euroa ja sote-uudistuksen vuoksi takaisinperittävät valtionosuudet 0,5 mrd. euroa. Ilman kertaluonteisia eriä tulos olisi jäänyt lievästi negatiiviseksi asetuen -0,1 mrd. euroon.

Sote-uudistus muutti merkittävästi sekä kuntien menoja että tuloja vuonna 2023. Toimintakulut laskivat noin 52 prosenttia (n. 22,5 mrd. euroa), jota selittää pääosin poistuneet sote ja pela -kustannukset. Toimintakuluissa oli kuitenkin myös kasvua mm. henkilöstökuluissa sopimuskorotusten vuoksi ja lisäkustannuksia aiheutui myös Sanna Marinin hallituksen tehtävien laajennuksista, kuntien työmarkkinatuen kustannusten kasvusta sekä Uk-

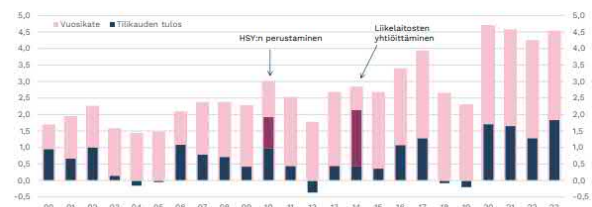
Väestön ikääntyminen jarruttaa talouden tulonmuodostusta ja työllisyyden sekä tuottavuuden kasvua tukevien toimien lisäksi tavoitteiden saavuttaminen vaatisi lisää säästöjä sekä muita toimia, joilla ylläpidettäisiin kokonaisverokertymää. Teknologinen murros, energiasiiromä ja näihin kytkeytyvä talouden uusteollistaminen luovat konkreettisia mahdollisuuksia, joita hyödyntämällä voi syntyä Suomeen uutta tuotantoa ja uusia työpaikkoja, mutta nekin tuskin riittävät oikaisemaan rakenteellista epätasapainoa julkisen talouden rahoituksessa ainakaan lyhyellä aikavälillä.

Lähteet:
VM: 95/2023, Taloudellinen katsaus talvi 2023

rainasta sotaa pakenevien henkilöiden palvelujen järjestämisestä mm. varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa.

Toimintatuotot laskivat 28 prosenttia (n. 2,8 mrd. euroa), jossa näkyi sote-perusteisten asiakasmaksujen, myyntituottojen ja muiden toimintatuottojen poistumisen lisäksi mm. varhaiskasvatustulosten aleneminen 1.8.2023 alkaen. Toimintatuottoja paransivat Ukrainasta tulleiden pakolaisten järjestämiseen saadut valtionavustukset sekä valtionavustukset myös eri kehityshankkeisiin. Kuntien ja kuntayhtymien toimintakate pieneni noin 59 prosenttia (-20 mrd. euroa).

Kuntien ja kuntayhtymien vuosikate sekä tilikauden tulos

Soten taloudelliset vaikutukset alkavat vasta vähitellen selkiytyä, mutta tilinpäätösarvioiden perusteella kuntakentän eriytyminen on kiihtynyt edelleen. Tilikauden tulos oli paras yli 100 000 asukkaan ja 20 000–100 000 asukkaan kunnissa, mutta pienemmissä kunnissa tulos oli selkeästi heikompi ja aivan pienemmissä kunnissa jopa

heikkeni vuodesta 2022 verohännästä huolimatta. Huomioitavaa kuitenkin, että yksittäisen vuoden taloutta voi maakuntatasollakin heiluttaa yhden kunnan kertaluonteinen omaisuuden myynti tai alaskirjaus.

Soteuudistus vaikutti merkittävästi myös verotuloihin, kun kaikkien Manner-Suomen kuntien tuloveroprosentteja laskettiin 12,64 prosenttiyksiköllä vuonna 2023 ja kuntien yhteisöveron tuotosta siirrettiin valtiolle kolmannes. Kiinteistöverotuotot kasvoivat kuitenkin 4,4 prosenttia. Verotulot laskivat yhteensä noin 46 prosenttia (12,3 mrd. euroa), mutta huomioitavaa, että sinne sisältyi positiivisena eränä 1,4 mrd. euroa sote-uudistusta edeltäviltä vuosilta tilitettäviä veroja.

Soteuudistus vaikutti myös valtionosuuksien pienenemiseen, jotka laskivatkin 66 prosenttia eli noin 7,1 mrd. euroa. Ennakollinen sote-siirtolaskelma sisälsi valtionosuutta liikaa 500 milj. euroa, joka vähennetään pois tulevina vuosina.

Viime vuosi oli siis historiallinen poikkeusvuosi, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu, niitä vastaavat nettokustannukset sekä niitä vastaavat verotulot, investointivastuu ja osa lainakanasta siirtyivät hyvinvointialueille. Vuonna 2023 kuntien ja kuntayhtymien lainakanta laski yli 5 mrd. euroa ja kuntien lainakanta supistui 300 milj. eurolla. Rahoitusmarkkinoiden kiristyminen näkyi myös kuntasektorilla. Korkokulut kasvoivat noin 150 miljoonalla eurolla, mutta korkokulujen kasvu oli kuitenkin huomattavasti markkinakorkoa hillitympi. Korkokulujen kasvua on suojannut pääosin kiinteäkorkoisten lainojen käyttäminen, mutta myös korolta suojaavat korkojohdannaiset, joita oli noin 50 kunnalla. Korkokulujen voidaan olettaa kasvavan lähivuosina, kun kiinteäkorkoisten lainojen korot tulevat tarkistettavaksi eikä markkinakorkojen odoteta palautuvan vuotta 2022 edeltävälle tasolle.

Lähde:
Kuntaliitto: Vuoden 2023 tilinpäätösarviot, Kuntaliiton tiedote 6.2.2024: Kuntatalous asettui tasapainoon vuonna 2023 – taloutta avittivat huomattavat poikkeuserät

1.1.3 Nurmijärven kunnan toimintaympäristö ja talouden kehitys

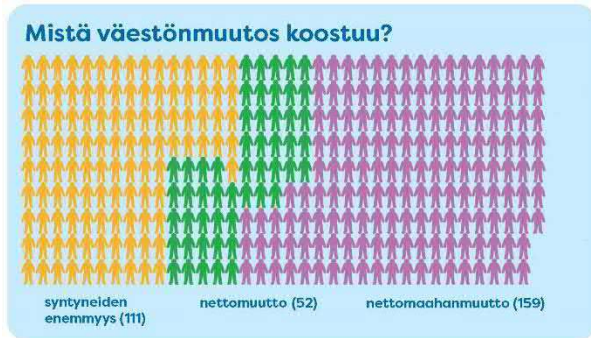
Olellaiset muutokset toimintaympäristössä

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023*
Väestö	41 178	41 577	41 897	42 010	42 159	42 665	42 993	43 663	44 127	44 458	44 773
väkiluvun muutos	459	399	320	113	149	506	328	670	464	331	322
Väesön kasvu (%)	1,1	1,0	0,8	0,3	0,4	1,2	0,8	1,6	1,1	0,8	0,7
Kuntien välinen nettomuutto	186	100	86	-226	-13	408	174	473	217	93	52
Nettomaahanmuutto	49	53	6	167	31	12	46	107	96	107	159
Syntyneitä	456	506	464	419	380	359	390	382	448	401	419
Kuolleita	234	253	245	242	245	274	277	289	301	328	308

* Tilastokeskuksen vuoden 2023 ennakkotiedot

Väestön kasvu

Vuonna 2023 Nurmijärven väkiluku kasvoi 322 uuden asukkaan verran eli 0,7 %. Kasvusta 16 % muodostui muuttoliikkeen vaikutuksesta, 35 % selittyi luonnollisella väestönkasvulla ja 49 % maahanmuutolla.

Ikäluokittain tarkasteltuna viime vuoden kasvu keskittyi 30-49 -vuotiaiden ikäluokkaan, eläkeikää lähestyviin sekä erityisesti 75 vuotta täyttäneisiin. Vaikka potentiaalisten perheellistymisikäisten, varsinkin 30-39 -vuotiaiden, ikäluokka kasvoi, ei tämä silti riittänyt kasvattamaan alle kouluikäisten lasten määrää kuin kolmella lapsella. Sen sijaan Helsingin seudun kirkkaasti suurin syntyneiden määrä auttoi kasvattamaan pienten, alle kolmevuotiaiden, lasten määrää kahdellakymmenellä vuoden takaisesta. Mikäli korona-ajan vuoden 2021 vauva-aiikaa ei huomioida, syntyi reilusti yli neljäsataa lasta viimeksi 2010-luvun puolivälissä. Edelleen ollaan kuitenkin kaukana 2000-luvun alun lukemista, jolloin keskimääräisenä vuotena syntyi reilusti yli viisisataa lasta. Muutoksesta huolimatta Nurmijärven luonnollinen väestönkasvu on nykytilanteeseen nähden korkealla tasolla ja Helsingin seudun kehyskunnista suurinta. Toisena tulevassa Järvenpäässä luonnollinen väestönkasvu on melkein puolta pienempää. Helsingin seudun kymmenestä kehyskunnasta vain puolessa luonnollinen väestönkasvu on positiivista.

Vuoden 2023 väestönkasvusta lähes puolet syntyi nettomaahanmuuton vaikutuksesta. Nettomaahanmuuton tilastollinen kasvu selittyi pitkälti ukrainalaispakolaisten siirtymisellä maahanmuuttotilastoon. Tämä on kuitenkin vain tilastollinen luku. Mikäli henkilö on ollut vuoden vastaanottojärjestelmässä, voi hän hakea kotikuntamer-

kintää. Kotikuntamerkintää hakeneet siirtyvät tämän jälkeen väestötilastoissa maahanmuuttaneiksi, vaikka ovat jo aiemmin asuneet kunnassa. Vaikka ukrainalaiset ovat hakeneet ja saaneet Nurmijärvelle kotikuntamerkinnän, ei tämä välttämättä kaikkien osalta tarkoita paikoilleen asettumista. Monet liikkuvat työn ja opiskelupaikan perässä sekä arvioivat mahdollisuuttaan palata Ukrainaan.

Vuosi 2023 jatkoi vaikeasti ennakoitavien vuosien sarjaa. Vallitseva maailmantilanne, talousympäristön epävarmuus sekä myös aiempien vuosien runsas asuntotuotanto ovat luoneet väestömuutosten kehityksen ennakkoimiseen lisähaasteen. Vuosi 2023 oli asuntotuotannon osalta erittäin vilkas. Vuoden 2023 aikana valmistui 518 asuntoa (kymmenen vuoden keskiarvo noin 350 asuntoa/vuosi), joista 24 % erillispientaloihin, 5 % rivitaloisiin ja 71 % kerrostaloihin. Kerrostalotuotannon suuri määrä selittyi aiemmin aloitetuilla ja vuonna 2023 valmistuneilla hankkeilla erityisesti Klaukkalassa.

Vaikka asuntotuotannon määrä oli vuonna 2023 merkittävä, ei tämä kuitenkaan näkynyt suoraan väestönkasvuna. Valmistuneiden asuntojen määrään nähden väestönkasvu oli hyvin maltillinen. Yli 500 asuntoa pitäisi laskeutuksellisesti riittää strategian mukaiseen 1,5 prosentin väestönkasvuun. Nyt kasvua kertyi vain 0,7 prosenttia. Väestönkasvun maltillisuus selittyi osaltaan kohteiden myynti- ja vuokrausajkojen pidentymisellä. Erityisesti viimevuoden loppupuolella valmistuneissa kerrostaloissa on runsaasti vapaita asuntoja. Tätä kautta viime vuoden asuntotuotanto näkyi väestönkasvussa viiveellä.

Työttömyys

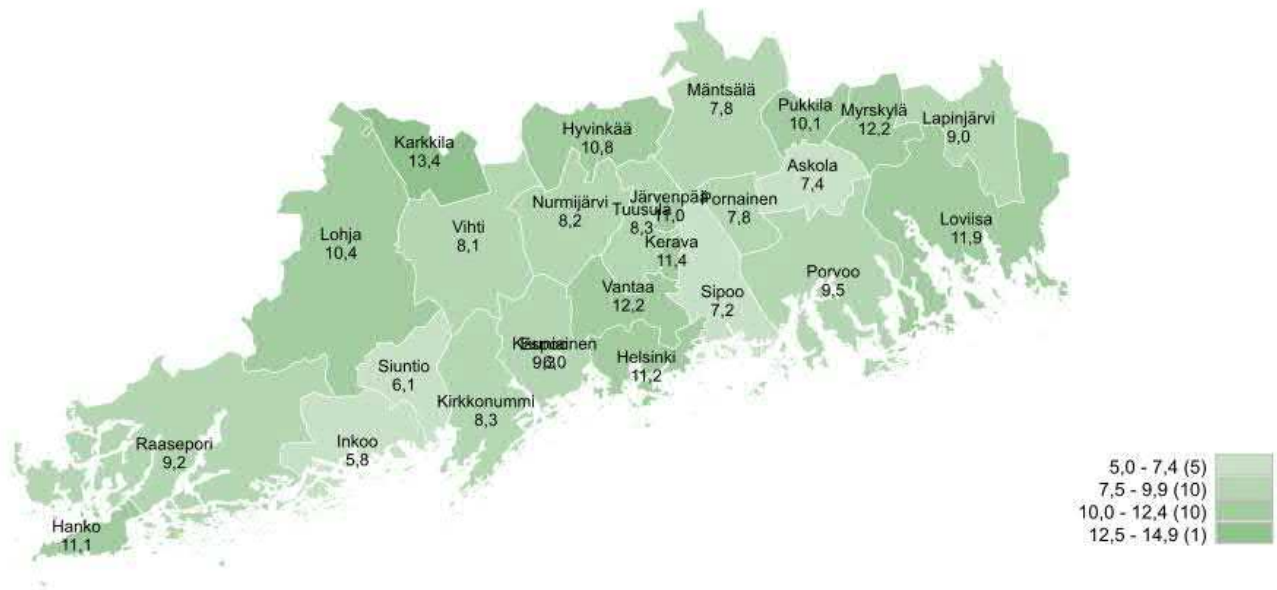
Uudellamaalla oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 96 474 työtöntä työnhakijaa. Lomautettuja heistä oli 9 378 ja kokonaan ilman työsuhdetta 87 096 henkilöä. Kokonaan vailla työsuhdetta olevien osuus nousi maakunnassa vuoden 2022 tilanteeseen verrattuna 9,9 % ja lomautettujen määrä 63,2 %. Työttömien kokonaismäärä nousi vuoden aikana Uudellamaalla 13,5 % koko maan nousun ollessa 14,3 %. Kaikkiaan Uudellamaalla työttömien osuus työvoimasta oli vuoden 2023 lopussa 10,8 % koko maan lukeman ollessa 11,2 %.

Sekä alle 25-vuotiaiden työttömyys että pitkäaikaistyöttömyys heikkenivät maakunnassa vuoden aikana. Nuorten työttömien työnhakijoiden määrä nousi 21,3 % ja pitkäaikaistyöttömien määrä 2,8 %. Ulkomaalaisten työttömien määrä Uudellamaalla kasvoi 18,9 % eli 3 650 henkilöllä.

Nurmijärvellä työttömien osuus työvoimasta oli vuoden 2023 lopussa 8,3, % (1 889 henkilöä) eli selvästi alle Uudenmaan ja koko valtakunnan tason. Vuoden aikana työttömien määrä kunnassa kuitenkin kasvoi 16 %.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kunnittain

TEM Työnvälitystilasto / Työ- ja elinkeinoministeriö, Työnvälitystilasto
 Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta kunnittain
 Lähde: Työ- ja elinkeinoministeriö, Uudenmaan ELY-keskus

Perustetut ja lopettaneet yritykset

Vuoden 2023 aikana Nurmijärvellä perustettiin 335 uutta yritystä. Samaan aikaan 116 yritystä lopetti toimintansa. Yrityisperustanta oli täten +219 yritystä. Yrityisperustannan trendi kunnassa on ollut viime vuosina selkeässä kasvussa. Tähän on vaikuttanut etenkin lopettaneiden yritysten määrän väheneminen. Edellinen negatiivisen perustannan vuosi on ollut 2018.

Viimeisimmän käytettävissä olevan vuoden 2022 tilaston mukaan Nurmijärvellä oli kaikkiaan 4 459 yritysten toimipaikkaa. Toimipaikkojen määrä kasvoi noin 7 %

edelliseen vuoteen nähden. Kasvu näkyy myös toimipaikkojen liikevaihdossa, joka oli vuonna 2022 yhteensä 2 281 058 000 euroa ja jossa oli kasvua edelliseen vuoteen noin 5,7 %. Toimialoista selvästi eniten Nurmijärvellä löytyy palveluita, joissa toimii 68 % kunnassa sijaitsevista toimipaikoista. Jalostuksen toimipaikkojen osuus on 29,3 %. Luvut eroavat koko maan luvuista, sillä koko maassa palveluiden osuus on 74,5 % ja jalostuksen hiukan alle 21,1 %. (Lähde: Tilastokeskus)

Valmistuneet asunnot

Vuosi 2023 oli vilkas asuntotuotannon osalta. Vuoden 2023 aikana valmistui 518 asuntoa (kymmenen vuoden keskiarvo 350 asuntoa/vuosi), joista 24 % (127 kpl) erillispientaloihin, 5 % rivitaloihin (24 kpl) ja 71 % (367 kpl) kerrostaloihin. Kerrostalotuotannon suuri määrä selittyy aiemmin aloitetuilla ja vuonna 2023 valmistuneilla hankkeilla erityisesti Klaukkalassa.

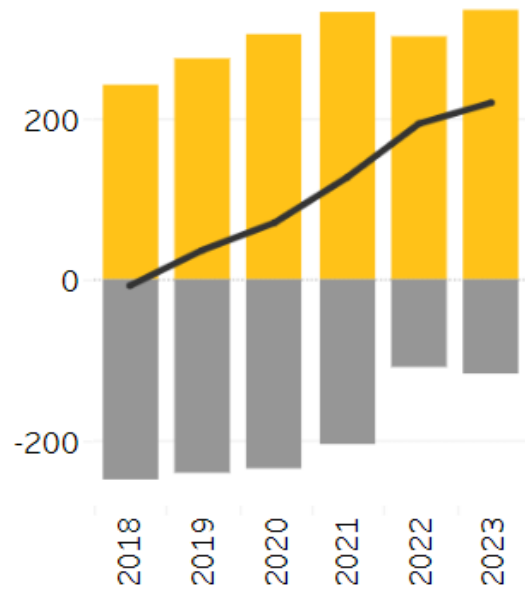
Vaikka asuntotuotannon määrä oli vuonna 2023 merkittävä, ei tämä kuitenkaan näkynyt suoraan väestönkasvuna. Valmistuneiden asuntojen määrään nähden väestönkasvu oli hyvin maltillinen. Yli 500 asunnon pitäisi laskennallisesti ylittää strategian mukaiseen 1,5 % väestönkasvuun. Nyt kasvua kertyi vain 0,7 %. Väestönkasvun maltillisuus selittyy osaltaan kohteiden myynti- ja vuokrausajkojen pidentymisellä. Erityisesti viimevuoden loppupuolella valmistuneissa kerrostaloissa on runsaasti vapaita asuntoja. Tätä kautta viime vuoden asuntotuotanto näkyy väestönkasvussa viiveellä.

Valmistuneiden erillispientalojen (omakotitalo ja paritalo) osalta korostuivat Rajamäen Kylänpään asuinalue sekä Klaukkalassa Vanha-Klaukan ja Järvimaan alueet. Myös Klaukkalan Lintumetsän asuinalueen pohjoispuolella sijaitsevan Jäkälätien alueen yksityisiä tontteja lähti korona-aikana rakentamaan aiempaa enemmän ja alueelle valmistui vuonna 2023 kymmenkunta omakotitaloa. Asemakaava-alueiden ulkopuolelle valmistui 18 omakotitaloa (kymmenen vuoden keskiarvo 20 omakotitaloa/vuosi).

Pientalotuotannon osalta vuosi 2023 oli hieman pitkän aikavälin keskiarvoa vilkkaampaa. Keskimäärin 2010-luvulla erillispientaloja valmistui noin 110 vuodessa ja vuonna 2023 omakotitaloja tai paritaloasuntoja valmistui 127 kappaletta.

Asuntotuotannon tavoitteet Nurmijärvellä, MAL-sopimus 2020–2031 ja sopimuskausi 2020–2023

Aloittaneet ja lopettaneet yritykset vuosittain

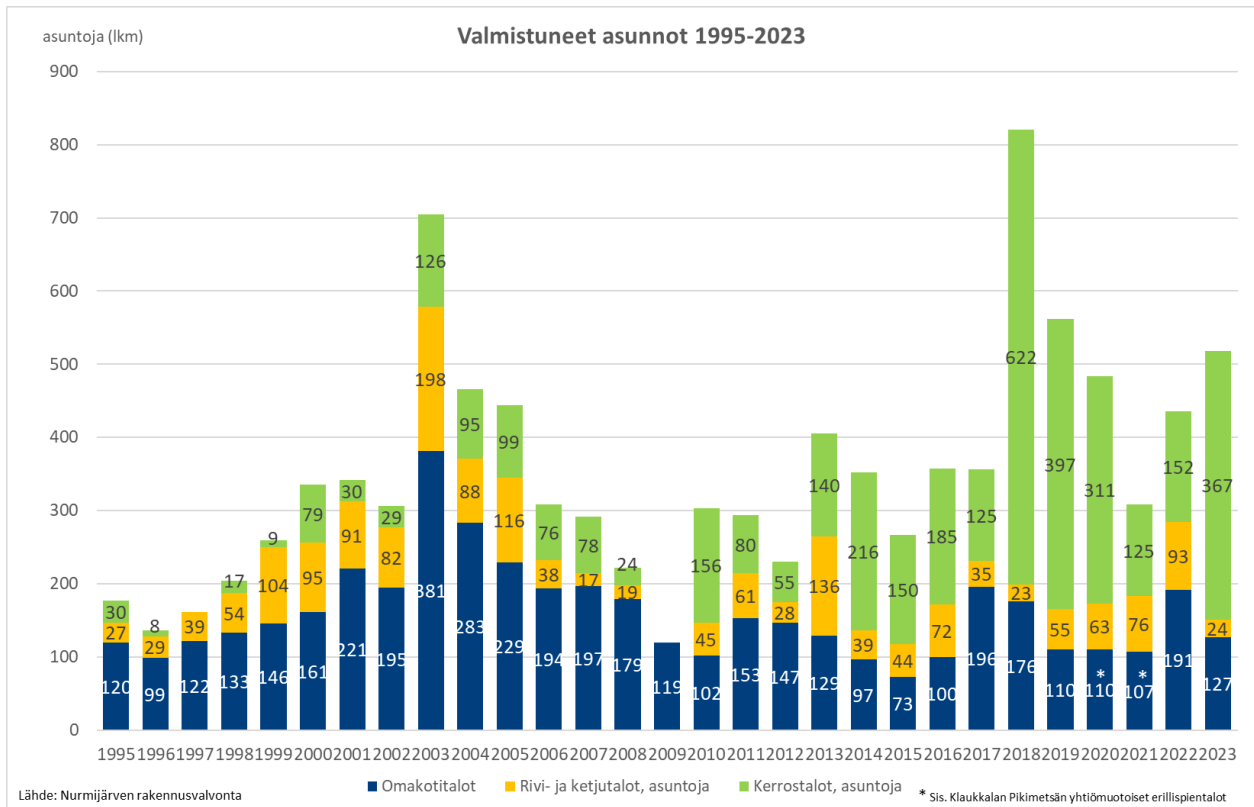
■ Aloittaneet yritykset (lkm) ■ Lopettaneet yritykset (lkm) ■ Yrityspäristä

Lähde: Keuke/PRH

Helsingin seudun ja valtion välisen MAL-sopimusta 2020–2031 koskevan neuvottelutuloksen mukaan Nurmijärven vuotuinen asuntotuotantotavoite on 434 uutta asuntoa sopimuskaudella 2020–2023. Vuotuisesta asuntotuotantotavoitteesta 20 % (Nurmijärvellä 87 asuntoa) tulee olla kohtuuhintaista valtion tukemaa asuntotuotantoa.

Vuoden 2023 osalta asuntotuotantotavoite ylitettiin (518/434) samoin valtion tukeman asuntotuotannon määrän tavoite (121/87). Vuonna 2023 valmistui Klaukkalan uudelle Vanha-Klaukan alueelle kaksi A-Kruunun omistamaa pitkän korkotuen kohdetta. Kirkonkylän Krannilaan valmistui Yrjö ja Hanna -säätien senioreille suunnattu pitkän korkotuen kohde.

Asuntotuotantotavoite ylitettiin myös koko sopimuskaudella keskiarvon ollessa 437/434 asuntoa vuodessa. Myös valtion tukeman asuntotuotannon osalta Nurmijärvi ylitti tavoitteen (529/348).

Kunnan talous

Nurmijärvi, talous (sis. liikelaitokset), 1000 €	TP 2015	TP 2016	TP 2017	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TP 2023
Toimintakate	-191 212	-192 091	-192 790	-207 442	-221 060	-225 198	-217 849	-240 542	-97 372
Verotulot	177 418	181 538	182 608	183 173	189 728	200 631	210 366	222 582	115 208
Valtionosuudet	25 775	30 273	29 937	30 117	32 294	51 698	41 544	45 725	31 507
Rahoituserät, netto	1 766	961	757	900	1 320	1 292	1 841	1 415	-287
Vuosikate	13 747	20 682	20 512	6 748	2 282	28 424	35 902	29 179	49 056
Poistot ja arvonalentumiset	-14 007	-14 575	-15 168	-18 854	-18 033	-20 711	-19 069	-20 779	-25 761
Tilikauden yli-/alijäämä	-260	6 119	5 356	-12 094	-15 738	1 726	3 045	3 413	15 083
Investointien omahankintameno	24 169	33 863	37 675	28 997	35 142	34 998	27 539	37 844	35 026
Nettoinvestoinnit	17 607	30 160	32 110	26 417	30 807	33 032	17 883	30 723	11 439
Investointien tulo-rahoitus, %	56,9	61,1	54,4	23,3	6,5	81,2	130,4	77,1	140,1
Edell. vuosien kertynyt ylijäämä	54 621	54 361	60 480	65 837	53 743	38 004	39 730	43 932	47 389
Lainakanta	111 565	132 362	153 812	169 248	199 528	206 721	217 265	227 920	194 195
Lainat per asukas, euroa	2 663	3 151	3 647	3 966	4 641	4 734	4 923	5 129	4 337

Tilikausi 2023 päättyi Nurmijärven kunnan historian parhaimpaan tulokseen 23,1 milj. euron positiiviseen tulokseen. Tilikauden ylijäämä asetui 15,1 milj. euroon tuloksesta tehdyn 8,0 milj. euron investointivarausten jälkeen.

Viime vuosi oli historiallinen poikkeusvuosi, kun sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu, niitä vastaavat nettokustannukset sekä rahoitus siirtyivät hyvinvointialueelle 1.1.2023 lähtien.

Kunnan palvelutuotannon nettomenot asettuivat tilinpäätöksessä 97,4 milj. euroon. Nettomenot toteutuivat alkuperäistä talousarviota 7,5 milj. euroa parempana ja muutettua talousarviota 1,2 milj. euroa parempana. Nettomenojen parempaa toteutumista selittää merkittävästi Ilvesvuori pohjoinen II (Kesko Oyj) tonttikaupan toteutuminen kesäkuussa.

Konsernipalveluiden nettomenot olivat 13,7 milj. euroa. Nettomenot nousivat edellisvuodesta 2,7 milj. euroa, jota selittää pääosin kirjauskäytännön muutos koskien eläkemaksujen tasausmaksua. Tasausmaksu korvasi vuonna 2023 kuntatyönantajan eläkemenuperusteisen maksun.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan nettomenot olivat 103,5 milj. euroa. Nettomenot kasvoivat edellisvuodesta mallillisesti noin 4,5 milj. euroa. Nettomenojen kasvua selittää erityisesti henkilöstökulujen kasvu palkankorotusten myötä.

Ympäristötoimialan nettotuotot olivat 14,5 milj. euroa kasvaen edellisvuodesta 12,1 milj. euroa. Nettotuottojen kasvua selittää pääasiassa Kesko Oyj:n tonttikaupan toteutuminen.

Aleksia-liikelaitoksen liikeylijäämä oli 0,2 milj. euroa positiivinen. Kunnan talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan Aleksia-liikelaitoksen taseessa saa olla enintään

0,2 milj. euron kumulatiivinen yli-/alijäämä tilivuoden tilinpäätöksessä, jonka vuoksi Aleksia teki palvelumaksujen hyvityksiä sivistys- ja hyvinvointitoimialalle 0,6 milj. euroa tilikauden lopussa. Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen liikeylijäämä oli 2,3 milj. euroa. Liikeylijäämä pieneni edellisvuoteen nähden noin 0,9 milj. euroa, joka pääosin selittyi tuottojen pienemmästä toteutumisesta sekä poistojen kasvusta.

Toimialojen toiminnan ja talouden toteutumisesta on raportoitu tarkemmin luvussa Talousarvion toteutuminen. Liikelaitosten taloudesta ja toiminnasta on raportoitu liikelaitosten erillistilinpäätöksissä, jotka ovat tilinpäätösasiakirjan lopussa.

Verotuloja kertyi yhteensä 115,2 milj. euroa ja valtionosuuksia 31,5 milj. euroa. Valtion ja kuntien jako-osuudet muuttuivat oleellisesti vuonna 2023 sote-uudistuksen myötä, kun sote-kustannusten siirtyessä kunnilta valtiolle, myös rahoitus siirrettiin vastaavasti. Vuonna 2023 verotuloja kuitenkin vahvasti vielä vanhoilla veroprosenteilla tilitettyt verot eli ns. verohännät. Kuntien veroprosentteja leikattiin 12,64 prosenttiyksiköllä vuonna 2023, mutta tämä ei riittänyt kattamaan sote-menojen kasvua, niin puuttuvat eurot otettiin kuntien valtionosuuksista yhtä suurella asukaskohtaisella leikkauksella, jonka lisäksi vuoden 2023 valtionosuuksia oikaistaan takautuvasti vuosina 2024 ja 2025. Valtionosuusleikkaus koskee kaikkia kuntia.

Valtiovarainministeriö tiedotti myös marraskuussa vuoden 2022 verotuksen valmistumisen aiheuttavan merkittäviä muutoksia sote-siirtolaskelmaan ja kuntien valtionosuuksiin. Kunnilla ei ollut mahdollisuutta varautua tähän muutokseen myöhäisen ajankohdan vuoksi, joten hallitus päätti vuosien 2024-2025 sijaan pienentää kuntien valtionosuuksia jaksotetusti vuosina 2025-2027. Kuntien valtionrahoitus pienenee siis pysyvästi, mutta vähennys jaetaan useammalle vuodelle. Valtionosuuden

lisäsiirrolla on tarkoitus varmistaa uudistuksen periaatteenä oleva kustannusneutraalisuus kuntien, hyvinvointialueiden ja valtion välillä. Valtionosuus on kunnalle yleiskatteellinen tuloerä, jota ei ole korvamerkitty tiettyjen palvelujen järjestämiseen ja kunta päättääkin itse valtionosuuksiensa ja verotulojensakin käytöstä ja hyötyy taloudellisesti, jos järjestää palvelunsa kustannustehokkaasti. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä uudistetaan ja uuden lainsäädännön on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026.

Rahoitustuottojen ja -kuluja netto oli tilinpäätöksessä -0,3 milj. euroa heikentyen edellisvuoteen nähden noin 1,1 milj. euroa. Korkomenot toteutuivat huomattavasti edellisvuotta korkeampina. Toisaalta myös korkotuotot toteutuivat edellisvuotta parempana. Lainakannan kasvuun liittyy korkokulujen nousupainetta, jota ei enää hillitse aiempien vuosien tapaan poikkeuksellisen alhainen korkotaso tai jopa negatiiviset korot. Kunnanvaltuusto hyväksyi kunnalle uudet rahoitus- ja sijoitustoiminnan sekä takaus- ja antolainapolitiikan periaatteet (KV 49&50/2023), jotka toimivat tulevien vuosien ohjenuorina ja määrittävät erityisesti lainakannan suojausasteen kehitystä.

Poistot asettuivat 22,4 milj. euroon kasvaen edellisvuodesta 2,8 milj. euroa. Poistojen osalta on otettu käyttöön uusi kirjaustapa, jossa poistojen ajoitus saadaan kohdistettua oikea-aikaisemmin kirjanpitoon. Poistotaso on kasvanut ennakoitua hitaammin, mutta tulee näyttelemään keskeistä roolia talouden tasapainossa tulevaisuudessa. Arvonalentumisiin kirjattiin Urheilupuiston koulu, Syrjälän koulu ja päiväkotit yhteensä noin 3,3 milj. euroa. Edellisenä vuotena tehtiin 1,2 milj. euron alaskirjaus Rajakaaren osalta.

Kunnan tilikauden tulos asettui 23,1 milj. euroon. Toteutetun 8,0 milj. euron investointivaruksen jälkeen tilikauden ylijäämä asettui 15,1 milj. euroon.

Kunnan investointien omahankintameno asettui 35,0 milj. euroon laskien 2,8 milj. euroa edellisvuoteen nähden. Merkittäviä investointeja talonrakennushankkeiden osalta olivat Rajamäen kampus, Klaukkalan jäähallin kunnostusprojekti, kunnanviraston muutostyöt sekä helmikuussa 2023 valmistunut Lepsämän koulun uudisrakennus. Vaikuttavimpana suunnitteluhankkeena oli Klaukkalan palveluverkon hankesuunnitelman laadinta. Kunnallistekniikan rakentamisen nettokulut olivat 16,5 milj. euroa. Merkittäviä investointeja olivat mm. Lepsämäntien parantaminen Vanhan-Klaukan alueen kohdalla, Heinojan alue, Kylänpään alue, Rajamäentien-Raalantien risteysalue sekä vanhan jäähallin ilmanvaihto- ja jäähdytyslaitteiston uusiminen.

Kunnan lainakanta asettui 194,2 milj. euroon pienentyen edellisvuoteen nähden 33,7 milj. euroa. Poikkeuksellisen vahvan vuoden ansiosta lainakantaa saatiin alennettua, joka ei ollut mitenkään tavanomaista Nurmijärvellä. Pitkäaikaisten lainojen vähennys oli 16,1 milj. euroa ja lyhytaikaisten lainojen nettovähennys oli 17,6 milj. euroa.

Tilinpäätöslaskelmien tunnuslukujen vertailuun edelliseen vuoteen nähden vaikuttaa merkittävästi sote-uudistus ja tulo-rahoitusta parantaneet poikkeuserät. Kunnan talouden vakavaraisuutta kuvaava omavaraisuusaste parani edellisvuoden 35,5 prosentista 41,1 prosenttiin. Tasapainoisen talouden omavaraisuusaste tulisi olla vähintään 50 prosenttia. Kunnan lainojen ja käytettävissä olevien tulojen välistä suhdetta kuvaava suhteellinen velkaantuneisuus nousi 90,9 prosentista 126,3 prosenttiin. Tunnusluku kertoo, että kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman maksuun ja tässä huomioitavana, että käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista, joihin tuli merkittäviä muutoksia sote-uudistuksen myötä. Sote-uudistus kasvatti suhteellista velkaantuneisuutta huomattavasti, kun menoja vastaavat tulot siirtyivät hyvinvointialueelle, mutta vanhat vastuut säilyivät kunnalla velkojen osalta. Kunnan tulo-rahoituksen riittävyyttä vieraan pääoman korkokuluihin ja pääoman lyhennyksiin kuvaava laskennallinen lainanhoitokate parani merkittävästi edellisvuodesta asettuen hyvälle tasolle 2,7.

Selvitys tilikauden aikana toteutetuista talousarvionmuutoksista

Kunnan tilinpäätösennuste vaihteli tilikauden aikana ja maltillisesta alkuvuoden ennusteesta päädyttiin historialliseen korkeaan tulokseen. Ensimmäisessä osavuositarkastuksessa tilinpäätösennustetta muutettiin noin 2,8 milj. euroa talousarviota heikommaksi tuloksen jäädessä kuitenkin vielä 2,5 milj. euroa ylijäämäiseksi. Ensimmäisessä osavuositarkastuksessa esitettiin talousarvionmuutoksena määrärahalisäystä konsernipalveluihin 0,3 milj. euroa palkkajärjestelmäkokonaisuuden ja Titania -työvuorosunnittelun kustannuksiin, joita ei ollut huomioitu talousarviossa. Ympäristötoimialalle esitettiin talousarvionmuutoksia 2,5 milj. eurolla, josta 2,1 milj. euroa oli tuloarviovähennystä ja 0,4 milj. euroa määrärahalisäystä. Talousarviossa ei ollut huomioitu kirjauskäytännön muutosta koskien valmistusta omaan käyttöön, joten siihen esitettiin 0,7 milj. euron talousarvionmuutos tulo- ja menopuolelle. Kirjaus näkyy ympäristötoimialan tuloslaskelmassa valmistus omaan käyttöön ja palvelujen ostoissa, kirjauksella ei ole nettovaikutusta toimialan tuloslaskelmaan.

Osavuositaksien ulkopuolisenä talousarviomuutoksena ennen ensimmäistä osavuositakista esitettiin lisämäärärahaa kunnallistekniikan investointeihin 2,7 milj. euroa ja Veden investointeihin 1,7 milj. euroa. Ensimmäisen osavuositaksien yhteydessä investointimäärärahoihin esitettiin kiinteän omaisuuden osalta 0,2 milj. euron määrärahavähennys koskien maanmyyntien tuloa, määrärahalisäystä muiden pitkävaikutteisten menojen osalta 0,1 milj. euroa ja irtaimen omaisuuden osalta 0,1 milj. euroa.

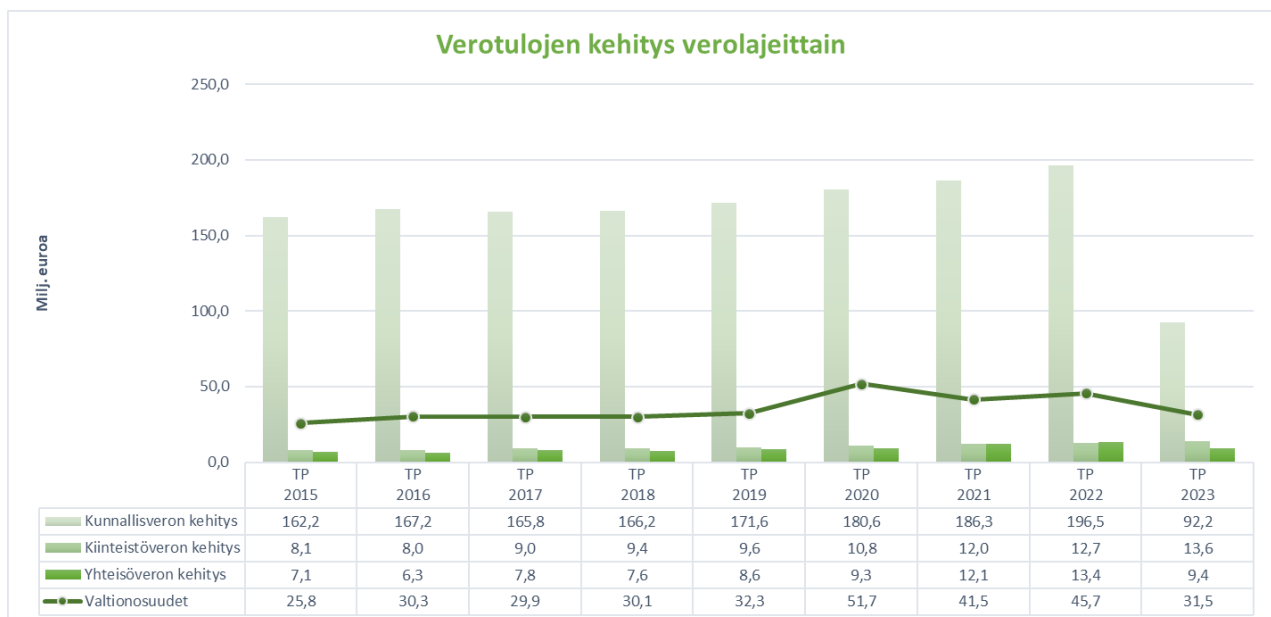
Kesäkuun osavuositaksissa tilinpäätöksen tulos parani merkittävästi, yhteensä 13,6 milj. euroa. Tilikauden tulos asetui 16,1 milj. euroa ylijäämäiseksi. Toisessa osavuositaksissa tehtiin talousarvion käyttötalousosaan määrärahamuutos konsernipalveluiden osalta 0,1 milj. euroa, joka kohdistui Rajamäen uimahallin toimintatuen kasvattamiseen. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalle esitettiin tuloarviolisäystä 0,9 milj. euroa ja määrärahalisäystä 2,4 milj. euroa. Ympäristötoimialalle esitettiin tuloarviolisäystä 12,8 milj. euroa Kesko Oyj:n tonttikaupan toteutumisen myötä ja tuloarviovähennystä 0,2 milj. euroa rakennuslupamaksujen vähenemisen vuoksi. Tulorahoitukseen tehtiin talousarviomuutokset päivitettyjen ennusteiden perusteella. Valtionosuusennustetta laskettiin 0,7 milj. euroa, verotuloja nostettiin 4,4 milj. euroa sekä rahoituserien osalta tehtiin 0,8 milj. euron määrärahalisäys. Lainakannan muutoksen osalta esitettiin lainakannan pienentävän 28,1 milj. euroa. Lisäksi investointimäärärahoja esitettiin pienennettävän kiinteän

omaisuuden osalta 3,0 milj. euroa Kesko Oyj:n tonttikauasta kirjautuvien tulojen myötä sekä esitettiin määrärahavähennystä Vesilaitoksen investointeihin 1,9 milj. euroa.

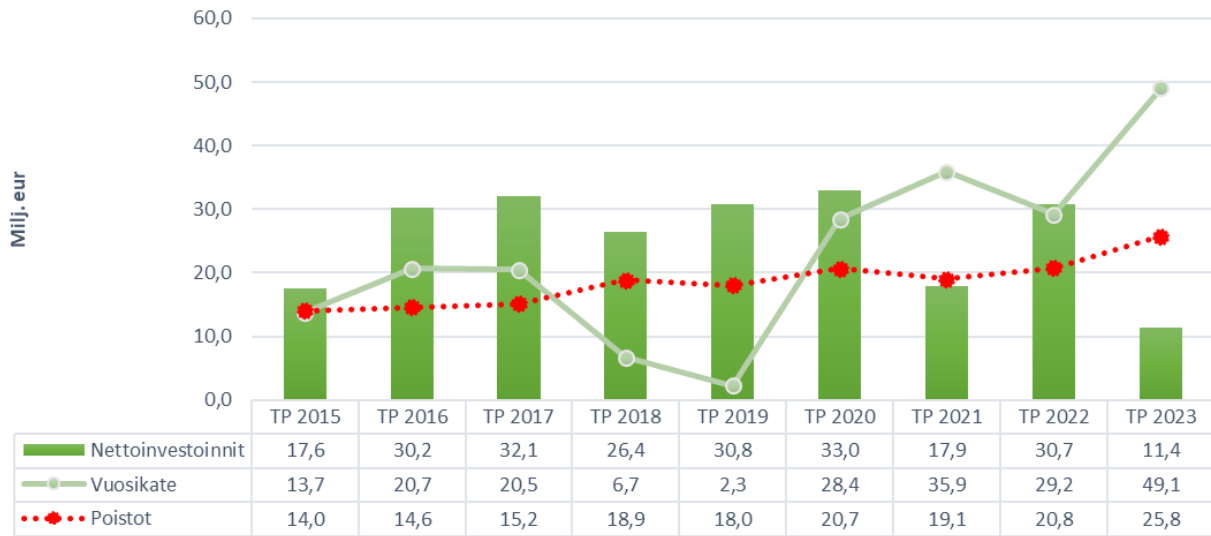
Syyskuun osavuositaksissa tilinpäätöksen tulos parani 2,6 milj. eurolla tilikauden tuloksen asettuessa 19,0 milj. euroon. Kolmannessa osavuositaksissa tehtiin talousarvion käyttötalousosaan määrärahalisäys konsernipalveluiden osalta 0,9 milj. euroa kohdennettuna työmarkkinatuen kuntaosuuteen, Klaukkalan Säästökeskus Oy:n myyntitappioon sekä uuteen työajanseurantajärjestelmään. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalle esitettiin 0,5 milj. euron määrärahalisäystä varhaiskasvatuksen henkilöstökuluihin. Ympäristötoimialalle esitettiin tuloarviovähennystä 0,6 milj. euroa vuokratuottojen kirjaustavan muutoksen vuoksi ja määrärahalisäystä 0,1 milj. euroa, joka esitettiin siirrettäväksi investointihankkeelta käyttötalouteen. Investointimäärärahoihin esitettiin vähäisiä määrärahalisäyksiä kiinteään omaisuuteen, muihin pitkävaikutteisiin menoihin sekä irtaimen omaisuuteen. Talonrakennuksen osalta esitettiin 1,1 milj. euron määrärahavähennystä.

Kolmannen osavuositaksien talousarviomuutosten perusteella kunnan palvelutuotannon nettomenot nousivat 2,0 milj. euroa. Investointimäärärahoja pienennettiin 0,9 milj. euroa.

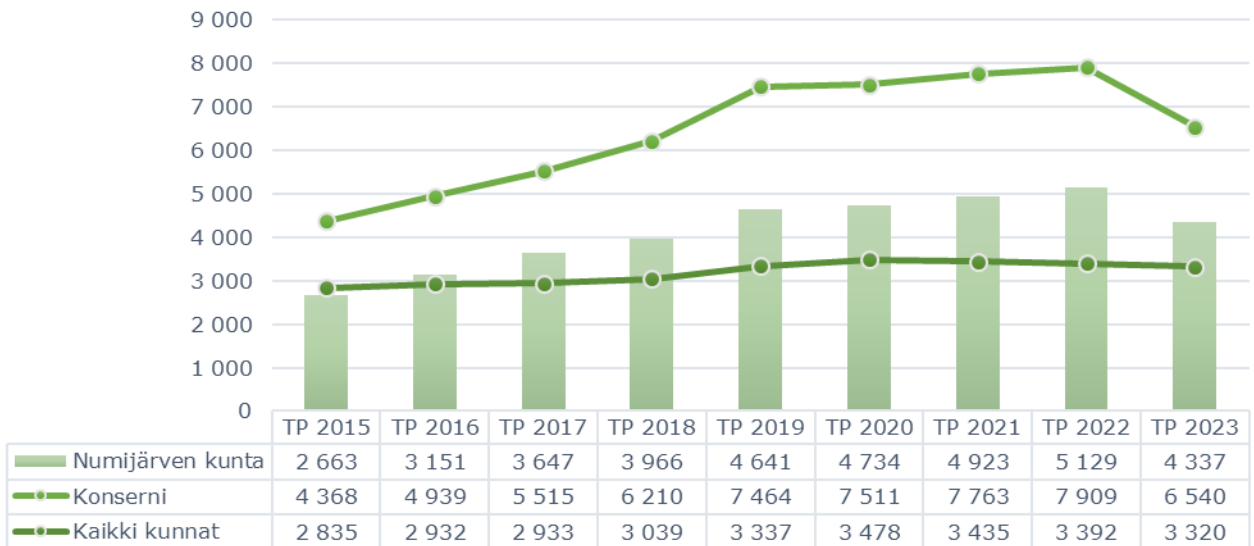
Verotulot ja valtionosuudet 2015–2023, milj. euroa

Nettoinvestoinnit, vuosikate ja poistot 2015-2023, milj. euroa (kunta+liikelaitokset)

Lainakanta 2015-2023, euroa/asukas (kunta+liikelaitokset)

Olellaiset muutokset kunnan toiminnassa

Vuosi 2023 oli Suomen julkiselle sektorille poikkeuksellinen vuosi, kun sote-uudistus astui voimaan 1.1.2023. Sosiaali- ja perusterveydenhuollon sekä pelastustoiminnan palvelut siirtyivät hyvinvointialueiden järjestettäväksi, jolla oli merkittäviä vaikutuksia kunnan kustannuksiin, tulorahoitukseen, toimintaan ja konsernirakenteeseen. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menojen siirtyminen hyvinvointialueille, omaisuuserien ja lomapalkkavelan siirrot, vapaaehtoisen kuntayhtymäsosiuuden muuttuminen sekä sairaanhoitopiiriin ja erityishuoltopiiriin kuntayhtymän poistuminen konsernitiilinpäätöksestä aiheuttavat vertailukelvottomuutta edelliseen tilikauteen nähden.

Opiskeluhoitopalveluiden eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalveluiden järjestämisen vastuu siirtyi hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen, joka vaikutti toimialan sivistys- ja hyvinvointitoimialan organisaatorakenteeseen. Hyvinvointipalvelujen tulosalue poistettiin toimialan organisaatorakenteesta ja tulosalueelle sijoittunut kotoutuspalvelujen yksikkö siirrettiin hallinto- ja talouspalvelujen tulosalueen alaiseksi yksiköksi. Hyvinvoinnin edistämisen yksikkö siirrettiin liikunta- ja hyvinvointipalvelujen tulosalueen alaisuuteen. Muutos ei vaikuttanut opiskeluhoitopalveluiden käytännön järjestämiseen, vaan ne järjestetään edelleen kouluissa ja oppilaitoksissa ensisijaisesti lähipalveluna.

Ympäristötoimialan hallinto- ja talouspalveluiden tulosalueelta on poistunut Aluepelastuslaitos -yksikkö, kun Keski-Uudenmaan pelastuslaitos -liikelaitos lakkautettiin ja pelastuslaitosten toiminta siirtyi hyvinvointialueille 1.1.2023 alkaen. Vuoden 2023 alusta lähtien pelastustoimen palvelut on tuottanut Keski-Uudenmaan pelastuslaitos, joka on Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen ja Vantaan ja Keravan hyvinvointialueen yhteinen pelastuslaitos.

TE-uudistuksen valmistelu on ollut käynnissä koko vuoden ja kunnanvaltuusto hyväksyi syksyllä 2023 Keski-Uudenmaan työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksen ja järjestämissuunnitelman.

Nurmijärven kunnanvaltuusto päätti marraskuussa 2022 käynnistää NUUKA-ohjelman päivitystyön ja nimesi poliittisen ohjausryhmän johtamaan valmistelutyötä. Talouden sopeutustyöllä tähdätään kunnan merkittävän velkaantumisen hillitsemiseen sekä alijäämäkierteen katkaisemiseen. Kunnanvaltuusto hyväksyi NUUKA-ohjelman kesäkuussa 2023 ja loppuosan marraskuussa

2023. Ohjelman täytäntöönpano jatkuu tulevina vuosina.

Nuuka-ohjelmassa on tehty linjauksia liittyen koulujen ja varhaiskasvatuksen palveluverkkoon. Klaukkalan minipalveluverkkotyö on aloitettu vuoden 2023 aikana ja siihen on valmisteltu hankeselvitykset ja -suunnitelma eri toteutusvaihtoehdoista, joissa on tutkittu neljää eri toteutusvaihtoehtoa. Valmistelu on tehty yhteistyössä sivistys- ja hyvinvointitoimialan ja ympäristötoimialan kanssa, mutta osallistettu myös laajasti eri tahoja sekä tehty eri vaihtoehtoihin liittyvää vaikutusten arviointia.

Kunnan palveluverkossa on haasteena kiinteistöjen huono kunto sekä lisääntyvät sisäilmahaasteet, joiden vuoksi toimintaa joudutaan siirtämään väistötiloihin. Muutamia muutoksia tuli vuoden aikana palveluverkkoon, kun Lepsämän koulun uudisrakennus otettiin käyttöön palaneen koulurakennuksen tilalle helmikuussa 2023, Rajamäellä aloitti syksyllä 2023 uusi yksityinen Peikkometsän liikuntapäiväkotitoiminta. Kirkonkylään valmistui myös Touhulan Laidunalueen päiväkodin laajennus, Laidunalueen 2 -päiväkotitoiminta vuoden 2024 alussa. Iso-Kallion päiväkodin toiminta lakkautettiin syksyllä 2023 Rajamäellä ja Pilkkeen Helmitarha päiväkotitoimintansa syksyllä Kirkonkylässä. Rajamäellä toimintansa lopetti päiväkotitoiminta Lasten talo ja Kirkonkylässä Mäkituvan päiväkotitoiminta väliaikaistiloissa alle 3-vuotiaiden kasvaneen määrän vuoksi.

Vuoden 2023 aikana merkittävimpiä investointeja olivat Rajamäen kampus, Klaukkalan jäähallin kunnostusprojekti, kunnanviraston muutostyöt sekä helmikuussa 2023 valmistunut Lepsämän koulun uudisrakennus. Kunnallistekniikan merkittävimpiä valmistelu- ja toteutuskohteita vuonna 2023 olivat mm. Lepsämäntien parantaminen Vanhan-Klaukan alueen kohdalla, Heinojan alue, Kylänpään alue, Rajamäentien-Raalantien risteysalue sekä vanhan jäähallin ilmanvaihto- ja jäähdytyslaitteiston uusiminen. Ilvesvuori Pohjoinen II:n asemakaavan hyväksymisen myötä kunta pääsi solmimaan suuruusluokaltaan merkittävän tonttikaupan.

Talousarvion sitovuudesta on säännelty talousarviossa. Oleelliset tilikauden 2023 talousarviopoikkeamat käsitellään hallituksessa 25.3.2024 ja valtuustossa ennen tiilinpäätöksen käsittelyä. Merkittäviä poikkeamia muutetusta talousarviosta olivat sivistys- ja hyvinvointitoimialan nettomenojen 1,3 milj. euron alitus, positiivisina poikkeamina valtuusto on hyväksynyt osakkeissa ja osuuksissa Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskuksen osakemyynnin 1,5 milj. euroa, verotulojen 1,0 milj. euron ylityksen muutetusta talousarviosta sekä lainakan- nan muutoksen 4,2 milj. eurolla.

Kunnan konsernirakenteessa tapahtui merkittäviä muutoksia Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa 1.1.2023. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle siirtyivät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymältä, osa erityistä tukea tarvitsevien palveluita Eteva-kuntayhtymältä sekä päihdehuollon palvelut Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymältä. Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymän loppuselvityksen laatiminen ja toteuttaminen sekä viimeinen tilinpäätös ja tilintarkastus tapahtuu vuoden 2024 aikana. Vuoden 2023 alusta lähtien erikoissairaanhoidon järjestäminen siirtyi HUS-sairaanhoidopiiriltä

1.1.4 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunnan toimintaa tulevaisuudessa haastaa edelleen kunnan talouteen ja erityisesti voimakkaaseen velkaantumiseen liittyvät ongelmat. Kunnan lainakanta on noussut 84,4 miljoonasta eurosta 228,7 milj. euroon aikavälillä 2012-2022, vaikka vuoden 2023 poikkeuserien ansiosta lainakantaa saatiin pienennettyä 33,7 milj. eurolla. Kunnan kiinteistöjen kuntoon liittyvien haasteiden vuoksi lainakanta tulee kasvamaan huomattavasti 2020-luvulla NUUKA-ohjelman sopeutuksista huolimatta. Vuosien 2018 ja 2019 aikana alijäämiä kertyi kahdessa vuodessa noin 28 milj. euroa, jonka jälkeen koronatuettujen maanmyyntien poikkeuksellinen taso ja vuoden 2023 verohäntä ovat kerryttäneet ylijäämiä 23,3 ja investointivaroja 32,8 milj. euron edestä. Kertyneet ylijäämät tuovat puskuria tuleville vuosille, mutta sen ylläpitäminen vaatii onnistumista NUUKA-ohjelman toimeenpanossa. Taloussuunnitelmassa tulevat tilikaudet näyttävät toistaiseksi ylijäämäisiltä, mutta varsinkin tulorahoituksen tasoon liittyy huomattavaa epävarmuutta nykyisessä taloussuhdanteessa ja valtion toimien vuoksi.

Nykyisillä sopeutustoimilla talouden ennakoidaan pysyvän ylijäämäisenä vuosikymmenen loppuun asti. Tämä kuitenkin edellyttää sitä, että valtuuston päättämät NUUKA-ohjelman toimenpiteet saadaan toimeenpantua ja tavoitellut säästöt realisoituvat. Ylijäämäisestä taloudesta huolimatta kunnan lainakanta jatkaa nopeaa kasvuaan isoista investointitarpeista ja käyttötalouden kasvupaineista johtuen. Nykyisissä talouden mallinuksissa ei ole täysimääräisesti pystytty huomioimaan kunnan palveluverkkoon tulevana vuosina tehtäviä satsauksia, jotka omalta osaltaan vauhdittavat velkaantumista ja siten kasvattavat korkokustannuksia. Kunnan lainakannan ennakoidaan nousevan vuosikymmenen loppuun mennessä yli 350 milj. euroon. Nykyisessä korkoympäristössä kunnan korkokulujen vuosittainen kasvu tulee olemaan nopeaa, joka osaltaan haastaa talouden tasapainottamista. Velkaantumiseen liittyy merkittävä korkoriski pitkällä aikavälillä. Korkoriski ajoittuu erityi-

HUS-yhtymälle, jonka omistavat Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki. Myös työterveyshuollon järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille 1.1.2023 lukien. Kuntien aikaisemmin omistaman ja järjestämisvastuullisen työterveyshuollon tuottamiseksi perustetun Uudenmaan Työterveys Oy:n osakkeiden omistus siirtyi 1.1.2023 lukien Keski-Uudenmaan ja Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueille. Sosiaalitalo Oy:n tuottamien sosiaali- ja potilasasiainpalveluiden järjestämisvastuu siirtyi myös kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa. Näiden muutosten lisäksi kunnan kokonaan omistama tytäryhtiö Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskus myytiin tilikauden aikana.

sesti kuluvan vuosikymmenen puolivälin jälkeiseen aikaan, kun valtaosa kunnan isoista lainoista ja korkosuojauksista erääntyy.

Kunnan talouden sopeuttamisen kannalta keskeisessä asemassa on nykyisen palvelutuotannon tehostaminen toimitilaverkkoa ja toimitilojen käyttöä järjeistämällä. Nykyisistä huonokuntoisista, pienistä ja palvelutuotannon järjestämisen näkökulmasta heikosti palvelevista tiloista tulisi pyrkiä luopumaan ja korvaamaan näitä tarkoituksenmukaisemmilla tiloilla. Kunnan palveluverkon kehittämisessä tulee erityisesti huomioida Nurmijärven kunnan väestön demografiset muutokset ja niiden vaikutukset palvelutarpeisiin. Riskinä on, että investoinneilla tuetaan nykyisen palveluverkon ylläpitämistä, vaikka väestölliset olosuhdemuutokset edellyttävät palveluverkolta erilaista tuottamisen rakennetta. Kunnassa tulisi tarkastella myös rohkeasti erilaisia palvelujen tuottamisen tapoja, varsinkin jos markkinoilla on kiinnostusta palvelujen tuottamiseen.

Lisäksi maankäytössä tulee vahvistaa infrahankkeiden priorisointia muun muassa arvottamalla niitä tulovirta-vaikutusten ja pääoman kiertonopeuden perusteella (pääoman kiertonopeus = aikajänne maanpohjan hankinnasta sen jalostamiseen ja luovuttamiseen). Alueiden kehittämisessä on myös tärkeä huomioida kunnan olemassa oleva palvelutuotannon kapasiteetti suhteessa mahdollisesti kasvavaan väestöpohjaan. Mitä paremmin olemassa oleva palveluverkko tukee kasvavia palvelutarpeita uusien asuinalueiden avautuessa, sitä tehokkaampi taloudellinen nettovaikutus alueella on kunnalle. Mikäli uusien asuinalueiden käyttöönotto edellyttää merkittäviä investointeja liikenneinfraan, tulisi näitä pyrkiä jaksottamaan suunnitelmallisesti ja taloudellisesti kestäväällä tavalla eri vuosille. Kunta ei voi nojata liikaa velkarahalla tuotettuun kasvuun, mikäli tulovirta ei missään kohtaa käänny positiiviseksi.

Kunnilla on uusi rooli peruspalvelujen järjestämisessä, kun sosiaali- ja terveys- sekä pelastuspalvelujen järjestäminen on siirtynyt hyvinvointialueille vuoden 2023 alusta ja työ- ja elinkeinopalvelut siirtyvät kunnille vuoden 2025 alusta. Kuntien peruspalvelujen valtionosuusjärjestelmä uudistetaan ja uusi lainsäädäntö on tarkoitus tulla voimaan 1.1.2026. Kuntien rahoituksen ja valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vastaamaan kuntien uutta roolia peruspalvelujen järjestämisessä. Valtio on jo nyt vähentänyt valtionavustushakuja ja valtionavustuksilla rahoitettavan hanketoiminnan vähentyminen tulee vaikuttamaan vuonna 2024 ja tulevaisuudessa merkittävästi oppimisen tuen resurssin (henkilöstön) määrään sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Julkisen talouden haasteet, kuten hyvinvointialueiden ja valtiontalouden alijäämät tulevat heijastumaan tulevina vuosina tavalla tai toisella myös kuntatalouteen, ja pelkona onkin, että nämä voivat johtaa kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien leikkaamiseen.

Suomen talouskasvun tulevaisuuden kehitysnäkymät näyttävät tällä hetkellä vaikeina. Talous ajautui taantumaan vuonna 2023 ja uusimmat ennusteet vuodelle

1.1.5 Nurmijärven kunnan henkilöstö

Strategiset tavoitteet

Uusi henkilöstöohjelma vuosille 2023–2025 hyväksyttiin kunnanhallituksessa tammikuussa 2023. Henkilöstöohjelma toteuttaa osaltaan kuntastrategian toimintaperiaatteita. Ohjelman päämääräksi asetettiin hyvinvoiva henkilöstö ja laadukas johtaminen. Keskeiset teemat ohjelmassa liittyvät yhteisöllisyyden, osaamisen arvostamisen, kohtaamisen ja toiminnan selkeyden vahvistamiseen. Henkilöstöohjelmaa on toteutettu esimerkiksi esihenkilöille koulutustilaisuuksien ja itsearviointikyselyn avulla, henkilöstön tutustumistilaisuuksina liikuntalajeihin ja mielen hyvinvoinnin oppaan sekä perehdyttämisen prosessien valmisteluna. Lisäksi loppuvuodesta toteutettiin uudistettu ja työilmapiiriä mittaava henkilöstökysely, jonka raportointi ajoittui vuoden 2024 alkuun. Henkilöstökyselyssä henkilöstötyytyväisyysindeksi oli 3,7 (asteikolla 1–5). Tuloksissa vahvimpia osa-alueita olivat työn sisältö ja motivaatio, tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä lähiesihenkilötyö, matalinta tyytyväisyys oli työtilanteeseen, hyvinvointiin ja sisäiseen viestintään. Tulosten käsittely ja kehittämistoimenpiteiden valmistelu toteutuvat pääosin vuoden 2024 alkupuolella.

Henkilöstömäärän kehitys ja rekrytointi

Kunnan palveluksessa oli vuoden 2023 lopussa yhteensä 1734 henkilöä, mikä on 35 vähemmän kuin vuonna

2024 povaavat niukkaa kasvua, tai jopa BKT:n supistumista. Heikolla talous- ja työllisyyskasvulla on vaikutuksia kunnan verotulojen kehittymiseen, joka pitkittyessään vaikuttaisi myös kunnan talouden tasapainoon negatiivisesti. Talouden ennakoidaan kuitenkin elpävän vuoden 2025 aikana, jolloin verotuloihin kohdistuvan negatiivisen kehityksen voi olettaa jäävän lyhyeksi.

Toiminnallisesti kunnan lähtökohdat tulevaan ovat erinomaiset. Kunnan palvelut ovat verrattain laadukkaita ja niitä olisi mahdollista kehittää vielä parempaan suuntaan palveluverkkoa järkevöittämällä. Kunnan sijainti hyvien liikenneyhteyksien varrella Helsinki-Tampere kasvukäytävällä on erinomainen ja vaikuttaa oleellisesti asuin- ja yritystonttien kysyntään ja edelleen rakentamiseen ja väestönkasvuun. Kunnan työttömyysaste on verrattain matala ja väestöllinen huoltosuhde kohtuullinen. Tämä vaikuttaa erityisesti kunnan kunnallisverotulopohjaan, joka on yksi maan vahvimpia.

2022. Henkilöstömäärä laski siten edelliseen vuoteen nähden 2 %. Vakinaisessa työ- tai virkasuhteessa oli 77,7 % henkilöstöstä ja määräaikaisessa palvelussuhteessa 22,3 %. Tämä jakauma on pysynyt samana kuin vuonna 2022. Henkilöstömäärään sisältyy 21 työllistettyä. Henkilöstötyövuosi eli HTV1 kuvaa henkilöstön määrää toteutuneen työpanoksen ja tuottavuuden näkökulmasta. Kaikki palveluksessaolopäivät huomioiden HTV1 oli yhteensä 1724 (v. 2022: 1738). Kun huomioidaan lisäksi henkilöstön poissaolot työstä, todellinen toteutunut työpanos eli HTV3 oli 1227 (v. 2022: 1229). Asukaslukuun suhteutettuna Nurmijärven kunnan henkilöstömäärän kehitys on pysynyt tasaisena viime vuodet. Vuonna 2023 palveluksessa oli 38,7 henkilöä 1000 asukasta kohti (v. 2022: 39,8).

Työmarkkinoilla kilpailu työvoimasta jatkui, mikä haastoi kunnan rekrytointeja ja henkilöstösuunnittelua. Useissa ammattiryhmissä oli vaikeuksia täyttää avoimia tehtäviä, myös henkilöstön poissaolojen vuoksi palkattavista lyhytaikaisista sijaisista oli pulaa erityisesti varhaiskasvatuksen ja ruoka- ja siivouspalvelujen tehtävissä. Rekrytointihaasteet huomioitiin paikallisten palkankorotusten kohdentamisessa, tutkintojen suorittamisen tukemisessa ja johtamisjärjestelmän kehittämisessä.

Vuoden aikana avoinna oli noin 450 määräaikaista ja vakinaista työpaikkaa ja vakinaisessa palvelussuhteessa aloitti 94 henkilöä. Kunnan vakinaisen henkilöstön vaihtuvuus oli 11,4 %, eli 153 vakinaista palvelussuhdetta päättyi vuoden aikana, heistä 33 vanhuuseläkkeelle siirtymisen vuoksi.

Palkkakustannukset

Kunta-alan virka- ja työehtosopimusten sopimuskausi on 1.5.2022–30.4.2025. Sopimukset sisältävät yleiskorotusten lisäksi paikallisesti neuvoteltavia järjestelyeriä, palkkojen kehittämisohjelman ja kertaerät. Vuonna 2023 palkankorotukset tulivat voimaan pääosin 1.6.2023 lukien keväällä toteutettujen ja palkkausjärjestelmän kehittämiseen pyrkineiden paikallisneuvottelujen jälkeen. Yleiskorotukset olivat eri työehtosopimuksissa 2,02 % -2,2 %, paikalliset järjestelyerät 0,7 %, kehittämisohjelma 1,2 % ja kertaerät 120, 150 tai 467 euroa. Maksetut palkat vuonna 2023 olivat yhteensä 68,2 Me, jossa edelliseen vuoteen verrattuna kasvua on 2,6 Me eli 4 %. Henkilöstökulut yhteensä olivat 83,6 Me (+ 3 Me, + 3,7 %).

Talouden sopeuttamisen henkilöstövaikutukset

Kertomusvuoden aikana valmisteltu, valtuuston kesäkuussa ja marraskuussa hyväksymä kestävä kasvun ohjelma (Nuuka) vuosille 2024 - 2026 sisältää useita henkilöstövaikutteisia toimenpiteitä, jotka liittyvät palvelujen tuottamis- ja toteutustapojen sekä tehtäväkuvien muutokseen (esimerkiksi ruoka- ja siivouspalvelut, ympäristötoimiala, hallinto), palvelussuhdeasioita koskevien ohjeistusten tarkentamiseen (esimerkiksi ylityöt, vuosilomat ja säästövapaat) sekä henkilöstömäärän kasvun hallintaan. Kestävä kasvun ohjelman valmisteluun sisältyi useita yhteistoimintamenettelyä vuoden aikana. Tammi-helmikuussa toteutettiin henkilöstön talouskysely, jossa pyydettiin ideoita kunnan talouden sopeuttamiseksi. Yhteistoimintaelimessä käsiteltiin henkilöstöteemaan sisältyviä ehdotuksia säästökeinoiksi ja tehtiin ohjelman kokonaisuudesta henkilöstövaikutusten arviointia. Kestävä kasvun ohjelma käsiteltiin valmisteluvassa yhteistoimintaneuvottelussa toukokuussa ja ohjelman täydennysesityksen osalta syyskuussa. Lisäksi valtuuston periaatepäätöksen jälkeen ohjelman kokonaisuudesta käytiin kuuden viikon ajan yhteistoimintaneuvotteluja syksyllä osana talousarvion valmistelua.

Tietojärjestelmien uudistaminen

Sarastia oy on tuottanut kunnan palkanmaksupalvelut 1.10.2022 alkaen. Siirtopäätöksen yhteydessä tavoitteeksi asetettiin palkka- ja henkilöstöhallinnon tietojärjestelmien vaihtaminen kustannustehokkaampiin ja käytettävyydeltään parempiin järjestelmiin. Valmistelu näiden tietojärjestelmien vaihtamisesta aloitettiin keväällä 2023 ja varsinainen käyttöönottoprojekti vuoden vaihteessa siten, että Populus –ohjelma otetaan käyttöön 1.5.2024 lukien. Vuoden 2023 aikana myös Titania –työvuorosunnittelun järjestelmäpalvelut siirrettiin Sarastiaan ja otettiin käyttöön Rego –riskien hallinnan järjestelmä ja Promid –työajanseurannan järjestelmä.

Henkilöstövoimavarojen kehityksestä ja tunnusluvuista raportoidaan tarkemmin henkilöstökertomuksessa.

1.1.6 Ympäristöasiat

Erityisesti ympäristöasiat otetaan huomioon maankäytön suunnittelussa, jäte- ja vesihuollossa, kiinteistöhuollossa sekä vesienhoidossa ja vesiensuojelussa. Yleis- ja asemakaavatasoiseen suunnitteluun sisältyvät tarvittavat maisema-, luonto- ja muut ympäristöselvitykset. Maankäytön suunnittelun yhteydessä hankittu selvitystieto otetaan huomioon kaavamerkinnoissa ja -määräyksissä sekä kaavan täytäntöönpanoon liittyvässä kunnallisteknisessä rakentamisessa ja muun rakentamisen ohjauksessa.

Nurmijärven kunta tavoittelee 80 % päästöjen vähennystä vuoteen 2035 mennessä. Vuonna 2023 on laadittu ilmastotyön toimenpidesuunnitelma ja aloitettu toimenpiteiden toteuttaminen. Ympäristö- ja ilmasto-ohjelman laatiminen on aloitettu sidosryhmäkyselyllä.

Kunta on vuodesta 2011 lähtien sitoutunut KUUMA-kuntien yhteiseen Keski-Uudenmaan strategiseen ilmasto-ohjelmaan. Tärkeimpänä toimenpiteenä ilmasto-ohjelmassa on kuntien energiatehokkuussopimusten solmiminen. Kunta on solminut työ- ja elinkeinoministeriön kanssa kunta-alan energiatehokkuussopimuksen kaudelle 2017–2025, ja 2019 kunnanhallitus on hyväksynyt toimintasuunnitelman vuoteen 2025 saakka. Toimintasuunnitelmassa on nostettu esiin toimet ja toiminta-alueet, joissa kunta pystyy vaikuttamaan energiatehokkuuden parantamiseen ja joiden avulla pyritään saavuttamaan vuodelle 2025 asetettu 7,5 % energiansäästötavoite. Tähän mennessä saavutettu säästö on 38 % säästötavoitteesta. Keski-Uudenmaan strategisessa ilmasto-ohjelmassa kauden 2017-2025 energiansäästötavoite on 9 %.

Nurmijärven Vesi-liikelaitos huolehtii toiminta-alueensa jätevesien käsittelystä ja osallistuu aktiivisesti kunnan alueen pohjavesien suojeluun. Pohjavesien suojelusuunnitelman päivitys on meneillään.

Kunnan viemäroidyiltä alueilta tulevien jätevesien tehokkaalla puhdistuksella vähennetään osaltaan kunnan ympäristön ja osaltaan Suomenlahden ja Itämeren ravinnekuormitusta. Nurmijärven puhdistetut jätevedet virtaavat Klaukkalan osalta Luhtajoen kautta ja Kirkonkylän osalta suoraan Vantaanjokeen ja joki laskee edelleen Suomenlahteen. Nurmijärven jätevedenpuhdistuksessa syntyvä liete toimitettiin Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon osalta palvelusopimuskumppani Envor Oy:n toimesta Kekkilä Oy:n Metsä-Tuomelan tunnelikompostointilaitokseen ja Klaukkalan jätevedenpuhdistamon

osalta Envor Oy:n biokaasulaitokselle jatkokäsittelyä varten.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus huolehtii yhteistointiasopimuksen mukaisesti mm. Nurmijärven kunnan ympäristönsuojelun tehtävistä. Keski-Uudenmaan ympäristökeskus tavoittelee seudullisesti terveellistä, turvallista ja viihtyisää elinympäristöä sekä monipuolista ja ekologisesti kestävää luonnonympäristöä. Päämäärään päästäkseen ympäristökeskus tuottaa laadukkaita viranomaispalveluita sekä toimii ympäristöasioissa aktiivisena yhteistyökumppanina. Nurmijärven kunnan maksumuus ympäristönsuojelun palveluista Keski-Uudenmaan ympäristökeskukselle oli noin 650 000 euroa.

Kunnan vastuulla olevan jätehuollon on järjestänyt vuodesta 2019 Kiertokapula Oy. Kiertokapula Oy:n kilpailutamat seka- ja biojätteiden ja pakkausjätteiden kuljetusurakat alkoivat vuonna 2023. Asumisessa syntyvien lietteiden osalta Nurmijärvellä on voimassa kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus, jossa kiinteistön haltija kilpailuttaa ja sopii jätteenkuljetuksesta suoraan valitsemansa jätehuoltoyrityksen kanssa.

Nurmijärven kunnan merkittävimmät ympäristövastuut muodostuvat yhdyskuntajätteen kaatopaikkojen kunnostamisesta ja jälkihoidosta. Metsä-Tuomelan jäteaseman ympäristöluvan mukaiset vastuut jakautuvat kunnan ja Kiertokapula Oy:n välillä niin, että Kiertokapula vastaa päivittäiseen toimintaan liittyvistä vastuista, kunta kaatopaikan viimeistelystä ja jälkihoidosta.

Jätelain mukaisesti kunta on perinyt järjestämästään jätehuollosta jätemaksua, jolla katetaan sille tehtävän hoitamisen aiheutuvat kustannukset. Jätehuollon tuotoista tehtiin vuosittain kirjanpidollinen jälkihoitovaraus, jolla kerrytettiin varoja mm. Metsä-Tuomelan kaatopaikan sulkemiseen ja jälkihoitoon. Vuonna 2023 jatkettiin Metsä-Tuomelan jätetäyttöalueen II muotoilun ja sulkemisen, sekä jäteaseman laitospuhdistamon kapasiteetin kasvattamisen suunnittelua. Kaasunkäsittelyjärjestelmän uusimisen suunnittelu aloitettiin. Suunnittelutöiden kustannukset, 62 105,60 euroa, katettiin jälkihoitovaruudesta.

Mutaanmäen ja Valkjärven 90-luvulla suljettujen kaatopaikkojen jälkitarkkailua jatketaan edelleen. Myös maanlajitusalueiden toimintaa ja tarkkailua jatketaan ympäristölupien mukaisesti.

1.1.7 Arvio merkittävistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Riskienhallinnan järjestäminen

Riskeillä tarkoitetaan epävarmuustekijöitä, tapahtumia tai tapahtumaketjuja, joiden toteutuessa kunta/kuntakonserni ei saavuta sille asetettuja tavoitteita ja/tai kokee menetyksiä. Riskejä käsitellään ensisijaisesti vaikutuksiltaan kielteisinä tapahtumina, mutta myös menetetty mahdollisuus voi olla riski. Riskin merkittävyyttä arvioidaan toteutumisen todennäköisyyden sekä mahdollisten seurausten vakavuuden kautta.

Riskienhallinnan tavoitteena on edistää taloudellisuutta ja tehokkuutta, varmistaa toiminnan ja talouden raportoinnin oikeellisuus ja tietojen luotettavuus, turvata resurssit, omaisuus ja toiminnan jatkuvuus sekä varmistaa lakien, päätösten, sääntöjen ja ohjeiden noudattaminen. Riskienhallinnalla pyritään osaltaan varmistamaan myös se, että johtaminen, toiminnan suunnittelu ja päätöksenteko perustuvat oikeaan ja riittävään tietoon.

Toimiva riskienhallinta edellyttää järjestelmällistä ja ennakkoivaa tapaa tunnistaa, analysoida sekä hallita toimintaan liittyviä uhkia ja mahdollisuuksia. Riskienhallinnan kokonaisuuteen kuuluvat keskeisesti myös menettelyt toteutettujen riskienhallintatoimenpiteiden seurantaan sekä riskeistä raportointiin.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan kunnan ja kuntakonsernin sisäisiä menettely- ja toimintatapoja, joilla pyritään varmistamaan toiminnan laillisuus ja tulokellisuus. Sisäinen valvonta on kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä.

Valvonnan tarkoituksena on edistää organisaation tehokasta johtamista, riskien hallintaa ja toiminnan tulokellisuuden arviointia. Nurmijärven kunnan päätöksentekoa, omaisuuden hallintaa ja sopimustoimintaa säätelevät lakien ja asetusten lisäksi mm. kuntastrategia, hallintosääntö, konserniohje, hankintaohje, varainhankinnan periaatteet ja talousarvion täytäntöönpano-ohjeet. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteet on määritetty kunnanhallituksen 21.6.2021 hyväksymässä Nurmijärven kunnan sisäisen valvonnan ohjeessa. Kunnanvaltuusto hyväksyi kunnan turvallisuussuunnitelman joulukuussa 2022, johon on koottu oleellimmat turvallisuuteen liittyvät hankkeet ja ohjelmat. Turvallisuussuunnitelma päivitetään kerran valtuustokaudessa.

Kunta otti käyttöön vuoden 2022 aikana uuden riskienhallintaohjelmiston Qreformin Regon, jonka tavoitteena

on tukea kunnan riskienhallintaan liittyvää arviointi-, luokittelu- ja koordinoitua aiempaa laajemmin. Ohjelmasta saadaan päätöksenteon käyttöön tietoa esimerkiksi tarvittavista kehitustoimenpiteistä. Tavoitteena on ennaltaehkäistä yleiseen etuun kohdistuvia uhkia ja vakavia haittoja, tunnistaa väärinkäytökset aikaisessa vaiheessa sekä parantaa organisaation riskienhallinnan ja sisäisen tarkastuksen kyvykkyyttä. Lisäksi tavoitteena on, että kyky kuunnella ja huomioida henkilöstön huolia ja tarpeita paranee. Regoon liitettiin myös ilmoittajansuojelulain velvoittama ilmoituskanava väärinkäytösten varalta.

Työturvallisuuden osalta kehitettiin riskien arvioinnin prosesseja Rego –ohjelmiston käyttöönotolla koko organisaatiossa. Työsuojelutiimi toteutti esihenkilöiden koulutukset ja tuki heitä riskien arvioinnin toteutuksessa. Uusi työhyvinvointiohjelma, joka sisältää lakisääteisen työsuojelun toimintaohjelman, valmisteltiin loppuvuoden aikana työsuojeluorganisaatiossa.

Strategiset riskit

Strategiset riskit ovat kunnan pitkän aikavälin tavoitteita ja niiden kannalta olennaisia menestystekijöitä uhkaavia riskejä. Kunnalle keskeisimpiä strategisia riskejä ovat maailman taloustilanteeseen ja sitä kautta myös kunnan talouteen liittyvät riskit sekä meneillään olevaan TE2025-uudistukseen liittyvät riskit. Taloudellisia riskejä on käsitelty myöhemmin kohdassa *Taloudelliset riskit*.

Venäjän sotatoimien jatkuminen Ukrainassa sekä Lähi-idän konfliktit ovat osaltaan johtaneet markkinahäiriöiden kautta nykyiseen inflaatiokehitykseen sekä rahoitus- ja energiamarkkinoiden heilahteluun. Taloudellisen tilanteen epävarmuus ja heikentynyt työllisyystilanne vaikuttavat kuluttajien ostovoimaan ja sitä kautta yritysten toimintaedellytyksille, joka loppu kädessä heijastuu kunnan rahoitus pohjaan.

Vuonna 2023 järjestettiin valmiusharjoitus UUSI-MAA2023 harjoitus, jonka tavoitteena oli kehittää kuntien ja muiden osallistujien kykyä toimia vakavassa häiriötilanteessa sekä kehittää väestönsuojelun valmiuksia. Harjoituksen painotuksena oli poikkeusolojen toiminnan johtaminen, tilannekuvan laatiminen ja välittäminen, poikkeusolojen viestintä ja organisaatioiden yhteistoiminta.

1.1.2023 käynnistyi myös alueellisen (Keski-Uusimaan kunnat, Vantaa ja hyvinvointialueet Keusote ja Vantaa-kerava) turvallisuuden ja varautumisen foorumin toiminta ja vuoden 2023 puheenjohtajakuntana toimi Nurmijärven kunta.

Sote-uudistuksen myötä hyvinvointialueet aloittivat toimintansa vuoden 2023 alusta, jolloin sosiaali- ja terveyspalvelujen sekä pelastustoiminnan järjestämisvastuu siirtyi kunnilta hyvinvointialueille. Uudistuksen toteutumiseen liittyvät riskit liittyvät kunnan kannalta erityisesti kunnan taloudellisen aseman muutokseen, omaisuuden hallintaan sekä paikallisten sote-palveluiden kehittämisen kontrollin menettämiseen. Myös sote-kiinteistö aiheuttavat kunnalle merkittäviä omistusriskejä kiinteistöjen jäädessä kunnalle, varsinkin tilanteessa, jossa sote-tuotanto kohteissa päättyisi. Sosiaali- ja terveyspalvelut ovat kunnan elinvoiman kannalta keskeisempiä palveluja ja riskinä on, että maakuntien sote-palveluverkon alueellinen mukauttaminen voi johtaa paikallisella tasolla palvelujen supistumiseen. Tällä olisi toteutuessaan merkittäviä vaikutuksia kunnan elinvoimaan.

Toiminnalliset riskit

Kunnan palvelutuotanto nojaa suurilta osin erinäisten tietojärjestelmien varaan. Tietojärjestelmien toimintatomuus voi toteutuessaan hidastaa työskentelyä heikentäen tuottavuutta. Pahimmillaan järjestelmähäiriöt voivat johtaa palvelutuotannon väliaikaiseen kaatumiseen tai tietoturvaloukkauksiin. Kunnan ICT-infrastruktuuria arvioidaan säännöllisesti ja riskejä pyritään ehkäisemään huolellisella suunnittelutyöllä. Kunnan tietotekniikkapalvelut kontrolloivat kunnassa muun muassa ohjelmistojen ja ICT-laitteiden hankkimista niin, että jokaisen komponentin turvallisuus ja soveltuvuus kunnan ICT-ympäristöön voidaan varmistaa ennen sen käyttöönottamista tuotannossa. Tietotekniikkapalveluiden tehtävä on vastata myös osaamisen ja työvoiman turvaamisesta poikkeustiloissa muun muassa huolehtimalla alihankintasopimusten ajantasaisuudesta.

Isompiin järjestelmä uudistuksiin tulee valmistautua huolellisesti, kartoittaa riskit, kouluttaa henkilökuntaa ja etenkin varata riittävästi osaavan henkilöstön resurssia. Nykytilanteessa järjestelmien hajautuessa eri järjestelmätoimittajille liittymien ja rajapintojen rakentaminen lisää haasteita ja riskejä kokonaisuuden onnistumisen kannalta.

Osaavan henkilöstön saatavuuteen liittyvät haasteet on merkittävä riski kunnan henkilötyöntensiviselle palve-

lutuotannolle. Rakentamisen ja kiinteistöhallinnon osajapula on näkynyt Nurmijärven ympäristötoimialan rekrytoinneissa jo useamman vuoden. Sivistys- ja hyvinvointitoimialalla on ollut haasteita rekrytoinneissa etenkin pätevän henkilöstön saamisessa varhaiskasvatukseen ja lyhytaikaisiin sijaisuuksiin on vaikeuksia saada työntekijöitä sekä varhaiskasvatus- että koulutuspalveluissa. Viiveet vakanssien täyttämässä vaikuttavat oleellisesti kunnan toimintaprosesseihin, erityisesti pienissä asiantuntijavaltaisissa toimintayksiköissä. Myös henkilöstön työhyvinvointiin liittyvät riskit kasvavat merkittävästi, mikäli henkilöstövajeesta johtuva ylimääräinen kuormitus kääntyy krooniseksi. Kunta on pyrkinyt tehostamaan rekrytoimista erinäisin tavoin muun muassa hakuilmoituksia kehittämällä, aktiivisella rekrytointiviestinnällä ja työnantajamielikuvan parantamisella sekä tehtäväkuvien mukauttamisen mahdollisuuksia lisäämällä.

Varhaiskasvatuksen puolella yhtenä riskinä on varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys ja uusien paikkojen järjestäminen kaikille paikkaa tarvitseville.

Aiempien vuosien tavoin keskeiseksi toiminnalliseksi riskiksi on arvioitu kunnan toimitilojen sisäilmaongelmat. Sisäilmaongelmat aiheuttavat palvelutuotannon järjestämiselle poikkeuksetta haasteita ja vakavassa sisäilmaongelmassa merkittäviä kustannuksia, mikäli sisäilmakorjaus vaatii laajoja, jopa runkorakenteisiin ulottuvia korjaustoimenpiteitä ja palvelutuotanto joudutaan siirtämään väistötiloihin. Sisäilmaongelmien varhainen toteaminen on tärkeää ongelmien laajenemisen ja ihmisten altistumisen ehkäisemiseksi.

Kunnan palvelujen ja toiminnan järjestämiseen vaikuttavat myös poliittiset mielenilmaukset, jotka ovat kohdistuneet myös julkisen alan palveluihin. Kunta on varautunut poliittisiin työtaisteluihin kuten työtaistelutoimiin. Lainsäädännössä ei ole säädetty poliittisten työtaistelutoimien ilmoitusajasta.

Taloudelliset riskit

Kunnan talouden tasapainolla on suora vaikutus kunnan elinvoimatyön edistämiseen. Palvelujen kehittäminen ja investoiminen edellyttävät kunnan velkaantumisen hallintaa, jotta investointikyky säilyisi tulevaisuudessa ja rahoitusriskit eivät kasva liian suuriksi.

Kunnan talouden ongelmat liittyvät tulojen ja menojen väliseen rakenteelliseen epätasapainoon, jonka takia kunnan velkaantuminen on ollut voimakasta useita vuosia ja merkittävät investointipaineet tuleville vuosille tulevat lisäämään lainanottotarvetta entisestään. Varsinaiset talouteen liittyvät riskit keskittyvät korkean velkaantuneisuuden synnyttämiin korkoriskeihin sekä taaseen ylijäämäpuskurin menettämiseen, joka osaltaan voi johtaa kriisikuntatarkasteluun. Valtuusto hyväksyi viime vuonna kestävän kasvun ohjelman (NUUKA), joka pyrkii velkaantumisen hillitsemiseen sekä alijäämäkierteen katkaisemiseen. Kunnan talouden saattaminen tasapainoon lähivuosien aikana on erittäin tärkeää, sillä talouden ongelmat johtavat pitkittyessään lopulta palvelutuotannon laatutason laskuun, investointikyvyn heikentymiseen, korjausvelan kasvuun sekä verotuksen merkittävään kiristämiseen.

Velkaantumisen hillitseminen on tehokkain keino korkoriskien hallintaan. Sen lisäksi korkoriskejä pyritään hallitsemaan rahoituksen suunnittelussa siten, että rahoitusehdot tukevat sekä maturiteetin että korkosidonnaisuuden puolesta kunnan korkoriskien suojaamisen tavoitteita. Kunnanvaltuusto hyväksyi kunnalle uudet rahoitus- ja sijoitustoiminnan sekä takaus- ja antolainapolitiikan periaatteet (KV 49&50/2023), jotka toimivat tulevien vuosien ohjenuorina erityisesti kunnalle keskeisessä rahoitustoimessa.

Sote-uudistus vuoden 2023 alussa ja työ- ja elinkeinopalveluiden siirtyminen kunnille vuoden 2025 alusta vaikuttaa merkittävästi kuntien tulorahoitukseen ja kustannusrakenteeseen. Kuntien valtionosuusjärjestelmän kokonaisuus uudistetaan vuoden 2026 alusta vastaamaan kuntien uutta roolia peruspalvelujen järjestämisessä. Uudistuksessa on riskinä, että lainsäädännön kautta kunnille tulee lisää velvoitteita, mutta valtio ei kompensoi muutoksista aiheutuvia kustannuksia tai kompensoi niitä vain osittain. Julkisen talouden alijäämäisyys voi myös johtaa valtionosuuksien leikkaamiseen.

Sote-uudistuksen ja Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän lopettamisen myötä jäsenkunnille jää vielä taloudellisia riskejä ja epävarmuustekijöitä, joista keskeisimpiä ovat kunnan omistuksessa olevat sote-kiinteistöt ja niiden tulevaisuuden kohtalo. Mikäli hyvinvointialueen

palveluverkon tiivistämisen myötä toiminta loppuu kunnan omistamissa kiinteistöissä, on näille ainakin osittain vaikea löytää muuta käyttöä.

Taloudellisten riskien arvioimisessa tulee huomioida myös kunnan takausriskit. Kunnan takausvastuut muiden yhteisöjen veloista olivat vuoden 2023 tilinpäätöksessä 25,2 milj. euroa. Kunnan takausriskien kehitystä arvioidaan velkaantumisen rinnalla säännöllisesti ja jokaisen takauksen osalta arvioidaan sen vaikutuksia kunnan toiminnalle mahdollisessa takausriskien realisoitumistilanteessa. Suurin osa takauksista on myönnetty omavelkaisena, jolloin päävelallisen maksukyvyttömyystilanteessa takausvastuu aktivoituisi siten, että kunta vastaisi päävelallisen jäljellä olevista lainavelvoitteista kuin omistaan. Takauksia myöntäessään kunnan tulee huolehtia riittävästä vastavakuuksista takausriskien minimoimiseksi.

Kunnan pääomalainasaamisia tarkastellaan ja arvioidaan vuosittain. Rajamäen Uimahalli Oy:lle myönnetyn pääomalainan osalta kunta on tunnistanut riskin siihen, että saamisen arvoa tulee tarkastella kriittisesti. Kunta on käynnistänyt toimenpiteet saamisen arvon tarkistamiseksi ja tarvittavat kirjaukset on tarkoitus tehdä vuoden 2024 aikana.

Vahinkoriskit

Vahinkoriskillä tarkoitetaan riskiä, joka toteutuessaan aiheuttaa taloudellisia menetyksiä, henkilövahinkoja tai haittaa ympäristölle. Vahinkoriski kohdistuu tyypillisesti tiettyyn kohteeseen. Vahinkoriskejä ovat esimerkiksi omaisuuden vaurioituminen, tuhoutuminen tai häviäminen esimerkiksi rikoksen tai muun vahingollisen tapahtuman seurauksena.

Kunnan vahinko- ja vastuuriskien seurauksia on rajattu kattavilla vakuutuksilla. Kunnalle lakisääteisiä vakuutuksia ovat tapaturmavakuutus ja liikennevakuutus, minkä lisäksi kunnalla on voimassa ryhmähenkivakuutus. Lakisääteiset ja muut pakolliset vakuutukset otetaan vähintään sen mukaisina, mitä lainsäädäntö ja muut määräykset edellyttävät. Omaisuus- ja keskeytysvakuutukset sekä toiminnan ja hallinnon vastuuvakuutukset kilpailutetaan säännöllisin väliajoin niin, että kunnalla, sen liikelaitoksilla ja tytäryhteisöillä on aina ajantasainen ja mahdollisimman laaja ja kattava vakuutusurva sekä vakuutusyhtiön tarjoamat riskienhallinta- ja vahinkojen torjuntapalvelut.

Kunnalla on käytössä vakuutusmeklaripalvelu vakuutusurvaan liittyvän riittävän asiantuntemuksen varmistamiseksi. Meklaripalvelu toteuttaa kunnan puolesta

myös vakuutusturvan kilpailuttamisen. Kunnan omaisuusluettelo ja henkilöstö on käyty läpi vakuutusmeklarin kanssa vuosina 2021 ja 2022, jonka perusteella vakuutusturvaan on tehty tarvittavat päivitykset. Vakuutusturvan laajuutta ja kattavuutta arvioidaan vuosittain. Kunnan vakuutusturvan kokonaisuus on tarkoitus kilpailuttaa lähivuosina.

Tilikauden 2023 aikana ei syntynyt merkittäviä henkilö- tai omaisuusvahinkoja.

Vireillä olevat oikeuskäsittelyt:

- 1) Lepsämän ja Valkjärven koulujen, Lähtelän huoltorakennuksen ja Sääksin kahvilarakennuksen tulipaloja koskeva rikosasia käsiteltiin hovioikeudessa vuosina 2022–2023. Vahingonkorvausoikeudenkäynti on tulossa vuonna 2024.
- 2) Maanrakennuksen työkonepalvelujen hankintaa koskeva valitus on käsiteltävänä markkinaoikeudessa ja käsittely jatkuu vuonna 2024.
- 3) Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa käsiteltiin keväällä 2023 yksityistielain 65 §:n mukainen moitekanne. Yksitystieavustusten myöntämisehdoista on vireillä valitus korkeimmassa hallinto-oikeudessa.
- 4) Kirkonkylän osayleiskaavan hyväksymistä koskevaan päätökseen on haettu muutosta hallinto-oikeudelta. Asia on vireillä hallinto-oikeudessa.

1.2 Selonteko sisäisen valvonnan järjestämisestä

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Tilikauden aikana ei ole ilmennyt tapahtumia, joissa toimielimet tai toimialat olisivat jättäneet noudattamatta merkittävällä tavalla tai tarkoituksellisesti kunnan sääntöjä ja ohjeita (mm. hallintosääntö, sisäisen valvonnan ohje sekä kunnanhallituksen antamat ohjeet). Väärinkäytöksistä ei ole tehty sisäisen valvonnan ohjeen tarkoittamia ilmoituksia.

Valvontatoimenpiteet

Valvontatoimenpiteet perustuvat toimialojen sisäiseen omavalvontaan, keskitettyihin kertaluonteisiin valvontatoimeksiantoihin sekä kunnan tilintarkastajan tuottamiin väliraportteihin.

Kunta toteutti vuoden 2023 aikana sisäisen tarkastuksen sopimushallinnan kokonaisuuteen, jonka perusteella syksyllä 2023 on käynnistetty sopimushallinnan ohjeiden laadinta. Lisäksi valvonnassa on noussut esille, että kunnan hankintakalenteri ei ole ajan tasalla. Kunta on käynnistänyt vuoden 2023 loppupuolella hankintatoimen arvioinnin, jonka lopputuotoksena kunta saa selkeät ehdotukset hankintatoimen kehittämiseksi.

Avustusten jakamisessa noudatetaan avustussääntöjä ja harmaan talouden torjunnasta avustustoiminnassa –ohjetta.

Tavara- ja palveluhankinnoissa sekä talonrakennus- ja infrahankkeissa on keskitytty varmistamaan hankintojen suunnitelmallisuus ja yksittäisen hankinnan tarpeellisuus. Hankinnoissa noudatetaan hankintalainsäädäntöä ja kunnan hankintaohjetta.

Seuranta

Riskejä on pyritty hallitsemaan kiinnittämällä huomiota prosessien ajantasaisuuteen ja uusien työntekijöiden perehdyttämiseen. Säädöksiä, sääntöjä, määräyksiä ja päätöksiä on noudatettu. Omaisuutta on hankittu, luovutettu ja hoidettu hankintavaltuuksien ja toimintaa koskevien muiden sääntöjen mukaan. Toiminnassa on noudatettu Nurmijärven kunnan hallintosääntöä ja sisäisen valvonnan ohjeita.

Talousarvion vuositavoitteista on raportoitu säännöllisesti osavuositarkastuksissa. Säännöllinen valvonta toteutuu sopimuksien valvonnan, talousarvion toteutumisen seurannan sekä hyvän hallintotavan kautta.

Riskienhallintaohjelmaan Regoon on liitetty vuoden 2023 alusta ilmoittajansuojelun edellyttämän ilmoituskanavan, jolla kunnan työntekijät voivat ilmoittaa työssään havaitsemistaan rikkomuksista tai väärinkäytöksistä.

1.3 Tilikauden tuloksen muodostuminen ja toiminnan rahoitus

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelmaosa on kunnan kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo- ja kulu- ja palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueelle 1.1.2023 vaikuttaa merkittävästi lukujen tulkintaan verrattuna edelliseen tilikauteen.

Esitetty tuloslaskelma sisältää kunnan ja liikelaitosten ulkoiset tuotot ja kulut. **Tilikauden 2023 tulos** oli 23,1 milj. euroa ylijäämäinen. Edelliseen vuoteen verrattuna tilikauden tulos parani 14,7 milj. euroa. Toimintatuottojen ja -kulujen erotuksena muodostuva toimintakate osoittaa, kuinka paljon kunnan palvelutuotannon nettomenoista jää katettavaksi verotuloilla, valtionosuuksilla ja rahoitustuotoilla.

Rahoitustuottojen ja -kulujen netto oli tilikauden 2023 osalta -0,3 milj. euroa. Rahoitustuottojen ja -kulujen netto heikkeni edellisvuodesta noin 1,1 milj. euroa, jota selittää merkittävästi aiempaa korkeampana toteutuneet korkokulut, joka on seurausta yleisestä korkotason noususta.

Vuosikate osoittaa investointeihin käytettävissä olevan tulo- ja kulu- ja palvelutuotannon pohjan, joka on laskettu kunnan palvelutoiminnan vuosikulujen (toimintakate) ja tulo- ja kulu- ja palvelutuotannon (verotulot, valtionosuudet, rahoitustuottojen ja -kulujen netto) erotuksena.

Kunnan vuosikate asettui 49,1 milj. euroon parantuen edellisvuodesta 19,9 milj. euroa. Vuosikatteen paranemisen taustalla on useita vaikuttavia tekijöitä, mutta keskeisimpinä Ilvesvuori Pohjoinen II:n tonttikaupan toteutuminen ja aiempien vuosien verotulojen jälkitilitykset (ns. verohännät). Asukaskohtainen vuosikate oli 1 096 euroa, kun edellisvuonna asukaskohtainen vuosikate asettui 657 euroon.

Vuosikate kattoi poistoista 190,4 % prosenttia, tasapainoisessa taloudessa prosenttiosuus asettuu vähintään 100 prosenttiin.

Poistot ja arvonalentumiset asettuivat yhteensä 25,8 milj. euroon. Poistot ja arvonalentumiset nousivat edellisvuodesta noin 5,0 milj. euroa, josta Urheilupuiston koulun, Syrjälän koulun ja päiväkodin alaskirjausten

osuus on 3,3 milj. euroa. Poistojen osalta on otettu käyttöön uusi kirjaustapa, jossa poistojen ajoitus saadaan kohdistettu oikea-aikaisemmin kirjanpitoon.

Tuloslaskelma, 1000€	2023	2022
Toimintatuotot	44 791	36 137
Valmistus omaan käyttöön	538	1 861
Toimintakulut	-142 701	-278 540
Toimintakate	-97 372	-240 542
Verotulot	115 208	222 582
Valtionosuudet	31 507	45 725
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	44	1
Muut rahoitustulot	2 799	2 616
Korkokulut	-3 093	-722
Muut rahoituskulut	-37	-480
Vuosikate	49 056	29 179
Poistot ja arvonalentumiset	-25 761	-20 779
Satunnaiset kulut	-225	
Tilikauden tulos	23 070	8 400
Tilinpäätössiirrot	-7 988	-4 988
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	15 083	3 413

Tuloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	31,4 %	13,2 %
Vuosikate/Poistot, %	190,4 %	140,4 %
Vuosikate, euroa/ asukas	1 096	657
Asukasmäärä	44 773	44 437

Tuotot, 1000€	2023	2022
Toimintatuotot	44 791	36 137
Verotulot	115 208	222 582
Valtionosuudet	31 507	45 725
Rahoitustuotot	2 843	2 617
Yhteensä	194 349	307 061

Kulut, 1000€	2023	2022
Henkilöstökulut	-83 600	-80 582
Palvelujen ostot	-32 641	-171 676
Aineet tarv. ja tavarat	-12 393	-13 082
Avustukset	-8 153	-8 187
Muut toimintakulut	-5 914	-5 014
Rahoituskulut	-3 130	-1 202
Poistot ja arvonalentumiset*	-25 748	-20 779
Satunnaiset kulut	-225	
Yhteensä	-171 578	-300 521

* Poistot sisältävät poistoeron 12 500 euroa.

1.3.2.Toiminnan rahoitus

Tilinpäätöksen rahoituslaskelma koostuu kunnan ja liikelaitosten varsinaisen toiminnan ja investointien sekä rahoitustoiminnan rahavirtojen muutoksista. Rahoituslaskelma muodostetaan tilinpäätöksen tuloslaskelmasta, investointiosasta ja taseesta. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen siirtyminen hyvinvointialueelle 1.1.2023 vaikuttaa merkittävästi lukujen tulkintaan verrattuna edelliseen tilikauteen.

Toiminnan ja investointien rahavirta

Toiminnan rahavirta kuvaa tuloslaskelmassa esitettyjen tuottojen ja kulujen vaikutusta rahavaroihin. Investointien rahavirta kuvaa pysyvien vastaavien hyödykkeiden investointeihin käytetyn ja niiden myynnistä saadun rahan sekä investointeihin saatujen rahoitusosuuksien vaikutusta rahavaroihin. Kunnan ja liikelaitosten toiminnan ja investointien rahavirta oli 23,1 milj. euroa positiivinen. Tämä kuvaa kunnan kokonaistoiminnan (käyttötalous ja investointitalous) rahoitusjäämää tilikaudella, jonka positiivinen määrä ilmaisee sen, että kuinka paljon rahavirrasta jää nettoantolainaukseen, lainojen lyhennykseen sekä kassan vahvistamiseen.

Rahoituksen rahavirta

Rahoituksen rahavirta kuvaa niitä rahavaroja, jotka kohdentuvat käyttötalouden ja investointien rahoittamiseen. Rahoituksen rahavirta oli 40,3 milj. euroa negatiivinen. Kunnan lainakanta pieneni tilikaudella 33,7 milj. euroa. Vuonna 2022 kunnan lainakanta kasvoi 10,7 milj. euroa. Pitkäaikaisia lainoja lyhennettiin tilikaudella 16,1 milj. euroa eikä uusia pitkäaikaisia lainoja nostettu ja lyhytaikaisia lainoja lyhennettiin 17,6 milj. euroa nostoja enemmän.

Rahavarojen muutos

Rahavarojen muutos kuvaa toiminnan ja investointien sekä rahoituksen rahavirran erotusta. Se kertoo rahavarojen muutoksen tilikauden alun ja lopun välillä. Kunnan ja liikelaitosten rahavarat olivat vuoden päättyessä 27,7 milj. euroa. Vähennystä edelliseen tilinpäätökseen oli 17,2 milj. euroa.

Tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on 8,3 milj. euroa negatiivinen. Tämä kuvaa kunnan toimintaan sitoutunutta rahoitusvajetta, joka on pääasiassa tullut katetuksi vieraalla pääomalla. Tasapainoisessa taloudessa kunnalle ei pitäisi kertyä kumulatiivista rahoitusjäämää, vaikka yksittäinen tilikausi sinänsä voi toteutuakin rahoitusjäämäisenä. Poikkeuksellisen suuri rahoitusjäämä indikoi merkittävästä kroonisesta tulojen ja menojen epäsuhdasta.

Investointien tulo-rahoitusprosentti kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulo-rahoituksella. Vuonna 2023 tulo-rahoitus riitti kattamaan investointeihin tarvittavasta rahoituksesta 140,1 prosenttia. Tasapainoisessa taloudessa tulo-rahoituksen tulisi riittää pitkällä aikavälillä investointien rahoittamiseen. Kunnan tulisi mitoittaa investointinsa siten, että investointien tulo-rahoitusprosentti asettuisi vuosittain vaihteluvälille 80–120 prosenttia.

Laskennallinen lainanhoitokate kertoo tulo-rahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Koska kunnan lainakannasta yli 20 prosenttia on kertalyhenteisiä lainoja, on lyhennyksen määräksi tunnusluku laskettaessa otettu laskennallinen lyhennys. Laskennallinen lyhennys on laskettu jakamalla lainakanta kahdeksalla. Laskennallista lainanhoitokatetta pidetään tyydyttävänä, kun tunnusluku on 1-2. Luotettavan kuvan lainanhoitokyvystä, saa tarkastelemalla tunnusluvun arvoa pidemmällä aikavälillä. Kassan riittävyyden tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla.

Rahoituslaskelma, 1000€	TP 2023	TP 2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	49 056	29 179
Satunnaiset erät, netto	-225	
Tulo-rahoituksen korjauserät	-14 331	-4 618
Toiminnan rahavirta	34 500	24 562
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-36 049	-40 485
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 023	2 641
Pysyvien vastaavien hyödykk. luovutus	23 587	7 122
Investointien rahavirta	-11 439	-30 723
Toiminnan ja investointien rahavirta	23 061	-6 161
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-8	-14
Antolainasaamisten vähennykset	0	0
Antolainauksen muutokset	-8	-14
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	43 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-16 121	-17 371
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-17 604	-14 974
Lainakannan muutokset	-33 725	10 656
Oman pääoman muutokset	44	-40
Korottomien velkojen muutos	-1 060	2 862
Muut maksuvalmiuden muutokset	-6 577	9 636
Rahoituksen rahavirta	-40 265	20 238
Rahavarojen muutos	-17 204	14 077
Rahavarat 31.12	27 749	44 953
Rahavarat 1.1.	44 953	30 876
Rahoituslaskelman tunnusluvut	TP 2023	TP 2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1000€	-8 313	-51 626
Investointien tulo-rahoitus, %	140,1	77,1
Laskennallinen lainanhoitokate	1,9	1,0
Kassan riittävyys, pv	51,3	48,9
Asukasmäärä	44 773	44 437

1.4 Rahoitusasema ja sen muutokset

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Tase käsittää Nurmijärven kunnan sekä liikelaitoksien, eli Nurmijärven Vesi- ja Aleksia -liikelaitosten taseet yhdisteltyinä. Sisäiset erät, kuten kunnan ja liikelaitosten väliset saatavat ja velat, eivät sisälly taseeseen.

Kuntayhtymien jäsenosuuksien ja irtaimen omaisuuden siirto on kirjattu kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan sekä hyvinvointialueelle siirtyvä lomapalkkavelka on kirjattu peruspääomaan. Siirrot on kirjattu kunnan tilinpäätöksen mukaisilla kirjanpitoarvoilla ja toteutettu tase-erien välisenä siirtona. Kunnista hyvinvointialueelle siirtyneet omaisuus- ja pääomaerät on kirjattu alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväyksellä 1.1.2023. Tilinavauksen kirjaamisen tarkoituksena on, että peruspääomaa vastaan kirjattavia omaisuus- ja pääomaerien siirtoja ei esitetä vuoden 2023 liiketapahtumina talousarvion toteutumisvertailussa eikä rahoituslaskelmassa. Tase-erien väliset siirrot aiheuttavat vertailukelvottomuutta edelliseen tilikauteen nähden.

Vastaavaa

Pysyviin vastaaviin kuuluvat aineettomat ja aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Pysyvien vastaavien arvo taseessa oli tilikauden päättyessä 372,9 milj. euroa, vähennystä edelliseen vuoteen oli 6,3 milj. euroa.

Pysyvät vastaavat jakaantuvat aineettomiin hyödykkeisiin (15,3 milj. euroa), aineellisiin hyödykkeisiin (320,4 milj. euroa) ja sijoituksiin (37,3 milj. euroa). Aineellisissa hyödykkeissä merkittävimmät erät ovat rakennukset (109,5 milj. euroa), kiinteät rakenteet ja laitteet (130,4 milj. euroa) sekä maa- ja vesialueet (64,5 milj. euroa). Toimeksiantojen varat koostuvat välitetyistä valtion lainoista sekä lahjoitusrahastojen ja muiden rahastojen pääomista. Toimeksiantojen varoja oli vuoden päättyessä 1,8 milj. euroa.

Vaihtuviin vastaaviin sisällytetään vaihto-omaisuus (0,4 milj. euroa), pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset (18,4 milj. euroa), rahoitusarvopaperit (0,2 milj. euroa) sekä rahat ja pankkisaamiset (27,6 milj. euroa). Vuoden 2023 päättyessä vaihtuvia vastaavia oli yhteensä 46,5 milj. euroa.

TASE, 1000€	TP 2023	TP 2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	372 910	379 217
Aineettomat hyödykkeet	15 269	1 904
Tietokoneohjelmistot	0	0
Muut pitkävaikutteiset menot	15 269	1 904
Aineelliset hyödykkeet	320 384	328 156
Maa- ja vesialueet	64 461	66 719
Rakennukset	109 549	114 655
Kiinteät rakenteet ja laitteet	130 371	90 475
Koneet ja kalusto	2 313	2 618
Ennakkomaksut ja kesk. hankinnat	13 690	53 688
Sijoitukset	37 256	49 157
Osakkeet ja osuudet	19 992	31 901
Muut lainasaamiset	16 598	16 598
Muut saamiset	666	658
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 782	1 875
Valtion toimeksiannot	554	685
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 223	1 185
Muut toimeksiannot	5	5
VAIHTUVAT VASTAAVAT	46 534	58 222
Vaihto-omaisuus	412	423
Aineet ja tarvikkeet	412	423
Saamiset	18 374	12 846
Pitkäaikaiset saamiset	8 583	691
Muut saamiset	8 515	666
Siirtosaamiset	68	26
Lyhytaikaiset saamiset	9 791	12 155
Myyntisaamiset	2 654	3 080
Muut saamiset	1 708	1 218
Siirtosaamiset	5 429	7 856
Rahoitusarvopaperit	171	171
Osakkeet ja osuudet	171	171
Rahat ja pankkisaamiset	27 578	44 782
VASTAAVAA YHTEENSÄ	421 225	439 313

Vastattavaa

Kunnan oma pääoma oli vuoden 2023 lopussa 139,8 milj. euroa. Tästä peruspääoman osuus oli 77,3 milj. euroa, edellisten tilikausien ylijäämän osuus 47,4 milj. euroa sekä tilikauden ylijäämän osuus 15,1 milj. euroa. Vapaaehtoisia varauksia on jäljellä poistoeroista 0,3 milj. euroa ja investointivaruksista tilikauden tuloksesta tehdyn 8,0 milj. euron investointivaruksen lisäksi aiempien vuosien investointivaraukset 24,8 milj. euroa. Pakolliset varaukset, 3,9 milj. euroa, koostuu Metsä-Tuomelan jäteaseman jälkihoitovaruudesta. Toimeksiantojen pääomissa on välitettyjä valtion lainoja 0,7 milj. euroa sekä lahjoitusrahastojen ja muiden toimeksiantojen pääomia 1,4 milj. euroa.

Vieras pääoma oli vuoden lopussa yhteensä 242,3 milj. euroa. Pitkäaikaisten lainojen osuus oli 154,4 milj. euroa ja lyhytaikaisten lainojen osuus 87,9 milj. euroa. Lyhytaikaisiin lainoihin on kirjattu tilinpäätöskautta seuraavan vuoden sisällä erääntyvät pitkäaikaisten lainojen lyhennykset.

Muihin pitkä- ja lyhytaikaisiin lainoihin sisältyi siirtovelkoina lomapalkka- ja korkojaksotuksia sekä muita tilinpäätösjaksotuksia yhteensä 11,8 milj. euroa, ostovelkoja 9,3 milj. euroa, saatuja ennakoita 0,5 milj. euroa sekä muita velkoja 26,5 milj. euroa. Muista veloista liittymismaksujen osuus oli 24,0 milj. euroa.

Tunnusluvut

Omavaraisuusasteella mitataan kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä sekä kykyä selviytyä sitoumuksista pitkällä tähtäimellä. Omavaraisuusaste nousi edellisvuoden 35,5 prosentista 41,1 prosenttiin. Alle 50,0 prosentin olevan omavaraisuusasteen katsotaan merkitsevän kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

Suhteellinen velkaantuneisuus kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Nurmijärven kunnalla tunnusluku on 126,3 prosenttia.

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Asukaskohtainen tunnusluku oli vuonna 2023 4 651 euroa.

Lainasaamisia ovat mm. kunnan tytäryhteisöjen, kuntayhtymien sekä osakkuus- ja muiden omistusyhteisöjen ja muiden yhteisöjen toimintapääoman rahoittamiseen maksuvalmiuden tukemiseksi myönnettävät lainat. Antolainat kunnan tytäryhteisöjen ja muiden kunnallisia palveluja tuottavien yhteisöjen investointimenojen rahoittamiseen merkitään kunnan taseessa pysyvien vastaavien tase-erään Sijoitukset.

TASE, 1000€	TP 2023	TP 2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	139 795	130 677
Peruspääoma	77 323	83 332
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	47 389	43 932
Tilikauden yli-/alijäämä	15 083	3 413
POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	33 056	25 069
Poistoero	256	269
Vapaaehtoiset varaukset	32 800	24 800
PAKOLLISET VARAUKSET	3 896	3 958
Muut pakolliset varaukset	3 896	3 958
TOIMEKSIANTOJEN PÄAOMAT	2 137	2 230
Valtion toimeksiannot	711	843
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 223	1 185
Muut toimeksiantojen pääomat	203	203
VIERAS PÄÄOMA	242 341	277 379
Pitkäaikainen	154 424	169 887
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	130 400	146 520
Lainat julkisyhteisöltä	2	15
Saadut ennakot	51	235
Liittymismaksut ja muut velat	23 972	23 117
Lyhytaikainen	87 917	107 492
Joukkovelkakirjalainat	45 000	35 000
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	16 121	41 121
Lainat julkisyhteisöltä	14	14
Lainat muilta luotonantajilta	2 659	5 249
Saadut ennakot	435	523
Ostovelat	9 318	8 910
Muut velat	2 577	3 061
Siirtovelat	11 793	13 614
VASTATTAVAA	421 225	439 313

Taseen tunnusluvut	TP 2023	TP 2022
Omavaraisuusaste, %	41,1	35,5
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	126,3	90,9
Kertynyt ylijäämä, 1000€	62 472	47 345
Kertynyt ylijäämä, €/asukas	1 395	1 065
Lainakanta 31.12., 1000€	194 195	227 920
Lainakanta 31.12., €/asukas	4 337	5 129
Lainat ja vastuut, 31.12., 1 000 €	208 249	238 806
Lainat ja vastuut, €/asukas	4 651	5 374
Lainasaamiset, 1000€	16 598	16 598
Asukasmäärä	44 773	44 437

1.5 Kokonaistulot ja –menot

Kokonaistulojen ja –menojen laskelma muodostetaan kunnan ja liikelaitosten tulos- ja rahoituslaskelmista. Tulot ja menot ovat ulkoisia. Kokonaistulo- ja menokäsitteet kattavat varsinaisen toiminnan ja investointien menot ja tulot sekä rahoitustoiminnan rahan lähteet ja rahankäytön.

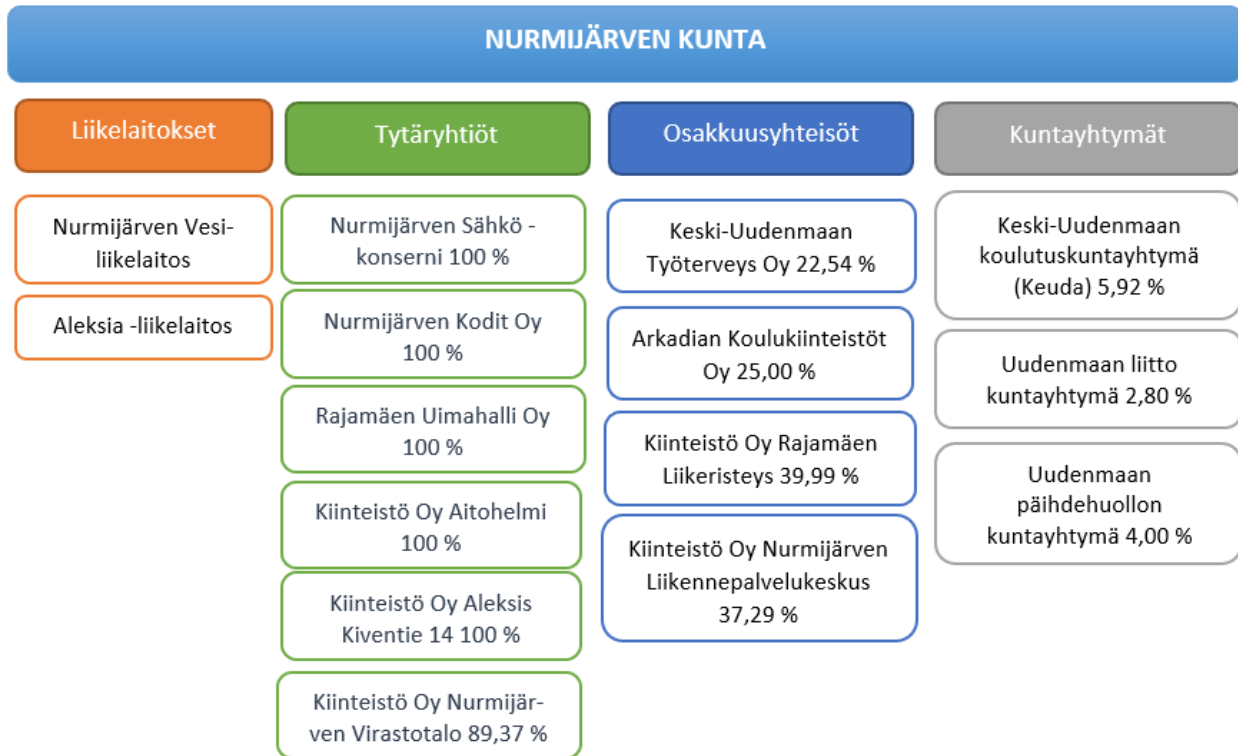
Kunnan kokonaistulot vuonna 2023 olivat 376,8 milj. euroa ja kokonaismenot 387,4 milj. euroa. Tulojen ja menojen erotukseksi muodostui -10,6 milj. euroa.

KOKONAISTULOT JA -MENOT, 1000 €, sisältää liikelaitokset

TULOT		%	MENOT		%
Varsinainen toiminta			Varsinainen toiminta		
Toimintatuotot	44 791	11,9 %	Toimintakulut	142 701	36,8 %
			-Valmistus omaan käyttöön	-538	-0,1 %
Verotulot	115 208	30,6 %	Korkokulut	3 093	0,8 %
Valtionosuudet	31 507	8,4 %	Muut rahoituskulut	37	0,0 %
Korkotuotot	44	0,0 %	Satunnaiset kulut	225	0,1 %
Muut rahoitustuotot	2 799	0,7 %	Tulorahoituksen korjaukset		
Tulorahoituksen korjaukset			+/- Pakollisten varaustenmuutos	62	0,0 %
- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot	-14 876	-3,9 %	- Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	-607	-0,2 %
Investoinnit			Investoinnit		0,0 %
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 023	0,3 %	Investointimenot	36 049	9,3 %
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	23 587	6,3 %			
Rahoitustoiminta			Rahoitustoiminta		
Antolainasaamisten vähennykset		0,0 %	Antolainasaamisten lisäys	8	0,0 %
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		0,0 %	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	16 121	4,2 %
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	172 663	45,8 %	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	190 267	49,1 %
Oman pääoman muutokset	44	0,0 %	Oman pääoman muutokset		0,0 %
	<u>376 790</u>	<u>100,0 %</u>		<u>387 417</u>	<u>100,0 %</u>

1.6 Kuntakonsernin toiminta ja talous

Konsernitilinpäätökseen sisältyvät yhteisöt

Osakkuusyhtiöitä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen niiden vähäisen merkityksen takia.

Kuntakonsernilla tarkoitetaan kunnan sekä yhden tai useamman juridisesti itsenäisen yhteisön muodostamaa taloudellisesti kokonaisuutta, jossa kunnalla yksin tai yhdessä muiden kuntakonserniin kuuluvien yhteisöjen kanssa on määräämisvalta yhdessä tai useammassa yhteisössä (tytäryhteisö). Määräämisvaltasuhde voi perustua myös siihen, että tytäryhteisöllä yksin tai yhdessä muiden tytäryhteisöjen kanssa on määräämisvalta toisessa yhteisössä.

Kuntalain 114 §:n mukaan kunnan, joka tytäryhteisöineen muodostaa kuntakonsernin, tulee laatia ja sisällyttää tilinpäätökseensä konsernitilinpäätös. Nurmijärven kunnan konsernitilinpäätökseen sisältyvät seuraavat tytäryhteisöt ja kuntayhtymät:

Kunnan kokonaan omistamat tytäryhteisöt:

Kiinteistö Oy Aitohelmi
Kiinteistö Oy Aleksis Kiventie 14
Nurmijärven Sähkö Oy
Nurmijärven Kodit Oy
Rajamäen Uimahalli Oy

Kunnan osittain omistamat tytäryhteisöt:

Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalo
Keski-Uudenmaan Työterveys Oy
Arkadian Koulukiinteistöt Oy
Kiinteistö Oy Nurmijärven Liikennepalvelukeskus
Kiinteistö Oy Rajamäen Liikeristeys

Kuntayhtymät, joissa kunta on osakkaana:

Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä (Keuda)
Uudenmaan liitto kuntayhtymä
Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä

Kunnan tarkat omistusosuudet kuntakonserniin kuuluvissa yhteisöissä on esitetty liitetiedoissa.

1.6.1 Konserniohjeaus

Konserniohjauksesta on annettu määräykset kunnan hallintosäännössä ja konserniohjeessa. Konserniohjeella ohjataan mm. valtuuston tytäryhteisöille asettamien omistajapoliittisten linjausten sekä toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden toteuttamista. Konserniohjeessa on annettu tarkemmat määräykset lisäksi konsernin ohjauksen, seurannan, raportoinnin ja valvonnan järjestämisestä.

Konserniohjon muodostavat kunnanhallitus (1.8.2021 alkaen) ja kunnanjohtaja.

1.6.2 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kunnan konsernirakenteessa tapahtui merkittäviä muutoksia Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen aloittaessa toimintansa 1.1.2023. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle siirtyivät sosiaali- ja terveyspalvelut sekä pelastustoimen ja erikoissairaanhoidon järjestäminen. Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle siirtyivät sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymältä, osa erityistä tukea tarvitsevien palveluita Eteva-kuntayhtymältä sekä päihdehuollon palvelut Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymältä. Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymän loppuselvityksen laatiminen ja toteuttaminen sekä viimeinen tilinpäätös ja tilintarkastus tapahtuu vuoden 2024 aikana. Vuoden 2023 alusta lähtien erikoissairaanhoidon järjestäminen siirtyi HUS-sairaanhoidopiiriltä HUS-yhtymälle, jonka omistavat Uudenmaan hyvinvointialueet ja Helsingin kaupunki.

Uudenmaan Työterveys Oy toimi työterveyshuollon alueellisena järjestämisvastuu-yhtiönä kattaen koko Keski-Uudenmaan sekä lisäksi Lohjan, Vihdin ja Karkkilan. Kunnilla on ollut terveydenhuoltolain 18 §:n mukainen velvollisuus järjestää työterveyshuolto alueellaan. Työterveyshuollon järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille 1.1.2023 lukien. Kuntien aikaisemmin omistaman ja järjestämisvastuullisen työterveyshuollon tuottamiseksi perustetun Uudenmaan Työterveys Oy:n osakkeiden omistus siirtyi 1.1.2023 lukien Keski-Uudenmaan (69%) ja Länsi-Uudenmaan (31%) hyvinvointialueille. Sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamien sosiaali- ja potilasasiain palveluiden järjestämisvastuu siirtyi myös kunnilta hyvinvointialueille vuoden 2023 alussa.

Kunnan kokonaan omistama tytäryhtiö Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskus myytiin tilikauden aikana.

Vuoden aikana käsiteltyjä asioita ovat olleet muun muassa kunnan omavelkaisen takauksen myöntäminen Ra-

jamäen Uimahalli Oy:lle, Kiinteistö Oy Klaukkalan Säästökeskuksen osakkeiden myynti, Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymän purkaminen, Keski-Uudenmaan

pelastuslaitos -liikelaitoksen purkaminen, Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän purkaminen ja Koy Nurmijärven Liikennepalvelukeskuksen laskujen maksua koskeva sopimus sekä kunnan edustuksen yhteisöissä.

Konsernia koskevat oleelliset tilikauden tapahtumat on tytäryhtiöiden osalta esitetty tilinpäätöksen luvussa kuusi.

Konsernitalouden toteutuminen

Kuntakonsernin tilikauden tulos oli 15,6 milj. euroa. Konsernin toiminnan ja investointien negatiivinen rahavirran kertymä viideltä vuodelta oli 55,3 milj. euroa, kun vuonna 2022 negatiivinen rahavirtakertymä oli 96,0 milj. euroa. Konsernin omavaraisuusaste nousi vuoden 2022 28,8 prosentista 33,9 prosenttiin ja konsernin lainakanta laski 351,4 milj. eurosta (7 909 euroa/asukas) 292,8 milj. euroon (6 540 euroa/asukas). Konsernin lainakannan kasvu selittyy pääasiassa emokunnan lainakannan pienentymisellä.

Talouden tunnuslukujen perusteella konsernin taloudellinen asema parani edellisvuodesta. Konsernin omavaraisuusaste 33,9 prosenttia on noususta huolimatta edelleen alhainen, suhteellinen velkaantuneisuus heikkeni 84,9 prosentista 155,9 prosenttiin, joka kertoo, kuinka paljon käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman maksuun. Laskennallinen lainanhoitokate nousi edellisvuoden heikosta tasosta 0,8 tyydyttävälle tasolle 1,5. Luotettavan kuvan lainanhoitokyvystä saa tarkastelemassa tunnuslukua useamman vuoden jaksolla. Konsernin taloudellista asemaa heikentävät emokunnan ja Nurmijärven Kodit Oy:n heikot taseet. Konsernin merkittävää velkataakkaa selittää erityisesti 2010-luvulla toteutetut mittavat investoinnit.

Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menojen siirtyminen hyvinvointialueille, omaisuuserien ja lomapalkkavelan siirrot, vapaaehtoisen kuntayhtymäsosuuden muuttuminen sekä sairaanhoidopiirin ja erityishuoltopiirin kuntayhtymän poistuminen konserni-tilinpäätöksestä aiheuttavat vertailukelvottomuutta edelliseen tilikauteen nähden.

Hyvinvointialueen sekä kuntien ja kuntayhtymien väliset omaisuusjärjestelyt on kirjattu sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimeja koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulosta annetun lain (voimaantulolain) mukaisesti. Voimaantulolain 20 §:n mukaisesti erikoissairaanhoidolain 7 §:n mainitut sairaanhoidopiirien kuntayhtymät sekä kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 6

§:n 1 momentissa tarkoitetut erityishuoltopiirit siirrettiin 1.1.2023 hyvinvointialueille varoineen ja velkoineen sekä sitoumuksineen. HUS-sairaanhoitopiiri on tämän lain mukainen sairaanhoitopiiri ja Eteva erityishuoltopiiri. Kuntayhtymien jäsenosuuksien ja irtaimen omaisuuden siirto on kirjattu kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan sekä hyvinvointialueelle siirtyvä lomapalkkavelka on kirjattu peruspääomaan. Siirrot on kirjattu kunnan tilinpäätöksen mukaisilla kirjanpitoarvoilla ja toteutettu tase-erien välisenä siirtona. Kunnista hyvinvointialueelle siirtyneet omaisuus- ja pääomaerät on kirjattu alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväyksellä 1.1.2023. Tilinavauksen kirjaamisen tarkoituksena on, että peruspääomaa vastaan kirjattavia omaisuus- ja pääomaerien siirtoja ei esitetä vuoden 2023 liike tapahtumina talousarvion toteutumisvertailussa eikä rahoituslaskelmassa.

Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto on antanut lausunnon hyvinvointialueille siirtyvien omaisuus- ja pääomaerien käsittelystä kunnan ja kuntayhtymän kirjanpidossa (lausunto 128/2022). Lausunnon mukaan kuntia koskevaa ohjeistusta hyvinvointialueille siirtyvien omaisuus- ja velkaerien kirjaamisesta sekä tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista sovelletaan myös niihin ns. vapaaehtoiisiin kuntayhtymiin, joiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toiminta siirtyy uudistuksessa hyvinvointialueelle.

Vapaaehtoisten kuntayhtymien Keusoten ja Uudenmaan Päihdehuollon osalta purkamisesta oli päätettävä erikseen, koska vapaaehtoiset kuntayhtymät eivät purkaantuneet automaattisesti tehtävien siirryttyä hyvinvointialueelle. Keusoten ja Uudenmaan päihdehuollon purkamissopimuksen mukaisesti kuntayhtymän varat, joita ei tarvita loppuselvitykseen eikä kuntayhtymän sitoumusten täyttämiseen jaetaan jäsenkunnille peruspääomaosuuksien mukaisessa suhteessa.

1.6.3 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Nurmijärven kuntakonsernissa suurin taloudellinen ja toiminnallinen riski keskittyy emoyhteisön velkaantumiseen ja velkaantumisen korkorisktiin. Merkittävät palvelutuotannon kustannuspaineet sekä tulevaisuudessa toteutuvat investoinnit tulevat edelleen kasvattamaan tarvetta vieraan pääoman ehtooselle rahoitukselle investointien rahoittamisessa.

Konsernin liiketoiminnoista Nurmijärven Kodit Oy on selvästi velkaisin, mutta velkaantumiseen liittyvää riskiä laskee rahoitetun omaisuuden kuranttius sekä liiketoimintojen kohtuullinen kannattavuus. Yhtiössä on tehty kiinteistöomistusten salkutus sekä korjausvelkalaskelmien päivistytyö. Näiden tietojen perusteella yhtiössä

arvioidaan säännöllisesti säilytettäviä kohteita, jotka tukevat yhtiön liiketoiminnan harjoittamista pitkällä aikavälillä ja kohteita, joista yhtiön on kannattavaa luopua liiketoiminnan kannattavuuden parantamiseksi ja tase-aseman vahvistamiseksi.

Nurmijärven Sähkö Oy:ssä investoiminen jatkuu tulevaisuudessa edelleen mm. säävarman sähköverkon rakentamisen myötä ja uudisrakentamisen myötä. Tuotantohankkeiden riskeistä merkittävimmät ovat markkinahintariskit, tietojärjestelmiin kohdistuvat riskit sekä poliittiset riskit. Yhtiön taseasema on vahva ja investointien tulorahoituskyky hyvä. Tämä vähentää oleellisesti tarvetta investointien vieraan pääoman ehtooselle rahoitukselle.

Heikon tuloksen perusteella Rajamäen Uimahallin oma pääoma painui noin 4,7 milj. euroa negatiiviseksi. Ilman kunnan myöntämää 12 milj. euron pääomallinaa, liiketoiminnan heikko kannattavuus saattaisi yhtiön selvitystilaan. Yhtiön taloudellista tilannetta voidaan pitää haasteellisena ja yhtiön liiketoiminnan riittävän kannattavuuden varmistaminen edellyttääkin toimenpiteitä mm. myynnin kasvattamisen ja liiketoiminnan kustannustason keventämisen osalta. Kunta ei ole lähtökohtaisesti valmis korottamaan yhtiölle maksettavaa vuosittaista toiminta-avustusta.

Kuntakonsernin taloudellisen aseman kannalta oleelliseksi muodostuu emokunnan kyky hidastaa velkaantumista tulevaisuudessa, erityisesti kun huomioidaan ympäristöstä kumpuavat paineet niin käyttötalouden kustannustason, korkoympäristön kiristymisen kuin myös tulorahoituksen kehittymisen osalta.

1.6.4 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvontaa on suoritettu konserniohjeen mukaisesti. Konserniyhtiöiden hallituksiin ja yhtiökokouksiin on valittu kunnan edustajat konserniohjeen mukaisesti ja heille on tarvittaessa annettu ohjeet asioiden käsittelyyn. Kunnanjohtaja on tarvittaessa käyttänyt läsnäolo ja puheoikeuttaan tytäryhteisöjen hallituksen kokouksissa.

Kunta asettaa talousarviossaan toiminnalliset tavoitteet keskeisille konserniyhteisöilleen ja seuraa tavoitteiden toteutumista osavuositarkastuksissaan.

Kuntakonsernin riskienhallinta, sisäinen valvonta ja konsernivalvonta ovat hyväksyttävällä tasolla.

1.6.5 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

Konsernituloslaskelma, 1000€	2023	2022
Toimintatuotot	97 890	285 996
Toimintakulut	-180 173	-515 065
Osuus osakkuusyhtiön voitosta(tappiosta-)	0	-97
Toimintakate	-82 283	-229 166
Verotulot	115 208	222 582
Valtionosuudet	35 502	49 750
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	159	82
Muut rahoitustuotot	1 520	925
Korkokulut	-5 145	-1 640
Muut rahoituskulut	-272	-8 711
	-3 739	-9 344
Vuosikate	64 687	33 822
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-43 143	-37 091
Omistuksen eliminointierot	-12	0
Arvonalentumiset	-3 349	-1 165
	-46 505	-38 256
Satunnaiset erät	-225	0
Tilikauden tulos	17 957	-4 434
Tilinpäätössiirrot	8	0
Tilikauden verot	-2 394	-657
Laskennalliset verot	-6	-499
Vähemmistöosuudet	1	50
	-2 392	-1 106
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	15 566	-5 540
Konsernituloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toimintatuotot/toimintakulut, %	54,3	55,5
Vuosikate/poistot, %	149,9	91,2
Vuosikate, €/asukas	1 445	761
Asukasluku 31.12.	44 773	44 437
Tuloveroprosentti	7,11	19,75

Konsernirahoituslaskelma, 1000 €	TP 2023	TP 2022
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	64 687	33 822
Satunnaiset erät	-225	0
Tiilikauden verot	-2 394	-657
Tulorahoituksen korjauserät	-16 908	2 873
Toiminnan rahavirta	45 160	36 039
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-60 502	-57 066
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 023	2 681
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	26 021	7 436
Investointien rahavirta	-33 458	-46 949
Toiminnan ja investointien rahavirta	11 702	-10 911
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	3	0
Antolainauksen muutokset	3	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	51 560
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-16 376	-21 810
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-19 683	-20 941
Lainakannan muutokset	-36 059	8 810
Oman pääoman muutokset	44	61
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-277	-144
Vaihto-omaisuuden muutos	47	-695
Saamisten muutos	448	9 553
Korottomien velkojen muutos	-8 639	6 781
Muut maksuvalmiuden muutokset	-8 421	15 496
Rahoituksen rahavirta	-44 434	24 366
Rahavarojen muutos	-32 731	13 456
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	42 045	78 222
Kassavarat 1.1	74 776	64 766
Rahoituslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta	-55 252	-95 968
Investointien tulorahoitus, %	108,8	62,2
Laskennallinen lainanhoitokate	1,7	0,8
Kassan riittävyys, pv	58,5	47,2
Asukasluku	44 773	44 437
Lainakanta	292 798	351 435
Laskennallinen lainanlyhennys	36 600	43 929

Konsernitase, €	2023	2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	522 603	559 776
Aineettomat hyödykkeet	17 108	5 259
Aineettomat oikeudet	1 825	547
Muut pitkävaikutteiset menot	15 283	4 711
Aineelliset hyödykkeet	478 284	535 665
Maa- ja vesialueet	65 564	69 066
Rakennukset	186 158	225 181
Kiinteät rakenteet ja laitteet	207 346	161 143
Koneet ja kalusto	2 807	5 738
Muut aineelliset hyödykkeet	1 368	1 358
Enn.maksut ja keskener. hankinnat	15 040	73 178
Sijoitukset	27 212	18 853
Osakkuusyhteisöosuudet	1 645	2 992
Muut osakkeet ja osuudet	20 406	10 676
Muut lainasaamiset	4 867	4 867
Muut saamiset	293	318
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 774	2 117
Valtion toimeksiannot	162	210
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 224	1 353
Muut toimeksiantojen varat	388	554
VAIHTUVAT VASTAAVAT	72 334	117 823
Vaihto-omaisuus	1 863	2 956
Aineet ja tarvikkeet	986	2 143
Keskeneräiset tuotteet	57	37
Valmiit tuotteet	0	0
Muu vaihto-omaisuus	0	0
Ennakkomaksut vaihto-omaisuudesta	820	776
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	8 737	826
Lainasaamiset	124	124
Muut saamiset	8 546	676
Siirtosaamiset	68	26
Lyhytaikaiset saamiset	19 689	35 820
Myyntisaamiset	10 970	17 777
Lainasaamiset	3	0
Muut saamiset	2 322	4 331
Siirtosaamiset	6 394	13 711
Rahoitusarvopaperit	7 035	15 127
Osakkeet ja osuudet	172	172
Sijoitukset rahamark.instrumentteihin	1 429	1 325
Muut arvopaperit	5 434	13 630
Rahat ja pankkisaamiset	35 010	63 094
VASTAAVAA YHTEENSÄ	596 711	679 717

Konsernitase, €	2023	2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	202 132	195 163
Peruspääoma	77 323	83 332
Muut omat rahastot	12 030	14 562
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	97 213	102 808
Tilikauden yli/alijäämä	15 566	-5 540
VÄHEMMISTÖOSUUDET	10	74
PAKOLLISET VARAUKSET	3 896	4 979
Eläkevaraukset	0	14
Muut pakolliset varaukset	3 896	4 965
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 683	3 303
Valtion toimeksiannot	873	1 198
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 223	1 352
Muut toimeksiantojen pääomat	587	754
VIERAS PÄÄOMA	387 990	476 198
Pitkäaikainen vieras pääoma	284 639	325 196
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	223 874	265 518
Lainat julkisyhteisöiltä	2	15
Lainat muilta luotonantajilta	3 685	3 941
Saadut ennakot	51	235
Liittymismaksut ja muut velat	51 130	49 766
Laskennalliset verovelat	5 896	5 722
Lyhytaikainen vieras pääoma	103 351	151 002
Joukkovelkakirjalainat	45 000	35 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	20 223	46 947
Lainat julkisyhteisöiltä	14	14
Saadut ennakot	425	1 985
Ostovelat	16 079	22 910
Muut velat	6 431	8 067
Siirtovelat	14 983	35 675
Laskennalliset verovelat	196	404
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	596 711	679 717
Taseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	33,9	28,8
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	155,9	84,9
Lainat ja Vuokravastuut 31.12.	307 079	381 494
Konsernin lainat ja vuokravastuut, € / asukas	6 859	8 585
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	112 778	97 269
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), € / asukas	2 519	2 189
Konsernin lainat €/asukas	6 540	7 909
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	292 798	351 435
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	4 867	4 867
Asukasmäärä	44 773	44 437

1.7 Tilikauden tuloksen käsittely

Nurmijärven kunnan tilikauden 2023 tulos ennen poistoeron muutosta ja varauksia on 23 070 030,32 euroa. Tulokseen sisältyvät kunnan liikelaitosten tulokset, jotka käsitellään kirjanpitosäännösten mukaisesti niiden omissa kirjanpidoissa.

Kunnanhallitus esittää tilikauden 2023 tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- tuloutetaan kunnan suunnitelman mukaan kirjattuja poistoeroja 12 500 euroa
- Klaukkalan uuden päiväkodin investointihankkeeseen kohdistetaan 8 000 000,00 euron investointivaraus

Tilikauden tuloksen käsittelyn jälkeen:

- Nurmijärven Vesi liikelaitoksen tilikauden ylijäämä 1 951 796,07 euroa siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti liikelaitoksen edellisten tilikausien yli-/alijäämätilille.
- Aleksia liikelaitoksen tilikauden ylijäämä 205 524,47 euroa siirretään johtokunnan esityksen mukaisesti edellisten tilikausien yli-/alijäämä -tilille.
- Nurmijärven kunnan tilikauden ylijäämä 12 925 209,78 euroa siirretään edellisten tilikausien yli-/alijäämä -tilille.

TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 Käyttötalouden toteutuminen

2.1.1 Sosiaali- ja terveystaloudet

Toimintakertomus vuodelta 2023

Tuloslaskelma	Talousarvio	Siitä muutos	Talousarvio+muutos	Toteuma	Toteuma-%	Ennuste	Toteuma edellinen vuosi	Muutos-%	TP edellinen vuosi
Toimintatuotot				5 105			151 513	-97 %	151 513
Myyntituotot				523					
Muut toimintatuotot				4 582			151 513	-97 %	151 513
Toimintakulut	-120 000	0	-120 000	-411 045	343 %	-120 000	-139 436 257	-100 %	-139 436 257
Henkilöstökulut				-292			-1 386 371	-100 %	-1 386 371
Palvelujen ostot	-120 000	0	-120 000	-439 266	366 %	-120 000	-138 071 378	-100 %	-138 071 378
Muut toimintakulut				28 513			21 492	33 %	21 492
Toimintakate	-120 000	0	-120 000	-405 940	338 %	-120 000	-139 284 744	-100 %	-139 284 744
Vuosikate	-120 000	0	-120 000	-405 940	338 %	-120 000	-139 284 744	-100 %	-139 284 744
Tilikauden tulos	-120 000	0	-120 000	-405 940	338 %	-120 000	-139 284 744	-100 %	-139 284 744
Tilikauden ylij. +/-alij. -	-120 000	0	-120 000	-405 940	338 %	-120 000	-139 284 744	-100 %	-139 284 744
Tilikauden ylij. +/-alij. - vyörytysten jälkeen	-120 000	0	-120 000	-405 940	338 %	-120 000	-139 284 744	-100 %	-139 284 744

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Sote-uudistuksen perusteella Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän (Keusote) tehtävät ja niitä hoitava henkilöstö sekä Keusoten omaisuus on siirtynyt Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 lukien. Keusoten kuntayhtymä on purettu purkusopimuksen mukaisesti 1.5.2023. Vuoden 2023 talousarvioon on varattu 120 000 euroa määrärahaa Keusoten kustannuksiin, mutta aiempien vuosien kustannuksia, jotka eivät olleet tiedossa vuoden 2022 tilinpäätöksen aikaan, on kirjautunut tilikaudelle arvioitua enemmän.

Keusoten yhtymähallitus on laatinut vuoden 2022 tilinpäätöksen ja 2023 tilinpäätöksen tilikaudelta 1.1.-30.4.2023. Keusoten yhtymähallitus on käsitellyt loppuselvityksen syyskuussa esittäen jäsenkunnille, että ne hyväksyvät loppuselvityksen. Selvityksessä kuvattiin, miten toiminta jaetaan jäsenkunnille. Lisäksi on todettu, että omaisuus, sitoumukset ja vastuut ovat tulleet selvitettyiksi ja niiden jakamisesta on sovittu purkusopimuksessa. Jäsenkuntien valtuustot ovat hyväksyneet loppuselvityksen ja viimeinen tilinpäätös ja vastuuvapaus on käsitelty jäsenkuntien valtuustoissa. Keusoten tilinpäätös vuodelle 2023 oli Keusoten omaisuuden ja vastuiden jaon pohja jäsenkunnille, joten Keusoten vuoden 2023 tilinpäätös oli siten hyväksyttävä ennen loppuselvityksen hyväksymistä.

Loppuselvityksessä viitataan myös jäsenkuntien ja Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen sopimukseen Keusoten purun jälkeisten avointen asioiden hoitamisesta siten, että Keski-Uudenmaan hyvinvointialue hoitaa tehtävät jäsenten lukuun. Jäsenet vastaavat kukin Keski-Uudenmaan hyvinvointialueelle aiheutuvista kustannuksista

peruspääomaosuuksiensa mukaisessa suhteessa. Lisäksi on sovittu henkilötietojen käsittelystä Keusoten purkauksessa.

Yhtenä merkittävänä vastuuna vuonna 2022 kirjattiin Keusoten palkkaharmonisaatio -asia, jossa henkilöstöä edustavat järjestöt vaativat palkkojen tasaamista korkeimpiin palkkoihin eli ns. piikkipalkkoihin sekä palkkojen takautuvaa korvaamista henkilöstölle piikkipalkkojen mukaisesti vuoden 2021 alusta lukien. Palkkaharmonisaatiokokonaisuuteen saatiin ratkaisu, jonka myötä Keski-Uudenmaan hyvinvointialue harmonisoi palkat 1.1.2023 alkaen kärkipalkkoihin. Harmonisoinnista ei aiheudu takautuvia kustannuksia Keusoten jäsenkunnille.

Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymän tilinpäätöstä 2023 tarkastettaessa ja tilintarkastuskertomusta 2023 annettaessa tilinpäätöksen liitetiedossa 41 mainittu petosrikosepäilyn tutkinta on edelleen kesken. Kyseisen petosrikosepäilyn ja sen keskeneräisyyden vuoksi, tilintarkastaja ei ole edellisvuoden tapaan ottanut kantaa niiden tilivelvollisten vastuuvapautteen, joita epäilty petosrikoskokonaisuus mahdollisesti koskee. Tämän vuoksi tilintarkastaja ei ole voinut nimetä tilivelvollisia, joita asia koskee. Vastuuvapauden myöntämättä jättämisellä turvataan mahdollisuus vahingonkorvausvaatimuksen esittämiseen tilivelvollisia kohtaan, mikäli tutkinnan valmistuttua sellaiselle on perusteet. Vastuuvapaus käsitellään uudelleen sen jälkeen, kun poliisitutkinta petosrikoskokonaisuuteen liittyen on valmistunut.

2.1.2 Konsernipalvelut

Toimintakertomus vuodelta 2023

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	2 470 735	0	2 470 735	2 590 051	119 316	5 %	2 582 131
Myyntituotot	1 982 079	0	1 982 079	2 043 215	61 136	3 %	2 090 897
Maksutuotot	0	0	0	0	0		0
Tuet ja avustukset	331 056	0	331 056	404 367	73 311	22 %	264 204
Muut toimintatuotot	157 600	0	157 600	142 469	-15 131	-10 %	227 030
Toimintakulut	-15 145 708	-1 310 000	-16 455 708	-16 308 158	147 549	1 %	-13 616 837
Henkilöstökulut	-6 556 343	-31 000	-6 587 343	-6 386 711	200 632	3 %	-4 471 665
Palvelujen ostot	-4 546 697	-379 000	-4 925 697	-4 839 303	86 395	2 %	-4 691 580
Aineet, tarv. ja tavarat	-96 970	0	-96 970	-100 344	-3 374	-3 %	-46 563
Avustukset	-3 120 520	-550 000	-3 670 520	-3 612 733	57 787	2 %	-3 662 522
Muut toimintakulut	-825 177	-350 000	-1 175 177	-1 369 068	-193 891	-16 %	-744 507
Toimintakate	-12 674 973	-1 310 000	-13 984 973	-13 718 107	266 865	2 %	-11 034 706
Poistot ja arvonal.	-106 700	0	-106 700	-86 253	20 448	19 %	-59 979

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Kokonaisuudessaan konsernipalvelujen toimintakate toteutui lähes 270 000 euroa alle muutetun talousarvion. Toimintatuotot toteutuivat lähes 120 000 euroa talousarviota suurempina ja toimintakulut puolestaan alittivat talousarvion noin 150 000 euroa. Toimintakuluissa merkittävimmin alittuivat henkilöstökulut ja muut toimintakulut puolestaan toteutuivat arvioitua suurempina.

Toiminnalliset tavoitteet ovat tilikauden aikana pääosin toteutuneet talousarvion mukaisesti. Vuoden 2022 lopussa kunnanvaltuusto päätti käynnistää Nurmijärven Kestävä Kasvu (NUUKA) -ohjelman päivittämisen. Tilinpäätösvuoden aikana konsernipalvelujen resursseista merkittävä osa on ollut kiinnitettynä NUUKA-ohjelman valmisteluun ja ohjelman mukaisten toimenpiteiden täytäntöönpanoon. Kunnanvaltuusto hyväksyi NUUKA-ohjelman kesäkuussa 2023 ja loppuosan marraskuussa 2023. Ohjelman täytäntöönpano jatkuu tulevina vuosina.

TE-uudistuksen valmistelu on ollut käynnissä koko vuoden. Kunnanvaltuusto hyväksyi syksyllä 2023 Keski-Uudenmaan työllisyysalueen yhteistoimintasopimuksen ja järjestämissuunnitelman. Työllisyysalueen muodostavat Hyvinkään kaupunki, Järvenpään kaupunki, Mäntsälän kunta, Nurmijärven kunta, Pornaisten kunta ja Tuusulan kunta. Työllisyysalueen vastuukuntana toimii Järvenpää. TE-uudistuksen valmistelua jatkuu vuonna 2024 ja palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025 alkaen.

Tilinpäätösvuonna konsernipalveluissa on toteutettu merkittäviä tietojärjestelmä uudistuksia; käyttöön otettu sähköinen arkisto, Rego-riskienhallintaohjelmisto sekä uusi työajanseurantajärjestelmä. Lisäksi on valmistauduttu henkilö- ja taloushallinnon järjestelmien uudistukseen vuodelle 2024. Kunnan palkanlaskentapalvelut siirtyivät Sarastia Oy:n tuotettaviksi loppuvuonna 2022 ja vuosi 2023 on ollut ensimmäinen uuden toimintamallin mukainen vuosi.

Kuntastrategiassa yhdeksi painopisteeksi on asetettu matkailun, kulttuurin ja tapahtumatoiminnan toimintaedellytyksien mahdollistaminen sekä kunnan keskeisten matkailukohteiden kehittäminen. Tilinpäätösvuonna hyväksyttiin matkailun, kulttuurin ja tapahtumien kehittämisen ohjelma ja ohjelman mukaisia toimenpiteitä on toteutettu vuoden 2023 aikana.

Harkinnanvaraisella valtionavustuksella on toteutettu Nurmijärven, Mäntsälän ja Sipoon kuntien kesken Fiksu Kuntastrategia- hanketta, joka tähtää kuntastrategian suunnittelun, toimeenpanon ja arvioinnin parantamiseen tiedonhallinnan, mittaroinnin ja tavoiteasetannan kehittämisen keinoin.

Keväällä 2023 toteutettiin eduskuntavaalit. Vuonna 2023 järjestettiin muutaman vuoden tauon jälkeen osallistuva budjetointi, johon pyydettiin kuntalaisilta ideoita paremman arjen edistämiseksi 25 000 eurolla ja rahalla toteutettiin kolme kuntalaisten äänestämää hanketta. Tilinpäätösvuonna toteutui Koy Klaukkalan Säästökeskuksen myynti.

Arvio tulevasta kehityksestä

Merkittävimpänä valtakunnallisena uudistuksena on meneillään TE-palvelujen uudistus, jossa TE-palvelujen järjestämisvastuu siirtyy kunnille 1.1.2025 alkaen. Kyseessä on kuntien kannalta merkittävä uudistus sekä palvelujen järjestämisen että rahoituksen kannalta. Työllisyysalueen muodostavat Hyvinkään kaupunki, Järvenpään kaupunki, Mäntsälän kunta, Nurmijärven kunta, Pornaisten kunta ja Tuusulan kunta. Työllisyysalueen vastuukuntana toimii Järvenpää.

Tulevien vuosien keskeisin tavoite on kunnan talouden tasapainottaminen. Kuntien rahoituspohja on muuttunut merkittävästi vuoden 2023 alussa voimaan tulleen sote-uudistuksen myötä. Pitkän aikavälin talousennusteiden mukaan Nurmijärven kunnan talous on kääntymässä alijäämäiseksi vuodesta 2024 alkaen ilman korjaavia toimenpiteitä. Samaan aikaan kun talous kääntyy alijäämäiseksi ja tulorahoitus heikkenee, kunnan investointimenot kasvavat huomattavasti, mikä puolestaan kasvattaa merkittävästi kunnan lainakantaa. Kunnanvaltuusto hyväksyi NUUKA-ohjelman kesällä 2023 ja NUUKA-ohjelman toimeenpano tehtyjen päätösten mukaisena on olennaisen tärkeää kunnan talouden hallinnan kannalta. Päätösten toimeenpanovaihe vaatii sekä niiden nopeaa täytäntöönpanoa organisaatiossa että päättäjien päätöksentekokykyä. Konsernipalvelujen osalta on tarpeen erityisesti kehittää toiminnan prosesseja yli toimialojen kustannustehokkuuden lisäämiseksi.

Aleksia-liikelaitoksen osalta NUUKA-ohjelmassa linjattiin, että ruoka- ja siivouspalvelujen tuotantotapaa tarkastel-

laan. Jos tarkastelun perusteella todetaan, että markkinaehtoinen tapa tuottaa palvelua on tuotannollisesti ja taloudellisesti edullisempi, palvelut voidaan ulkoistaa tai tehdä yhteistyössä muiden julkisten toimijoiden kanssa. Aleksian tuotantotavan tarkastelun osalta on loppuvuonna 2023 toteutettu markkinakartoitus, jonka yhteydessä on selvitetty mahdollisten ostajatahojen kiinnostus Aleksiaan ja sen tarjoamiin palveluihin. Kunnanvaltuusto päätti kuitenkin maaliskuussa 2024, että Aleksian toiminnan kilpailutukseen ei edetä, vaan toiminnan kehittämistä jatketaan liikelaitosmuotoisena.

Kunnan palvelutuotannon ohjausta on tarpeen edelleen kehittää vakiinnuttamalla palveluiden järjestämissuunnitelma ja rullaava palveluverkko pysyväksi toimintamalliksi. Strategian osalta toteutetaan Fiksu kuntastrategia – hanketta, jonka tavoitteena on kuntastrategiaan liittyvään tiedonhallinnan ja tiedolla johtamisen prosessien, tavoiteasetannan ja mittaroinnin kehittäminen.

Riskienhallinnan kannalta kunnassa on meneillään kaksi kriittistä järjestelmä uudistusta; uusi henkilöstöhallinnon ohjelmisto on tarkoitus ottaa käyttöön keväällä 2024 ja uuden taloushallinnon ohjelmiston käyttöönotto ajoittuu vuoden 2025 alkuun.

NUUKA-ohjelmassa on linjattu kunnan toimielinrakenteen tiivistämisestä tulevalle valtuustokaudelle ja tulevan toimielinrakenteen valmistelu on tarkoitus käynnistää vuoden 2024 aikana siten, että toimielinrakenteesta voidaan päättää ennen tulevia kuntavaaleja.

Henkilöstö

HTV1	31.12.2023	31.12.2022
Yhteensä	61,0	64,2

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Tietosuoja- ja tietoturvariskit

Tietoturva- ja tietosuojariskit voivat olla vaikutuksiltaan merkittäviä ja riskien realisoituminen on mahdollista tai jopa todennäköistä. Tietosuoja- ja tietoturvariskien hallinta edellyttää koko organisaation toiminnan kehittämistä, teknisiä toimenpiteitä sekä henkilöstön jatkuvaa koulutusta.

Tietojärjestelmäriskit

Konsernipalveluiden työ on erittäin tietojärjestelmäsidonnaista ja tietojärjestelmien toimimattomuus ja katkokset ovat keskeinen toiminnallinen riski. Riskienhallinnan kannalta meneillään on kaksi kriittistä järjestelmä uudistusta; uusi henkilöstöhallinnon ohjelmisto on tar-

koitus ottaa käyttöön keväällä 2024 ja uuden taloushallinnon ohjelmiston käyttöönotto ajoittuu vuoden 2025 alkuun.

Henkilöriskit

Kohtalaisen pienessä organisaatiossa muodostuu avainhenkilöriskejä useisiin tehtäviin. Riskejä voidaan välttää esimerkiksi osaamisen jakamisella ja toimivilla sijaisjärjestelyillä. Henkilöstön vaihtuvuus aiheuttaa haasteita palvelutoiminnan järjestämiseen tavoitteiden mukaisesti ja myös henkilöstön saatavuudessa on ollut haasteita joissakin tehtävissä. Pitkäaikainen henkilöstövaje näkyy siinä, että kaikkia toimialan tehtäviä ei pystytä toteuttamaan asetettujen tavoitteiden mukaisesti.

Lainsäädäntömuutokset

Lainsäädäntömuutoksina esimerkiksi TE-palvelujen uudistus tai kuntien rahoitusjärjestelmän, esimerkiksi valtionosuusjärjestelmän, muutokset voivat olla merkittävä riski kunnan toimintojen kannalta.

Toimintaympäristön muutokset

Koronasta aiheutunut työttömyyden kasvu on taittunut, mutta suhdannetilanteesta johtuen työttömyys on jälleen kasvussa, mikä aiheuttaa taloudellisia haasteita

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Toiminnassa on noudatettu Nurmijärven kunnan hallintosääntöä ja sisäisen valvonnan ohjeita. Tavoitteiden toteutumista on seurattu ja raportoitu säännöllisesti. Uuden riskienhallintaohjelmiston käyttöönotto on toteu-

sekä työmarkkinatuen kuntaosuuden kautta, että painetta palvelutuotantoon työllisyyspalvelujen osalta.

Taloudellinen tilanne

Kunnan talouden heikko tilanne ja korkea velkaantuminen on merkittävä riski. Pitkän aikavälin talousennusteiden mukaan kunnan talous on kääntymässä alijäämäiseksi vuodesta 2024 alkaen ilman korjaavia toimenpiteitä. Samaan aikaan kunnan investointimenot kasvavat huomattavasti, mikä puolestaan kasvattaa kunnan lainakantaa. Kunnan talouden yhtenä merkittävimpänä riskinä on voimakas velkaantuminen ja sen yhdistyminen korkoympäristön normalisoitumiseen.

Merkittävät sopeutustoimenpiteet voivat vaikuttaa heikentävästi kunnan kehittämistyöhön ja elinvoimaisuuden edistämiseen.

Keskeneräiset oikeudenkäynnit, muut oikeusriskit

Lepsämän ja Valkjärven koulun tuhopolttojen rikosasiaa käsiteltiin hovioikeudessa vuonna 2022–2023, vahingonkorvausoikeudenkäynti on tulossa vuonna 2024.

tettu vuonna 2023. Vuonna 2024 on tarkoitus uuden ohjelman myötä päivittää kuntatasoiset sekä toimialojen strategiset riskit. Sisäisessä valvonnassa ei ole havaittu merkittäviä puutteita tilikauden aikana.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Tietotekniikka	-150 000	30 000	-120 000	-116 534	3 466	3 %
<i>Runkokytkin</i>			-60 000	-51 967		
<i>Kunnanviraston laitehankinnat</i>			-60 000	-64 567		
Sähköinen arkistointi		-60 000	-60 000	-37 537	22 463	37 %
Talousjärjestelmien uudistus		-10 000	-10 000		10 000	100 %
Henkilöstöjärjestelmien uudistus		-20 000	-20 000		20 000	100 %

Hallintopalvelut

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	105 735	0	105 735	95 931	-9 804	-9 %	103 572
Toimintakulut	-1 128 238	0	-1 128 238	-1 008 985	119 254	-11 %	-1 015 889
Toimintakate	-1 022 503	0	-1 022 503	-913 054	109 449	-11 %	-912 317

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Hallintopalvelut- tulosalueen toimintakate toteutui lähes 110 000 euroa alle muutetun talousarvion. Keväällä 2023 järjestettiin eduskuntavaalit, joiden yhteydessä kehitettiin edelleen vaalien prosesseja. Tulosalueella on osallistuttu TE-yhteistoiminta-alueita koskevaan hallinnolliseen valmisteluun muiden valmistelussa mukana olevien kuntien kanssa. Lisäksi vuonna 2023 valmisteltiin päätöksentekoon kunnallista pysäköinninvalvontaa koskeva esitys yhdessä Tuusulan, Järvenpään, Keravan ja Mäntsälän kanssa. Valtuusto kuitenkin päätti, että pysäköinninvalvontaa ei oteta Nurmijärven kunnassa käyttöön.

Tulosalueella on ollut tasaisesti erilaisia juridisia toimeksiantoja ja syksyllä on käynnistetty kunnan sopimushallinnan ohjeiden laadinta. Ilmoittajansuojelulain edellyttämät toimenpiteet on toteutettu alkuvuonna 2023. Kunnan yhteisen sähköisen arkiston (Rondo) käyttöönottoprojekti on päättynyt, ja ensimmäiset aineistot ovat

siirtyneet arkistoon. Sähköisen arkiston laajamittainen hyödyntäminen pitkään tai pysyvästi säilytettävien aineistojen säilytyspaikkana edellyttää tulevaisuudessa resursointia aineistojen siirtämiseen ja paperiarkiston digitointiin.

Kunnanvaltuusto hyväksyi kunnan turvallisuussuunnitelman joulukuussa 2022 ja tilinpäätösvouden aikana on toteutettu turvallisuussuunnitelman toimenpiteitä ja toteutettu Rego-riskienhallintajärjestelmän käyttöönottoa yhdessä hr-palvelujen kanssa. Vuoden 2023 AVAK-kurssi toteutettiin huhti-syyskuun aikana, kurssi päättyi 2.9.2023 pidettyyn AVAK-harjoitukseen. Kurssille osallistui kunnan työntekijöitä eri toimialoilta, järjestöjen jäseniä sekä vapaaehtoisia kuntalaisia. 1.1.2023 käynnistyi alueellisen (Keski-Uusimaan kunnat, Vantaa ja hyvinvointialueet Keusote ja Vantaa-kerava) turvallisuuden ja varautumisen foorumin toiminta ja vuoden 2023 puheenjohtajakuntana toimi Nurmijärven kunta.

Suoritteet

Suoritteita ja palvelutuotannon tunnuslukuja	TP2022	TP2023	TA2023
Hallintopalvelut			
Vastatut puhelut	13 801	8 614	16 500
Avatut asiat	1 796	1 550	2 000
Uudet henkilökortit	318	336	330

Henkilöstöpalvelut

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	232 569	0	232 569	272 596	40 027	17 %	233 354
Toimintakulut	-3 614 672	-410 000	-4 024 672	-4 263 767	-239 095	-6 %	-1 519 819
Toimintakate	-3 382 103	-410 000	-3 792 103	-3 991 171	-199 068	5 %	-1 286 464

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Tulosalueen talous

Kokonaisuutena henkilöstöpalveluiden tulosalueen toimintakate ylittyi 5 % kunnan eläkemaksujen tasausmaksun ja palkanlaskennan manuaalisen työn johdosta. Toimintakulut ylittyivät 6 % (239 095 e). Toimintatuotot

ylittyivät 17 % (40 027 e), rekrytointipalvelujen sijaisväilyksen korkeampien sisäisten suoritteiden tuottojen ja Työllisyysrahaston koulutuskorvauksen vuoksi.

Henkilöstöasioiden ja -palvelujen kehittäminen

Henkilöstöpalvelut tukee ja kehittää henkilöstöjohtamista sekä henkilöstön hyvinvointia. Toimintamme tavoitteena on, että esihenkilöt ja työntekijät kokevat palvelut sujuvina ja palvelut ovat helposti saatavilla. Tuemme organisaatiota henkilöstön kehittämisen, henkilöstöraportoinnin, palkkaus- ja palkitsemisjärjestelmien, yhteistoiminnan, palvelussuhdeasioiden, rekrytoinnin, työhyvinvoinnin ja työsuojelun asiantuntijoina.

Uusi henkilöstöohjelma vuosille 2023–2025 hyväksyttiin kunnanhallituksessa tammikuussa yhteistoiminnallisen valmistelun jälkeen. Kuntastrategiaa toteuttavan ohjelman tarkoituksena on vahvistaa henkilöstön hyvinvointia ja laadukasta johtamista ja sen keskeiset teemat liittyvät yhteisöllisyyden, osaamisen arvostamisen, kohtauksen ja toiminnan selkeyden vahvistamiseen.

Henkilöstöpalvelut on huolehtinut omalta osaltaan ohjelman viestinnästä ja toimenpiteiden toteutuksesta, esimerkiksi esihenkilökoulutusten ja itsearviointikyselyn avulla. Henkilöstöjohtamisen kehittämisen tärkeimpänä foorumina oli edelleen kertomusvuoden aikana kuusi kertaa järjestetty, koko kunnan esihenkilöille tarkoitettu esihenkilöareena -tilaisuus.

Kunnan työilmapiiriä mittaava henkilöstökysely uudistettiin syksyllä ja kysely oli avoinna marras-joulukuussa. Kyselyn tulosten käsittely siirtyi pääosin vuodelle 2024.

Kunta-alan virka- ja työehtosopimusten mukaiset yleiskorotukset, paikallisesti neuvoteltavat järjestelyerät,

palkkojen kehittämisohjelman korotukset ja kertapalkkiot maksettiin palkkoihin kesällä. Henkilöstöpalvelut koordinoi laajoja, palkkausjärjestelmän kehittämiseen pyrkineitä paikallisneuvotteluja ja moniosaisen palkan korotusten vaativaa toimeenpanoa.

Joulukuussa järjestettiin jo perinteeksi muodostunut Ilmiöntekijöiden juhla, jossa palkittiin kuntaa pitkään palvelleet työntekijät rahapalkkiolla ja jaettiin ilmiötekopalkinnot kunnan arvoja ja strategiaa erinomaisella tavalla edistäneille tiimeille ja työntekijöille.

Rekrytointipalvelujen kautta välitettiin yhteensä 6639 sijaista varhaiskasvatuspalveluiden, koulutuspalveluiden ja ruoka- ja siivouspalvelujen lyhytaikaisiin sijaistarpeisiin.

Henkilöstöpalvelut koordinoi henkilöstön liikunta-, kulttuuri- ja hyvinvointietua eli epassia. Edun suuruus oli 70 euroa ja sitä hyödynsi 1295 työntekijää. Edun kokonaiskustannukset olivat 88 000 euroa.

Työturvallisuuden osalta kehitettiin riskien arvioinnin prosesseja Rego –ohjelmiston käyttöönotolla koko organisaatiossa. Työsuojelutiimi toteutti esihenkilöiden koulutukset ja tuki heitä riskien arvioinnin toteutuksessa. Uusi työhyvinvointiohjelma, joka sisältää lakisääteisen työsuojelun toimintaohjelman, valmisteltiin loppuvuoden aikana työsuojeluorganisaatiossa.

Sarastia oy on tuottanut ensimmäisen kokonaisen tilikauden kunnan palkanmaksupalvelut sopimuksen mukaisesti entisiin tietojärjestelmin ja valtaosin myös pro-

sessein. Palvelujen laadun seurannassa on havaittu jonkin verran aikaisempaa enemmän palkanmaksun virheitä, jotka ovat johtuneet sekä palkka-aineiston mukana kunnasta siirtyneistä että palkanlaskennassa tapahtuneista virheistä, kuitenkin laajempia palkanmaksun häiriöitä ei ole ollut. Henkilöstöpalvelut on toiminut palveluohjauksen osalta tiiviissä yhteistyössä toimialojen ja palveluntuottajan kanssa palkkojen oikeellisuuden varmistamiseksi.

Keväällä 2023 aloitettiin valmistelut palkka- ja henkilöstötietojärjestelmien uudistamiseksi, tavoitteena käyttäjäystävällisempien ja kustannustehokkaampien tietojärjestelmien käyttöönotto vuonna 2024.

Henkilöstöpalvelut tuki organisaatiota vuosille 2024–2026 laaditun kestävä kasvun ohjelman (Nuuka) valmistelussa ja huolehti erityisesti esitysten henkilöstövaiikutusten arvioinnista ja mittavista yhteistoimintamenetelyistä. Henkilöstöpalvelut valmisteli lisäksi hallinnon keskittämisen osalta HR-palvelujen toimintamallin muutosta sekä palvelussuhdeasioihin liittyvien toimenpiteiden valmistelua ja käyttöönottoa (korvaavan työn toimintamalli sekä vuosilomia ja säästövapaita koskevat periaatteet).

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Henkilöstöjärjestelmien uudistus		-20 000	-20 000		20 000	-100 %

Keskeisimmät perustiedot

Suoritteita ja palvelutuotannon tunnuslukuja			
	TP2022	TP2023	TA2023
Henkilöstöpalvelut			
Henkilöstömäärä (HTV1)	13,7	11,0	11,00
Toimintakulut/HTV1	110 936	362 834	328 607

Talous- ja strategiapalvelut

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	1 719 116	0	1 719 116	1 732 719	13 603	1 %	1 834 049
Toimintakulut	-2 939 797	0	-2 939 797	-2 934 479	5 318	0 %	-3 005 590
Toimintakate	-1 220 681	0	-1 220 681	-1 201 761	18 920	2 %	-1 171 541

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Talous- ja strategiapalvelujen toimintakate toteutui lähes talousarvion mukaisena. Talous- ja strategiapalvelujen vuosi 2023 on pitänyt sisällään isoja, kunnan toimintaan laajasti vaikuttavien hankkeiden edistämistä. Keskeisimpänä näistä on ollut vuoden 2022 loppupuolella aloitettu kestävän kasvun NUUKA-ohjelman päivittäminen. Valtuusto päätti ohjelmasta kahdessa erässä (KV39&70/2023) ja sen vaikutukset otettiin huomioon vuoden 2024 talousarviota laadittaessa. Talouspalveluissa valmisteltiin kevään 2023 aikana kunnalle uudet rahoitus- ja sijoitustoiminnan sekä takaus- ja antolainapolitiikan periaatteet (KV 49&50/2023), jotka toimivat tulevien vuosien ohjenuorina erityisesti kunnalle keskeisessä rahoitustoimessa. Hankintapalvelujen valmistelemaat kunnan hankintalinjaukset hyväksyttiin alkuvuodesta kunnanhallituksessa (KH 1/2023). Talouspalvelut valmistelivat kunnan taloushallinnon järjestelmäuudistusta vuoden 2023 syksyllä ja päätös uusista järjestelmistä tehtiin tammikuussa 2024 (talousjohtaja 1/2024).

Laaja-alaisten hankkeiden lisäksi on huolehdittu perustoimintojen laadukkaasta toteutuksesta ja tarkasteltu yksiköiden toiminnan kehittämistarpeita. Vuoden aikana tulosalueen henkilöstömäärää vähennettiin pysyvästi kahdella henkilötyövuodella tietohallinnosta. NUUKA-toimenpiteistä taloushallinnon keskittäminen kasvatti henkilöstömäärää yhdellä henkilötyövuodella. Keskittäminen on tarkoitus viedä loppuun vuonna 2024, jolloin henkilöstömäärä lisääntyy vielä yhdellä henkilötyövuodella.

Vuosi 2023 oli talouspalveluissa kaksijakoinen. Sijaistukset näkyivät vahvasti yksikön toiminnassa ensimmäisellä puoliskolla, kun yksikkö tuki ympäristötoimialaa ja Vesi-liikelaitosta talouden suunnittelussa ja perustoiminoissa. Sijaistusten ohella keskityttiin talouden suunnittelun ja ohjauksen peruspalvelujen ylläpitämiseen, kuntatasoisten järjestelmähankkeiden valmisteluun ja talouden kestävän kasvun NUUKA-ohjelman valmisteluun ja päätösten toimeenpanoon. Talouspalveluihin merkittävästi vaikuttava tekijä on päätös talouden asiantuntijatehtävien keskittämisestä yksikköön. Keskittäminen toteutetaan porrastetusti, ja ensimmäisessä vaiheessa

11/2023 yksikköön siirtyi ympäristötoimialan controller. Keskittäminen on tarkoitus viedä maaliin vuoden 2024 kevään aikana. Vuonna 2024 tekeminen tulee keskittymään vahvasti taloushallinnon järjestelmäuudistuksen läpivientiin ja perustoimintojen laadukkaaseen ylläpitämiseen.

Strategiapalvelujen tekeminen keskittyi vuonna 2023 kolmen keskeisen asian ympärille: kuntastrategian seurantamallien luomiseen, johtamisjärjestelmän kehittämiseen ja asuntopolitiikan ja asumisen strategiseen kehittämiseen. Kuntastrategian seurantamalleja, toimeenpanon suunnittelua ja mittareiden asettamista tarkastellaan ja kehitetään osana VM:n hankerahoitusta saanutta Fiksu kuntastrategia -hanketta. Kunnan johtamisjärjestelmän kehittämisellä viitataan kunnassa käynnistettyyn rullaavaan palveluverkkotyöhön, jonka malleja on hyödynnetty NUUKA-ohjelman päivitystyössä ja siitä seuranneessa Klaukkalan minipalveluverkko-tarkastelussa. Klaukkalan jälkeen tarkasteluvuorossa ovat Rajamäen ja Kirkonkylän palveluverkot. Asumisen ja asuntopolitiikan strategisen kehittämisen osalta kunnanhallitus hyväksyi kunnan asumisen ohjelman vuosille 2023-2030 (KH90/2023). Lisäksi osallistuva budjetointi (OSBU) toteutettiin keväällä 2023.

Nurmijärven kunnan hankintatoimea sääntelee hankintoja koskeva lainsäädäntö, kunnan hallintosäätö ja hankintaohje. Edellä mainittujen tueksi on hankintapalvelut yksikkö laatinut Nurmijärven kunnan hankintalinjaukset, joiden tavoitteena on tukea hankintatoimen yleistä ohjausta sekä siihen liittyvää päätöksentekoa. Hankintalinjaukset perustuvat kunnan strategiaan ja toimintaperiaatteisiin (asukas- ja asiakaslähtöisyys, vastuullisuus, rohkeus) sekä kansalliseen hankintastrategiaan, joka on luotu Hankinta-Suomi toimenpideohjelmassa (julkaisu 9.9.2020).

Hankintalinjaukset hyväksyttiin kunnanhallituksessa 16.1.2023. Hankintalinjausten vahvistamisen jälkeen hankintapalveluissa on tehty hankintalinjausten mu-

kaista hankintakorttia, jonka avulla voidaan mahdollistaa hankintalinjausten toteutumisen seuranta yksittäisen hankinnan osalta.

Kunnan hankintatoimen kehittämisen tueksi on loppuvuodesta 2023 aloitettu kunnan johdon ja hankintoihin osallistuvan henkilöstön haastattelut sekä kyselyt hankintojen nykytila-analyysin koostamiseksi. Hankintojen ohjausryhmän toiminta on vakiintunut toiminnan aloituksen (2022) jälkeen. Ohjausryhmän toiminnan tavoitteena on tukea kunnan hankintatoimea sekä tuoda hankintoja läpinäkyväksi koko organisaatiossa.

Kunnan keskusvarastolla on otettu käyttöön päivitetty varastohallintajärjestelmä sekä varastotiedonkeruuratkaisu. Järjestelmä mahdollistaa sisäisten tilausten tekemisen järjestelmän kautta.

Tietotekniikkapalvelut -tulosyksikön tehtävänä on huolehtia, että Nurmijärven kunnassa on käytössä moder-

nit, turvalliset ja varmatoimiset tieto- ja viestintätekniset järjestelmät, jotka tukevat kunnan henkilöstön tehokasta työskentelyä ja mahdollistavat palvelujen sujuvan tarjoamisen kuntalaisille.

Vuonna 2023 tietotekniikkapalvelujen henkilöstö väheni ja toimenkuvia uudistettiin niin, että IT-asiantuntijat voivat keskittyä enemmän järjestelmien ja toiminnan kehittämiseen. Tietotekniikkapalvelut muuttivat uusiin tiloihin kunnanvirastolle, jotta yhteistyö kunnan muiden yksiköiden kanssa toimisi jatkossa entistäkin tiiviimmin.

Kunnan tietoliikennepalvelut kilpailutettiin vuoden 2023 aikana ja kilpailutuksen tuloksena saadaan nopeampia sekä turvallisempia tietoliikenneyhteyksiä kustannusten kuitenkään nousematta. Nurmijärvi osallistui valtiovainministeriön tukemaan, Keski-Uudenmaan kuntien yhteiseen SaaSec-digitalisaatiohankkeeseen, jossa määriteltiin tavat turvallisten (SaaS-, Software-as-a-Service-) ohjelmistopalvelujen hankintaan. Nurmijärvi toimi SaaSec-hankkeen pilottina kunnan varhaiskasvatuksen järjestelmähankinnassa.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA + muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Tietotekniikka	-150 000	30 000	-120 000	-116 534	3 466	-3 %
Runkokytkin			-60 000	-51 967		
Kunnanviraston laitehankinnat			-60 000	-64 567		
Taloushallintojärjestelmien uudistus		-10 000	-10 000		10 000	-100 %

Vuoden aikana toteutettiin kunnan runkokytkimien uusinta sekä osana kunnanviraston tilamuutoksia yhtenäistettiin työntekovälineitä. Taloushallinnon järjestelmä uudistuksen kustannukset toteutuvat vasta vuonna 2024 ja 2025.

Keskeisimmät perustiedot

Suoritteita ja palvelutuotannon tunnuslukuja			
	TP2022	TP2023	TA2023
Talous- ja strategiapalvelut			
Henkilöstömäärä (HTV1)	21	18	20
Taloushallinnon ostopalvelut*	388 000 €	410 000 €	408 000 €
Hallinnoitavien sopimusten määrä	101	217	366
Uudet liittymiset yhteishankintayksiköiden sopimuksiin	11	9	10
Tietotekniikan hoidossa olevien työasemien määrä	1 937	1 812	1 900

*Sarastian hinnoittelumalli muuttunut

Viestintä- ja markkinointipalvelut

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	39 846	0	39 846	39 840	-6	0 %	40 020
Toimintakulut	-629 857	0	-629 857	-599 951	29 906	5 %	-506 941
Toimintakate	-590 011	0	-590 011	-560 111	29 900	5 %	-466 921

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Viestintäpalveluiden toimintakate toteutui lähes muutetun talousarvion mukaisesti. Toteumaprosentti oli 95 %. Kunnan viestintä- ja markkinointipalvelut toteutti vuonna 2023 aktiivisesti kuntastrategiaa tukevaa viestintää ja markkinointia. Kunnan viestintäohjelma hyväksyttiin joulukuussa 2022, ja uusi viestintäohjelma ohjasi tulosalueen toimintaa koko vuoden 2023. Ohjelman mukaan kunnan viestinnän tulee olla asiakaslähtöistä, vastuullista ja rohkeaa, avointa, helposti ymmärrettävää, aktiivista ja vuorovaikutuksellista. Kunnan viestinnän visio on se, että Nurmijärvi koetaan paremman arjen ilmiönä. Lisäksi viestintäohjelmassa täsmennetään, miten kunnan toimintaperiaatteet näkyvät viestinnässä ja mitkä ovat kunnan viestinnän kohderyhmät. Kunnan viestinnän päätavoitteet tulevina vuosina ovat 1. viestintä tukee parempaa arkea 2. viestintä rakentaa toimivaa verkostoa 3. viestintä vahvistaa Nurmijärven vetovoimaa ja 4. viestintä vahvistaa kunnan työnantajamielikuvaa.

Viestintäohjelmassa määritellään, kuinka tavoitteiden toteutumista arvioidaan ja millä toimenpiteillä viestintäohjelman tavoitteita edistetään. Uuden viestintäohjelman myötä kunnan viestintää päästään toteuttamaan heti alkuvuodesta 2023 tuoreen strategian viitoittamaa tietä.

Viestinnässä panostettu sivistys- ja hyvinvointitoimialan viestintään, asiakaspalveluviestintään ja matkailuun

Tulosalueelle rekrytoitiin alkuvuodesta 2023 kaksi asiantuntijaa: viestintäasiantuntija ja matkailukoordinaattori. Onnistuneiden rekrytointien seurauksena tulosalue satsasi vuoden 2023 aikana sivistys- ja hyvinvointitoimialan viestintään ja asiakaspalveluviestinnän kehittämiseen. Viestintäasiantuntijan vakanssin myötä tulosalue on voinut, viestintäohjelman tavoitteiden mukaisesti, tukea paremmin kunnan suurinta toimialaa viestinnällisissä kysymyksissä, kuten Klaukkalan palveluverkon kehittämisessä. Ympäristötoimialalla jatkettiin suunnitelmallista viestinnän kehittämistä 2023. Lisäksi matkailun kehittäminen siirtyi tulosalueelle ja

matkailukoordinaattorin myötä tämä työ saatiin käynnistettyä. Lisäksi tulosalue työllisti kaksi kesätyöntekijää, tet-harjoittelijan ja yhden ammattikouluharjoittelijan, mikä ei lisännyt henkilöstökuluja mutta tarjosi paikallisille nuorille mahdollisuuden oppia työelämästä.

Visit Nurmijärvi -viestintä ja matkailun kehittäminen

Matkailun kehittäminen siirtyi viestintä- ja markkinointipalveluiden vastuulle. Kunnanhallitus hyväksyi kulttuuri-, matkailu- ja tapahtumaohjelman kesäkuussa 2023. Kyseessä on Nurmijärven kunnan ensimmäinen matkailustrategia, jota on toteutettu vuoden 2023 aikana. Matkailun kehittämisessä on muun muassa panostettu Visit Nurmijärvi -viestintäkanaviin, englanninkieliseen viestintään sekä yritysten verkostoitumiseen. Osana maaseutumatkailun kehittämistä Nurmijärven kunta oli mahdollistamassa ja aktivoimassa paikallisten maatalousyrittäjien järjestämää Farmikieppiä, joka järjestettiin syyskuussa. Tapahtumasta tuli erittäin suosittu.

Kuntamarkkinointi

Kuntamarkkinoinnissa panostettiin vuonna 2023 erityisesti tonttimarkkinointiin. Kunta tuotti tonttimarkkinointimateriaalia Heinojan, Rantapuiston ja Kylänpään alueilta. Heinojan tonttimarkkinointi aloitettiin syksyllä 2023 ja alueelle avattiin omat teemasivut. Rantapuiston ja Kylänpään tonttimarkkinointi ajoittuu tonttihausta johtuen vuodelle 2024.

Nurmijärven kunta sai huomattavaa medianäkyvyyttä vuonna 2023, kun kunta ilmoitti vaihtavansa kunnan vaakunan seitsemän veljestä Euroviisuviikoksi seitsemäksi käärijäksi. Potentiaalinen mediatavoitavuus oli yli 39 miljoonaa. Viestintätampaus kannusti myös muita Suomen kuntia ja instituutioita tekemään vastavia viestintätempauksia, joilla kannustettiin Suomen euroviisuedustajaa.

Lokakuussa 2023 tulosalue panosti erityisesti Aleksis Kiven päivän juhlan viestintään. Viestintä- ja markkinointipalvelut toteutti Aleksis Kiven päivän juhlasta suoran

lähetyksen Yle Areenaan. Lisäksi tulosalue kuvasi ja jakeli historian ensimmäisen Aleksis Kiven päivän praa-kauksen, joka julkaistiin 10.10. Tulosalue tuotti, kuvasi, äänitti ja jakeli myös Oravan laulu –musiikkivideon, jolla esiintyi eritaustaisia kuntalaisia. Video julkaistiin 10.10. Video tavoitti kunnan sosiaalisen median tilien kautta lähes 230 000 suomalaista, videosta tykkäiltiin, komentoitiin ja jaettiin noin 4500 kertaa.

Joulukuussa kunta sai näkyvyyttä, kun Nurmijärvelle ja Tuusulalle myönnettiin 12.12. Uudenmaan liiton Uusi-maa-palkinto.

Päätöksentekoviestintä

Viestintä- ja markkinointipalvelut osallistui keskeisten päätösten viestintään. Erityisesti Nuuka-ohjausryhmän toiminnasta tiedotettiin ja asian tiimoilta järjestettiin myös tiedotustilaisuus, joka oli katsottavissa myös suorana lähetyksenä. Syksyllä Klaukkalan palveluverkon

valmisteluun liittyen järjestettiin niin ikään tiedotustilaisuus, joka oli katsottavissa suorana lähetyksenä. Tulosalue on toteuttanut valtuuston kokousten stree-maukset omana työnä elokuusta 2023 alkaen. Muutok-sella haetaan noin 10 000 euron säästöjä vuosittain, ilman että päätöksentekoviestintää vähennetään. Elo-kuussa 2023 tulosalue aloitti omana työnä myös Lista-palaveri –videoiden ja –podcastien tuotannon. Listapa-laverissa kunnan päättäjät ja kunnanjohtaja keskustelevat kuukausittain ajankohtaisista kuntapolitiikan ilmi-öistä. Ohjelman tavoitteena on tehdä kunnallisesta päätöksenteosta helpommin lähestyttävää sekä lisätä avoimuutta.

Elinvoimapalvelut

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	87 000	0	87 000	178 587	91 587	105 %	124 265
Toimintakulut	-3 388 800	-450 000	-3 838 800	-3 719 643	119 157	3 %	-3 620 264
Toimintakate	-3 301 800	-450 000	-3 751 800	-3 541 056	210 744	6 %	-3 495 999

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Elinvoimapalveluiden tulosalueen talous toteutui toimintakatteen osalta noin 210 000 euroa muutettua talousarviota parempana. Merkittävä osuus tästä koostui työllistämistukeen käytetyistä palkkarahoista kunnalle palautuneista osuuksista. Palautettuun osuuteen sisältyi myös vuoden 2022 rahoja. Toisaalta myös tulosalueen toimintakulut jäivät vajaa 120 000 euroa alle muutetun talousarvion.

Tulosalueen kustannuspaikoilla toimintakulut jäivät muutettua talousarviota alemmiksi elinkeinopalveluissa, työllisyyspalveluissa ja maaseutupalveluissa. Työmarkkinatuen kuntaosuutta sen sijaan maksettiin hie-man muutettua talousarviota enemmän. Kunnan mak-suosuus työmarkkinatuesta oli 2 668 368 euroa, missä oli kasvua edellisvuoteen nähden yksi prosentti.

Yritystonttien luovutuksia tehtiin vuoden aikana kuusi kappaletta, neljä myymällä ja kaksi vuokraamalla. Lu- vuissa on mukana myös loppuunsaatettu kauppa Iives- vuori Pohjoisen alueen suuresta logistiikkatontista. Luo- vutusten jälkeen kunnan käytettävissä oleva yritystont- tivaranto on kuusi valmista tonttia. Näiden sijainti ei vas- taa yritysten ensisijaisia toiveita, joten niille asiakkuuk- sien löytäminen on haasteellista.

Kunnan työpaikkamäärän kasvava trendi katkesi ko- ronavuotena 2020. Vuosi 2021 käänsi suunnan uudel- leen kasvuun, mutta viimeisimmän tilastoidun vuoden 2022 osalta kasvu näyttää pysähtyneen. Vuosien 2022 ja 2023 merkittävät yritystonttiluovutukset mahdollistavat työpaikkamäärän kasvun käynnistymisen uudelleen.

Kunnan Keski-Uudenmaan Kehittämiskeskuksen kautta tarjoamat yritysneuvontapalvelut jatkoivat hyvää suoriutumistaan. Keuken yritysneuvonta palvelee vuosittain noin 2000 yritystä tai yrittäjää. Näistä liki 400 on vuosit- tain nurmijärveläisiä. Asiakastytyväisyysmittauksen mukaan palvelua käyttäneistä 97 % suosittelisi palvelua muillekin.

Työllisyyspalveluiden osalta vuosi 2023 kului TE-2025 uudistuksen valmistelussa. Loppuvuodesta Nurmijärven ja viiden muun kunnan valtuustot hyväksyivät päätöksil- lään yhteisen työllisyysalueen muodostamisen. Myö- hemmin myös Valtioneuvosto hyväksyi esitetyn Keski- Uudenmaan Työllisyysalueen osaksi uudistuksen koko- naisuutta.

Keskeisimmät perustiedot

Suoritteita ja palvelutuotannon tunnuslukuja	TP2022	TP2023	TA2023
Elinvoimapalvelut			
Henkilöstömäärä (HTV1)	4	4	4
Kunnan osuus Kelan työmarkkinatukimaksuista	2 641 991	2 668 368	2 150 000
Luovutetut yritystontit	9	6	1

Yhteiset toiminnot

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	127 570	0	127 570	137 752	10 182	8 %	223 859
Toimintakulut	-3 225 168	-450 000	-3 675 168	-3 561 377	113 791	3 %	-3 878 374
Toimintakate	-3 097 598	-450 000	-3 547 598	-3 423 625	123 973	3 %	-3 654 515

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Yhteiset toiminnot -tulosalue sisältää toimintoina kunnanvaltuuston ja -hallituksen toiminnan, vaalit, eri yhteisöiden kunnan jäsenmaksut ja yhteistoimintaosuudet, verotuskustannukset, suhdetoiminnan ja edustuksen sekä avustukset. Tilipäätösvuoden aikana on merkittävinä toimenpiteinä toteutettu eduskuntavaalit keväällä 2023. Nurmijärven kunta viettää juhlavuotta vuonna 2025, jolloin kunta täyttää 250 vuotta. Juhlavuodeksi ollaan laatimassa kunnan historiikkia, jonka toteutukseen ja kustannuksiin on varauduttu vuosille 2023–2025.

Yhteisten toimintojen tulosalue toteutui hieman alle muutetun talousarvion toimintakatteen toteutuessa noin 120 000 euroa arvioitua pienempänä. Yhteisten toimintojen avustuspäärahoihin sisältyy merkittävinä erinä Rajamäen Uimahallin toiminta-avustus sekä uima-allastoimintojen palveluvelvoitetta koskeva avustus Onnenkimpale ry:lle. Kunnanvaltuusto on tilikauden aikana hyväksynyt 100 000 euron korotuksen Rajamäen Uimahalli Oy:n toimintatukeen.

Vuonna 2023 toteutettiin jälleen osallistuva budjetointi, johon pyydettiin kuntalaisilta ideoita paremman arjen edistämiseksi 25 000 eurolla. Äänestyksen tuloksena vuonna 2023 toteutettiin kukkapeltoja Nurmijärvelle, suihku Tiiranrantaan sekä lisättiin Klaukkalan puistomaisuutta.

Yhteisten toimintojen tulosalueelle on kirjattu kertaluonteisina erinä Koy Klaukkalan Säästökeskuksen myynnistä aiheutuva 0,6 milj. euron alaskirjaus sekä Uudemaan päihdehuollon kuntayhtymän 0,15 milj. euron kertaluonteinen palautus. Vuoden 2023 aikana on laadittu ulkoinen selvitys Rajamäen Uimahalli Oy:lle myönnetyn 12,0 milj. euron pääomainsaamisesta, jonka osalta arvioidaan, tuleeko kunnan alaskirjata uimahalliyhtiölle myönnetty pääomainsaamista ja mitkä toimenpiteiden vaikutukset ovat yhtiölle. Pääomainsaamista koskeva selvitystyö jatkuu vuonna 2024.

Suoritteita ja palvelutuotannon tunnuslukuja			
	TP2022	TP2023	TA2023
Yhteiset toiminnot			
Henkilöstömäärä (HTV1)	2	2	2
Kunnanhallituksen kokoukset	28	21	25
Valtuuston kokoukset	11	8	10

Tarkastuslautakunta

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	2 843	0	2 843	2 844	1	0 %	2 712
Toimintakulut	-63 120	0	-63 120	-45 247	17 873	28 %	-42 972
Toimintakate	-60 277	0	-60 277	-42 403	17 874	30 %	-40 260

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Tarkastuslautakunta on toteuttanut kuntalain (121, 110 ja 125 §) mukaisia tehtäviään ja kunnan hallintosäännössä sille määritettyjä tehtäviä. Valtuusto on käsitellyt arviointikertomuksen toukokuussa, arviointikertomuk-

sen vastineet joulukuussa ja tarkastuslautakunnan tiedoksi tuomat sidonnaisuusilmoitukset joulukuussa. Tarkastuslautakunta on kokoontunut tilikauden aikana 14 kertaa.

2.1.3 Sivistys- ja hyvinvointitoimiala

Toimintakertomus vuodelta 2023

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	6 105 350	910 000	7 015 350	7 810 979	795 629	11 %	7 408 216
Myyntituotot	1 712 640	118 000	1 830 640	1 995 047	164 407	9 %	1 769 890
Maksutuotot	2 161 830	70 000	2 231 830	2 267 893	36 063	2 %	2 642 443
Tuet ja avustukset	1 935 910	722 000	2 657 910	3 234 447	576 537	22 %	2 604 464
Muut toimintatuotot	294 970	0	294 970	313 591	18 621	6 %	391 419
Toimintakulut	-108 906 127	-2 867 000	-111 773 127	-111 290 192	482 936	0 %	-106 359 848
Henkilöstökulut	-59 567 587	-2 674 000	-62 241 587	-63 153 521	-911 934	1 %	-60 623 589
Palvelujen ostot	-23 032 540	-193 000	-23 225 540	-22 757 883	467 657	-2 %	-21 630 617
Aineet, tarv. ja tavarat	-2 874 220	0	-2 874 220	-2 524 590	349 630	-12 %	-2 700 501
Avustukset	-4 283 160	0	-4 283 160	-4 085 129	198 031	-5 %	-4 106 241
Muut toimintakulut	-19 148 620	0	-19 148 620	-18 769 068	379 553	-2 %	-17 298 899
Toimintakate	-102 800 777	-1 957 000	-104 757 777	-103 479 213	1 278 564	-1 %	-98 951 632
Poistot ja arvonal.	-771 000		-771 000	-696 512	74 488	-10 %	-402 317

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan muutetun talousarvion toimintakate alittui 1 278 564 euroa. Toimintatuotot ylittyivät 795 629 euroa. Ylitys johtui budjetoitua suuremmista kotikuntakorvauksista ja eri hankkeisiin tulleista suuremmista erillisistä valtionavustuksista. Toimintakulut alittuivat 482 936 euroa.

Toimintakulujen alitus johtui aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin ja muihin toimintakuluihin varattujen määrärahojen alittumisesta sekä yksityisen hoidon tuen ja sen kuntalisän kustannusten alittumisesta. Myös palvelujen ostot alittuivat, koska liikelaitos Aleksia palautti ruoka- ja siivouspalveluista laskuttamia määrärahoja. Tulosalueista toimintakatteen alittivat koulutuspalvelut, varhaiskasvatuspalvelut, kirjasto- ja kulttuuripalvelut, nuorisopalvelut sekä liikunta- ja hyvinvointipalvelut. Toimintakatteen ylittivät tulosalueista hallinto- ja talouspalvelut sekä koulutuksen ja varhaiskasvatuksen erillishankkeet.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tila ja hyvinvoinnin tukeminen

Pääsääntöisesti nurmijärveläiset lapset ja nuoret voivat hyvin. Kehitystä vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tuloksiin nähden oppilaat ja opiskelijat kokivat seuraavasti; 4.–5.-luokkalaiset kokevat, että terveystarkastuksissa puhutaan lapselle tärkeistä asioista (74,9 %), he ovat osallistuneet koulun tapahtumien suunnitteluun (70,9 %) ja koulussa on mahdollisuus keskustella aikuisen kanssa mieltä painavista asioista (61,4 %). Huolestuttavaa on vähintään lievän ahdistusoireilun kokemus (26,1 %), sähkötupakan käytön lisääntyminen (5,1 %) sekä taiteen ja kulttuurin harrastaminen vähintään kerran

viikossa (74,4 %). 8.–9.-luokkalaiset kokivat tarvittaessa saaneensa mielialaan liittyvissä huolissa tukea koulun aikuisilta (81,6 %), alaikäisten savukehankinnat välittämisen kautta ovat laskeneet (74,5 %) ja kiusaaminen on loppunut tai vähentynyt, kun kiusattu tai muita kiusannut on kertonut koulukiusaamisesta koulun aikuiselle (51,4 %). Huolestuttavaa on, että ei lainkaan lukuvuoden aikana kiusattujen määrä on laskenut (67,2 %), oppimiseen ja koulunkäyntiin erityisopettajan tukea tarvinneiden ja apua saaneiden määrä on laskenut (70,3 %) ja kokemus helposta pääsystä kouluterveydenhoitajan vastaanotolle on laskenut (61,2 %).

Lukioikäiset kokevat, että heillä on hyvät vaikutusmahdollisuudet koulun tapahtumien järjestämiseen (51,4 %), hyvät vaikutusmahdollisuudet kouluruokailuun (38,2 %) ja hyvät vaikutusmahdollisuudet koulutilojen suunnitteluun ja siistimiseen (37,6 %). Kokemukset siitä, että on saanut hyvinvointiinsa tukea koulupsykologilta (52,0 %) tai koulukuraattorilta (71,1 %), kun apua on tarvinnut, ovat laskeneet ja 42 % vastanneista ei syö aamupalaa. Ammattioppilaitoksen opiskelijoista mielialastaan huolissaan kuluneen 12 kuukauden aikana olleiden määrä on laskenut (28,2 %), yksinäiseksi tuntevien osuus on laskenut (11,2 %) ja laittomia huumeita ainakin kerran kokeneiden osuus on laskenut (9,3 %). Huolestuttavaa on se, että alueensa harrastusmahdollisuuksista tietää vain 43,9 % vastaajista, harrastuspaikat koetaan olevan liian kaukana (30,1 %) ja kokemus vaikutusmahdollisuuksista koulutyön suunnitteluun on laskenut (30,3 %).

THL kerää peruskouluilta terveydenedistämisasiivisuuteen (TEA-viisari) liittyvää tietoa yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Tiedot kerätään kouluilta syksyisin, kahden vuoden välein parittomina vuosina. Tietojen kokoaminen toteutettiin kansallisesti vuoden 2023 aikana ja saadut tulokset julkaistaan keväällä 2024.

Vuoden 2023 Move-testien tulokset julkaistiin joulukuussa 2023. Move-mittaukset ovat perusopetuksen 5. ja 8. luokkalaisille oppilaille valtakunnallisella tasolla tehtävät vuosittaiset mittaukset, joissa mitataan fyysisiä ominaisuuksia, kuten kestävyyttä, nopeutta, voimaa ja liikkuvuutta sekä motorisia taitoja, eli tasapainoa, liikkumista sekä välineenkäsittelyä. Nurmijärveläisten 8. luokkalaisten tulokset ovat huomattavasti paremmat kuin vuosi sitten. Vuonna 2022 Nurmijärven 8.-luokkalaisista 44 %:lla fyysinen toimintakyky oli, Move-tulosten perusteella, huolestuttavalla tasolla. Vuonna 2023 Nurmijärveläisten kasiluokkalaisten tulos oli 29,9 %. Tulos oli hyvä myös naapurikuntavertailussa. Move-tulosten perusteella fyysinen toimintakyky oli huolestuttavalla tasolla Tuusulassa 38,2 %, Keravalla 42,2 %, Järvenpäässä 41,8 % ja Hyvinkäällä 48,2 %. Koko Keusoten alueella fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla 42,2, prosentilla kahdeksaluokkalaisista. Viidesluokkalaisista 31 % omaa fyysisen suorituskyvyn huolestuttavalla tasolla (v. 2022 39 %), joten tässäkin ikäluokassa kehitystä parempaan on tapahtunut. Keski-Uudenmaan kuntien keskiarvo oli 36,3 %.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma (lastensuojelulaki 12 §) laaditaan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi sekä lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Nurmijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu vuosille 2023–2025. Suunnitelma toteuttaa keskeisiä, hyvinvointialueen ja kuntien sekä muiden toimijoiden kanssa yhteistyössä laadittuja tavoitteita ja toimenpiteitä vuosille 2022–2025. Sen valmistelussa on tarkasteltu lasten ja nuorten palveluja tutkittuun tietoon pohjautuen, ilmiölähtöisesti. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on myös kuntastrategiaa toteuttava ohjelma. Suunnitelma koostuu neljästä kokonaisuudesta: Turvallisen kasvuympäristön mahdollistaminen lapsille ja nuorille, Lapsiperheiden tukeminen ja vanhemmuuden vahvistaminen, Nuorten kasvun tukeminen, Lasten ja nuorten aktiivisen vapaa-ajan ja mielekkään harrastamisen edistäminen. Nurmijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämistä ohjaa monialainen lasten ja nuorten hyvinvoinnin ohjausryhmä, jossa on mukana myös

hyvinvointialueen edustus. Työryhmän puheenjohtajana toimii sivistysjohtaja.

Lapsiperheille suunnatun Kohtaamispaikka Suopolun tuvan, kävijöiden määrä on kasvanut vuoden 2023 aikana. Osallistujia kohtaamispaikassa järjestettyyn toimintaan on ollut 914 vuoden aikana. Toimintaa on järjestetty yhteistyössä järjestöjen ja hyvinvointialueen kanssa.

Kouluissa on työskennellyt opetukseen sitomatonta henkilöstöä: kouluvalmentajia ja koulunuorisotyöntekijöitä.

Lasten ja nuorten harrastustoimintaa on kehitetty ja siten lisätty tarjontaa vuoden 2023 aikana. Harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminnan koordinointi ja kehittäminen siirtyi liikunta- ja hyvinvointipalveluiden alaiseksi toiminnaksi. Suosituimpia kerhoja olivat kuvataide-, käsityö-, parkour- ja liikuntakerhot. Lisäksi syksyllä 2023 kilpailutettiin yläkouluikäisten toivomia kuntosali-, keilaus- ja biljardikerhoja. Vuoden aikana harrastamisen mallin kerhotoimintaa toteutettiin 98 kerholla, kerhopaikkoja kertyi 1876 ja ilmoittautumisia 1406. Kerhoja toteutettiin myös koulujen omana kerhotoimintana opetus- ja kulttuuriministeriön kerhotoiminnan kehittämisen avustuksen avulla 16 koululla.

Valtion erityisavustukset (hankkeet) ovat mahdollistaneet lisähenkilöstöä tukemaan lapsia varhaiskasvatuksessa ja oppilaita koulussa, sekä tukemaan pedagogista kehittämistyötä. Avustusten/hankkeiden kautta on palkattu koulunkäynnin ohjaajia, erityisopettajia ja luokanopettajia koulutuspalveluihin ja lastenhoitajia, varhaiskasvatuksen opettajia, varhaiskasvatuksen erityisopettajia, projektiasiantuntijoita ja apulaisjohtajia varhaiskasvatukseen.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala on mukana kunnan ilmastotyöryhmässä. Ilmastotyön toimenpideohjelmassa olevia toimenpiteitä on edistetty vuoden 2023 aikana. Toimialan yksiköistä osassa on ekotukihenkilötoimintaa, toimintaa on tarkoitus lisätä mahdollisuuksien mukaan tulevaisuudessa. Varhaiskasvatuksen yksiköistä Haikalan ja Professorintien päiväkodit ovat hakeneet mukaan Vihreä Lippu - toimintaan.

Kulttuuripolon ohjelma pystyttiin ensimmäistä kertaa kokonaisuudessaan viemään läpi ilman poikkeusjärjestelyjä suunnitelman mukaisesti kaikissa ikäluokissa.

Nurmijärven kestävän kasvun ohjelma (Nuuka)

Valtuusto hyväksyi Kestävän kasvun ohjelman (Nuuka) kesäkuussa 2023. Päätöksen mukaan sivistys- ja hyvinvointitoimialalla tuli selvittää alkuluokkatoiminnasta luopuminen asteittain. Selvitys valmistui syksyn aikana ja marraskuussa valtuusto päätti, että alkuluokkatoiminnasta luovutaan. Nuuka-päätöksessä kesäkuussa hyväksyttiin myös avoimen

Klaukkalan minipalveluverkkotyö

Kestävän kasvun ohjelma (Nuuka) hyväksyttiin kunnan valtuustossa kesällä 2023. Ohjelmassa on tehty linjauksia liittyen koulujen ja varhaiskasvatuksen palveluverkkoon. Varhaiskasvatuksen osalta on linjattu, että toiminta siirrettäisiin pienistä ja huonokuntoisista yksiköistä suurempiin yksiköihin. Yksi uusista päiväkodeista toteutetaan palvelusetelimallilla (Vanha-Klaukka) ja kaksi (Klaukkala/Viirinlaakso ja Rajamäki) rakennetaan kunnan omaan taseeseen. Klaukkalan alueella tullaan luopumaan seuraavista päiväkodeista: Aitohelmi, Isosuo, Suopolku, Riihipuisto ja myöhemmin Ylitilantien yksiköstä, jos lapsimäärät pienenevät niin, että niistä on mahdollista luopua. Klaukkalan kouluverkon osalta ohjausryhmä totesi, että Urheilupuiston, Klaukkalan ja Syrjälän koulujen kunto antaa perustellun syyn arvioida peruskorjausten korvaamista uudisrakennuksella. Osana valmistelua tutkitaan mahdollisuus

Muutokset toimialan palveluverkossa

Lepsämän koulun uudisrakennus palaneen koulurakennuksen tilalle otettiin käyttöön helmikuussa 2023. Rajamäen kampuksen rakennustyöt käynnistyivät syksyllä 2023.

Isokallion päiväkodin toiminta lakkautettiin syksyllä 2023 Rajamäellä. Varhaiskasvatuksessa on jouduttu ottamaan käyttöön väliaikaisia tiloja johtuen alle 3-vuotiaiden kasvaneesta määrästä. Rajamäellä on

Hyvinvointialueen toiminnan käynnistyminen

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun siirryttyä hyvinvointialueelle 1.1.2023 koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä kuraattori- ja psykologipalvelut siirtyivät hyvinvointialueen vastuulle, ja työntekijät siirtyivät hyvinvointialueen työntekijöiksi vuoden 2023 alussa. Heidän työpisteensä säilyivät kouluissa ja oppilaitoksissa.

Kuraattorien ja psykologien siirtyminen vaikutti sivistys- ja hyvinvointitoimialan organisaatioon. Hyvinvointipalvelujen tulosalue poistettiin toimialan

varhaiskasvatustoiminnan supistaminen pohjautuen toiminnan tarpeen vähenemiseen. Samoin Nuuka-päätöksessä pienennettiin yhdistystoiminnan avustuksia sekä muutettiin kulttuuripalvelujen tapahtumatuotannon linjauksia. Kaikki nämä päätökset toimeenpannaan pääosin vuonna 2024 ja ne on huomioitu vuoden 2024 talousarviossa.

sijoittaa oppilaita myös muihin yksiköihin.

Nuuka-päätöksen mukaisesti on syksyn 2023 aikana valmisteltu hankeselvitykset ja -suunnitelma eri toteutusvaihtoehdoista, joissa on tutkittu neljää eri toteutusvaihtoehtoa. Suunnitelmavaihtoehdoissa korvataan Klaukkalan, Syrjälän ja Urheilupuiston koulut sekä Vendlaskolan, ja rakennetaan Viirinlaaksoon uusi päiväkotirakennus.

Klaukkalan minipalveluverkkoa on valmisteltu yhteistyössä sivistys- ja hyvinvointitoimialan ja ympäristötoimialan kesken. Valmistelussa on osallistettu laajasti eri tahoja. Päätöksenteon tueksi on tehty eri vaihtoehtoihin liittyvää vaikutusten ennakoarviointia.

toiminut Päiväkoti Lasten talo ja Kirkonkylässä Mäkituvan päiväkotit väliaikaistiloissa.

Rajamäellä aloitti syksyllä 2023 uusi yksityinen päiväkotit, Peikkometsän liikuntapäiväkoti. Kirkonkylään valmistui Touhulan Laidunalueen päiväkodin laajennus, Laidunalueen 2 -päiväkoti vuoden 2024 alussa. Piikkeen Helmitarhan päiväkotit lopetti toimintansa syyskuun 2023 lopussa Kirkonkylässä.

organisaatorakenteesta ja tulosalueelle sijoittunut kotoutumispalvelujen yksikkö siirrettiin hallinto- ja talouspalvelujen tulosalueen alaiseksi yksiköksi. Hyvinvoinnin edistämisen yksikkö siirrettiin liikunta- ja hyvinvointipalvelujen tulosalueen alaisuuteen.

Yksittäisillä yhdyspinnoilla tehdään hyvää yhteistyötä käytännön tasolla eri asiantuntijoiden välillä. Lisäksi alueen sivistysjohtajien ja hyte-koordinaattorien tekemä yhteistyö on onnistunut, jonka taustalla vaikuttavat aiemmat yhteistyösuhteet ja tutut henkilöt.

Yhdyspintatyön haasteiksi ovat nousseet vuoropuhelun vähäisyys ja yhteyshenkilöiden eli vastinparien puute. Edelleen pohdintaa ja epäselvyyttä aiheuttaa kunnan ja hyvinvointialueen työnjako, toimijoiden roolit ja tehtävät sekä vastuut osana kokonaisuutta. On myös tärkeä huomioida, että yhdyspinnat eivät toimi

Ikäihmisille suunnattujen palvelujen kehittäminen

Nurmijärven kunta on korvannut vuodesta 2007 alkaen yli 65-vuotiaille 10 € vuodessa kenkien liukuesteparin hankintaan. Korvaus on maksettu korvaushakemuksen perusteella. Korvauskäytäntöä muutettiin asiakasystävällisempään suuntaan hyvinvointilautakunnan päätöksellä 23.5.2023. Liikunta- ja hyvinvointipalvelut jakoi 450 kpl kenkiin kiinnitettäviä liukuesteita maksutta 65 vuotta täyttäneille syksyn 2023 aikana, yksi liukuestepari/henkilö.

Kunta on ollut mukana kansallisessa, kolmivuotisessa Ikäinstituutin Voimaa vanhuuteen -ohjelmassa, jossa pääpaino on kunnan ja yhdistyssektorin yhteistyön kehittämisessä ja yhdistystoimijoiden kouluttamisessa, mm. kuntotestauksessa ja tuolijumpan vetämisessä. Hanke päättyi vuoden 2023 lopussa.

Kirjasto- ja kulttuuripalveluissa on lähdetty uudelleen tuottamaan ohjelmaa ikäihmisten asumispalveluyksiköihin.

TE-uudistuksen valmisteluun osallistuminen

Nurmijärvi osallistui TE-uudistuksen valmisteluun omalta osaltaan suunnitellen nuorten palveluita ja kotoutuja-asiakkaiden palveluja valmisteluorganisaatiossa. Kotoasioita ja nuorten palveluita käsiteltiin osana henkilöasiakaspalveluteemaryhmiä. Kotoasiakkaan ja vieraskielisten palveluja suunniteltiin yhteistyössä muiden eri teemaryhmien,

Toimialan strategia- ja kehittämistyö

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan strategian talousarvion 2023 sitovia tavoitteita on edistetty toimialan palveluiden kehittämissuunnitelman ja muiden strategiaa toimeenpanevien suunnitelmien ja ohjelmien avulla. Toimialalle on suunniteltu yhteinen strategian ja kehittämissuunnitelman toimeenpanon ja arvioinnin suunnitelma ja aikataulu, jonka tarkoituksena on jäntevöittää strategiatyötä ja lisätä

itsestään, vaan niiden kehittäminen vaatii aktiivista panostamista yleisten yhteistyörakenteiden lisäksi myös yhdyspintakohtaisesti. On tärkeää, että yhdyspintatyössä ovat mukana oikeat henkilöt, joilla on toimivalta viedä asioita eteenpäin omassa organisaatiossaan.

Siskojen ja Simojen toimesta Nurmijärvellä käynnistyi 2023 AKSELI-toiminta, joka on kohdennettu yli 60-vuotiaille miehille. Toiminnan tarkoituksena on kokoontua yhteen, tutustua toisiinsa ja jakaa kokemuksia luottamuksellisessa ilmapiirissä. Miehet tapaavat samalla kokoonpanolla yhden kauden ajan. Toiminta on aktiivista Klaukkalassa ja Rajamäellä. Toiminta on maksutonta sekä poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumatonta.

Kunta oli asiantuntija-apuna, kun Onnenkimpale ry haki kolmivuotista STEA-rahoitusta ikääntyvien kuntalaisten arkiaktiivisuuden lisäämiseksi, yksinäisyyden vähentämiseksi ja yhteisöllisyyden edistämiseksi Olohuone-toimintamallin avulla. Hanke aloitti toimintansa vuoden 2023 alussa ja toiminta on levinnyt sekä Kirkonkylälle että Klaukkalaan. Ikäihmiä aktivoidaan liikunnan ja kädentaitojen keinoin sekä yhteisöllisyyttä edistetään mm. Saunaklubi-toiminnalla. Lisäksi järjestetään erilaisia tapahtumia ja tilaisuuksia. Kunnan edustaja on mukana hankkeen seurantatyöryhmässä.

tukipalvelujen ja verkostojen kanssa. TE-valmistelu nivoutui osittain kotoutumislain uudistuksen valmisteluun. Nuorten palveluiden osalta TE-uudistuksen kysymykset käsittelevät Ohjaamotoimintaa, nuorten työpajoja ja kuntouttavan työtoiminnan mahdollista sijoittumista takaisin kuntaorganisaation osaksi.

tiedon läpivirtaamista koko toimialalla yksiköistä hallintoon ja toisinpäin. Strategiaa on otettu toimialalla vahvemmin työn tueksi ja rajaamisen välineeksi.

Sivistys- ja hyvinvointilautakuntien kanssa arvioitiin lautakuntien yhteisessä seminaarissa strategian toteutumista toukokuussa.

Muutokset lainsäädännössä

Oppilas- ja opiskelijahuoltolakiin on hyväksytty muutos, jolla pyritään varmistamaan kunnan, muiden koulutuksen järjestäjien ja hyvinvointialueen välinen yhteistyö opiskeluhuollon järjestämisessä. Muutokset astuivat voimaan 1.1.2023.

Varhaiskasvatuksen asiakasmaksulakiin 1.3.2023 voimaan astuneen muutoksen myötä varhaiskasvatuksen asiakasmaksuja alennettiin nostamalla tuloarvoja 33 prosenttia. Muutoksen myötä

noin 50 % perheistä lapsen varhaiskasvatukseen osallistuminen on tulotietojen perusteella maksutonta.

Nuorisolakiin tehdyn muutoksen myötä lakiin on kirjattu harrastamisen Suomen mallin mukainen nuorten harrastustoiminnan tarkoitus sekä kunnan tehtävät sen järjestäessä kyseistä harrastustoimintaa. Laissa säädetään myös niistä edellytyksistä, jotka otetaan huomioon harrastustoimintaan myönnettävän valtionavustuksen määrää harkittaessa.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen erilaisten hankkeiden kautta

Klaukkalan alueella sekä Klaukkalan alueen kouluissa kehitettiin yhteisöllisyyttä ja kouluun kiinnittymistä koulunuorisotyön ja Klaukkalan yhteishankkeen kautta.

Yläkouluissa on ollut koulunuorisotyöntekijöiden lisäksi palkattuna kolme kouluvalmentajaa Sitouttavan koulu yhteistyön hankkeen kautta.

Arvio tulevasta kehityksestä

Lasten ja nuorten määrän kehittyminen vuoteen 2030

Seuraavissa taulukoissa on laskelmia lasten ja nuorten määrien kehityksestä aikavälillä 2010–2030 Klaukkalassa, Kirkonkylässä, Rajamäellä, Röykässä ja maaseutualueilla. Taulukoissa esitetyt määrät perustuvat väestöennusteeseen, jonka luvuissa on huomioitu yleisimmin käytettäviä taustatietoja. Väestöennusteen toteutumiseen liittyy aina epävarmuustekijöitä, mutta se on välttämätön suunnittelun pohja ja paras mahdollinen tieto tulevasta kehityksestä.

Alueellista määrien kehittymistä tarkasteltaessa on alueiden välillä ja ikäryhmien välillä alueellisia eroja siinä,

onko määrät laskussa vai nousussa. Koko kunnan aluetta tarkasteltaessa määrien muutokset vaihtelevat ja muuttuvat tarkastelujakson aikana ikäryhmän sisälläkin jonkin verran, suunta on kuitenkin alueittain havaittavissa.

Alueellinen tarkastelu tuo palveluiden suunnittelun näkökulmasta hyvin esille sen, miten palveluiden suunnittelua pitkälle aikavälille on haastavaa kohdentaa. Toisella alueella voi olla kovaakin painetta lisätä jonkin ikäryhmän palveluita, kun samanaikaisesti toisella alueella on palveluiden näkökulmasta väljää.

KLAUKKALA

Klaukkalan alueella 0–6-vuotiaiden määrä nousee vuoteen 2025 hiukan. Ennusteen mukaan määrä lähtee laskemaan vuonna 2028. 7–12-vuotiaiden määrä on tasaisessa laskussa, kun taas ennusteen mukaan 13–15-vuotiaiden määrä on Klaukkalan alueella lievässä kasvussa ja kääntyy vuonna 2023 laskuun. 16–24-vuotiaiden määrä on Klaukkalan alueella kasvussa.

	0-2	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24
2010	636	1013	1474	760	936	571
2011	661	1014	1494	738	947	599
2012	658	1021	1500	746	947	606
2013	688	953	1522	769	928	669
2014	676	983	1532	804	929	699
2015	656	1007	1534	771	943	701
2016	640	976	1604	731	943	701
2017	593	1028	1588	730	975	671
2018	544	1032	1598	765	989	750
2019	561	992	1599	823	993	790
2020	579	964	1618	830	960	889
2021	641	875	1642	833	995	860
2022	639	877	1637	822	1005	824
2023	665	882	1641	814	1040	865
2024	641	924	1608	829	1059	897
2025	653	945	1555	841	1063	952
2026	640	946	1572	852	1041	1024
2027	639	954	1524	873	1052	1026
2028	630	923	1533	866	1077	1029
2029	622	920	1536	847	1070	1037
2030	615	893	1570	783	1112	1010

KIRKONKYLÄ

Kirkonkylän alueella 0–6-vuotiaiden määrä on kasvussa. 7–12-vuotiaiden määrä on tasaisessa kasvussa, kun taas ennusteen mukaan 13–15-vuotiaiden määrä on Kirkonkylän alueella lievässä laskussa. 16–19-vuotiaiden määrä on Kirkonkylän alueella lievässä laskussa, mutta 20–24-vuotiaiden määrä kasvussa.

	0-2	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24
2010	235	358	615	326	412	285
2011	258	337	602	323	401	333
2012	249	349	576	334	413	350
2013	259	374	559	327	434	367
2014	244	374	561	308	417	399
2015	250	370	560	285	438	423
2016	246	349	567	295	436	388
2017	225	340	547	312	411	391
2018	206	331	536	311	395	395
2019	187	347	551	283	401	390
2020	212	335	545	271	407	413
2021	221	335	528	273	399	404
2022	225	321	510	298	376	410
2023	236	315	533	275	363	437
2024	246	337	520	263	355	457
2025	267	331	533	232	372	455
2026	279	362	518	250	360	470
2027	290	390	527	255	351	480
2028	295	409	541	269	336	462
2029	302	440	541	274	330	462
2030	308	458	581	259	350	443

RAJAMÄKI

Rajamäen alueella 0–6-vuotiaiden määrä on laskussa. Ennusteen mukaan määrä lähtee laskemaan vuonna 2027. 7–12-vuotiaiden määrä on melko tasainen, lievästi laskeva, kuten myös 13–15-vuotiaiden määrä. 16–24-vuotiaiden määrä on Rajamäen alueella kasvussa. Nuoria on vuonna 2030 Rajamäen alueella 24 % enemmän kuin vuonna 2020.

	0-2	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24
2010	273	451	608	298	381	246
2011	279	424	642	291	388	232
2012	269	439	642	293	382	259
2013	262	420	673	276	379	264
2014	260	444	686	300	347	277
2015	266	426	683	306	332	281
2016	253	388	699	328	352	280
2017	267	385	687	347	348	268
2018	248	391	723	338	362	285
2019	246	406	695	342	347	230
2020	242	411	683	342	362	228
2021	257	387	689	351	357	214
2022	254	381	680	354	371	224
2023	262	391	690	354	385	237
2024	255	391	673	377	388	267
2025	265	386	668	359	415	290
2026	247	385	674	358	410	324
2027	247	362	680	336	434	337
2028	245	347	674	345	432	340
2029	245	347	660	343	421	346
2030	246	322	670	337	424	349

RÖYKKÄ

Röykän alueella 0–2-vuotiaiden määrä on laskussa, kun taas 3–6-vuotiaiden määrä nousee vuoteen 2027 hiukan ja kääntyy sitten laskuun. 7–12-vuotiaiden määrä on tasaisessa laskussa vuoteen 2028 saakka ja sitten kasvaa lievästi. Ennusteen mukaan 13–15-vuotiaiden määrä vaihtelee röykän alueella vuosittain melko suuresti, mutta vuonna 2028 määrä laskee 50,5 % vuoteen 2023 verrattuna. 16–24-vuotiaiden määrä on Röykän alueella laskussa.

	0-2	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24
2010	84	113	174	62	83	65
2011	90	112	176	70	83	47
2012	80	118	176	72	84	53
2013	70	131	169	73	77	59
2014	75	120	186	69	79	54
2015	73	115	183	75	87	42
2016	63	117	176	86	81	51
2017	48	107	192	95	80	51
2018	40	95	185	82	85	45
2019	43	93	188	75	85	46
2020	45	75	162	76	86	41
2021	44	65	162	84	95	40
2022	55	72	155	86	92	46
2023	61	70	141	87	100	56
2024	61	68	138	76	98	56
2025	52	75	126	82	91	51
2026	51	79	119	68	102	47
2027	51	83	99	80	89	59
2028	50	82	106	64	83	55
2029	49	72	112	61	81	43
2030	49	71	114	44	85	54

MAASEUTUALUEET

Maaseutualueilla 0–6-vuotiaiden määrä on melko tasainen tulevina vuosina. 7–12-vuotiaiden määrä on tasaisessa laskussa. Maaseutualueilla on ennusteen mukaan myös 13–15-vuotiaiden määrä laskussa ja vuonna 2030 on 13–15-vuotiaita 16 % vähemmän. 16–19-vuotiaiden määrä on maaseutualueilla laskussa, kun taas 20–24-vuotiaiden määrä kasvaa.

	0-2	3-6	7-12	13-15	16-19	20-24
2010	392	588	960	438	542	251
2011	348	587	981	459	537	250
2012	323	590	952	455	541	260
2013	310	569	980	464	529	264
2014	318	546	938	470	532	273
2015	317	507	963	483	563	285
2016	305	474	923	499	531	295
2017	269	459	898	489	552	274
2018	251	456	896	467	585	245
2019	209	430	825	463	586	244
2020	191	406	805	430	575	250
2021	190	375	773	447	555	247
2022	185	345	729	433	525	249
2023	186	331	698	437	514	265
2024	193	312	699	404	506	297
2025	198	311	683	381	499	324
2026	200	309	673	357	484	359
2027	200	315	656	358	477	344
2028	197	326	639	354	454	355
2029	196	330	640	343	437	344
2030	194	333	636	338	426	339

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen

Valtionavustukset

Valtio on vähentänyt kohdennettuja valtioneritysavustuksia. Tämä valtionavustuksilla rahoitettavan hanketoiminnan vähentyminen tulee vaikuttamaan vuonna 2024 ja tulevaisuudessa merkittävästi oppimisen tuen resurssin (henkilöstön) määrään sekä varhaiskasvatuksessa että perusopetuksessa. Tällä hetkellä valtionavustuksilla on

rahoitettu koulun arjessa oppilaiden tukena työskenteleviä koulunkäynninohjaajia, luokan- ja aineenopettajia, erityisopettajia ja varhaiserityiskasvatuksen lastenhoitajia. Valtionavustuksilla/hankkeilla on palkattu nykyisistä tuen resursseista varhaiskasvatuksessa ja perusopetuksessa keskimäärin noin 25 %.

Häiriökäyttäytyminen ja tunnetaidot

Lasten ja nuorten häiriökäyttäytyminen huolestuttaa. Moniammatillisella yhteistyöllä pyritään löytämään keinoja tähän ongelmaan puuttumiseen. Alueellisten monialaisten työryhmien toimintaa kehitetään monialaisen yhteistyön tukemiseksi. Poliisin, hyvinvointialueen ja kuntien yhteistyönä toteuttamaa ankkuritoimintaa tehdään entistä näkyvämmäksi.

Mahdollisuus olla osallisena ja mukana itselleen merkittävissä yhteisöissä, esimerkiksi kouluympäristön suunnittelussa tai tapahtumien järjestelyssä, ovat

monelle nuorelle merkittäviä identiteetin kehittymisen kannalta ja myös hyviä keinoja ilkivallan ehkäisyssä. Nuorisopalveluiden Täyttä Klaukkalaa -hanke on hyvä esimerkki lasten ja nuorten osallistamisesta yhteisöllisyyden rakentamiseen ja aktiiviseen toimijuuteen oman asuinympäristönsä kehittämiseksi.

Koulutuspalveluissa laaditaan lukuvuoden 2024–2025 aikana sisällöt ja tavoitteet tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettamiseen perusopetuksessa.

Henkilöresurssin kohdentaminen nuorisotyöhön ja opetukseen sitomattomaan henkilöstöön

Kouluvalmentajien ja koulunuorisotyöntekijöiden työstä kouluissa on saatu hyvää palautetta. Valtuusto päätti marraskuussa kolmen kouluvalmentajan vakanssin perustamisesta 1.8.2024 alkaen. Koulunuorisotyöhön on saatu hankerahoitusta vuoden 2024 loppuun saakka.

Hankekauden jälkeen myös tämä toiminta on hyvä vakiinnuttaa osaksi opetukseen sitomattoman henkilöstön toimintaa. Opetukseen sitomattoman henkilöstön työpanosta pyritään laajentamaan myös alakouluihin.

Yhdyspintatyön kehittäminen hyvinvointialueen kanssa

Yhteisille asiakkaille toteuttavien palveluiden onnistunut toteuttaminen edellyttää tiivistä yhteistyötä. Yhteistyötarpeita on mm. lasten, nuorten ja perheiden palveluissa, vammaisten palveluissa, ikäihmisten palveluissa, kotoutumisessa sekä turvallisuuden ja varautumisen tehtäväkokonaisuuksissa. Lisäksi merkittävä yhdyspintakokonaisuus on työllisyyden edistäminen, jonka yhdyspintatyöhön vaikuttaa

käynnissä oleva TE-palvelut 2024-uudistus. Olisi tärkeää muodostaa yhteisen vuoropuhelun keinoin yhteinen näkemys siitä, millä keinoin yhteisiin tavoitteisiin päästään. Tämä on edelleen käytännön tasolla epäselvää. Tätä yhteistyötä on myös kyettävä onnistuneesti johtamaan.

Aamu- ja iltapäivätoiminta

Perusopetuslain mukaista aamu- ja iltapäivätoimintaa toteutetaan sekä avustettavana toimintana että omana palveluna. Pitkällä tähtäimellä tulee tarkastella erityisen tuen lasten tukea iltapäiväkerhoissa, ja palveluiden tuottamista yhdessä koulutuspalveluiden kanssa

hyödyntäen koulunkäynninohjaajaresurssia. Näin tuttu aikuinen seuraa lasta myös iltapäivän ohjattuun vapaa-aikaan. Seurakunta tulee irtautumaan jatkossa palveluntuottajan roolista ja tämä voi vaikuttaa kunnan saamaan valtionapuun.

Harrastustoiminnan kehittäminen

Opetus- ja kulttuuriministeriön harrastamisen Suomen mallissa on tavoitteena mahdollistaa jokaiselle lapselle ja nuorelle maksuton harrastus koulupäivän yhteyteen ja lisätä lasten ja nuorten hyvinvointia. Harrastukset tulee valita ja järjestää lasten ja nuorten toiveiden pohjalta. Harrastusten järjestäjien valinnassa tulee painottaa harrastuksen järjestäjän ja ohjaajien ammattitaitoa ja ohjaustoiminnan laatua.

Päiväkotien ja koulun pihojen viihtyisyyden lisääminen

Päiväkodin pihojen osalta uusia suunnitelmia tehdään huolehtimalla suunnitelmissa luonnonmukaistamisesta. Asiaa edistetään lähitulevaisuudessa toteuttamalla Professorintien päiväkodin pihan luonnonmukaistamisen suunnitelma

Tulevaisuudessa tullaan panostamaan koulukohtaisiin suunnitelmiin, kerhojen markkinointiin ja osallisuuden lisäämiseen kerhojen osallistujien palautteen keräämisen muodossa kehittämisen tueksi. Lisäämme etsivää harrastustoimintaa, sekä tulemme kiinnittämään huomiota harrastustoiminnan esteettömyyteen ja saavutettavuuteen.

Aluehallintoviraston valtionavustuksella. Mahdollisuuksia toteuttaa lisää samankaltaisia luonnonmukaistamisen suunnitelmia selvitetään koulujen- ja päiväkotien pihojen viihtyisyyden lisäämiseksi.

Lainsäädäntöön tulevat muutokset

- Perusopetuslaki: perusopetuksen vähimmäistuntimäärän lisääminen ja oppimisen tuen kokonaisuudistus
- Yksityisen varhaiskasvatuksen rahoitukseen liittyvät kirjatukset varhaiskasvatukseen
- Kotoutumislain muutos

Ikäihmisten palvelut

Ikäihmisten kasvava määrä haastaa kuntaa palveluiden kehittämisessä ja tuottamisessa monipuolisesti ympäri kuntaa. Kohtaamispaikka-toiminta tulee laajentumaan koskemaan myös ikäihmisiä ja työikäisiä. Kohtaamispaikka on hyvä toiminta-alueen hyvinvointialueen liikkuville palveluille sekä kunnan yhdistysyhteistyön verkostomaiselle kehittämiselle. Toiminnan laajentaminen mm. Rajamäelle vahvistaa kolmannen ja neljännen sektorin välistä yhteistyötä moniammatillisella yhteistyöllä.

Olohuone-malliselle toiminnalle, jossa tavoitellaan yksinäisiä ikäihmisiä, luodaan kohtaamisen mahdollisuuksia ja edistetään yhdessäoloa, on kasvava kysyntä tulevaisuudessa. Kunnassa ikäihmisten hyvinvointia tukevien, yhteisöllisyyttä edistävien toimintojen kartoittaminen on ajankohtaista, jotta välttyään päällekkäiseltä työltä ja jotta voidaan pohtia eri toimintamallien mahdollista sulauttamista.

Kestävän kasvun ohjelman (Nuuka) selvitystyöt

- Märkiön leirikeskuksesta luopuminen
- Monikon omistaminen ja toiminnan uudelleen organisointi
- Oppilaaksi ottamiseen liittyvien periaatteiden tarkastelu

Alkuluokkatoiminta

Valtuusto päätti marraskuussa 2023, että alkuluokkatoiminta päättyy lukuvuoden 2023–2024 jälkeen kaikissa muissa kouluissa paitsi Lepsämän ja

Röykän kouluissa, joissa toiminta päättyy lukuvuoden 2025–2026 jälkeen.

Haasteita henkilöstön saamisessa

Varhaiskasvatuksessa on haasteita pätevä henkilöstön saamisessa erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien, -sosiologisten ja erityisopettajien osalta. Lyhytaikaisiin sijaisuuksiin on vaikeuksia saada työntekijöitä. Koulutuspalveluissa on vaikeuksia saada henkilöstöä vaativan erityisopetuksen tehtäviin sekä pieniin

yksiköihin. Koulutuspalveluissa on ollut myös haasteita saada opettajia lyhytaikaisiin sijaisuuksiin. Samoin on vaikeutunut kirjastonhoitajien saaminen avoimiin tehtäviin.

Palveluverkko

Rajamäen kampuksen ensimmäinen vaihe valmistuu vuoden 2025 loppuun mennessä. Ensimmäisessä vaiheessa valmistuvat koulu- ja liikuntatilat. Nurmijärven yhteiskoulun ja Nurmijärven lukion uudistilojen tulisi tämän hetken suunnitelman mukaan valmistua vuoden 2026 loppuun mennessä. Klaukkalan alueen minipalveluverkkoa on työstetty sivistys- ja hyvinvointitoimialan ja ympäristötoimialan yhteistyönä syksyllä 2023. Koulutuspalveluiden osalta tavoitteena oli löytää ratkaisu, jolla huonokuntoiset Klaukkalan, Syrjälän ja Urheilupuiston koulut korvataan. Varhaiskasvatuspalveluiden osalta selvitettiin osana suurempaa kokonaisuutta erilaisia malleja korvata huonokuntoiset Klaukkalan alueen päiväkodit (Isosuon päiväkotit, Suopolun päiväkotit, Riihipuiston päiväkotit ja myöhemmin Ylitilantien päiväkotit palveluiden tarpeen mukaan) uudisrakentamisella. Minipalveluverkon luottamushenkilökäsittely on aloitettu tammikuussa 2024.

Varhaiskasvatuksen järjestämisen osalta yksityinen varhaiskasvatus laajenee edelleen. Rajamäessä käyttöön otettiin neliryhmäinen päiväkotitiloja elokuun 2023 alusta. Kirkonkylässä Laidunalueen yksityiseen päiväkodin neliryhmäinen laajennus toteutui suunnitelmien mukaisesti niin, että toiminta käynnistyi 8.1.2024 alkaen. Yksityisen varhaiskasvatuksen osuus alle 5 – vuotiaiden lasten osalta on vuoden 2023 lopulla yhteensä 32 %. Osuuden pysymiseen samana on vaikuttanut alle 3 – vuotiaiden lasten määrän lisääntyminen, jolloin lakennallisesti yksityisen osuus on noussut edelliseen vuoteen verrattuna. Jatkossa tulee varmistaa kunnallisten varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys lasten sijoittamiseen varhaiskasvatukseen, sillä huoltajilla on oikeus valita yksityisen ja kunnallisen varhaiskasvatuksen välillä.

Palveluverkon haasteena ovat kiinteistöjen huono kunto sekä lisääntyvät sisäilmahaasteet, joiden vuoksi toimintaa joudutaan siirtämään väistötiloihin.

Toimialan ohjelmatyö

Toimialan vuonna 2022 hyväksytty palvelujen kehittämissuunnitelma suuntaa tulevaisuuden palvelujen kehittämistyötä toimialalla. Vuonna 2023

hyväksytty kulttuuri-, matkailu- ja tapahtumaohjelma antaa erinomaisen pohjan kirjasto- ja kulttuuripalveluissa toiminnan kehittämiseen.

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2023:

HTV1	31.12.2023	31.12.2022
Yhteensä	1 349,6	1 344,3

Henkilöstön kokonaismäärä on toimialalla kasvanut vuoden 2023 aikana arvioituna HTV1:llä (palveluksessa olopäivien lukumäärä kalenteripäivinä /365* (osa-

aikaprosentti/100) viidellä. Kasvu johtuu hankkeiden kasvaneesta henkilömäärästä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Prosessit ja tietojärjestelmät

Tietojärjestelmissä tapahtuvat katkokset tuovat haavoittuvuutta toimintaan. Koulukuljetusten osalta Kouluun.fi-palvelun kautta huoltajat näkevät lapsensa hakuajan ja -ajan sekä kuljettavan ajoneuvon tiedot. Jos palvelun toimintaan tulee häiriö, huoltajille ilmoitetaan lasten hakuajat tekstiviestinä massalähetyksenä Movit-reititysohjelman kautta.

Varhaiskasvatuksen Päikky-järjestelmän kautta kerätään tieto lasten osallistumisesta varhaiskasvatukseen. Järjestelmän kautta tiedotetaan huoltajia sekä huoltajat

varaavat hoitoajat. Jos järjestelmässä on häiriöitä, se hankaloittaa toimintaa.

Wilma-oppilashallintojärjestelmä on viestintä- ja tiedotuskanava koulun ja kodin välillä. Jos järjestelmässä on häiriöitä, se hankaloittaa toimintaa.

Kun tietoja siirretään manuaalisesti järjestelmästä toiseen, voi syntyä riski, että tieto ei siirry oikein. Jos prosessikuvausten vastuunjaot eivät ole riittävän selkeät, tiedot eivät tule kirjattua järjestelmiin välttämättä oikein.

Henkilöstön osaaminen ja saatavuus

Henkilöstön saatavuudessa on ollut haasteita varhaiskasvatuksessa erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien, erityisopettajien ja sosionomien kohdalla sekä koulutuspalveluissa vaativiin erityisluokkiin. Lyhytaikaisiin sijaisuuksiin on ollut haasteita saada työntekijöitä sekä varhaiskasvatus- että koulutuspalveluissa.

Taloustilanteen heikkeneminen

Kuntien taloustilanteen heikkeneminen voi vaikuttaa palvelujen järjestämiseen. Tulevaisuudessa voidaan joutua tarkastelemaan sitä, mitä palveluja kuntien on varaa järjestää. Samalla kustannukset ovat nousseet ja kustannusten nousu heijastuu välillisesti isoina

Lainsäädännön muutokset

Lainsäädäntöön kaavailut muutokset perusopetuksen osalta (esim. lisäykset minituntimääriin) lisäävät kuntien

Vahingot

Ilkivallan lisääntyminen on aiheuttanut vahinkoja kiinteistöihin, joissa tapahtuu sivistys- ja hyvinvointitoimialan toimintaa.

Toiminnan keskeytykset

Kiinteistöjen sisäilmahaasteet ovat lisääntyneet ja toimintaa joudutaan siirtämään väistötiloihin.

Keskeneräiset oikeudenkäynnit

Lepsämän ja Valkjärven koulupaloihin liittyvät korvausoikeudenkäynnit ovat vielä kesken.

Muut oikeudelliset ja viranomaisten toimenpiteisiin liittyvät riskit

Tämän hetken yhtenä riskinä on varhaiskasvatuspaikkojen riittävyys ja uusien paikkojen järjestäminen kaikille paikkaa tarvitseville.

Oppimisen ja kasvun tuen henkilöstöä on saatu palkkautua tukemaan lapsia varhaiskasvatuksessa ja oppilaita koulussa hankerahoituksella. Hankerahoituksen vähenemisen myötä tulee olemaan haasteita riittävän tuen henkilöstön mahdollistamisessa.

Kirjastossa on ollut haasteita saada kirjastonhoitajia avoimna olleisiin tehtäviin.

palkankorotuksina ja tämä kustannusnousu näkyy erityisesti kasvaneina henkilöstömenoina. Palvelusetelin arvoa tarkastellaan vuosittain ja tarkastelu perustuu sosiaalipalveluiden ansiotasoindeksiin ja elinkustannusindeksiin pohjalta laskettuun indeksiin

velvoitteita ja vaarana on, että valtio ei kompensoi muutoksista aiheutuvia kustannuksia.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Uuden riskien hallinnan ohjelman myötä toimialan strategiset riskit on päivitetty vuoden 2023 aikana. Strategisia riskejä tarkastellaan säännöllisesti vuosittain ja päivitetään riskien todennäköisyyttä ja toimenpiteitä, millä riskien toteutumista voidaan välttää.

Toimialan valmiussuunnitelmaa päivitetään jatkuvasti varautumisen näkökulmasta erilaisiin riskeihin ja

häiriötilanteisiin. Vuonna 2023 häiriötilanteena toteutui poliittisten mielenilmaisun vaikutus toimintaan.

Sisäisen valvonnan osalta on päivitetty hyväksymis- ja asiatarkastusoikeuksia sekä tilausoikeuksia.

Valvonnassa ei ole huomattu puutteita toimialalla kuluneena tilikaudella.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Lepsämän koulu, kalusto	-400 000	0	-400 000	-260 030	-139 970	35 %
Röykän koulun peruskorjaus, kalusto	0	-140 000	-140 000	-103 843	-36 157	26 %
Klaukkalan kirjastosalin ja työtilojen uudistus, kalusto	-20 000,00	0,00	-20 000,00	-18 856	-1 144	6 %

Toimialalle varatusta investointimäärärahasta jäi käyttämättä 177 271 euroa. Suurin säästö syntyi siitä,

että Lepsämän koululle varatusta määrärahasta jäi käyttämättä n. 140 000 euroa.

Hallinto- ja talouspalvelut

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	125 870	128 000	253 870	315 868	61 998	24 %	138 545
Toimintakulut	-1 206 540	-49 000	-1 255 540	-1 362 325	-106 784	9 %	-1 139 797
Toimintakate	-1 080 670	79 000	-1 001 670	-1 046 456	-44 786	4 %	-1 001 252

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Hallinto- ja talouspalvelujen organisaatorakenteessa tapahtui vuoden 2023 alusta alkaen muutos, kun hyvinvointipalvelujen tulosalue poistui organisaatorakenteesta ja kotoutumispalvelujen yksikkö siirtyi hyvinvointipalvelujen tulosalueelta hallinto- ja talouspalvelujen tulosalueelle.

Hallinto- ja talouspalvelujen toimintakate oli 1 046 456 euroa (104,5 %). Toimintakateen ylitys johtui budjetoitua suuremmista henkilöstökuluista.

Sivistys- ja hyvinvointitoimiala kilpailutti kunnan oppilaskuljetukset sopimuskaudelle 1.8.2024 - 31.7.2028. Kilpailutusprosessi alkoi vuonna 2023 ja saatiin päätökseen vuoden 2024 tammikuussa.

Hallinto- ja talouspalveluihin rekrytoitiin maaliskuussa 2023 kehittämisasiantuntija, jonka tehtäviin kuuluu sivistys- ja hyvinvointitoimialan kehittämistoiminnan ja hanketoiminnan koordinointi sekä kunnan strategian toteutumisen raportoinnin koordinointi toimialan osalta.

Kotoutumispalvelut

Kotoutumispalvelussa annettiin sekä asiakkuuteen perustuva palvelua kansainvälistä suojelua saaville henkilöille, sekä yleistä matalan kynnyksen palveluohjausta kaikille kunnan vieraskielisille, maahanmuuttoperusteesta riippumatta. Laskennallisten kuntakorvausten piirissä oli keskimäärin 81 asiakasta. Asiakasmäärä nousi hitaasti läpi vuoden, korvausten piirissä oli tammikuussa 56 henkilöä ja vuoden lopussa 109 henkilöä. Määrän nousu selittyy suurimmaksi osaksi kuntaan muuttaneiden ukrainalaisten, tilapäistä suojelua saavien osuudella. Heille myönnettiin myös lisäkuntapaikkoja valtuustopäätöksen mukaisesti. Valtuusto oli päättänyt 20–25 lisäkuntapaikan myöntämisestä. Kuntapaikkoja myönnettiin yhteensä 22 haavoittuvassa asemassa oleville, vastaanottokeskuksesta kuntaan siirtyville ukrainalaisille.

Myös kiintiöpakolaisia vastaanotettiin vastaanottosopimuksen mukaisesti, eli 15 kiintiöpakolaista joka toinen vuosi. Syksyllä 2023 kunta vastaanotti 10 eritreaalista ja afganistanilaista kiintiöpakolaista, viimeisten 5 saapuminen siirtyi seuraavalle vuodelle. Yleisessä palveluohjauksessa

Koto-infossa painottui erityisesti ukrainalaisten kuntaan muuttavien palveluohjaus, mutta myös palveluun hakeutuneiden monitaustaisuus lisääntyi. Nurmijärvi jatkoi osallistumistaan Työ- ja elinkeinoministeriön rahoittamaan Keski-Uudenmaan maahanmuuttajien matalan kynnyksen asiointipalvelujen kehittämishankkeeseen, sen kolmannelle hankekaudelle 1.9.2023 alkaen. Asiakasmäärän noustessa kotoutumispalveluun rekrytoitiin Työ- ja elinkeinoministeriön 80 % tuella kolmas kotoutumisohjaaja.

Nurmijärven kotoutumisen kumppanuuksverkosto jatkoi aktiivista tukitoimintaa, mm. Help Center-illoissa kävi viikoittain noin 50–80 henkilöä. Kotokunta Oy jatkoi vastaanottokeskustoimintaa Nurmijärven alueelle Järvenpään vastaanottokeskuksen toiminnan alla. Yhteistyötä tehtiin Kotokunnan kanssa tiiviisti läpi vuoden, erityisesti kuntapaikan saaneiden osalta. Nurmijärven Opiston kanssa jatkettiin myös yhteistyötä, järjestäen uusille kuntalaisille ketterästi kotoutumissuunnitelmiin perustuvaa alkuvaiheen luku- ja kirjoitustaidon koulutusta.

Keskeisimmät perustiedot

	TP2022	TP2023	TA2023
Hallinto- ja talouspalvelut			
Hallinto- ja talouspalvelut			
Henkilöstö	11,3	11,8	12
Kotoutumispalvelut			
Henkilöstö	4	5	3
Asiakkaiden määrä	35	81	49
Asiakaskontaktien määrä	1 302	1 560	1 500

Koulutuspalvelut

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	1 566 520	0	1 566 520	1 789 349	222 829	14 %	1 764 812
Toimintakulut	-59 610 327	-685 000	-60 295 327	-59 602 775	692 552	-1 %	-57 445 921
Toimintakate	-58 043 807	-685 000	-58 728 807	-57 813 426	915 382	-2 %	-55 681 109

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Koulutuspalveluiden toimintakate alittui muutettuun talousarvioon verrattuna 915 000 euroa, toteuma oli 98,4 %. Alitukseen vaikuttivat budjetoitua suuremmat toimintatuotot sekä henkilöstökuluihin, aineisiin, tarvikkeisiin ja tavaroihin ja muihin toimintakuluihin varattujen määrärahojen alittuminen. Myös palvelujen ostot alittuivat, koska Aleksia palautti ruoka- ja siivouspalveluista laskuttamia määrärahoja.

Vuoden 2023 talousarvion henkilöstösuunnitelmaan sisältyi 1.8.2023 alkaen yksi luokanopettajan virka, kolme erityisopettajan virkaa, kolme perusopetuksen lehtorin virkaa sekä yksi perusopetuksen päätoiminen aineenopettaja, tuntiopettaja -virka. Näiden virkojen kohdalla oli kyse pysyväisluonteisiksi muuttuneiden tuntiopettajuuksien vakinaistamisesta. Täten niiden perustamisella ei ollut vaikutusta koulutuspalveluiden henkilöstömäärään tai määrärahatarpeisiin. Lisäksi vakinaistettiin yksi pysyväisluonteiseksi muuttunut koulunkäynnin ohjaajan toimi. Valtuusto päätti marraskuun talousarviokokouksessa perustaa kolme kouluvalmentajan vakanssia 1.8.2024 alkaen.

Lokakuussa 2019 tuhopoltossa tuhoutuneen Lepsämän koulun koulurakennuksen korvannut uudisrakennus otettiin käyttöön helmikuussa. Uudisrakennuksen avajaisjuhlia vietettiin 31.3.2023. Rajamäen kampuksen rakentaminen käynnistyi koulun vanhimman osan ja Rajakaaren purkutöillä. Peruskiven muuraustilaisuus järjestettiin 9.12.2023. Sivistys- ja hyvinvointitoimialan ja ympäristötoimialan yhteistyönä työstettiin syksyn 2023 aikana Klaukkalan minipalveluverkkoa. Koulutuspalveluiden osalta selvitettiin vaihtoehtoisia mahdollisuuksia korvata huonokuntoiset Klaukkalan, Syrjälän ja Urheilupuiston koulurakennukset uudisrakentamisella. Minipalveluverkon luottamushenkilökäsittely on aloitettu tammikuussa 2024.

Hyvinvointialueiden aloitettua toimintansa 1.1.2023 vastuu opiskeluhoitopalveluiden eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalveluiden järjestämisestä siirtyi alueille. Muutos ei vaikuttanut opiskeluhoitopalveluiden käytännön järjestämiseen, vaan ne järjestetään edelleen kouluissa ja oppilaitoksissa ensisijaisesti

lähipalveluna. Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistukset edellyttivät myös opetussuunnitelmien päivittämistä. Sivistyslautakunta hyväksyi kesäkuussa Nurmijärven kunnan perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opetussuunnitelmien muutokset ja täydennykset, jotka astuivat voimaan 1.8.2023 alkaen Samaan aikaan otettiin käyttöön uusi Nurmijärven kunnan opiskeluhoitosuunnitelma, joka korvasi aikaisemmin esiopetusyksikkö-, koulu- ja oppilaitoskohtaisesti laaditut oppilashoitosuunnitelmat. Lisäksi perusopetuksen opetussuunnitelmaa täydennettiin kuudennen vuosiluokan lukuvuosiarviointin kriteereillä sekä poissaolojen ehkäisemistä, niiden suunnitelmallista seuraamista ja niihin puuttumista koskevalla osuudella.

Nurmijärven lukio sijoittui jälleen erinomaisesti Suomen tietotoimiston (STT) keväällä 2023 tekemässä valtakunnallisessa lukiovertailussa, jossa vertailtiin 345 lukiota. Nurmijärven lukio oli Suomen 28. paras lukio, Suomen 11. paras suuri lukio ja Uudenmaan 10. paras lukio. Lisäksi lukiomme oli Kuuma-alueen paras lukio. STT:n lukiovertailussa verrataan lukioiden ylioppilaskirjoitusten tuloksia opiskelijoiden lähtötasoon eli kolme vuotta sitten lukionsa aloittaneiden peruskoulun päättötodistusten keskiarvoihin.

Kunnanvaltuusto käsitteli kesäkuussa päivitetyn Nurmijärven kestävän kasvun -ohjelman (NUUKA) vuosille 2020–2026. Käsittelyn yhteydessä päätettiin, että "Alkuluokkatoiminnasta luopumiseen asteittain valmistellaan suunnitelma syksyn 2023 aikana. Alkuluokkatoiminnasta tuodaan syksyllä raportointi alasajon kustannusvaikutuksista ja vaikutukset opetuksen järjestämiseen kouluissa sekä tilojen riittävydestä koko kunnassa. Arvioinnin jälkeen alkuluokan toimintaan liittyvä selvitys tuodaan luottamuselimiin tiedoksi/päätettäväksi syksyn aikana ennen talousarviokäsittelyä." Koulutus- ja varhaiskasvatuspalvelut laativat kunnanvaltuuston toimeksiannon mukaisesti esityksen aikatauluksi ja suunnitelmaksi alkuluokkatoiminnasta luopumiseen. Valtuusto hyväksyi suunnitelman marraskuun talousarviokokouksessa. Suunnitelman mukaan alkuluokkatoiminta päättyy lukuvuoden 2023–2024 jälkeen kaikissa muissa kouluissa paitsi Lepsämän ja Røykän kouluissa, joissa toiminta päättyy lukuvuoden 2025–2026 jälkeen.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Lepsämän koulu, kalusto	-400 000	0	-400 000	-260 030	-139 970	35 %
Röykän koulun peruskorjaus, kalusto	0	-140 000	-140 000	-103 843	-36 157	26 %

Keskeisimmät perustiedot

	TP2022	TP2023	TA2023
Koulutuspalvelut			
Peruskoulujen määrä	23	22	23
Perusopetuksen oppilasmäärä	5 684	5 680	5 706
Lukiokoulutuksen opiskelijamäärä	405	317	418
Henkilöstömäärä	637	635	647
Oppilaskuljetusten menot*	2 743 535	3 009 140	2 911 620

*luvut sisältävät myös varhaiskasvatukseen kirjatut esiopetuksen kuljetuskulut

Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen erillishankkeet

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	1 422 960	712 000	2 134 960	2 386 558	251 598	12 %	1 900 777
Toimintakulut	-1 690 580	-1 001 000	-2 691 580	-2 974 712	-283 132	11 %	-2 370 853
Toimintakate	-267 620	-289 000	-556 620	-588 154	-31 534	6 %	-470 075

Olelliset tapahtumat tilikaudella

Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen erillishankkeiden tulosalueen toimintakate ylittyi 32 000 euroa muutettuun talousarvioon verrattuna.

Kunta on saanut vuoden 2023 aikana seuraavat kohdenneet valtion erityisavustukset avustukset (suluissa avustuksen käytön päättymisajankohta):

- Tasa-arvon edistäminen esi- ja perusopetuksessa, 565 000 €. Avustuksella mahdollistetaan lisähenkilöstöresurssia lähikouluihin tukemaan tehostetun ja erityisen tuen oppilaiden opiskelua (31.12.2024).
- Tasa-arvon edistäminen varhaiskasvatuksessa, 237 000 €. Avustuksella mahdollistetaan lisätuen tarjoaminen varhaiskasvatuksessa (31.12.2024).
- Kerhotoiminnan kehittäminen -23 10 000 €. Avustuksella tarjotaan ilmaisia kerhoja koululaisille. (31.3.2025).
- Yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistaminen ja kehittäminen, 64 169 €. Hankkeella tuetaan kouluissa tehtävää yhteisöllistä opiskelijahuoltoa. (31.7.2024)
- Nurmijärvi harrastaa 4, 90 000 € (31.7.2024)
- Valtion erityisavustus turvattomista oloista tulneiden lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseen 54 777 € (31.12.2023)

Lisäksi Nurmijärven kunta on mukana Kangasalan koordinoimassa Oppilasagenttitoiminnan kehittämistyössä, Hämeenlinnan koordinoimassa Digikilta 3 -hankkeessa, Järvenpään koordinoimissa inklusiota edistävissä kehittämishankkeissa Kaikille

yhteinen koulu ja Kaikille yhteinen varhaiskasvatus sekä Keski-Uudenmaan maahanmuuttajien ohjaus, Tuusulan koordinoimassa oppilaanohjauksen kehittämistyössä sekä Mäntsälän koordinoimassa Sitouttavan kouluyhteistyön hankkeessa.

Aikaisemmin saaduista valtionavustuksista on vuoden 2023 aikana ollut käytössä vielä seuraavat avustukset (suluissa avustuksen käytön päättymisajankohta):

- Tasa-arvon edistäminen esi- ja perusopetuksessa (31.12.2023)
- Tasa-arvon edistäminen varhaiskasvatuksessa (31.12.2023).
- Valtion erityisavustus koronaviruksen (COVID-19) aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa, (30.6.2023)
- Valtion erityisavustus lukiokoulutukseen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi (31.7.2024)
- Varhaiskasvatuksen tuen uudistaminen 31.12.2023)
- Varhaiskasvatuksen laadun, arvioinnin ja johtamisen kehittäminen (31.12.2023)
- Maahanmuuttajataustaisten oppilaiden perustaitojen vahvistaminen (31.7.2024)
- Liikettä yläkouluun 2022 (31.5.2024)
- Kerhotoiminnan kehittäminen, (31.5.2024)
- Yhteisöllisen opiskeluhuollon vahvistaminen ja kehittäminen (31.7.2024)
- Valtion erityisavustus koronaviruksen (COVID-19) aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi varhaiskasvatuksessa sekä esi- ja perusopetuksessa (30.06.2023)
- Valtion erityisavustus lukiokoulutukseen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi (31.07.2023)
- Valtion erityisavustus lukiokoulutukseen koronaviruksen aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi (31.07.2024)
- Uudet lukutaidot- kehittämishanke (30.4.2023)
- Kaksivuotisen esiopetuksen kokeiluhanke (31.3.2025)
- Liikkuva opiskelu lukiolaisille (30.06.2023)

Varhaiskasvatus

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	2 089 870	70 000	2 159 870	2 262 744	102 874	5 %	2 639 337
Toimintakulut	-38 760 280	-1 132 000	-39 892 280	-39 769 085	123 195	0 %	-37 186 171
Toimintakate	-36 670 410	-1 062 000	-37 732 410	-37 506 340	226 069	-1 %	-34 546 834

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Varhaiskasvatuksen toimintakate alittui muutettuun talousarvioon verrattuna 224 412 euroa, toteuma 99,4 %. Alitukseen vaikuttivat budjetoitua suuremmat toimintatuotot sekä Aleksian hyvitykset ruokapalveluiden osalta.

Varhaiskasvatukseen osallistuvien lasten osuus ikäluokasta on jatkanut kasvuaan. Nurmijärvellä vuoden 2023 lopulla alle 1–3 – vuotiaista lapsista noin 60 % ja 3–5 – vuotiasta lapsista noin 93 % oli varhaiskasvatuksessa. Osallistuminen varhaiskasvatukseen on sitä yleisempää mitä vanhemmista lapsista on kyse. Alle 3-vuotiaiden osuus uusista hakijoista on suuri, mikä haastaa riittävien palveluiden järjestämisen alle 3-vuotiaan laskennallisen kertoimen (1,75) mukaisesti sekä lapsiryhmä- että henkilöstöjärjestelyissä. Perhevapaaudistus tuo varhaiskasvatuspalvelujen piiriin entistä nuorempia lapsia sekä mahdollistaa paluun samaan varhaiskasvatuspaikkaan perhevapaan jälkeen.

Kysynnän mukaisen lakisääteisen varhaiskasvatuksen järjestämisen mahdollistamiseksi lisättiin vuoden 2023 aikana kunnallisia varhaiskasvatuspaikkoja väliaikaisilla päiväkotiratkaisuilla. Uusia väliaikaisia ryhmiä toimi vuoden 2023 ajan Kirkonkylän alueella Mäkituvan päiväkodissa sekä Rajamäellä Päiväkoti Lasten talossa, molemmissa yksiköissä kahden lapsiryhmän verran. Haikalan päiväkodissa toimi kevätkauden 2023 ajan väliaikainen lapsiryhmä. Lisäksi pysyvinä ratkaisuinä Klaukkalan alueelle vuoden 2023 alusta alkaen lisättiin Harjulan päiväkotiiin yksi lapsiryhmä ja Lepsämän päiväkotiiin kaksi lapsiryhmää esioppilaiden siirtyessä läheisten koulujen tiloihin. Isokallion päiväkodin toiminta Rajamäellä lakkautettiin NUUKA-toimenpiteiden mukaisesti 31.7.2023.

Suunnitelmien mukaisesti yksityisen varhaiskasvatuksen järjestäjän, Peikkometsän liikuntapäiväkodin, toiminta käynnistyi 1.8.2023 alkaen Rajamäellä. Lisäksi Touhulan Laidunalueen päiväkodin laajentaminen edistyi suunnitelmien mukaisesti niin, että Laidunalue 2 – nimisen päiväkodin toiminta käynnistyi 1.1.2024 alkaen Kirkonkylän alueella. Pilke Helmitarhan toiminta Kirkonkylän alueella päättyi sovitusti 30.9.2023. Varhaiskasvatuksen palvelusetelitoiminnan kasvu Nurmijärvellä varhaiskasvatuksen palvelunjärjestämisuotona jatkuu suunnitellusti

NUUKA-toimenpiteiden mukaisesti syksyllä 2024 Pilke päiväkotii Hehkon laajentumisen (7 + 5 ryhmää) myötä Vanhan-Klaukan alueella.

Kohtaamispaikka Suopolun Tuvan toiminta toteutettiin 1.11.2022 avaamisen jälkeen vuoden 2023 ajan varhaiskasvatuspalveluiden hallinnoimana. Kohtaamispaikan henkilöstö- ja toimintakulut kirjautuivat vuoden 2023 loppuun saakka Varhaiskasvatuksen tuen uudistaminen-hankeesta. Kohtaamispaikan yhteydessä toimii kolmena päivän viikossa myös Klaukkalan alueen avoin varhaiskasvatus. Kohtaamispaikan kävijäseurannan mukaan elojoulukuun 2023 aikana aukiolopäivänä kävijämäärän keskiarvo oli 36 kävijää / päivä päivittäisten kävijöiden määrän vaihteluvälin ollessa 9–96. 1.1.2024 alkaen toiminnan hallinnointi siirtyi liikunta- ja hyvinvointipalveluiden tulosalueelle.

Sivistys- ja hyvinvointitoimialan sekä tilakeskuksen yhteistyönä työstettiin syksyn 2023 aikana Klaukkalan minipalveluverkkoa. Varhaiskasvatuspalveluiden osalta selvitettiin osana suurempaa kokonaisuutta erilaisia malleja korvata huonokuntoiset Klaukkalan alueen päiväkodit (Isosuo päiväkotii, Suopolun päiväkotii, Riihipuiston päiväkotii ja myöhemmin Ylitilantien päiväkotii palveluiden tarpeen mukaan) uudisrakentamisella. Minipalveluverkon luottamushenkilökäsittely on aloitettu tammikuussa 2024.

Kotihoidon tuen kuntalisän sekä yksityisen hoidon tuen kuntalisän maksatukset siirtyivät suunnitellusti Nurmijärven kunnan ja Kelan välisellä sopimuksella suoraan Kelan kautta huoltajille maksettavaksi 1.12.2023 alkaen. Asiakasystävällisemmän toimintamallin mukaisesti nurmijärveläiset vanhemmat saavat jatkossa tasavertaisesti kuntalisän samalla hakemuksella Kelasta kuin lakisääteisen tuen.

Varhaiskasvatuksen henkilöstökulut ylittyivät vuoden 2023 aikana yhteensä 493 425 euroa. Uusien väliaikaisten ryhmien perustamisen lisäksi henkilöstökuluihin vaikuttivat palkankorotukset.

Yksityisesti tuotetun varhaiskasvatuksen kustannukset palvelusetelin osalta alittuivat muutettuun talousarvioon nähden 142 274 euroa.

Palvelusetelikulujen arviointiin vaikuttivat vuoden 2023 aikana yksityisten päiväkotien määrän kasvu, 1.8.2023 alkaen voimaan astunut indeksikorotus palveluseteliarvoon, alle 3 – vuotiaiden lasten määrän merkittävä kasvu palveluissa sekä varhaiskasvatustilain muutos lapsen tuen järjestämiseen ja siihen liittyen yksityisten palveluntuottajien korotushakemukset palvelusetelin arvoon. Palvelusetelikulut lisääntyivät vuoden 2022 tilinpäätökseen verrattuna 713 000 euroa. Vuodelle 2024 palvelusetelikuluihin vaikuttaa sivistyslautakunnan päätöksen mukainen ylimääräinen indeksikorotus 1.2.2024 alkaen sekä uusien yksiköiden avautuminen.

Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilulain (1046/3030) mukaisesti satunnaisotannalla Nurmijärveltä kokeiluun osallistuivat Nukarin ja Yltilantien päiväkotien 5 – vuotiaat lapset. Muut kunnan varhaiskasvatyksiköt toimivat kokeilun verrokkiryhminä. Opetus- ja kulttuuriministeriö myönsi kokeiluun osallistuville kunnille valtion erityisavustusta. Kaksivuotisen esiopetuksen kokeilu on päättynyt varhaiskasvatuspalveluiden osalta vuonna 2023, mutta jatkuu seurannalla perusopetuksessa.

Vuoden 2023 aikana lasten määrä kuukausittaisena keskimääräarvona on pysynyt edelleen lähes samana aiempiin vuosiin verrattuna. Varhaiskasvatukseen hakeutuvat lapset ovat pääosin alle 3-vuotiaita, mikä lisää yksittäisen lapsen osalta tila- ja henkilöstöresurssien tarvetta. Nurmijärvellä osallistumisasteen arvioidaan varhaiskasvatukseen kasvavan edelleen alle 3 – vuotiaiden lasten osalta.

Varhaiskasvatustilain mukaisesti kelpoisten työntekijöiden rekrytoiminen työsuhteisiin on erittäin haastavaa Nurmijärvellä erityisesti varhaiskasvatuksen opettajien, sosionomien ja erityisopettajien osalta. Lisäksi lyhytaikaisten sijaisten rekrytointi haastaa edelleen päivittäisten palveluiden järjestämistä merkittävästi. Rekrytoinnin haasteisiin pyritään vaikuttamaan aiempaa voimakkaammin mm. positiivisella rekrytointikampanjalla.

Vuoden 2023 lopussa päättyi varhaiskasvatuspalveluiden osalta yhteensä neljän valtionavustuksen määräaika. Valtionavustusten myötä on varhaiskasvatukseen sekä esiopetukseen palkattu huomattava määrä varhaiskasvatuksen lastenhoitajia (15) tukea tarvitsevien lasten kanssa työskentelemään, alueellisia varhaiskasvatuksen opettajia (2), varhaiskasvatuksen erityisopettajia (2), kohtaamispaikan työntekijöitä (2) ja projektityöntekijöitä (3). Valtionavustusten tuella on vuoden 2023 ajan varhaiskasvatuspalveluissa kehitetty laatua ja arviointia (mm. huoltajakyselyn toteuttaminen sekä valtakunnallisen VALSSI-arviointityökalun käyttöönotto) sekä varhaiskasvatuksen johtamista (mm. käynnistämällä 1.8.2023 alkaen kaksivuotinen apulaisjohtajapilotointi kolmen päiväkodin johtajan kokonaisuudessa). Valtionavustusten päättyminen sekä edelleen jatkossa niiden väheneminen vaikuttaa heikentävästi erityisesti tukea tarvitsevien lasten lakisääteisen rakenteellisen tuen järjestämiseen.

Keskeisimmät perustiedot

	TP2022	TP2023	TA2023
Varhaiskasvatuspalvelut			
Henkilöstömäärä	554	559	560
Kunnallisessa varhaiskasvatuksessa olevien lasten lukumäärä	1 667	1 674	1 700
Palvelusetelin piirissä olevien lasten lukumäärä	494	558	572
Yksit. hoidon tuki	57	48	70
Päiväkotiyksiköiden lukumäärä + yksityiset	26+9	26+9	26+9

Kirjasto- ja kulttuuripalvelut

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	228 170	0	228 170	252 289	24 119	11 %	209 277
Toimintakulut	-3 852 150	0	-3 852 150	-3 683 165	168 985	-4 %	-3 333 831
Toimintakate	-3 623 980	0	-3 623 980	-3 430 876	193 103	-5 %	-3 124 554

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Kirjasto- ja kulttuuripalvelujen käyttötalousuunnitelma toteutui suunnitellusti. Tulosalueen toimintakate jäi 193 000 euroa ylijäämäiseksi, mutta tämä johtuu siitä, että sisäiset vuokrat arvioitiin talousarvion kehystämävaiheessa toteutunutta suuremmaksi. Tulosalueen tuotot toteutuivat myös arvioitua suurempina, mikä johtuu loppukesän ja syksyn kulttuuritapahtumien hyvästä lipunmyynnistä. Vielä toisessa osavuositarkastuksessa tuottojen arvioitiin jäävän selvästi budjetoituja alhaisemmiksi. Toimintatuotoissa on mukana 40 000 euroa ulkopuolista hankerahaa, jota on käytetty kehittämistoimintaan. Toimintakulujen puolella kirjastoaineiston hankintakulut ylittyivät noin 12 000 eurolla, mikä johtui sekä yleisen hintatason noususta että hankintaprosessin muutoksesta.

Kesäkuussa hyväksyttiin kunnan Kulttuuri-, matkailu- ja tapahtumaohjelma, joka ohjaa kunnan strategian ohella tulosalueen toiminnan lähivuosien kehittämistä. Kulttuuriohjelmaa lähdettiin toteuttamaan välittömästi. Kulttuuripalvelut maalautti Rajamäen koulukampuksen työmaa-aitaan taideteoksen ja museo toteutti siihen 5.10. avatun "Muuttuva, rakas Rajamäki"-näyttelyn. Lisäksi Nurmijärven kuvataidekoulun oppilaat tekivät aitaan juhlateemaisen taideteoksen ja Rajamäki-tekstin. Kirjaston pedagogisia sisältöjä on kehitetty kahdessa eri hankkeessa, jotka kohdistuivat varhaiskasvatukseen ja ammattiin opiskeleviin. Maahanmuuttajille suunnattua viestintää lisättiin kirjastolla tekemällä ukrainankielisiä esitteitä ja venäjänkielisiä tietoiskuja someen sekä antamalla venäjänkielistä digiopastusta.

Kirjaston toiminnassa vuosi 2023 oli ensimmäinen kokonainen normaali toimintavuosi vuoden 2019 jälkeen. Peruskorjattu pääkirjasto on osoittautunut toimivaksi. Kirjaston kokoustila Kanervaa varataan ahkerasti, samoin ryhmätötila Vanamo on kysytty. Tapahtumatila Männistöissä on tapahtumia lähes kaikkina arki-iltoina maanantaista torstaihin lukuun ottamatta koulujen loma-aikoja. Asiakkaat ovat antaneet runsaasti kiittävää palautetta uudistetuista tiloista. Syksyllä 2023 saatiin päätökseen myös Klaukkalan kirjaston kaksivaiheinen tilauudistus. Henkilökunnan tiloja laajennettiin entisen yhteispalvelupisteen puolelle ja kirjaston takaosasta vapautuneet työhuonetilat muutettiin lehtisaliksi ja kahdeksi kokoustilaksi. Lastenosasto uusittiin lehtisalin

paikalle ja näin saatiin pienille lapsille rauhallisempi ja tilavampi paikka.

Toukokuussa otettiin käyttöön pääkirjastossa omatoimiaika arkisin aamulla klo 6-9, lauantaisin klo 6-9 ja klo 16-18 ja sunnuntaisin ja pyhäpäivinä klo 6-18. Omatoimiaikana asiakas kirjautuu kirjastokortilla ja pin-koodilla kirjaston tiloihin. Tiloissa ei tuolloin ole henkilökuntaa paikalla. Omatoimiaikana kirjastossa voi noutaa varauksia, lukea lehtiä, käyttää tietokoneita ja lainata esillä olevaa aineistoa. Omatoimiaika on sujunut pääsääntöisesti hyvin ja omatoimialuetta laajennettiin syksyllä koskemaan myös lastenosastoa. Omatoimiaukiolotunteja kertyi 1280 ja omatoimiaikana asioi keskimäärin 240 asiakasta/kuukausi.

Kirjastojen käyttö oli Nurmijärvellä selvästi aktiivisempaa kuin edellisenä vuotena. Fyysisten aineistojen lainaus nousi 14 prosenttia ja e-kirjojen ja e-lehtien noin 30 prosenttia. Kävijöitä kirjastoissa oli 38 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Käyttömäärien kasvuun vaikutti eniten pääkirjaston siirtyminen väliaikaistiloista takaisin peruskorjattuihin tiloihin. Kirjaston käyttö kasvoi kuitenkin myös muissa toimipisteissä. Rajamäen kirjastossa lainaus kasvoi 16 prosenttia ja kävijöiden määrä 18 prosenttia verrattuna vuoteen 2022. Klaukkalan kirjastossa ja kirjastoauto Oivassa kasvu oli maltillisempaa.

Kirjastossa saatiin loppuun kirjaston ja Keudan hanke ammattiin opiskelevien lukemaan innostamiseksi. Hankkeen tuloksena syntyi toimintamalli, jota voidaan käyttää myös alueen muissa kirjastoissa. Hankerahoituksella kehitettiin myös henkilökunnan digitukitaitoja sekä aloitettiin suunnittelutyö yhteistyömuodoista varhaiskasvatuksen kanssa sekä aloitettiin digilukutaitokeilu erityisryhmille.

Museokohteissa tehtiin kesän aikana kävijäennätyksiä. Aleksis Kiven kodissa, Tehdas- ja alkoholimuseo Rajamäen Ryyppissä, Taaborinvuoren museoissa ja Nukarin koulumuseolla kävi yhteensä 13 727 vierailijaa. Se oli 36 % edellisvuotta enemmän. Myös Museokortin käyttö lisääntyi Nurmijärven museokohteissa yleisen trendin mukaisesti. Maksaneista kävijöistä noin puolet maksoi Museokortilla.

Myös museon digitoituihin kokoelmiin tutustuttiin aiempaa enemmän. Nurmijärven museon kokoelmista

noin puolet (16 689) on julkaistu digitoituna valtakunnallisessa Finna-hakupalvelussa. Museo otti käyttöön oman Finna-näkymän, jonka osoite on [nurmijarvenmuseum.fi](https://www.nurmijarvenmuseum.fi). Finna-hakupalvelun käyttäjämäärät lisääntyivät kolmanneksella, niitä oli vuoden aikana 37 522.

Vuoden 2023 aikana museossa aloitettiin uudelleen koronan kokonaan lopettamat vierailut vanhusten palveluyksiköissä. Ikäihmisten hakeutuvia palveluita suunniteltiin yhdessä kirjaston ja kulttuuripalveluiden kanssa keväällä ja loppuvuodesta toteutuivatkin ensimmäiset MuseoMuistelu-tuokiot.

Kulttuuriperintöopetus päiväkotilaisille ja koululaisille on saavuttanut vakiintuneet ja käytännössä hyvin toimivat toimintamuodot. Museoamanuenssi käy pitämässä lapsiryhmille kulttuuriperintöopetustuokioita ja -tunteja kouluissa ja päiväkodeissa. Museo vastaa Kulttuuripolku-ohjelmassa 5. ja 8. -luokkalaisten toiminnasta. Viidesluokkalaisten museovierailu Aleksis Kiven kodissa on jo vakiinnuttanut asemansa. 8. -luokkalaisten käynti Tehdas- ja alkoholimuseo Rajamäen Ryypissä vielä etsii muotoaan, keväällä 2023 reilu puolet kunnan kahdeksaluokkalaisista osallistui siihen.

Taaborinvuoren museoiden näyttelyuudistus jatkui. Nahkasuutarin mökki -nimellä tunnetun rakennuksen uudistettu interiöörinäyttely kuvaa 1920-luvun mökkiläisen elämää. Kirjailija ja käsikirjoittaja Kirsti Manninen kirjoitti näyttelyyn kuunneltavaksi kuvitteellisen kertomuksen torppariperheen elämästä.

Kulttuuripalveluiden järjestämien tapahtumien lipunmyynti palautui määrällisesti kohti koronaa edeltävää aikaa, mutta ennakkomyynti sijoittuu edelleen lähemmäs tapahtuman järjestämisaikaa kuin aikaisemmin, mikä vaikeuttaa tulojen ennakoitavuutta. Monikkosalin tapahtumat ja Taaborinvuorella järjestetty konsertti keräsivät maksavaa yleisöä niin paljon, että kulttuuripalvelujen edellisenä vuonna reilusti miinukselle jäänyt tulotavoite toteutui lähes eurolleen talousarvion mukaisesti.

Taaborinvuorella järjestettyjen tapahtumien yleisömäärä nousi 73 % edeltävään vuoteen verrattuna, vaikka järjestettyjen tapahtumien lukumäärä nousi vain kuudella. Toteutunut kasvu ei riittänyt nostamaan kävijämäärää koronaa edeltävälle tasolle, mutta ero edeltävään vuoteen verrattuna on huomattava. Yhteensä tapahtumien ja näyttelyiden kävijämäärä nousi edeltävästä vuodesta lähes 61 %, mihin vaikutti osaltaan myös Galleria Villen ympärivuotinen näyttelytoiminta.

Galleria Ville oli kirjaston remontin jälkeen ensimmäistä kertaa toiminnassa kokonaisen vuoden ajan, ja näyttelyiden järjestämisessä päästiin hyödyntämään uudistetussa tilassa olevan audiovisuaalisen tekniikan tarjoamia mahdollisuuksia. Näyttelytilan takaseinän tekninen ratkaisu todettiin epäonnistuneeksi, ja seinä korjautettiin yhteistyössä museon kanssa vuodenvaihteessa 2023 - 2024.

Kulttuuripalvelut aloitti toiminnan Kaikukortin kokeilukäytön koordinoijana ja yhteystahona Nurmijärvellä. Kaikukortin kokeilukäyttöä valmisteltiin alkuvuodesta yhteistyössä Keusoten ja paikallisten toimijoiden kanssa, ja korttien jakaminen aloitettiin kesällä. Aktiivisemmin ne tulivat käyttöön syksyllä.

Kulttuuripalvelujen taidehankintaraha pieneni kunnan Nuuka-säästöjen myötä. Kulttuuripalvelut osti taideteoksia sijoitettavaksi Nurmijärven pääkirjaston kokoushuone Kanervaan, lehtienlukusaliin, asiakkaiden eväidensyöntitilaan sekä henkilökunnan taukotilaan. Lisäksi yksi hankittu teos sijoitettiin Klaukkalan kirjaston nuortenosastolle. Kulttuuripalvelut huolsi taidekokoelmaan kuuluvia teoksia, valaisi Monikon aulan katossa olevan taideteoksen ja kyltitti julkisiin tiloihin sijoitettuja teoksia. Klaukkalan kirjaston remontin valmistuttua kulttuuripalvelut inventoi, karsi ja uudelleen sijoitteli tiloissa olleet teokset, sekä sinne hankitit uudet teokset.

Uutena aluevaltauksena kulttuuripalvelut toteutti yhteistyössä Urban Art ry:n ja kunnan nuorisopalveluiden kanssa yhteisöllisen taideprojektin, jonka tuotoksena syntyi katutaidemaalaukset Klaukkalan Kuntotien ja Kiiikaistenkujan välissä sijaitsevaan alikulkutunneliin. Aloite hankkeeseen tuli kunnan poliittisilta päättäjiltä.

Kaikki 1., 4. ja 9. -luokkalaisten suunnatut kulttuuripolku-tapahtumat saatiin toteutettua ensimmäistä kertaa koronan jälkeen suunnitelman mukaisesti Monikkosalissa. Koululaisten tuominen kulttuuritapahtumaan Monikkosaliin osoittautui onnistuneeksi tavaksi toteuttaa kulttuuri- ja yleisökasvatusta.

Uudenmaanliitto myönsi Nurmijärven sekä Tuusulan kulttuuripalveluille ja viestinnälle Uusimaa-palkinnon yhteistyössä vuonna 2022 toteutetusta Minä elän! -merkkivuodesta. Palkinto jaettiin Helsingin kaupungintalossa 12. joulukuuta. Nurmijärven puolesta sen kävivät vastaanottamassa kulttuuripalveluiden ja viestinnän edustajat.

Kulttuuripalvelujen toimisto sijaitsi vuoden loppuun saakka Aleksis Kiven tiellä rakennuksessa, jonka

käyttämistä kunta päätti luopua. Kulttuuripalvelut pakkasi joulukuussa osan taidekokoelman teoksista, sekä tapahtumissa käytettävän tekniikan ja muun

välineistön siirrettäväksi varastotiloihin kunnantaloon. Yksiköllä ei vuoden 2023 jälkeen ole omaa toimistoa.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Klaukkalan kirjastosalin ja työtilojen uudistus, kalusto	-20 000		-20 000	-18 856	-1 144	6 %

Keskeisimmät perustiedot

	TP2022	TP2023	TA2023
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut			
Toimipisteet	10	10	10
Kävijämäärä	234 119	324 577	310 000
Pedagogiseen toimintaan osallistuneet oppilaat	8 791	8 344	11 500
Digitaalisten palveluiden vierailut	339 556	532 064*	1 280 000
Kirjastojen lainaus	546 593	660 010	650 000
Kulttuuriavustuskohteet	23	27	26
Museon digitoidun aineiston määrä	29 169	29 958	28 000

* Tilastointitavan muutos: katseltujen sivujen sijaan tilastoidaan istunnot verkkokirjastossa ja mobiilikirjastossa.

Nuorisopalvelut

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	574 680	0	574 680	663 599	88 919	15 %	591 209
Toimintakulut	-2 910 730	-50 000	-2 960 730	-3 047 848	-87 118	3 %	-2 775 491
Toimintakate	-2 336 050	-50 000	-2 386 050	-2 384 249	1 801	0 %	-2 184 282

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Nuorisopalveluiden toimintakate oli vuoden lopussa 100 %. Tuottoja nuorisopalveluissa saatiin Monikosta, leiritoiminnasta, aamu- ja iltapäivätoiminnan maksuista, Sääksin rantakahvilasta ja Tiiran kioskista. Sääksin tuotot laskivat edellisvuodesta ja Tiiran tuotot puolestaan kasvoivat, mutta kulujen kasvaessa voittoa ei tullut. ja leiritoiminnan tuotot jäivät aiempaa vuotta pienemmiksi. Myös yöleirejä oli kaksi aiempaa vähemmän. Sen sijaan kesällä on tarjolla runsaasti avointa toimintaa ja päiväleirejä, joista saatiin tuloja.

Nuorisopalveluissa toteutettiin 1.8.2024 alkaen organisaatiouudistus. Uudistuksen jälkeen nuorisopalveluissa on 3 yksikköä; Monikko, alueellinen nuorisotyö ja kohdennettu nuorisotyö. Uudistuksen yhteydessä tarkasteltiin muun muassa tehtäväkuvia, nimikkeitä ja työn vaatavuutta. Palveluverkko säilyi muutoin ennallaan, mutta Nukarin koulussa aloitti iltapäiväkerho. Lisäksi Märkiön leirikeskus oli suljettuna alkuvuodesta. Tällä varauduttiin mahdollisiin tuleviin sähkökuluihin sekä siihen, että leirikeskuksesta voidaan toimia turvallisesti.

Nuorten häiriökäyttäytyminen pohditutti etenkin syksyllä. Klaukkalassa järjestettiin 24.8. tilaisuus teini-ikäisten vanhemmille. Tilaisuus onnistui erinomaisesti, ja paikalla oli laajasti esille perheille tarjottavia palveluita. Juhlapyhinä jalkauduttiin nuorten kohtaamispaikoille yhdessä vapaaehtoisten, seurakunnan ja Itä-Uudenmaan poliisin kanssa. Tarpeen vaatiessa nuorisotiloista on jalkauduttu myös muihin nuorten suosimiin julkisiin ja puolijulkisiin tiloihin.

Klaukkalaan suunniteltu yhteisöhanke tuki nuorten osallisuutta. Hankkeessa oli tavoitteena auttaa nuoria vaikuttamaan heille tärkeisiin asioihin. Hankkeen kohderyhmänä olivat 6–9-luokkalaiset klaukkalalaiset nuoret. Koulujen yhteisöllistä toimintaa on tuettu muun muassa koulukahviloiden ja toimintapäivien ja Kantti Kestää-tuntien avulla. Toukokuussa järjestettiin koululuokille Märkiön toimintapäivät, johon osallistui n. 1 000 oppilasta. Alueellisen nuorisotyön yksikössä aloitti erityisnuorisotyöntekijä, joka vastaa muun muassa jalkautuvasta työstä, pienryhmätoiminnasta ja Ankkuri-toiminnasta.

Toimintaa järjestettiin koulujen loma-aikoina talvi-, kesä-, syys- ja joululomalla. Tarjolla oli sekä päivä- että yöleirejä ja ryhmätoimintaa. Kaverikerhot onnistuivat hyvin ja myös kesäleirit olivat täynnä. Sen sijaan vuoden vaihteessa järjestetty avoin toiminta tavoitti vain vähän osallistujia. Nuorisopalvelut toteutti yhteistyössä Urban Art ry:n ja kulttuuripalveluiden kanssa yhteisöllisen taideprojektin, jonka tuotoksena syntyi katutaidemaalaukset Klaukkalan Kuntotien ja Kiikaistenkujan välissä sijaitsevaan alikulkutunneliin. Aloite hankkeeseen tuli kunnan poliittisilta päättäjiltä.

Iltapäivätoimintaan hakeutui lapsia merkittävästi aiempia vuosia enemmän. Viime vuonna hakijoita oli 434 ja tänä vuonna 496. Erityisesti Klaukkalan alueella kaikille halukkaille ei löytynyt iltapäiväkerhopaikkaa eikä paikkojen lisääminen onnistunut sisäilmahaasteiden ja yleisen tilapuitteen takia. Uutena toimintapaikkana aloitti Nukarin iltapäiväkerho. Aamu- ja iltapäivätoiminnan toimintasuunnitelma hyväksyttiin.

Lakiuudistuksen myötä kuntouttava työtoiminta siirtyi 1.1.2023 alkaen hyvinvointialueen järjestettäväksi, ja se vaikutti jonkin verran nuorten ohjautumiseen työpajalle. Nuorten työpaja tavoitti vuoden aikana 54 nuorta. Palkkatuettujen työsuhteiden määrä romahti palkkatukiudistuksen myötä. Työn vaikuttavuudesta kertoo nuorten aikuisten sijoittuminen valmennusjakson jälkeen. Tutkintotavoitteeseen koulutukseen hakeutuminen on kasvanut. Myös työkokeiluun muualle ja avoimille työmarkkinoille on sijoittunut hieman enemmän nuoria. Työpajan kehittämistyössä keskityttiin pajan sisältöjen, nuorten valmennuspolun ja nuorten pajalla ohjautumisen kehittämiseen. Seinätön valmennus käynnistyi.

Etsivässä nuorisotyössä asiakkaita on ollut yhteensä 236. Määrä oli hieman vähemmän kuin edellisellä vuonna (v. 2022 yhteensä 256). Näistä 88 oli iältään 16–20-vuotiaita ja 86 iältään 21–25-vuotiaita. Oppilaitoksista ohjautui 27 % asiakkaista, 38 % sosiaali-, terveys- ja työllisyyspalveluista ja 20 % oman tai läheisen yhteydenoton kautta. Etsivässä nuorisotyössä kehittämisen painopisteitä alkuvuodesta olivat monialaisen yhteistyön kehittäminen, nuorten

sosiaalinen vahvistaminen ja osallisuuden edistäminen ja nuorten tavoittaminen. Uuden rahoituskauden alkaessa syksyllä 2023 painopisteitä olivat avoimen ryhmätoiminnan kehittäminen, nuorten osallisuuden edistäminen ja kohdennetun oppilaitosnuorisotyön kehittäminen palvelumuotoilun keinoin. Etsivä järjestivät päättäjätapaamisen.

Nurmijärven Ohjaamossa tavoitettiin vuonna 2023 yhteensä 1432 nuorta eli keskimäärin noin 119 nuorta kuukaudessa. Luvussa on mukana myös ryhmätoimintana toteutetut palvelut, esimerkiksi kuukausittain pidettävä työnhakupaja ja yksittäisten lukioluokkien tutustumiset Ohjaamon palveluihin. Ohjaamon palveluita käyttäneistä yksilöasiakkaista 80 % oli iältään 18–24-vuotiaita ja 74 % asioi Ohjaamossa paikan päällä. Suurin osa nuorten kysymyksistä koski työelämää (27 %), koulutusta ja opiskelua (23 %) sekä raha-asioita (17 %).

Ohjaamon koordinointi siirtyi 1.6.2024 alkaen etsivältä nuorisotyöltä kohdennetun nuorisotyön koordinaattorille. Muutoksen myötä Ohjaamossa avautui myös mahdollisuus hakea kannustinrahoitusta EU:n elpymisrahastosta palveluiden monilaisuuden vahvistamiseksi. Hakemukseen saatiin myönteinen päätös vuoden 2023 lopussa. Tämä tarkoittaa, että vuoden 2024 ajan Ohjaamossa on täysipäiväisenä lisäresurssina terveydenhoitoalan asiantuntija. Hankkeessa on tarkoitus myös lisätä kuntalaisten tietoutta Ohjaamosta ja sen palveluista, tavoittaa entistä

paremmin niitä nuoria, jotka voisivat hyötyä Ohjaamon palveluista ja kuulla nuorten toiveita Nurmijärven Ohjaamon kehittämisessä.

Nuorisovaltuusto toimii aktiivisesti lautakunnissa ja kunnanhallituksessa. Uusi nuorisovaltuusto valittiin keväällä 2023. Lisäksi päivitettiin nuorisovaltuuston toimintasääntö.

Monikkosalin toiminta vilkastui edellisestä vuodesta ja kävijöitä oli noin 57 prosenttia enemmän. Kävijöitä oli yhteensä 31 255. Näistä n. 5 000 oli äänestäjiä. Tapahtumien määrä sen sijaan laski vajaa 20 %. Yli puolet tapahtumista oli kunnan omia tapahtumia. Kunnan tapahtumia oli 84 ja näissä kävijöitä oli v. 2023 18 104. Edellisenä vuonna kävijöitä kunnan tapahtumissa oli 6869. Muita tapahtumia oli 75 ja näissä kävijöitä oli 13 151. Seminaareja ja kokouksia sekä muita erilaisia tapahtumia järjestettiin eniten, mutta lisäksi myös muun muassa oppilaskonsertteja, tanssiesityksiä ja viihdekonsertteja. Tapahtumien määrä laski osittain siitä, että opistot eivät järjestäneet tapahtumia Monikossa.

Kahvio Monikon Mustikka palveli sekä arkisin että tapahtumissa ja tilauksesta. Monikon Mustikan myynti oli noin 25 000 euroa. Edellisenä vuonna vastaava luku oli 16 185 euroa. Tammikuussa aulaan ripustettiin Monikon mobile eli Jenni Ropen tilateos Puolikkaat. Ohjaamon päivystys aloitti tiistaisin Monikon aulaassa. Lisäksi kesäkuussa järjestetty Youth Athletics Games hyödynsi Monikon aulaa.

Keskeisimmät perustiedot

Suoritteita ja palvelutuotannon tunnuslukuja			
	TP2022	TP2023	TA2023
Nuorisopalvelut			
Iltapäivätoiminta/asiakkaiden lkm, kunnan oma toiminta	121	117	125
Iltapäivätoiminta per käynti/e	6,8	5,9	7,2
Iltapäivätoiminta/avustukset e	186 660	195 050	180 000
Iltapäivätoiminta/avustukset per lapsi e	702	692	660
Etsivän nuorisotyön asiakkaat	256	236	230
Monikkosalin:			
Tilaisuuksien määrä	190	159	200
Kävijöiden määrä	18 882	31 255	31 000
Nuorten työllistäminen:			
Työllistettyjen määrä (palkkatuki/harjoittelu)	11/89	39/50	15/50

Liikunta- ja hyvinvointipalvelut

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	97 280		97 280	140 571	43 291	45 %	123 924
Toimintakulut	-875 520	50 000	-825 520	-850 282	-24 763	3 %	-848 119
Toimintakate	-778 240	50 000	-728 240	-709 711	18 529	-3 %	-724 195

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Liikunta- ja hyvinvointipalveluiden toimintakatteen toteuma oli 97,5 %. Toiminnan tuotot ylittivät

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut keskittyivät tuottamaan hyvinvointia ja terveyttä edistäviä, kohdennettuja liikuntapalveluja hyvinvointialueen ja kunnan yhdyspinnalla eri ikäryhmille. Toimintaa kohdenettiin erityisesti lapsiperheille ja ikääntyneille, mutta myös pienimuotoisesti työikäisille työkyvyn tukemiseksi ja ylläpitämiseksi. Lisäksi kehitettiin perheliikuntakonseptia.

Soveltavan liikunnan ryhmiä lisättiin, joista yhtenä esimerkkinä harrastamisen mallin ryhmä Kivenpuiston erityiskoululla. Soveltavat liikuntakurssit ovat hyvä esimerkki hyvinvointialueen ja kunnan välisestä palveluketjusta sekä yhteistyöstä hyvinvointialueen fysioterapian mm. asiakasvalintojen suhteen. Liikuntasuunnittelija voi myös tarpeen havaitessaan lähettää asiakkaan myös fysioterapian vastaanotolle. Ikääntyneiden liikuntakykyä ja hyvinvointia edistettiin mm. soveltavien kuntosaliryhmien avulla. Kävijämäärät nousivat koronavuosien jälkeen kaikilla kursseilla. Ohjatussa liikuntatarjonnassa huomioitiin, että Nurmijärvellä ikäihmisille suunnattua liikuntatarjontaa on runsaasti yhdistysten, Nurmijärven Opiston sekä yritysten toteuttamana.

Ikäihmisille kohdennettua liikuntaneuvonta-konseptia kehitettiin. Omaishoitajille järjestettiin hyvinvointi-luento yhteistyössä Muistiluotsin kanssa.

Vuoden 2023 aikana harrastamisen Suomen mallin kerhotoiminnan koordinoitiin ja kehittäminen siirtyi liikunta- ja hyvinvointipalveluiden alaiseksi toiminnaksi toimenkuvamuutosten myötä. Kuvataide-, käsityö-, parkour- ja liikuntakerhot olivat suosittuja koko vuoden. Vakiintuneiden harrastuskerhojen lisäksi syksyllä 2023 kilpailutettiin yläkouluikäisten toivomia kuntosali-, keilaus- ja biljardikerhoja. Kaikkia niitä päästiin toteuttamaan syksyllä ja kiinnostus niihin on ollut hyvä. Samoin lisättiin alakoululaisille kohdennettuja ryhmiä Minecraft ympäristössä toteutettaviin kerhoihin pelaamisen ja koodaamisen parissa. Suurin osa harrastamisen mallin kerhotoiminnasta toteutetaan

tavoitteen 45 %. Tämä johtui toiminnan muutoksesta sekä kurssimuotoisen toiminnan lisäämisestä.

ostopalveluna. Vuonna 2023 toteutettiin kerhoja 98 kpl, kerhopaikkoja 1876 ja ilmoittautumisia 1406.

Liikuntapalveluiden omana ohjauksena on toteutettu ohjattuja perheliikunta- sekä vauva- ja taaperoi-ikäisten ryhmiä läpi vuoden. Sen lisäksi ostopalveluna on toteutettu lauantaisin, joka toinen viikko, Rajamäellä paikallisen MLL:n pitämää, perheille kohdennettua Liikuntamaa-toimintaa.

Kesäleiri toteutettiin Maaniitun koululla kahden viikon leirinä ja sen lisäksi pidettiin avoimia pop up-tyyppisiä liikuntatuokioita kyläkoulujen pihalla sekä Sääksin uimarannalla parin viikon aikana kesäkuussa.

Urheiluseuroja ja hyte-yhdistyksiä osallistettiin vuoden aikana avustuskäytäntöjen pohdintaan. Lisäksi järjestettiin yhteinen workshop kunnan liikuntakentän ajankohtaisista asioista yhdessä urheiluseuratoimijoiden, Rajamäen uimahallin, Nurmijärvi opiston sekä kunnassa toimivien yksityisten yrittäjien kesken. Kunnan liikunta- ja hyvinvointipalvelut toimivat tilaisuuden kokoonkutsujana. Etelä-Suomen liikunnan ja urheilun (ESLU) kanssa toteutettiin, seuraparlamentin yhteydessä, haastaviin ohjaustilanteisiin keskittynyt koulutustilaisuus.

Liikuntasalien käyttöastetta seurattiin viime syksynä tarkasti ja liikuntapalvelut jalkautuivatkin liikunta- ja hyvinvointipäällikön, toimistosuhteen sekä harrastamisen mallin koordinaattorin toimesta kahtena iltana seuraamaan Kirkonkylän ja Klaukkalan liikuntasalien iltakäyttöä. Käytäntö todettiin hyväksi ja se tulee olemaan yksi säännöllinen keino kohdata kunnan seuratoimijoita ja harrastajia.

Kunta on ollut mukana kansallisessa, Ikäinstituutin Voimaa vanhuuteen-ohjelmassa, jossa pääpaino on kunnan ja yhdistyssektorin yhteistyön kehittämisessä ja ikääntyneiden kuntalaisten arkiaktiivisuuden edistämisessä. Kehittämishanke päättyi vuoden 2023 loppuun. Hankkeen aikana koulutettiin yhdistysten

vapaaehtoisia järjestämään mm. kuntotestausta jäsenistöilleen sekä tuoli- ja taukojumppaa. Valtakunnallista Unelmien liikuntapäivää toteutettiin yhteistyössä yhdistysten kanssa ja uutena yhteistyömallina järjestettiin vanhustenviikolla

Hyvinvoinnin edistäminen

Hyvinvointilautakunnan päätöksellä 65 vuotta täyttäneille ja sitä vanhemmille ikääntyneille jaettiin kiinnitettäviä liiкуuesteitä maksutta kunnan kirjastoissa yhteensä 400 kpl liikunta- ja toimintakyvyn sekä turvallisuuden edistämiseksi.

Kunta oli mukana valmistelemissa Onnenkimpale ry:n kolmivuotista STEA-hankemusta, yhdessä seurakunnan kanssa, Olohuone-hankkeelle, jonka avulla pystyttiin kehittämään ikäihmisten arjen aktiivisuutta sekä vähentämään yksinäisyyttä. Kunta on mukana hankkeen monialaisessa seurantatyöryhmässä.

Hyvinvointi-messut Klaukkalan Monikossa. Yhdistykset organisoivat tapahtumatorin ja tilaisuudessa kuultiin UKK-Instituutin johtaja Tommi Vasankari luento – Pitkän elämän salaisuus.

Kunnan hyvinvointikertomus ja –suunnitelma sekä lasten ja nuorten hyvinvointikertomus ja -suunnitelma valmistuivat.

Kuntaan perustettiin, kunnan johtajan päätöksellä, paikallinen Romani-työryhmä. Aloite työryhmän perustamiseen tuli Etelä-Suomen aluehallintovirastolta. Ryhmän tehtävänä on kehittää romaniväestön osallistumismahdollisuuksia ja parantaa viranomaisten ja romanien vuorovaikutusta.

Kuntaan valittiin kaudelle 2023–2025 uudet vanhus- ja vammaisneuvostot. Vanhusneuvoston puheenjohtajana toimii Jorma Niinistö ja vammaisneuvoston puheenjohtajana jatkaa Esa Lahtela.

Keskeisimmät perustiedot

	TP2022	TP2023	TA2023
Liikunta- ja hyvinvointipalvelut			
Ohjaustuntikertoja vuodessa	968	1 005	1 000
Ohjattujen ryhmien määrä	82	80	180
Myönnettyjä vuoroja liikuntasaleissa (tunti/vuosi)	20 735	21 655	12095 / 18200

2.1.4 Ympäristötoimiala

Toimintakertomus vuodelta 2023

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	36 452 879	10 040 000	46 492 879	47 843 295	1 350 416	3 %	36 719 164
Myyntituotot	2 277 390	0	2 277 390	2 203 358	-74 032	-3 %	2 447 045
Maksutuotot	1 270 000	190 000	1 460 000	2 087 624	627 624	43 %	1 836 294
Tuet ja avustukset	242 500	0	242 500	153 652	-88 848	-37 %	115 802
Muut toimintatuotot	32 662 989	9 850 000	42 512 989	43 398 661	885 671	2 %	32 320 023
Valmistus omaan käyttöön	0	650 000	650 000	537 860	-112 140	-17 %	1 860 939
Toimintakulut	-31 788 034	-1 170 000	-32 958 034	-33 884 718	-926 684	-3 %	-36 190 120
Henkilöstökulut	-7 304 270	-200 000	-7 504 270	-7 566 713	-62 443	-1 %	-7 200 695
Palvelujen ostot	-12 768 386	-950 000	-13 718 386	-14 002 630	-284 244	-2 %	-16 718 355
Aineet, tarv. ja tavarat	-6 048 800	0	-6 048 800	-6 382 248	-333 448	-6 %	-6 811 082
Avustukset	-500 000	0	-500 000	-455 069	44 931	9 %	-417 915
Muut toimintakulut	-5 166 578	-20 000	-5 186 578	-5 478 057	-291 479	-6 %	-5 042 073
Toimintakate	4 664 845	9 520 000	14 184 845	14 496 437	311 592	2 %	2 389 983
Poistot ja arvonal.	-20 150 000	0	-20 150 000	-21 776 626	-1 626 626	-8 %	-17 477 444

Olellaiset tapahtumat tilikaudella ja tilikauden päättymisen jälkeen

Toimialan toimintakate toteutui noin 0,3 milj. euroa muutettua talousarvioita parempana ja 9,8 milj. euroa parempana alkuperäiseen talousarvioon nähden johdettua pääosin Kesko Oyj:n tonttikaupan toteutumisesta. Toimintatuotot toteutuivat noin 1,4 milj. euroa korkeampina ja toimintakulut 0,9 milj. euroa korkeampina muutettuun talousarvioon nähden.

Toimialalla oli vuoden aikana useita rekrytointeja ja henkilöstöressurssivaje vaikeutti useilla tulosalueilla palvelutuotantoa ja tämä näkyi osittain asiantuntijapalveluissa kohonneina konsulttistoina.

Hallinto- ja talouspalveluiden toimintakate toteutui lähes muutetun talousarvion mukaisesti. Rakentaminen jatkui ennakoitua hiljaisempaan, joka näkyi myönnettujen rakennuslupien määrissä sekä tuotoissa.

Teknisen keskuksen toimintakate oli noin 0,4 milj. euroa muutettua talousarviota heikompi. Koronatilanteen jälkivaikutukset vaikuttivat joukkoliikenteeseen, vuoden 2023 lippujen myynti oli selvästi alle puolet ajasta ennen koronaa.

Tilakeskuksen toimintakate toteutui noin 0,1 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Toimintatuotot kasvoivat Lepsämän koulupalon vakuutuskorvauksista sekä ennakoitua korkeammista vuokratuotoista. Toimintakulut ylittyivät pääasiassa kiinteistöihin kohdistuneiden toimien sekä korkeiden lämmityskustannusten vuoksi.

Talonrakennuksen merkittäviä hankkeita olivat Rajamäen kampus, Klaukkalan jäähallin kunnostusprojekti, kunnanviraston muutostyöt sekä helmikuussa 2023 valmistunut Lepsämän koulun uudisrakennus. Vaikuttavimpana suunnitteluhankkeena oli Klaukkalan palveluverkon hankesuunnitelman laadinta.

Maankäytön ja kaavoituksen toimintakate toteutui lähes talousarvion mukaisena. Valtuusto hyväksyi 25.5.2022 yksityisteiden avustusten uudet kehitetyt myöntämisedot. Päätöksestä on valitettu korkeimpaan oikeuteen. Helsingin hallinto-oikeus hylkäsi Ilvesvuori pohjoisen asemakaavamuutoksen hyväksymispäätöksestä tehdyn valituksen ja kaava on lainvoimainen. Kyijynpuiston asemakaavan muutos on lainvoimainen, Heinoja II asema-kaava hyväksyttiin valtuustossa 12/2023.

Omaisuuksien tuottoja kertyi yhteensä 17,5 milj. euroa. Tuotot ylittivät muutetun talousarvion noin 0,5 milj. eurolla ja olivat noin 10,7 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempia. Tuloarviota muutettiin OVK II:n yhteydessä Kesko Oyj:n tonttikaupan varmistumisen jälkeen. Kaupalla oli merkittävä vaikutus vuoden tulokseen. Vuoden 2023 aikana luovutettiin 32 omakotitonttia, mikä on tavanomaisen vuosittaisen luovutusmäärän tasolla 2010-luvulta lähtien.

Koko toimialan investoinnit toteutuivat 1,1 milj. euroa muutettua talousarviota alhaisempaan.

Vuoden 2023 loppupuolella hyväksyttiin uusi hallintosääntö. Uudistuksen myötä mm. hankesuunnitelmien sisältö on jatkossa kattavampi, jotta suunnitelman paino-

arvo päätöksenteossa kasvaa. Jatkossa hankesuunnitelmien yhteydessä päätetään tilaohjelman ja kustannusarvioiden lisäksi mm. rahoitusmuodosta.

Tavoitetilanteena on, että hankesuunnitelman hyväksymisen jälkeen on mahdollista aloittaa suoraan jatko-suunnittelu, mikäli suunnitelma sen mahdollistaa, jotta

Arvio tulevasta kehityksestä

Toimialan toiminnan kustannuksiin ja tuottoihin vaikuttavat merkittävästi talouden suhdanteet ja toiminnan volyymit. Kunnan kasvua tukevien elinvoimainvestointien sekä kiinteistö- ja infraomaisuuden korjausvelkaa vähentävien peruskorjausinvestointien oikea-aikainen toteuttaminen nykyisessä taloustilanteessa on haasteellista.

Toimialan epävarmuustekijät liittyvät erityisesti henkilöstön saatavuuteen, talouden suhdanteisiin, kiinteistökannan korjausvelkaan ja ilmastomuutokseen.

Toimitilojen osalta menopaineita tuo sisäilmaongelmien jatkuminen ja niistä aiheutuvat laajenevat väistötilatarpeet. Kunnan rakennuskannan peruskorjaustarve on mittava. Toimitilakantaa pyritään vähentämään tarpeettomien tilojen myymisellä ja heikkokuntoisten kohteiden purkamisella.

Toimialan toiminnassa merkittäviä ja tavoiteltavia kehittämissaskeleita lähivuosien aikana ovat mm. jätehuollon järjestämisen edelleen kehittäminen yhteistyössä Kiertokapula Oy:n ja jätelautakunta Kolmenkierron kanssa, joukkoliikenteen kehittäminen sekä ilmasto-, ympäristö- ja hulevesiasioiden järjestelyt.

Ilmasto- ja ympäristöasiat ovat ottaneet ison loikan eteenpäin. Toimialan johdolla koordinoidaan poikkiallinnollista ilmastotyöryhmän toimintaa. Kunta on valtuuston (28.2.2022 § 17) päätöksellä sitoutunut olemaan hiilineutraali kunta vuoteen 2035 mennessä.

Kuntatasolla yhtenä tärkeänä lähiajan ja -vuosien toimenpiteenä on kunnan sähkökulkuneuvojen ja -infran hankintojen suunnittelu ja vaihteellinen toimeenpano resurssien puitteissa ja lain edellyttämällä aikataululla.

Toimialalla jatketaan maankäytön tavoiteohjelman mukaisesti aktiivista maanhankintaa sekä turvataan monipuolinen tonttitarjonta asumisen ja elinkeinoelämän tarpeisiin ottaen huomioon olemassa olevat palvelut.

Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistus kariutui. Uudistusta jatkettiin laatimalla rakentamislakia, joka hyväksyttiin eduskunnassa keväällä 2023. Laki tulee voimaan 1.1.2025. Samalla muutettiin jäljelle jäävä osuus

suunnitelman sisältö ei pääse vanhentumaan esimerkiksi kustannusarvion osalta. Jatkosuunnittelun määrärahat määräytyvät valtuuston talousarviopäätöksen mukaisesti. Hankesuunnitelmavaiheen jälkeen yleissuunnitelman hyväksyminen tapahtuu viranhaltijan toimesta.

maankäyttö- ja rakennuslaista alueidenkäyttölaiksi ja siihen tehtiin eräitä muutoksia. Uudella hallituskaudella alueidenkäyttölain uudistus jatkuu. Lisäksi keväällä 2023 hyväksyttiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskeva laki, joka tuli voimaan 1.1.2024.

MAL 2023 -suunnitelma hyväksyttiin loppuvuodesta 2023. MAL2023 sopimusneuvottelut seudun kuntien ja valtion kesken aloitettiin loppuvuonna 2023. Neuvottelut ovat haasteelliset.

Maankäytön ja kaavoituksen tulosalueen toiminnalla pyritään edelleen turvaamaan kunnan kehitystä hankkimalla maata ja kaavoittamalla sekä asuin- että yritys-tontteja. Tonttien luovutuksien määrät ovat riippuvaisia talouden suhdanteista.

Tulevaisuudessa on harkittava uusien asuntoalueiden rakentamisen aloittamista kunnan kokonaisu- tu huomioiden. Tontinmyyntimarkkinoiden viilentyessä on hyvä asia, että kaava- ja tonttivarantoa on olemassa. Infran rakentamisen hallitulla säätelyllä on mahdollista reagoida nopeastikin markkinamuutoksiin, jolloin investointeja ei tehdä liian etupainotteisesti.

Maaseudun kehittämisen rakentamisperiaatteiden osalta kunnanhallitus linjasi syksyllä 2023, että maaseudun yleiskaavoissa ei esitetä tiloittain rakentamismahdollisuuksia. Em. periaattein valmisteltu Metsäkylyn osayleiskaavaluonnos tuotiin elinvoimalautakunnan käsitteilyyn joulukuussa, mutta elinvoimalautakunta palautti luonnoksen uudelleen valmisteltavaksi.

NUUKA-työ etenee ympäristötoimialalla. Päätösten osalta kunta on käynnistänyt Klaukkalan palveluverkon uudistamisprojektin. Vuoden 2023 aikana on laadittu hankesuunnitelma, joka on sisältänyt noin 1500 lapsen varhaiskasvatus tai koulujärjestelyt tulevaisuudessa. Hankesuunnitelma on päätöksenteossa v. 2024.

Toimitilojen osalta kunta on luopumassa ydintoimintojen ulkopuolisista kiinteistöistä, kuten sote- ja pela-kiinteistöt. Lisäksi tarkasteltavana on kunnantalon korttelin kiinteistöt. Kiinteistömassan muutoksella tulee olemaan myös henkilöstövaikutuksia ylläpidon ja korjausrakenta-

mistarpeen vähenemisen osalta. Kunnallistekniikan rakentamisen osalta arvioidaan oman työn ja urakkana tehtävän työn suhdetta, joka voi tulevaisuudessa vaikuttaa alentavasti henkilöstötarpeeseen.

Kasvanut etätöiden määrä on muuttanut joukkoliikenteen käyttötarvetta. Valtion harkinnanvaraisen joukkoliikennetuen osalta on merkittäviä riskejä tukiosuuden laskemisen osalta. Tämän lisäksi kustannustason nousu tuo oman haasteen joukkoliikennemäärärahojen suhteen.

Etätyöskentelyn kasvu on vaikuttanut myös nimettyjen työpisteiden tarpeeseen, jonka myötä kunnanvirastolle laadittiin vuonna 2023 kehittämissuunnitelma tilojen käytön optimoimiseksi ja työolosuhteiden viihtyvyyden lisäämiseksi.

Henkilöstö

Teknisen alan kokeneiden ja osaavien asiantuntijoiden rekrytointi on edelleen erittäin haastavaa ja alan työmarkkinoilla oli yleisesti pulaa henkilöstöstä. Kertomusvuoden aikana toimialalla oli haettavana noin 25 eri tehtävää sekä kausityöntekijöitä. Avoinna olleista tehtävistä onnistuttiin täyttämään noin 15, joten rekrytoinneissa onnistuttiin tilanteeseen nähden hyvin. Viestintätiimi tuki toimialan rekrytointiviestintää tärkeällä tavalla.

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2023:

HTV1	31.12.2023	31.12.2022
Yhteensä	151,6	145,6

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Prosessit ja tietojärjestelmät

Trimblen Locuksen (=kuntarekisteri ja paikkatietojärjestelmä) päivitys työpöytäversiosta selainversioon on iso muutos, joka rakennusvalvonnan sovelluksen osalta jatkui vuonna 2023. Haasteena muutosvaiheessa on kahden version käyttäminen.

Henkilöstön osaaminen ja saatavuus

Henkilöstön eläköitymiset ja avainhenkilöiden irtisanoutumiset lisäävät haasteita palvelutoiminnan järjestämiseen tavoitteiden mukaisesti. Toimialan rekrytointihaasteet, ammattitaitoisen henkilöstön saatavuus ja pysyvyyshaasteet haastavat toimintaa. Henkilöstövaje aiheuttaa riskin, että toimialan vastuulla olevia tehtäviä ja hankkeita ei voida toteuttaa suunnitellun mukaisesti

Varautuminen on saanut painoarvoa viime vuosina. Toimialalla on edistetty varautumissuunnitelmien päivittämistä. Lisäksi harjoittelua ja varautumista on edistetty mm. tarvittavien hankintojen osalta. On tunnistettu mm. varavoiman tärkeys kriittisten toimintojen takaimiseksi. Toimiala osallistui marraskuun lopulla alueellisen UUSIMAA2023 harjoitukseen.

Mahdollisen sähköpulan osalta viestintää on kehitetty ja mm. asukastilaisuuteen on omalta osaltaan osallistuttu. Sähkönsäästötoimien osalta on laadittu toimenpideohjelma ja työlle on varattu resurssit lähivuosille.

Kunta on kilpailuttanut sähkösopimuksen vuosille 2024–2027. Sähkön hinnan vaihteluiden riskejä on pienennetty kiinnittämällä kiinteät hinnat vuosille 2024 ja 2025. Jatkovuosien osalta tavoitteena on laskea vuosittaista sähkön hintaa.

Maankäytön ja kaavoituksen tulosalueen osalta vuoden aikana oli kolme rekrytointia, jotka saatiin tehtyä onnistuneesti. Toimialan johtoryhmän osalta onnistuttiin kahdessa rekrytoinnissa eli tilakeskuksen päällikkö ja vesilaitoksen johtaja osalta. Muun muassa hallintopäällikön tehtävää on hoidettu v. 2023 osalta sijaisjärjestelyin. Henkilöstömäärä kasvoi edelliseen vuoteen nähden, toimialalla saatiin täytettyä auki olevia vakansseja.

sekä esimerkiksi investointihankkeille on jouduttu hankkimaan valvontaa ostopalveluna sekä muiden työjärjestelyjen kautta.

Suhdannevaihtelut

Toiminnan kustannuksiin ja tuottoihin vaikuttavat merkittävästi talouden suhdanteet. Suhdanteet vaikuttavat myös tonttien luovutusmääriin, luovutus- ja vuokratuottoihin sekä rakentamisen volyyymiin. Epävakaas maailmalla vuoden 2023 aikana aiheutti raaka-aineiden ja tuotteiden sekä palveluiden hintojen nousua ja saatavuusongelmia, mitkä näkyivät mm. useissa projekteissa viivästyksinä.

Lainsäädännön muutokset

Keväällä 2023 hyväksyttiin rakennetun ympäristön tietojärjestelmää koskeva laki, joka tuli voimaan 1.1.2024. Laki koskee rakentamisen ja alueidenkäytön tietoja. Lisäksi hyväksyttiin uusi rakentamislaki eduskunnassa keväällä 2023. Laki tulee voimaan 1.1.2025. Samalla muutettiin jäljelle jäävä osuus maankäyttö- ja rakennuslaista alueidenkäyttölainsäädäntöksi ja siihen tehtiin eräitä muutoksia. Alueidenkäyttölain uudistaminen jatkuu vuoden 2024 aikana. Samanaikaisesti laaditaan yhdyskuntakehittämislakia maankäyttö- ja rakennuslain kaavojen toteuttamista ja maapolitiikkaa koskevilta osin.

Vahingot

Kunnan omaisuuteen kohdistuva ilkivalta on ollut jatkuva. Ilkivalta-asioiden hoito on sitonut toimihenkilökapasiteettia ja määrärahoja korjaustöihin.

Ilvesvuoren eteläosan ja Elomäentien alueen hulevesihaittaan liittyvä lupahakemus vesien johtamiseksi oli kunnan aloitteesta vireillä Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksessa, ja sen käsittely jatkuu vuoden 2024 aikana.

Toiminnan keskeytykset

Henkilöstövaje ja rekrytointihaasteet ovat vaikuttaneet palvelutoiminnan järjestämiseen useissa yksiköissä, mutta toistaiseksi toimintakyky on saatu ylläpidettyä kohtuullisella tasolla.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä toimialalla

Riskienhallinnassa ei ole havaittu poikkeamia kuluneella tilikaudella. Toimialajohtaja ja tulosaluepäälliköt vastaavat kunnan hallintosäännön mukaisesti sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta omalla vastuualueellaan.

Valvonta ja riskienhallinta ovat tärkeä osa arjen johtamista, säännöllistä seuranta ja raportointia tehdään annetun ohjeistuksen mukaisesti. Ympäristötoimialalla hallintoyksikkö ohjeistaa ja seuraa keskitetysti seurannan ja raportoinnin toteutumista.

Sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa käsitellään toimialan johtoryhmän kokouksissa ja tarvittaessa teemoittain asianosaisten henkilöiden kanssa. Toimialan rakennuskohteissa laaditaan lain edellyttämät turvallisuusasiakirjat, nimetään turvallisuuskoordinaattori ja pidetään tarvittavat turvallisuuskoulutukset. Perustettavassa merkittävien rakennushankkeiden ohjausryhmässä tullaan käymään läpi hankkeiden riskien hallintaa.

Sopimusten toteutumista ja niiden valvontaa suoritetaan mm. urakoiden osalta työmaakokouksissa ja kunnan työnjohtajan toimesta. Ulkopuolisen konekaluston

Keskeneräiset ja päättyneet oikeudenkäynnit

Lepsämän ja Valkjärven koulun tuhopolttojen rikosasiaa käsiteltiin hovioikeudessa vuonna 2022–2023, vahingonkorvausoikeudenkäynti on tulossa vuonna 2024.

Maarakennuksen työkonepalvelujen hankinnasta on valitettu markkinaoikeuteen, ja käsittely markkinaoikeudessa jatkuu vuonna 2024.

Rajamäen kampuksen hankintaan liittyvä käsittely päättyi markkinaoikeudessa Nurmijärven kunnan eduksi.

Itä-Uudenmaan käräjäoikeudessa käsiteltiin oikeudessa keväällä 2023 yksityistielain 65 §:n mukainen moitekanne. Yksityisteiden uusista avustuksien myöntämishdoista tehdystä päätöksestä on valitettu edelleen korkeimpaan oikeuteen.

Ilvesvuori pohjoisen asemakaavamuutoksen hyväksymispäätöksestä tehtyyn valitukseen saatiin valituksen hylkäävä päätös Helsingin hallinto-oikeudesta.

Kesäkuussa tulipalossa tuhoutuneen Rajamäen Kylänpään leikkikentän monitoimikeskuksen rikosilmoituksen tutkinta on poliisin mukaan lopetettu, tekijää ei tavoitettu.

osalta koneet toimivat työmaiden aikataulun mukaisesti kunnan työnjohtajan alaisuudessa, jolloin valvonta on päivittäistä. Hankkeiden dokumentointia kehitetään edelleen, jotta hankkeen ajantasaistieto olisi helpommin siirrettävissä vastuuhenkilöltä toiselle myös henkilövaihdostilanteissa.

Tulosalueiden kalusto-, urakointi- ja palveluiden hankinnat kilpailutetaan hankintalakia, tilaajavastuulakia ja kunnan ohjeistuksia noudattaen. Kilpailutuksissa tarjoajilta on pyydetty lain edellyttämät todistukset ja selvitykset, jotka osoittavat, että valittu tarjoaja täyttää yleiset ja tilaajavastuulain mukaiset vaatimukset. Lisäksi hankkeiden riskienhallintaa sekä lisä- ja muutostöiden hallintaa on kehitetty edelleen vuoden 2023 aikana.

Toimintatapoja ja yhteistyötä toimialan sisällä kaavaprosesseihin liittyen on kehitetty niin toiminnan sujuvuuden kuin riskien hallitsemiseksi. Asemakaavaprosesseissa laaditaan selvityksiä mm. pilaantuneen maaperän varalta silloin, kun on epäily, että alueella saattaa olla aiemman toiminnan jäljiltä pilaantunutta maata. Lisäksi selvityksiä laaditaan mm. rakennettavuuden ja melun osalta.

Henkilöstöpula vaikeuttaa riskienhallintaa kokonaisuudessaan. Ulkoistamista niin rakennuttamisessa ja ylläpidossa on jouduttu kasvattamaan. Ulkoistettujen toimintojen valvontaan joudutaan käyttämään konsultteja.

Ilkivallan ehkäisyssä on olennaisena tekijänä kameravalvonta. Kameravalvonta toimii ennaltaehkäisevänä, vaikkakin valvomopalvelua ei ole käytössä, vaan tallenteita hyödynnetään tekijöiden tunnistamiseen jälkikäteen. Kameravalvonnan kehittämistä tullaan jatkossa selvittämään, jotta usean järjestelmän osalta päästäisiin keskitettyyn malliin.

Merkittävien rakennushankkeiden osalta ollaan perustamassa ohjausryhmää, jossa hankeen ohjaamista, riskienhallintaa, raportointia, käyttäjänäkökulmia ja mm. ennustamista tullaan kehittämään. Ohjausryhmän raportointeja tullaan hyödyntämään soveltaavin osin päätöksentekoon tuotavaan hankeseurantaan ja taloussuunnitteluun. Kunnallistekniikan rakentamisen osalta on jo laadittuna osasta hankkeista hankekortit ja vastavaa formaattia tullaan monistamaan jatkossa muihinkin merkittäviin rakennushankkeisiin.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Kiinteä omaisuus	-1 000 000	2 700 000	1 700 000	2 229 746	529 746	31 %
Talonrakennus	-8 450 000	1 050 000	-7 400 000	-8 304 064	-904 064	-12 %
Kunnallistekniikan rakentaminen	-15 010 000	-2 720 000	-17 730 000	-16 458 176	1 271 824	7 %
Irtain omaisuus	-410 000	10 000	-400 000	-208 697	191 303	48 %
Yhteensä	-24 870 000	1 040 000	-23 830 000	-22 741 191	1 088 809	5 %

Toimialan investoinnit toteutuivat noin 2,1 milj. euroa alkuperäistä talousarviota ja noin 1,1 milj. euroa muutettua talousarviota alempana. Kiinteän omaisuuden osalta investointi toteutui positiivisena, eli 3,2milj. euroa alkuperäistä talousarviota ja 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota parempana johtuen pääosin Kesko Oyj:n tonttikaupasta.

Talonrakennuksen investoinnit toteutuivat noin 0,9 milj. euroa muutettua talousarviota korkeampana ja 0,1 milj. euroa alempana alkuperäiseen talousarvioon nähden. Talonrakennuksen merkittävin investointi oli Rajamäen

kampus, jonka lisäksi toteutettiin useita pienempiä rakennusten käyttöikää pidentäviä korjaushankkeita. Kunnallistekniikan rakentamisen investoinnit puolestaan toteutuivat 1,5 milj. euroa muutettua talousarviota alhaisempana, mutta 1,3 milj. euroa alkuperäistä talousarviota korkeampana. Kunnallistekniikan rakentamisen merkittävimpiä investointeja olivat mm. Lepsämäntien parantaminen Vanhan-Klaukan alueen kohdalla, Heinojan alue, Kylänpään alue, Rajamäentien-Raalantien risteysalue sekä vanhan jäähallin ilmanvaihto- ja jäähdytyslaitteiston uusiminen.

Investointien toteutumisesta on tarkemmin kerrottu tulosalueiden toimintakertomuksissa.

Omaisuu den tuotot ja hallinta

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	7 010 000	10 240 000	17 250 000	17 694 242	444 242	3 %	7 777 299
Toimintakulut	-150 000	-20 000	-170 000	-174 555	-4 555	-3 %	-67 842
Toimintakate	6 860 000	10 220 000	17 080 000	17 519 687	439 687	3 %	7 709 457

Olen naiset tapahtumat tilikaudella

Omakotitontteja (AO) on luovutettu 32 kpl, joista 18 on myyty ja 14 on vuokrattu. Omakotitonttien luovutukset jakautuvat taajamittain seuraavasti: Rajamäki 2 kpl, Kirkon kylä 1 kpl, Klaukkala 25 kpl ja Lepsämä 1 kpl. Yhtiömuotoiseen rakentamiseen (AK, AR, PL) on luovutettu 1 tontti Kirkon kylästä. Yritystontteja myytiin 4 kpl Kirkon kylältä.

Omaisuu den tuottoja kertyi yhteensä 17,7 milj. euroa. Maa-alueiden myyntivoittoa kertyi 14,9 milj. euroa ja

vuokratuloja 1,4 milj. euroa. Maankäyttösopimuksista tehtäviä kirjauksia tuloihin kertyi 1,5 milj. euroa.

Omaisuu den tuotot ylittivät muutetun talousarvion noin 0,5milj. eurolla. Toteuma oli noin 10,7milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempi. Arvioitua parempaan toteumaan vaikuttivat myyntivoitot muun muassa tonttikauppa Ilvesvuori pohjoisen alueesta sekä maankäyttösopimuksiin liittyvien tuloutusten kirjauksista. Vuokratulot jäivät 0,3milj. euroa alkuperäisestä talousarviosta kirjaustavan muutoksen vuoksi.

Investointien toteutuminen

Kiinteä omaisuus	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Maa-alueiden hankinta	-2 500 000	700 000	-1 800 000	-1 352 081	447 919	25 %
Maa-alueiden myynti	1 500 000	2 000 000	3 500 000	3 581 826	81 826	2 %
Netto	-1 000 000	2 700 000	1 700 000	2 229 746	529 746	31 %

Maa-alueiden hankinta eli ostokustannukset toteutuivat noin 0,5 milj. euroa muutettua talousarviota, eli noin 1,2 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana, koska suunnitelman mukaisia ostoja siirtyi vuodelle 2024. Maa-alueita hankittiin ostamalla 0,7 milj. eurolla yhteensä 10,6 ha. Toteutuneet maa-alueiden hankinnat liittyivät asemakaavojen toteutuksiin eri puolella kuntaa.

Maa-alueiden myynti toteutui lähes muutetun talousarvion mukaisesti, ja noin 2,1 milj. euroa alkuperäistä talousarviota parempana. Myyntien maa-alueiden tasearvo kirjataan investointeihin, joka oli ennustettua huomattavasti korkeampi erityisesti Kesko Oyj:n tonttikaupan toteutumisen myötä. Maa-alueiden myyntejä toteutui 18,4 milj. euron arvosta, josta investoinnille kirjattiin maapohjien tasearvo 3,5 milj. euroa ja tuloslaskelmaan kirjattiin maanmyyntien myyntivoitto 14,9 milj. euroa.

Keskeisimmät perustiedot

SUORITTEITA JA PALVELUTUOTANNON TUNNUSLUKUJA			
	TP2022	TP2023	TA2023
Omaisuu den tuotot ja hallinta			
Luovutetut omakotitontit, kpl	73	32	50-55
Luovutetut yhtiömuotoiset tontit, kpl	4	3	2-3
Luovutetut yritystontit, kpl	5	4	2-3

Tekninen keskus

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	2 318 400	0	2 318 400	2 201 759	-116 641	-5 %	2 146 804
Valmistus omaan käyttöön	0	650 000	650 000	537 860	-112 140	-17 %	1 860 939
Toimintakulut	-12 402 780	-850 000	-13 252 780	-13 415 535	-162 755	-1 %	-14 029 402
Toimintakate	-10 084 380	-200 000	-10 284 380	-10 675 915	-391 535	-4 %	-10 021 659

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Teknisen keskuksen osalta toimintakate toteutui noin 0,4 milj. euroa muutettua talousarvioita heikommin. Teknisessä keskuksessa kunnallistekniikan rakentamiseen sisältyy kirjauskäytäntö, joissa osa kustannuksista on siirretty Vesi-liikelaitoksen investoinniksi. Ympäristötoimialan ja teknisen keskuksen tuloslaskelmissa tämä näkyy valmistuksena omaan käyttöön ja palvelujen ostoissa. Muutoksella ei ole nettovaikutusta toimialan ja teknisen keskuksen tuloslaskelmissa. Valmistus omaan käyttöön toteutui noin 0,1 milj. euroa muutettua talousarviota pienempänä.

Teknisen keskuksen koordinoinnin toimintakulut olivat noin 60 000 euroa talousarviota pienemmät johtuen pääosin ennakoitua alhaisemmista palvelujen ostoista. Kunnallistekniikan rakentamisen käyttötalouden toimintakate toteutui noin 0,2 milj. euroa budjettiin nähden heikommin, johtuen pääosin henkilöstökulujen ylityksistä suhteessa budjetoituihin määrärahoihin (kaksi pidempään avoinna ollutta vakanssia saatiin täytettyä) sekä tuntipalkkaisten lomapalkkavarauksen määrärahan ylityksestä.

Katukunnossapidon osalta toimintakate toteutui noin 0,2 milj. euroa muutettua talousarviota huonompana, johtuen pääosin vallinneista kovista talvikeliolosuhteista alku- ja loppuvuoden osalta. Jätehuollon (ml. ylijäämämassojen vastaanotto) toimintakate toteutui lähes budjetin mukaan. Viher- ja liikunta-alueiden toimintakate toteutui noin 0,3 milj. euroa muutettua talousarviota heikommin johtuen pääosin alku- ja loppuvuoden talvikeliolosuhteista.

Kunnallistekniikan suunnittelun ml. joukkoliikenne toimintakate toteutui noin 0,1 milj. euroa muutettua talousarviota parempana johtuen pääosin henkilöstökulujen budjetoitua alhaisemmasta toteutumasta noin 50 000 eurolla (pidempään avoinna ollut vakanssi) ja joukkoliikenteen toimintakatteen alittumisella noin 30 000 eurolla matkustajamäärien pysyessä koronaa edeltäviä vuosia alhaisempina.

Muita mainittavia asioita tilikaudella olivat mm. uusien asuntoalueiden kunnallistekniikan rakentaminen ja viimeistelytyöt (mm. Heinoja 1, Kylänpää, Vanha-Klaukka) ja yleisten teiden kevyen liikenteen hankkeet (Lopentien osuus, Klaukkalantien pohjoisosa ja Lahnuksentien suunnittelu). Lisäksi Ilvesvuoren pohjoisen työpaikka-alueen kunnallistekniikan investointien suunnittelua saatiin edistettyä. Kiertokapula Oy:n kanssa jatkettiin yhteistyötä ja kehittämistä jätehuoltopalvelujen järjestämisessä.

Lisäksi vuonna 2023 oli henkilöstömuutoksia ja rekrytointeja, ja henkilöstövaje kohdistui etenkin kunnallistekniikan rakentamisen, katukunnossapidon, kunnallistekniikan suunnittelun sekä viher- ja liikunta-alueiden yksiköihin. Merkittävästä henkilöstövajeesta huolimatta teknisen keskuksen eri yksiköiden palvelut, tuotanto ja toimintakyky saatiin ylläpidettyä kohtuullisella tasolla.

Keskeisimmät perustiedot

SUORITTEITA JA PALVELUTUOTANNON TUNNUSLUKUJA			
	TP2022	TP2023	TA2023
Tekninen keskus			
Kadut + kevyen liikenteen väylät, km	373	382,5	393
Katuvalaistus, kpl	11 039	11 333	11 200
Hoidetut puistot (A1-A111), ha	59,5	65	61
Metsät ja taajamametsät, ha	980	1 077	918
Pellot, ha	171	171	147
Urheilu- ja pallokentät, kpl	30	30	30
Kuntoradat ja ulkoilureitit, km	130	130	130
Ladut, km	105	105	105
Joukkoliikenne, myydyt liput kpl	11 279	8 827	19 000

Tekninen keskus/yksiköt

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Koordinointi							
Toimintatuotot	10 100	0	10 100	26 964	16 864	167 %	9 948
Toimintakulut	-375 903	0	-375 903	-312 738	63 164	17 %	-359 371
Toimintakate	-365 803	0	-365 803	-285 774	80 028	22 %	-349 423
Kunnallistekniikan rakentaminen ja varastotoiminnot							
Toimintatuotot	22 800	0	22 800	22 800	0	0 %	22 404
Valmistus omaan käyttöön	0	650 000	650 000	537 860	-112 140	-17 %	1 860 939
Toimintakulut	-258 516	-850 000	-1 108 516	-1 148 689	-40 172	-4 %	-2 355 350
Toimintakate	-235 716	-200 000	-435 716	-588 028	-152 312	-35 %	-472 007
Katujen ja teiden kunnossapito sekä varikko							
Toimintatuotot	810 000		810 000	873 222	63 222	8 %	829 326
Toimintakulut	-3 926 197	0	-3 926 197	-4 186 482	-260 286	-7 %	-4 195 946
Toimintakate	-3 116 197	0	-3 116 197	-3 313 260	-197 064	-6 %	-3 366 621
Jätehuolto							
Toimintatuotot	277 000		277 000	201 819	-75 181	-27 %	267 682
Toimintakulut	-392 128		-392 128	-294 167	97 961	25 %	-379 960
Toimintakate	-115 128	0	-115 128	-92 348	22 781	20 %	-112 277
<u>Viher- ja liikunta-alueet</u>							
Toimintatuotot	864 800		864 800	837 100	-27 700	-3 %	801 354
Toimintakulut	-3 361 738	0	-3 361 738	-3 587 693	-225 955	-7 %	-2 974 627
Toimintakate	-2 496 938	0	-2 496 938	-2 750 593	-253 655	-10 %	-2 173 273
Kunnallistekniikan suunnittelu							
Toimintatuotot	333 700		333 700	239 854	-93 846	-28 %	216 090
Toimintakulut	-4 088 299	0	-4 088 299	-3 885 766	202 533	5 %	-3 764 148
Toimintakate	-3 754 599	0	-3 754 599	-3 645 912	108 687	3 %	-3 548 058
Tekninen keskus yhteensä							
Toimintatuotot	2 318 400	0	2 318 400	2 201 759	-116 641	-5 %	2 146 804
Valmistus omaan käyttöön	0	650 000	650 000	537 860	-112 140	-17 %	1 860 939
Toimintakulut	-12 402 780	-850 000	-13 252 780	-13 415 535	-162 755	-1 %	-14 029 402
Toimintakate	-10 084 380	-200 000	-10 284 380	-10 675 915	-391 535	-4 %	-10 021 659

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Kunnallistekniikan rakentaminen	-12 950 000	-2 070 000	-15 020 000	-14 761 911	258 089	2 %
Klaukkalan tieverkko	-600 000	550 000	-50 000	-11 454	38 546	77 %
Kunnan ja valtion yhteishankkeet	-1 460 000	-1 200 000	-2 660 000	-1 684 810	975 190	37 %
Irtain omaisuus	-380 000	0	-380 000	-188 697	191 303	50 %
Yhteensä	-15 390 000	-2 720 000	-18 110 000	-16 646 873	1 463 127	8 %

Kunnallistekniikan rakentamishankkeen toteutuminen

Tulosalueen nettoinvestoinnit toteutuivat kokonaisuudessaan noin 1,3 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Vuoden 2023 kunnallistekniikan investointihankeelle valtion avustusta kirjattiin Klaukkalantien jalankulku ja pyörätiehankkeelle 0,8 milj. euroa, Ali-Tilkka-Lähtelänojalle noin 54 000 euroa ja Parkkimäen kentän peruskorjaushankkeelle 90 000 euroa. Kalustoinvestointien toteuma vuonna 2023 oli noin 0,2 milj. euroa (mm. katujen pesulaitteisto, kaksi suurteholeikkuria ja lumenlevityskärry).

Kunnallistekniikan rakentamisen merkittävimpiä vuoden 2023 aikana edistettäviä ja toteutettavia hankkeita olivat mm.

Lepsämäntien parantaminen Vanha-Klaukan alueen kohdalla, Ali-Tilkan alue, Viirinlaakso I alue, Heinojan alue, Kylänpään alue, Rajamäentien-Raalantien risteysalue, Punamullatien sillat, Metsä-Tuomelan alue ja Ilvesvuori pohjoisen työpaikka-alue, jalankulku- ja pyörätie

Klaukkalantien ja Kehätien risteyksestä Perttulaan sekä vanhan jäähallin ilmanvaihto- ja jäähdytyslaitteiston uusiminen.

Kunnallistekniikan investointihankkeita, joiden osalta oli merkittäviä poikkeamia suhteessa muutettuun talousarvioon tai vuodelle 2024 siirtyviä maksueriä ja työvaiheita, olivat mm.

- Kylänpää alueen pohjoisosien katujen ja vesihuollon rakentamista tehtiin kaksi kuukautta pidempään kuin alun perin oli suunniteltu (loppuvuoteen asti) – johtuen pääosin haastavista pohjaolosuh-teista ja paineellisesta pohjavedestä. Lisäksi Kylänpään puistoraitin sillan suunnittelua toteutettiin loppuvuoden aikana. Vuonna 2024 toteutetaan mm. Rajamäentien-Astrakanintien liittymän järjestelyt.
- Vanha-Klaukan alueen meluvallin, ojien ja raittien tarpeellisia viimeistelyitä tehtiin budjetoitua enemmän loppuvuoteen asti. Lisäksi toteutuneita tarpeellisia hulevesialtaan suunnittelun ja hulevesien ympäristötarkkailun kustannuksia ei ollut huomioitu budjetissa. Vuonna 2024 tehdään vielä viimeistelyitä alueella sekä mahdollisesti yksi hulevesiallas määrärahojen puitteissa.
- Viirinlaakso I -hankkeessa toteutettiin Viirintien ja Pikku-Viirintien katualueilla tarpeellisia muutostöitä (mm. kivi-, asfaltointi ja viimeistelyitä) budjetoitua enemmän. Vähäisiä viimeistelyitä, mm. istutuksia, tehdään vielä vuonna 2024.
- Klaukkalantie keskustassa -hanke (ns. facelift-hanke) toteutui vuoden 2023 osalta 40 000 euroa suurempana kuin budjetoitu. Ko. kustannuspaikalle on kirjautunut noin 25 000 euron kustannuserä, jota ei ehditty siirtää oikealle kustannuspaikalle (Krannilan alue).
- Kadun varusteet, laitteet ja ohjaus -hanke toteutui budjetoitua suurempana. Vuodelle 2022 kuuluneita valaistustarvikkeiden laskuja tuli kuntaan kuukausien viiveellä ja ne kirjautuivat vuodelle 2023 (noin

100 000 euron edestä). Lisäksi vuoden 2023 valaistushankinnat toteutuivat jonkin verran suurempina budjetoituun nähden (kustannusnousua).

- Liikenneturvallisuusprojektin määräraha ylittyi budjetoitusta - johtuen pääosin Rajamäen linja-autoaseman ja Kiljavantien järjestelyjen arvioitua suuremmasta työmäärästä ja haasteellisista olosuh-teista (linja-autoasema ja Kiljavantie olivat käytössä muutostöiden ajan).
- Pysäköintialueet -hankekokonaisuuden kustannukset toteutuivat budjetoitua suurempana - sisältäen mm. Ropakkotien pysäköintialueen toteutuksen sekä Alitilantien ja Kiilakiventien pysäköintialueiden viimeistelyitä.
- Laidunalueen hulevesirakenteet -kohde siirtyi pääosin toteutettavaksi vuodelle 2024 (ei saatu hankittua urakoitsijaa työlle).
- Klaukkalantien jalankulku- ja pyörätie -hankkeen viimeistelytöiden määräraha vuodelle 2023 oli 70 000 euroa ja toteutuneet kustannukset olivat noin 50 000 euroa. Lisäksi hankkeelle kirjattiin vuodelle 2023 tulomäärärahaa (valtion avustusta) 0,8 milj. euroa.
- Lopentien jalankulku- ja pyörätie -hankkeen määräraha vuodelle 2023 oli 2,1 milj. euroa ja toteutuneet kustannukset olivat 2,1 milj. euroa. Hankkeen toteuttamien jatkuu vuonna 2024.

Vuodelle 2024 siirtyneiden hankkeiden määrärahoja on budjetoitu uudelleen vuoden 2024 kunnallistekniikan rakentamisohjelman hyväksymisen yhteydessä.

Merkittävimmät vuonna 2023 valmistuneet hankkeet

Hanke	Kokonaiskustannukset €
Lepsämäntien parantaminen	3,3 milj. €
Jäähallin iv- ja jäädytyksen uusiminen (teknisen keskuksen osuus)	1,0 milj. €
Klaukkalantien jkpp-tie (katualue)	
Kulut	3,6 milj. €
Rahoitusosuus	1,2 milj. €
Netto	2,4 milj. €

Kunnallistekniikan rakentamishojelman toteutuminen 31.12.2023

Kunnallistekniikan rakentaminen	Alkuperäinen TA2023	TA+ muut. 2023	TP 2023	Tot.-%	Poikkeama
18430001 Heinoja 1	-1 500 000	-1 500 000	-1 520 260	101 %	-20 260
18430002 Krannilan alue	-350 000	-350 000	-289 024	83 %	60 976
18430004 Viirinlaakso I	-300 000	-300 000	-401 376	134 %	-101 376
18430006 Kylänpään alue	-1 360 000	-1 640 000	-1 935 889	118 %	-295 889
18430011 Vanha Klaukan alue	-200 000	-460 000	-557 728	121 %	-97 728
18430015 Ali-Tilkka ja Lähtelänoja	-720 000	-720 000	-649 913	90 %	70 087
18430019 Toreenintien-Raalantien ja Rajamäentien risteysten parantaminen	-1 000 000	-1 200 000	-1 160 695	97 %	39 305
18430037 Jokimetsä	-50 000	-25 000	-14 446	58 %	10 554
18430040 Sorvipolun alue	-50 000	-50 000	-24 262	49 %	25 738
18430041 Rusakontien jk- ja pptien silta	-10 000	-10 000	-6 898	69 %	3 102
18430045 Punamullantien sillat	-150 000	-100 000	-74 347	74 %	25 653
18430046 Rantapuisto	-400 000	-400 000	-345 961	86 %	54 039
18430048 Kirkkotie Uittotie-Vuorenhaltijantie	-50 000	0	0		0
18430049 Lepsämäntie parantaminen	-2 500 000	-2 650 000	-2 529 600	95 %	120 400
18430050 Heinoja II	-50 000	-30 000	-11 768	39 %	18 232
18430052 Klaukkalantie keskustassa	-100 000	-100 000	-139 229	139 %	-39 229
18430054 Suotie välillä Suotie-Teemunkuja	-30 000	-30 000	-13 612	45 %	16 388
18430055 Lopentien itäpuolen asuntoalue	-50 000	-25 000	-10 416	42 %	14 584
18430056 Punamullantien parantaminen	-75 000	-75 000	-43 747	58 %	31 253
18430057 Pratikankujan parantaminen	-50 000	-50 000	-30 031	60 %	19 969
18430058 Sepänkujan parantaminen	-50 000	0	0		0
18430201 Ilvesvuori, pohjoinen työpaikka-alue	-300 000	-300 000	-204 858	68 %	95 142
18430204 Altian työpaikka-alue	-500 000	-100 000	-33 585	34 %	66 415
18430209 Sudentulli	-50 000	-75 000	-50 917	68 %	24 083
18430303 Sadevesiviemärit, vanhojen alueiden kuivatus	-100 000	-100 000	-99 125	99 %	875
18430304 Sadevesiviemärit, varaus	-100 000	-100 000	-107 065	107 %	-7 065
18430305 Reunakivet ja muut kivityöt	-250 000	-250 000	-214 025	86 %	35 975
18430306 Istutukset, nurmetukset ja viimeistelytyöt	-50 000	-50 000	0	0 %	50 000
18430307 Rakennettujen tealueiden vihertäminen	-15 000	-15 000	0	0 %	15 000
18430309 Pienet nimeämättömät kohteet	-100 000	-60 000	-37 941	63 %	22 059
18430405 Liikenneturvallisuusprojektit	-200 000	-290 000	-412 136	142 %	-122 136
18430407 Peruskorjaukset	-30 000	-30 000	-36 827	123 %	-6 827
18430501 Päällystys	-600 000	-600 000	-586 191	98 %	13 809
18430502 Kadun varusteet, laitteet ja ohjaus	-800 000	-850 000	-1 029 019	121 %	-179 019
18430503 Suunnittelu, mittaus ja tutkimus	-100 000	-120 000	-138 838	116 %	-18 838
18430504 Pysäköintialueet, pysäkkikatokset ja muu liikennetekniikka	-200 000	-200 000	-247 109	124 %	-47 109
18430506 Haja-asutusalueiden vesihuolto	-25 000	-25 000	0	0 %	25 000
18430604 Luonnonvaraiset puistot	-75 000	-75 000	-85 217	114 %	-10 217
18430606 Leikkikenttien saneeraus	-150 000	-230 000	-241 426	105 %	-11 426
18430617 Kylänpään LK	-20 000	0	0		0
18430622 Hankevaraus	-30 000	-30 000	-33 252	111 %	-3 252
18430624 Jäkäläpuisto	-30 000	-30 000	0	0 %	30 000
18430625 Laidunalueen hulevesirakenteet	-300 000	-75 000	-10 116	13 %	64 884
18430705 Mets-Tuomelan jäteasema ja maankaatopaikka	-500 000	-250 000	-91 049	36 %	158 951
18430799 Budjetoitinkohde (Kunnallistekn. rakent.)	2 070 000	0	0		0
18430818 Hiekka- ja nurmikenttien peruskorjauksia	-70 000	-70 000	-77 389	111 %	-7 389
18430830 Vanhan jäähallin iv- ja jäädytyksen uusiminen	-980 000	-980 000	-920 439	94 %	59 561
18430831 Parkkimäen kentän pk	-250 000	-320 000	-290 480	91 %	29 520
18430836 Klaukkalan urheilukentän katsomon kattaminen	-50 000	0	0		0
18430837 Röykän uimarannan p-alueen laajentaminen	-50 000	-50 000	-37 042	74 %	12 958
18430838 7 veljeksien reitin kunnostaminen Kk-Rajamäki	-50 000	-30 000	-18 664	62 %	11 336
18430904 Luhtajoentie välillä Havumäentie-ohikulkutie	-50 000	-50 000	-11 454	23 %	38 546
18430910 Budjetoitinkohde (Klaukkalan tietoverkko)	-550 000	0	0		0
18430911 Klaukkalan ohikulkutie	-360 000	-360 000	-332 281	92 %	27 719
18430913 Yleisten teiden kevyen liikenteen verkosto	-2 200 000	-2 200 000	768 839	-35 %	2 968 839
18430917 Rajamäentie-Helsingintie Vt3-Seppäläntie	-50 000	-50 000	0	0 %	50 000
18430920 Lopentien jkpp-tie	0	0	-2 096 666		-2 096 666
18430921 Lahnuksentien jkpp-tie	-50 000	-50 000	-24 702	49 %	25 298
18431499 Budjetoitinkohde	1 200 000	0	0		0
INVESTOINNIT NETTO	-15 010 000	-17 730 000	-16 458 176	93 %	1 271 824

Tilakeskus

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	25 844 079	0	25 844 079	26 869 706	1 025 627	4 %	25 202 803
Toimintakulut	-13 973 645	-300 000	-14 273 645	-15 200 431	-926 786	-6 %	-14 654 212
Toimintakate	11 870 434	-300 000	11 570 434	11 669 275	98 841	1 %	10 548 591

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Tilakeskuksen toimintakate toteutui noin 0,1 milj. euroa muutettua talousarviota parempana, mutta noin 0,2 milj. euroa alkuperäistä talousarviota heikompana.

Toimintatuotot toteutuivat alkuperäisestä talousarviosta noin 1 milj. euroa parempana. Tähän vaikutti muun muassa Lepsämän koulun tulipalosta maksettu yli 0,5 milj. euron vakuutuskorvaus sekä arvioitua suuremmat vuokratulot, kun vuokrasopimukset ovat jatkuneet arvioitua pidempään.

Toimintakulut toteutuivat alkuperäistä talousarviota noin 1,2 milj. euroa heikompana ja noin 0,9 milj. euroa muutetta talousarviota heikompana. Palveluiden ostojen kulut ylittyivät noin 0,4 milj. euroa. Isompia ylityksiä tuli asiantuntijapalveluiden ostoissa sekä puhtaanapito- ja pesulapalveluissa (mm. ulkoaluehoito).

Suurimmat asiantuntijamenojen erät muodostivat myytävien kiinteistöjen kunto- ja muut kartoitukset, arkkitehtikulut, sisäilmatutkimukset sekä muut pakolliset tutkimukset.

Osa ostettavista asiantuntijapalveluista, kuten kiinteistöjen kuntoon ja myyntiin liittyvät kartoitukset, ovat sellaisia, jotka tulee teettää ulkopuolisella konsultilla.

Aineiden ja tarvikkeiden kustannukset ylittyivät noin 0,3 milj. eurolla. Isoimmat ylitykset johtuivat arvioitua korkeammista lämmityskustannuksista sekä korjausrakentamisen materiaalihankinnoista. Muita toimintakuluja kasvattivat muun muassa korkeammat vastikkeet ja uudet vuokrattavat tilat.

Henkilökunnassa on tapahtunut normaalia vähemmän vaihtumisia. Henkilökunnan koulutukseen on panostettu. Myytävien kiinteistöjen vuoksi työmäärää on ollut normaalia enemmän.

Kiinteistökannasta myytiin vuoden 2023 aikana Raalan koulu, Pikku Paronin kiinteistö, Koy Säästökeskuksen osakkeet (jäimme osaan vuokralle), Nummenpään koulu sekä Poikkeuspolku 4, Röykkä.

Kiinteistökannasta purettiin vuoden 2023 aikana seuraavat kiinteistöt: Sepäntie 4, Sepäntie 2, Sompionkujan kaksi rivitaloa, 7 Veljeksien koulu sekä Rajakaari.

Tilakeskuksen tuloslaskelma

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	25 844 079	0	25 844 079	26 869 706	1 025 627	4 %	25 202 803
Myyntituotot	45 190	0	45 190	51 174	5 984	13 %	53 762
Maksutuotot					0		
Tuet ja avustukset					0		
Muut toimintatuotot	25 798 889	0	25 798 889	26 818 531	1 019 642	4 %	25 149 041
Toimintakulut	-13 973 645	-300 000	-14 273 645	-15 200 431	-926 786	-6 %	-14 654 212
Henkilöstökulut	-1 980 350	0	-1 980 350	-2 003 905	-23 555	-1 %	-1 925 520
Palvelujen ostot	-3 871 277	-300 000	-4 171 277	-4 539 457	-368 180	-9 %	-4 006 229
Aineet, tarv. ja tavarat	-4 826 750	0	-4 826 750	-5 106 904	-280 154	-6 %	-5 436 854
Avustukset					0		
Muut toimintakulut	-3 295 268	0	-3 295 268	-3 550 165	-254 896	-8 %	-3 285 609
Toimintakate	11 870 434	-300 000	11 570 434	11 669 275	98 841	1 %	10 548 591
Poistot ja arvonal.	-12 100 000	0	-12 100 000	-14 990 063	-2 890 063	-24 %	-11 344 097

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	-5 950 000	530 000	-5 420 000	-6 654 091	-1 234 091	-23 %
Toimialojen yhteiset	-500 000	20 000	-480 000	-405 336	74 664	16 %
Aleksian keittiöt	-500 000	430 000	-70 000	-40 902	29 098	42 %
Pienet talohankkeet	-1 500 000	70 000	-1 430 000	-1 203 735	226 265	16 %
Yhteensä	-8 450 000	1 050 000	-7 400 000	-8 304 064	-904 064	-12 %

Talonrakennusinvestoinnit toteutuivat lähes alkuperäisen talousarvion mukaisena, mutta noin 0,9 milj. euroa muutettua talousarviota korkeampana. Ylitys johtui Rajamäen kampuksen odotettua nopeammasta etenemisestä, jonka vuoksi kuluja kohdistui ennakoitua enemmän vuodelle 2023. Projektin kokonaiskustannusarvio on pysynyt ennallaan, ylitys tulee vähentämään tulevien vuosien investointikuluja.

Lepsämän koulun uudisrakennus valmistui helmikuussa 2023. Hankkeen suunnittelu aloitettiin vuonna 2021 ja rakentaminen tapahtui pääosin vuonna 2022. Hankkeen kokonaiskustannusarvio oli 3,2 milj. euroa, joka alitettiin noin 0,3 milj. eurolla.

Toimialojen yhteisten investointien osalta investoinnit toteutuivat noin 80 000 euroa muutettua talousarviota alempana. Poikkeaman syy oli odotettua matalampi kustannuskertymä kunnanviraston perusparannuksesta vuodelle 2023.

Kunnanviraston perusparannukseen oli varattu rahaa 0,5 milj. euroa, josta tilakeskuksen toteuma oli 2023 0,2

milj. euroa. Perusparannuksen loput työt toteutetaan alkuvuonna 2024, joka on otettu huomioon vuoden 2024 talonrakentamishjelmassa. Perusparannus saadaan toteutettua alkuperäisen budjetin mukaisesti.

Palvelukeittöhankkeeseen toteutuneita kuluja tuli vuodelle 2023 vain noin 30 000 euroa. Hanke keskeytettiin Klaukkalan koulun osalta, koska koulu kuuluu minipalveluverkkoselvitykseen. Koulun keittiön remontti olisi tullut maksamaan arviolta 0,5 milj. euroa.

Pienet talohankkeet saatiin toteutettua pääsääntöisesti suunnitelmien mukaisesti. Toteutuneet kustannukset jäivät noin 0,2 milj. euroa muutetun talousarvion alle. Alkuperäiseen suunnitelmaan tuli poikkeuksia minipalveluverkkoselvityksen vuoksi. Urheilupuiston koulun laaja tiivistyskorjaushanke jätettiin toistaiseksi toteuttamatta, ja Klaukkalan koululla tehtiin vain toiminnan kannalta välttämättömiä korjaustoimenpiteitä. Mäntysalon koulun pihan vuonna 2021 toteutettuun kunnostustyöhön liittyvä avustus 60 000 euroa maksettiin loppuvuodesta 2023.

Talonrakentamishjelman toteutuminen

Talonrakennus	Alkuperäinen TA2023	TA+ muut. 2023	TP 2023	Tot.-%	Poikkeama
18410217 Syrjälän päiväkotii, peruskorjaus	-250 000	0	0		0
18410305 NYK, peruskorjaus (kulut kohteella 18410328)	-200 000	-50 000	0	0 %	50 000
18410323 Lepsämän koulu, korjaus	-500 000	-370 000	-356 715	96 %	13 285
18410325 Rajamäen kampus	-5 000 000	-5 000 000	-6 252 514	125 %	-1 252 514
18410328 NYK ja lukio, uudishanke (ks. Kohde 18410305)	0	0	-44 862		-44 862
18410602 Kunnan varikko	-500 000	-180 000	-169 458	94 %	10 542
18410615 Palvelukeittöhankke	-500 000	-70 000	-40 902	58 %	29 098
18410618 Kunnantalon korjaukset	0	-300 000	-235 878	79 %	64 122
18410714 Muut pienet hankkeet	-35 000	-85 000	-57 160	0 %	27 840
18410784 Pihat, Mäntysalon koulu	0	0	60 000	0 %	60 000
18410798 Klaukkalan jäähalli iv:n ja vesijohtojen uusinta	-300 000	-300 000	-262 279	87 %	37 721
18410802 Kunnanvirasto polyuretaanipinnoite	-70 000	-65 000	-63 067	97 %	1 933
18410803 Monikon roskakatokset	-80 000	-130 000	-148 082	114 %	-18 082
18410807 Klaukkalan koulun vesikatko ja sisäilmakorj.	-250 000	-150 000	-125 081	83 %	24 920
18410808 Lukkarin koulun resvanerotusjärjestelmä	-100 000	-100 000	-66 279	66 %	33 721
18410809 Pihat: Länsikaaren koulu	-300 000	-350 000	-351 676	100 %	-1 676
18410810 LVIAJS-korjaukset	-230 000	-230 000	-190 111	83 %	39 889
18410811 Urheilupuiston koulun tiivistyskorj.	-100 000	-20 000	0	0 %	20 000
18410812 Jäähallin turvallisuusinvestointi	-35 000	0	0		0
TALONRAKENNUS NETTO	-8 450 000	-7 400 000	-8 304 064	112 %	-904 064

Kiinteistöjen kunnossapito-ohjelman toteutuminen

Vuoden 2023 korjausrakentamisen kunnossapito-ohjelma toteutui 0,2 milj. euroa talousarviota suurempana. Asiantuntijapalveluita tarvittiin paljon erityisesti kartoittamaan huonokuntoisia kiinteistöjä.

Lisäksi loppuvuodesta tapahtui pari suurempaa äkillistä korjaustarvetta, jotka aiheuttivat osaltaan budjetin ylittymisen. Näitä olivat Klaukkalan koulun päävesijohdon sekä Lukkarin koulun pohjaviemäriin hajoaminen.

Keskeisimmät perustiedot

SUORITTEITA JA PALVELUTUOTANNON TUNNUSLUKUJA			
	TP2022	TP 2023	TA 2023
Tilakeskus			
Toiminnassa olevat tilat yhteensä, htm2	193 943	177 748	206 000
Koulut	85 383	81 299	
Päiväkodit	22 980	22 532	
Terveyskeskukset	13 268	13 230	
Ulos vuokratut	11 098	10 025	
Muut tilat	61 214	50 662	

Hallinto- ja talouspalvelut

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	939 400	-200 000	739 400	735 428	-3 972	-1 %	1 177 806
Toimintakulut	-2 158 963	0	-2 158 963	-2 026 419	132 544	6 %	-4 656 489
Toimintakate	-1 219 563	-200 000	-1 419 563	-1 290 991	128 572	9 %	-3 478 683

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Tulosalueen toimintakate toteutui noin 0,1 milj. euroa muutettua talousarviota parempana. Säästöjä syntyi toimintakuluista, joka selittyy henkilöstöresurssivajeella. Resurssivajetta pyrittiin paikkaamaan sisäisin sijaisjärjestelyin.

Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen sopijakuntien lopulliset maksuosuudet määräytyvät tilinpäätös vaiheessa kuntakohtaisesti kohdennettujen palveluiden sekä maksuosuuksia kompensoivien maksutulojen perusteella. Tasoituslaskelman perusteella Nurmijärvi tulee saamaan vuoden 2023 osalta palautuksia noin 33 000 euroa.

Rakennusvalvonnan toimintakate toteutui noin 10 000 euroa muutettua talousarviota heikompana. Rakennuslupamaksuja kertyi lähes muutetun talousarvion mukaisesti, kuitenkin noin 0,2 milj. euroa alkuperäistä talousarviota vähemmän.

Rakentaminen hiipui epävarman taloustilanteen ja nousseiden lainakorkojen seurauksena, tämä näkyi rakennuslupamaksuista tulevien tuottojen laskuna. Rakennuslupia myönnettiin kertomusvuonna kolmanneksen vähemmän kuin edellisvuonna. Toteutuneiden katselmusten määrä oli edellisiä vuosia pienempi.

Hallinto ja talous /yksiköt

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Hallinto ja talous							
Toimintatuotot	217 200	0	217 200	215 854	-1 346	-1 %	201 321
Toimintakulut	-920 472	0	-920 472	-827 904	92 567	10 %	-836 969
Toimintakate	-703 272	0	-703 272	-612 050	91 221	13 %	-635 647
Keski-Uudenmaan pelastuslaitos							
Toimintatuotot							
Toimintakulut	0		0	0	0	0 %	-2 629 426
Toimintakate	0		0	0	0	0 %	0
Keski-Uudenmaan ympäristökeskus							
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-871 000	0	-871 000	-824 287	46 713	5 %	-878 781
Toimintakate	-871 000		-871 000	-824 287	46 713	5 %	-878 781
Tekninen lautakunta yhteensä							
Toimintatuotot	217 200	0	217 200	215 854	-1 346	-1 %	201 321
Toimintakulut	-1 791 472	0	-1 791 472	-1 652 191	139 280	8 %	-4 345 176
Toimintakate	-1 574 272	0	-1 574 272	-1 436 337	137 934	9 %	-4 143 855
Rakennusvalvonta/ asemakaavoitus- ja rakennuslautakunta							
Toimintatuotot	722 200	-200 000	522 200	519 574	-2 626	-1 %	976 485
Toimintakulut	-367 491	0	-367 491	-374 228	-6 737	-2 %	-311 313
Toimintakate	354 709	-200 000	154 709	145 346	-9 363	-6 %	665 172
Tulosalue yhteensä							
Toimintatuotot	939 400	-200 000	739 400	735 428	-3 972	-1 %	1 177 806
Toimintakulut	-2 158 963	0	-2 158 963	-2 026 419	132 544	6 %	-4 656 489
Toimintakate	-1 219 563	-200 000	-1 419 563	-1 290 991	128 572	9 %	-3 478 683

Keskeisimmät perustiedot

SUORITTEITA JA PALVELUTUOTANNON TUNNUSLUKUJA			
	TP2022	TP2023	TA2023
Ympäristötoimialan hallinto- ja talouspalvelut			
Rakennusluvut, kpl	327	218	250
Jatkoluvat, kpl	173	158	
Tarkastukset, kpl	2 110	1 836	1 450
Toimenpideluvat, kpl	106	54	

Maankäyttö ja kaavoitus

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA +muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Toimintatuotot	341 000		341 000	342 160	1 160	0 %	414 453
Toimintakulut	-3 102 646	0	-3 102 646	-3 067 778	34 868	1 %	-2 782 176
Toimintakate	-2 761 646	0	-2 761 646	-2 725 618	36 028	1 %	-2 367 723

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Tulosalueen toimintakate toteutui noin 36 000 euroa muutettua talousarviota parempana pääosin asiantuntijamäärärahojen käyttämättä jättämisestä, mikä johtui hankkeiden viivästyisestä ja henkilöstövajauksesta. Lisäksi henkilöstökulut olivat lähes 28 000 euroa muutettua talousarviota pienemmät, mikä johtui henkilöstöressivajauksesta.

Vuoden 2023 aikana voimaan tulivat Ilvesvuori pohjoisen ja Kyijynpuiston asemakaavamuutokset.

Työn ohella on kehitetty niin toimialan ja tulosalueen sisäistä yhteistyötä kuin yhteistyötä yhteistyökumppanien kanssa kaavoitusprosessin sujuvuuden takaamiseksi.

Vuoden 2023 aikana on luovutettu 32 omakotitonttia, mikä on keskimääräinen luovutusmäärä 2010-luvulta lähtien.

Valtuusto hyväksyi 25.5.2022 yksityisteiden avustusten uudet kehitetyt myöntämisehdot. Päätöksestä on valittu edelleen korkeimpaan oikeuteen.

Vuoden 2023 aikana on jatkettu viimeisien sovellusten osalta vuonna 2021 alkanutta kunnan kuntarekisteri- ja paikkatietojärjestelmän Trimblen päivittämistä työpöytäversiosta selainversioon rakennusvalvonnan osalta.

Henkilöstö on vaihtunut asema- ja yleiskaavoituksen sekä maankäytön tulosityksiköissä. Ammattitaitoisten asiantuntijoiden saatavuus on osoittautunut haasteelliseksi etenkin asemakaavoituksen osalta. Henkilöstön vaihtuvuus hidastanut mm. asemakaavoitusohjelman toteutumista. Uuden henkilöstön perehdyttäminen, mikä jatkuu edelleen, on osaltaan aiheuttanut viivästyksiä.

Jatkossa perehtyminen ja kouluttautuminen 1.1.2025 voimaan tulevaan rakentamislakiin, alueidenkäyttölain ja yhdyskuntakehittämislain uudistuksien seuraaminen sekä siirtyminen lakisääteiseen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään (RYTJ) tulevat viemään resursseja.

Maankäyttö ja kaavoitus/yksiköt

	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Koordinointi							
Toimintatuotot				4 092			
Toimintakulut	-133 470	0	-133 470	-108 433	25 037	19 %	-109 912
Toimintakate	-133 470	0	-133 470	-104 341	25 037	19 %	-109 912
Asemakaavoitus							
Toimintatuotot	35 000		35 000	29 719	-5 281	-15 %	70 534
Toimintakulut	-550 847	0	-550 847	-621 240	-70 393	-13 %	-455 168
Toimintakate	-515 847	0	-515 847	-591 521	-75 674	-15 %	-384 634
Kiinteistö- ja mittausuomi							
Toimintatuotot	270 000		270 000	274 663	4 663	2 %	305 434
Toimintakulut	-1 543 203		-1 543 203	-1 482 814	60 389	4 %	-1 488 625
Toimintakate	-1 273 203	0	-1 273 203	-1 208 151	65 052	5 %	-1 183 190
Asemakaavoitus- ja rakennuslautakunta yhteensä							
Toimintatuotot	305 000	0	305 000	308 474	3 474	1 %	375 968
Toimintakulut	-2 227 520	0	-2 227 520	-2 212 487	15 033	1 %	-2 053 705
Toimintakate	-1 922 520	0	-1 922 520	-1 904 012	18 507	1 %	-1 677 737
Maankäyttö							
Toimintatuotot							
Toimintakulut	-373 842		-373 842	-424 947	-51 104	-14 %	-365 701
Toimintakate	-373 842		-373 842	-424 947	-51 104	-14 %	-365 701
Yleiskaavoitus							
Toimintatuotot	36 000		36 000	33 685	-2 315	-6 %	38 484
Toimintakulut	-501 284	0	-501 284	-430 344	70 940	14 %	-362 770
Toimintakate	-465 284	0	-465 284	-396 659	68 625	15 %	-324 286
Elinvoimalautakunta yhteensä							
Toimintatuotot	36 000	0	36 000	33 685	-2 315	-6 %	38 484
Toimintakulut	-875 126	0	-875 126	-855 291	19 835	2 %	-728 471
Toimintakate	-839 126	0	-839 126	-821 606	17 521	2 %	-689 986
Tulosalue yhteensä							
Toimintatuotot	341 000	0	341 000	342 160	1 160	0 %	414 453
Toimintakulut	-3 102 646	0	-3 102 646	-3 067 778	34 868	1 %	-2 782 176
Toimintakate	-2 761 646	0	-2 761 646	-2 725 618	36 028	1 %	-2 367 723

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Kiinteistö- ja mittausuomi	-30 000	10 000	-20 000	-20 000	0	0 %

Keskeisimmät perustiedot

SUORITTEITA JA PALVELUTUOTANNON TUNNUSLUKUJA			
	TP2022	TP2023	TA2023
Maankäyttö ja kaavoitus			
Yleiskaavoitus, lupapäätökset kpl	46	39	50
Hyväksytyt yleiskaavat kpl	-	1	-
Asemakaavoitus, lupapäätökset kpl	27	21	40
Hyväksytyt asemakaavat k-m2	417 213	27 317	25 000
Kantakartan mukainen ylläpidettävä alue, km2	40	40	40
Rekisteröidyt kiinteistöt	156	73	150

Yleiskaavoitusohjelman toteutuminen

- **Kirkonkylän osayleiskaava (taajama)**

Tavoite: Kirkonkylän osayleiskaava ohjaa taajaman kehittämistä ja asemakaavoitusta. Kaavaehdotus oli uudelleen nähtävillä loppukevällä 2022 ja se on tavoitteena saada hyväksymiskäsittelyyn alkuvuoden 2023 aikana.

Toteutuminen: Kirkonkylän osayleiskaava on hyväksytty valtuustossa 10/2023. Hyväksymispäätöksestä on valitettu Helsingin hallinto-oikeuteen.

- **Palojoen osayleiskaava (haja-asutusalue)**

Tavoite: Kaava laaditaan oikeusvaikutteisena. Osayleiskaava ohjaa alueen rakentamista ja muuta maankäyttöä. Palojoen osayleiskaavaluonnos valmistellaan käsittelyyn vuonna 2022/2023 ja ehdotus 2023. Kaava on tavoitteena valmistella hyväksymiskäsittelyyn vuoden 2023 aikana. Vaihtoehtoisesti voidaan ensin edistää Metsäkylän osayleiskaavaa. Järjestys perustuu syksyn 2022 aikana tehtäviin maaseudun osayleiskaavoitusta koskeviin linjauksiin.

Toteutuminen: Maaseudun kehittämisen rakentamisperiaatteiden osalta kunnanhallitus linjasi syksyllä 2023, että maaseudun yleiskaavoissa ei esitetä tiloittain rakentamismahdollisuuksia. Metsäkylän osayleiskaava valmisteltiin ensin em. periaatteiden mukaisesti.

- **Rajamäen osayleiskaava (taajama)**

Tavoite: Rajamäen osayleiskaava ohjaa taajaman kehittämistä ja asemakaavoitusta. Kaavan laatiminen edellyttää mm. luontonselvitystä, liikenneselvityksen ajantasaistamista sekä kasvusuuntien aluevertailun tekemistä. Osayleiskaavan edellyttämien selvityksien laadintaa jatketaan vuoden 2023 aikana sekä aloitetaan osayleiskaavaluonnoksen valmistelu.

Toteutuminen: Osayleiskaavan selvityksien laatimista on edistetty.

- **Metsäkylän osayleiskaava (haja-asutusalue)**

Tavoite: Kaava laaditaan oikeusvaikutteisena. Osayleiskaava ohjaa alueen rakentamista ja muuta maankäyttöä. Kaavan laatiminen edellyttää mm. luonto- ja maisemaselvityksen tekemistä. Kaavaluonnoksen valmistelua jatketaan vuoden 2023 aikana. Metsäkylän osayleiskaava voi edetä ennen Palojoen osayleiskaavaa. Järjestys perustuu syksyn 2022 aikana tehtäviin maaseudun osayleiskaavoitusta koskeviin linjauksiin.

Toteutuminen: Maaseudun kehittämisen rakentamisperiaatteiden osalta kunnanhallitus linjasi syksyllä 2023, että maaseudun yleiskaavoissa ei esitetä tiloittain rakentamismahdollisuuksia. Em. periaatteen mukaisesti valmisteltu Metsäkylän osayleiskaavaluonnos oli elinvoimalautakunnan käsittelyssä 12/2023, mutta elinvoimalautakunta palautti luonnoksen uudelleen valmisteltavaksi.

Asemakaavoitusohjelman toteutuminen

Asemakaavayksikkö on toteuttanut valtuuston 15.11.2022 hyväksymän talousarvion mukaista asemakaavoitusohjelmaa vuosille 2023–2027. Alla on listattuna taajamittain vuodelle 2023 osoitetut asemakaavahankkeet ja niiden toteutuminen. Asemakaavoitusohjelmassa tavoitteena oli 4 asemakaavan hyväksyminen. Kaavoja hyväksyttiin 4 kpl.

Asemakaavoituksessa on panostettu vuonna 2023 erityisesti Sudentullin työpaikka-alueen, Vanhan sähkölaitoksen AK-tontin, Nurmijärven yhteiskoulun sekä Heinoja II asemakaavamuutosten valmisteluun. Lisäksi Kirkonkylän keskustan kehittämissuunnitelman laatiminen on työllistänyt asemakaavoitusyksikköä merkittävästi. Kaavoitusohjelman ulkopuolelta on edistetty muita kiireellisiä hankkeita, kuten Ilvesvuori Eteläinen k2420 asemakaavamuutosta, jolla vastataan elinkeinoelämän tarpeisiin.

RAJAMÄKI

- **1-xxx Tornitien päiväkotit uudelle sijainnille**

Tavoite: Hyväksyminen loppuvuodesta 2024

Toteutuminen: Päiväkodin uudesta sijainnista ei ole vielä tietoa, joten asemakaavan valmistelua ei ole aloitettu.

KIRKONKYLÄ

- **2-198 Vanha sähkölaitos**

Tavoite: Ehdotusvaihe alkuvuodesta 2024

Toteutuminen: Asemakaavaehdotuksen valmistelu aloitettiin AK-korttelialueen osalta tontinluovutuskilpailun kautta löytyneen kumppanin kanssa syksyllä 2023. Asemakaavaehdotusta valmistellaan nähtävillä kevään 2024 aikana, hyväksymisvaihe arviolta loppuvuodesta 2024.

- **2-204 Heinoja II**
Tavoite: Hyväksyminen syksyllä 2023
Toteutuminen: Asemakaavan muutos on hyväksytty 13.12.2023.
- **2-247 K 2021 t 2 NYK**
Tavoite: Hyväksyminen loppuvuodesta 2023
Toteutuminen: Asemakaavaluonnos oli nähtävillä 20.4.-22.5.2023. Kaavaehdotuksen valmistelua jatketaan, kun hankkeen rakennussuunnittelu edistyy niin, että kaavaratkaisua voidaan sen pohjalta tarkentaa. Rakennussuunnittelua edistetään rinnakkain asemakaavoituksen kanssa, joten hankkeen kokonaisuikatauluun tällä ei ole vaikutusta.
- **2-250 Ilvesvuorenkatu 2-4**
Tavoite: Hyväksyminen loppuvuodesta 2023
Toteutuminen: Asemakaavaluonnoksen valmistelua ja kaavan vaatimien selvitysten laatimista on jatkettu.
- **Kirkonkylän kehittämissuunnitelma**
Tavoite: Kehittämissuunnitelman laatiminen vuonna 2023
Toteutuminen: Kehittämissuunnitelmaa on laadittu pääsääntöisesti vuoden 2023 aikana, tulossa viimeistelyvaiheen jälkeen päätöksentekoon keväällä 2024.

KLAUKKALA

- **3-347 Metsäkyläntie**
Tavoite: Hyväksyminen keväällä 2023
Toteutuminen: Hyväksyminen kunnanvaltuustossa 8.2.2023.
- **3-350 Urheilupuiston koulu**
Tavoite: Asemakaavaluonnos keväällä 2023, ehdotus syksyllä 2023.
Toteutuminen: Odotettu tarkennuksia kunnan tarpeisiin kouluhankkeen osalta.
- **3-346 Jokimetsä**
Tavoite: Asemakaavaluonnos keväällä 2023, ehdotus loppuvuodesta 2023
Toteutuminen: Tarkennettuja selvityksiä on laadittu ja liikennematkailultaan jouhevampaa kaavavaihtoehtoa tutkitaan. Kunta on tehnyt maanhankintaa alueen pohjoisosista. Kaavan laatimisen edellytyksiä ei vielä ole täysin ollut.
- **3-351 Sudentullin työpaikka-alue**
Tavoite: Asemakaavaluonnos 2023
Toteutuminen: Asemakaavaluonnosta on valmisteltu ja tarvittavia selvityksiä tehty. Loppusyksystä 2023 suunnittelu ja selvitysten laatiminen keskeytettiin hetkeksi suunnitteluvaraus sopimuksen laatimisen ajaksi, jotta voidaan jatkaa työtä alueelle tulevan toimijan kanssa oikeaan suuntaan. Tavoitteena saada asemakaavaluonnos nähtäville alkusyksystä 2024, asemakaavaehdotus talvella 2025 ja hyväksyminen alkusyksystä 2025.
- **3-XXX Klaukkalan vanha linja-autoasema**
Tavoite: Aloitus 2023
Toteutuminen: Kaavatyön aloittamiselle ei ole ollut edellytyksiä. Alueen suunnitteluun palataan Klaukkalan kehittämissuunnitelman laatimisen (aloitus 2025) jälkeen.

RÖYKKÄ

- **4-049 Lopentien itäpuoli**
Tavoite: Asemakaavaehdotus loppuvuodesta 2023

Toteutuminen: Asemakaavan edistämiseen ei ole ollut riittävästi resursseja alkuvuodesta, mutta kaavaluonnosta on valmisteltu syksystä 2023 alkaen. Asemakaavaluonnos on tavoitteena asettaa nähtäville keväällä 2024.

Kaavoitusohjelmaan 2022-2026 merkittyjen hankkeiden lisäksi vuoden 2023 aikana on edistetty muun muassa seuraavia kaavahankkeita:

- **6-026 Oivankuja:** Hyväksytty 28.2.2023, kuulutus lainvoimaiseksi 15.5.2023
- **3-297 Kyijynpuisto:** Hyväksytty 15.3.2023, kuulutus lainvoimaiseksi 29.5.2023
- **2-251 Ilvesvuori Eteläinen k2420:** Vireille ja luonnos 17.1.2023, ehdotus 3.10.2023, hyväksytty 23.1.2024.
- **3-352 Tiikankuja 12:** kaavanlaatimissopimus loppuvuodesta 2023, vireille ja luonnos tammikuussa 2024.
- **3-353 Klaukkalan vesitorni:** Kaavahanketta on valmisteltu loppusyksystä 2023 alkaen.

2.1.5 Määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen

	Alkuper. TA 2023	Siitä muutos	TA +muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Tot.%	TP 2022
SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT							
Toimintatuotot	0	0	0	5 105	5 105		151 513
Toimintakulut	-120 000	0	-120 000	-411 045	-291 045	-242,54 %	-139 436 257
Toimintakate	-120 000	0	-120 000	-405 940	-285 940	-238,28 %	-139 284 744
KONSERNIPALVELUT							
Toimintatuotot	2 470 735	0	2 470 735	2 590 051	119 316	4,83 %	2 561 831
Toimintakulut	-15 145 708	-1 310 000	-16 455 708	-16 308 158	147 549	0,90 %	-13 589 848
Toimintakate	-12 674 973	-1 310 000	-13 984 973	-13 718 107	266 865	1,91 %	-11 028 017
Hallintopalvelut							
Toimintatuotot	105 735	0	105 735	95 931	-9 804	-9,27 %	103 572
Toimintakulut	-1 128 238	0	-1 128 238	-1 008 985	119 254	10,57 %	-1 015 889
Toimintakate	-1 022 503	0	-1 022 503	-913 054	109 449	10,70 %	-912 317
Henkilöstöpalvelut							
Toimintatuotot	232 569	0	232 569	272 596	40 027	17,21 %	233 354
Toimintakulut	-3 614 672	-410 000	-4 024 672	-4 263 767	-239 095	-5,94 %	-1 519 819
Toimintakate	-3 382 103	-410 000	-3 792 103	-3 991 171	-199 068	-5,25 %	-1 286 464
Talous- ja strategiapalvelut							
Toimintatuotot	1 719 116	0	1 719 116	1 732 719	13 602	0,79 %	1 834 049
Toimintakulut	-2 939 797	0	-2 939 797	-2 934 479	5 318	0,18 %	-3 005 590
Toimintakate	-1 220 681	0	-1 220 681	-1 201 761	18 920	1,55 %	-1 171 541
Viestintä- ja markkinointipalvelut							
Toimintatuotot	39 846	0	39 846	39 840	-6	-0,02 %	40 020
Toimintakulut	-629 857	0	-629 857	-599 951	29 906	4,75 %	-506 941
Toimintakate	-590 011	0	-590 011	-560 111	29 900	5,07 %	-466 921
Elinvoima- ja kuntakehityspalvelut							
Toimintatuotot	87 000	0	87 000	178 587	91 587	105,27 %	124 265
Toimintakulut	-3 388 800	-450 000	-3 838 800	-3 719 643	119 157	3,10 %	-3 620 264
Toimintakate	-3 301 800	-450 000	-3 751 800	-3 541 056	210 744	5,62 %	-3 495 999
Yhteiset toiminnot							
Toimintatuotot	127 570	0	127 570	137 752	10 182	7,98 %	223 859
Toimintakulut	-3 225 168	-450 000	-3 675 168	-3 561 377	113 791	3,10 %	-3 878 374
Toimintakate	-3 097 598	-450 000	-3 547 598	-3 423 625	123 973	3,49 %	-3 654 515
Projektit							
Toimintatuotot	156 056	0	156 056	129 782	-26 274	-16,84 %	
Toimintakulut	-156 056	0	-156 056	-174 709	-18 653	-11,95 %	
Toimintakate	0	0	0	-44 927	-44 927		
Tarkastuslautakunta							
Toimintatuotot	2 843	0	2 843	2 844	1	0,04 %	2 712
Toimintakulut	-63 120	0	-63 120	-45 247	17 873	28,32 %	-42 972
Toimintakate	-60 277	0	-60 277	-42 403	17 874	29,65 %	-40 260

SIVISTYSTOIMEN TOIMIALA	Alkuper. TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Tot. %	TP 2022
Toimintatuotot	6 105 350	910 000	7 015 350	7 810 979	795 629	11,34 %	7 408 216
Toimintakulut	-108 906 127	-2 867 000	-111 773 127	-111 290 192	482 936	0,43 %	-106 359 848
Toimintakate	-102 800 777	-1 957 000	-104 757 777	-103 479 213	1 278 564	1,22 %	-98 951 632
Hallinto- ja talouspalvelut							
Toimintatuotot	125 870	128 000	253 870	315 868	61 998	24,42 %	3 031
Toimintakulut	-1 206 540	-49 000	-1 255 540	-1 362 325	-106 784	-8,51 %	-859 889
Toimintakate	-1 080 670	79 000	-1 001 670	-1 046 456	-44 786	-4,47 %	-856 858
Koulutuspalvelut							
Toimintatuotot	1 566 520	0	1 566 520	1 789 349	222 829	14,22 %	1 764 812
Toimintakulut	-59 610 327	-685 000	-60 295 327	-59 602 775	692 552	1,15 %	-57 445 921
Toimintakate	-58 043 807	-685 000	-58 728 807	-57 813 426	915 382	1,56 %	-55 681 109
Perusopetuksen erillishankkeet							
Toimintatuotot	1 422 960	712 000	2 134 960	2 386 558	251 598	11,78 %	1 900 777
Toimintakulut	-1 690 580	-1 001 000	-2 691 580	-2 974 712	-283 132	-10,52 %	-2 370 853
Toimintakate	-267 620	-289 000	-556 620	-588 154	-31 534	-5,67 %	-470 075
Varhaiskasvatuspalvelut							
Toimintatuotot	2 089 870	70 000	2 159 870	2 262 744	102 874	4,76 %	2 639 337
Toimintakulut	-38 760 280	-1 132 000	-39 892 280	-39 769 085	123 195	0,31 %	-37 186 171
Toimintakate	-36 670 410	-1 062 000	-37 732 410	-37 506 340	226 069	0,60 %	-34 546 834
Kirjasto- ja kulttuuripalvelut							
Toimintatuotot	228 170	0	228 170	252 289	24 119	10,57 %	209 277
Toimintakulut	-3 852 150	0	-3 852 150	-3 683 165	168 985	4,39 %	-3 333 831
Toimintakate	-3 623 980	0	-3 623 980	-3 430 876	193 103	5,33 %	-3 124 554
Nuorisopalvelut							
Toimintatuotot	574 680	0	574 680	663 599	88 919	15,47 %	591 209
Toimintakulut	-2 910 730	-50 000	-2 960 730	-3 047 848	-87 118	-2,94 %	-2 775 491
Toimintakate	-2 336 050	-50 000	-2 386 050	-2 384 249	1 801	0,08 %	-2 184 282
Liikunta- ja hyvinvointipalvelut							
Toimintatuotot	97 280	0	97 280	140 571	43 291	44,50 %	299 773
Toimintakulut	-875 520	50 000	-825 520	-850 282	-24 763	-3,00 %	-2 387 692
Toimintakate	-778 240	50 000	-728 240	-709 711	18 529	2,54 %	-2 087 919

YMPÄRISTÖTOIMIALA	Alkuper. TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Tot.%	TP 2022
Toimintatuotot	36 452 879	10 040 000	46 492 879	47 843 295	1 350 416	2,90 %	36 719 165
Valmistus omaan käyttöön	0	650 000	650 000	537 860	-112 140	-17,25 %	1 860 939
Toimintakulut	-31 788 034	-1 170 000	-32 958 034	-33 884 718	-926 684	-2,81 %	-36 190 120
Toimintakate	4 664 845	9 520 000	14 184 845	14 496 437	311 592	2,20 %	2 389 983
Omaisuuuden tuotot ja hallinta							
Toimintatuotot	7 010 000	10 240 000	17 250 000	17 694 242	444 242	2,58 %	7 777 299
Toimintakulut	-150 000	-20 000	-170 000	-174 555	-4 555	-2,68 %	-67 842
Toimintakate	6 860 000	10 220 000	17 080 000	17 519 687	439 687	-0,10 %	7 709 457
Tekninen keskus							
Toimintatuotot	2 318 400	0	2 318 400	2 201 759	-116 641	-5,03 %	2 146 804
Valmistus omaan käyttöön	0	650 000	650 000	537 860	-112 140	-17,25 %	1 860 939
Toimintakulut	-12 402 780	-850 000	-13 252 780	-13 415 535	-162 755	-1,23 %	-14 029 402
Toimintakate	-10 084 380	-200 000	-10 284 380	-10 675 915	-391 535	-3,81 %	-10 021 659
Tilakeskus							
Toimintatuotot	25 844 079	0	25 844 079	26 869 706	1 025 627	3,97 %	25 202 803
Toimintakulut	-13 973 645	-300 000	-14 273 645	-15 200 431	-926 786	-6,49 %	-14 654 212
Toimintakate	11 870 434	-300 000	11 570 434	11 669 275	98 841	-2,52 %	10 548 591
Ympäristötoimialan hallinto- ja talouspalvelut							
Toimintatuotot	939 400	-200 000	739 400	735 428	-3 972	-0,54 %	1 177 806
Toimintakulut	-2 158 963	0	-2 158 963	-2 026 419	132 544	6,14 %	-4 656 489
Toimintakate	-1 219 563	-200 000	-1 419 563	-1 290 992	128 571	5,60 %	-3 478 683
Maankäyttö ja kaavoitus							
Toimintatuotot	341 000	0	341 000	342 160	1 160	0,34 %	414 453
Toimintakulut	-3 102 646	0	-3 102 646	-3 067 778	34 868	1,12 %	-2 782 176
Toimintakate	-2 761 646	0	-2 761 646	-2 725 618	36 028	1,46 %	-2 367 723
Vesilaitos							
Toimintatuotot	11 009 470	0	11 009 470	10 836 303	-173 167	-1,57 %	11 222 762
Toimintakulut	-5 164 802	0	-5 164 802	-5 366 934	-202 132	-3,91 %	-5 251 314
Toimintakate	5 844 668	0	5 844 668	5 469 369	-375 299	-5,49 %	5 971 448
Aleksia							
Toimintatuotot	9 817 906	0	9 817 906	9 434 372	-383 534	-3,91 %	10 236 038
Toimintakulut	-9 558 158	0	-9 558 158	-9 168 547	389 611	4,08 %	-9 868 759
Toimintakate	259 748	0	259 748	265 825	6 077	0,17 %	367 279
Kunta + LL	-104 826 489	6 253 000	-98 573 489	-97 371 629	1 201 860	-238,27 %	-240 542 371
Kunta ilman LL	-110 930 905	6 253 000	-104 677 905	-103 106 823	1 571 082	-232,96 %	-246 881 098

2.2 Tuloslaskelmaosan toteutuminen

Tuloslaskelma Kunta ja liikelaitokset, sis. sisäiset erät, €	Alkup. TA 2023	TA muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama
Toimintatulot	65 856 340	10 950 000	76 806 340	78 520 105	1 713 765
Myyntituotot	26 419 385	118 000	26 537 385	25 870 067	-667 318
Maksutuotot	3 431 830	260 000	3 691 830	4 355 517	663 687
Tuet ja avustukset	2 564 466	722 000	3 286 466	3 910 446	623 980
Muut toimintatuotot	33 440 659	9 850 000	43 290 659	44 384 075	1 093 416
Valmistus omaan käyttöön		650 000	650 000	537 860	
Toimintamenot	-170 682 829	-5 347 000	-176 029 829	-176 429 594	-399 765
Henkilöstömenot	-79 932 593	-2 905 000	-82 837 593	-83 599 719	-762 126
Palvelujen ostot	-43 623 994	-1 522 000	-45 145 994	-45 190 792	-44 798
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-12 987 439		-12 987 439	-12 675 126	312 313
Avustukset muille	-7 903 680	-550 000	-8 453 680	-8 152 931	300 749
Muut toimintakulut	-26 235 122	-370 000	-26 605 122	-26 811 025	-205 903
Toimintakate	-104 826 489	6 253 000	-98 573 489	-97 371 629	1 201 860
Verotulot	109 850 000	4 350 000	114 200 000	115 207 578	1 007 578
Valtionosuudet	32 240 516	-732 654	31 507 862	31 506 622	-1 240
Rahoitustulot ja -menot	655 000	-772 000	-117 000	-286 549	-169 549
Korkotulot muilta		100 000	100 000	43 795	-56 205
<i>Korkotulot liikelaitoksilta</i>				171 226	171 226
Muut rahoitustulot muilta	2 208 000	375 000	2 583 000	2 799 404	216 404
<i>Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilt</i>	<i>162 000</i>		<i>162 000</i>	<i>162 000</i>	
Korkomenot	-1 100 000	-1 700 000	-2 800 000	-3 264 304	-464 304
Muut rahoitusmenot	-615 000	453 000	-162 000	-198 669	-36 669
Vuosikate	37 919 027	9 098 346	47 017 373	49 056 023	2 038 650
Poistot ja arvonalentumiset	-24 667 700		-24 667 700	-25 760 549	-1 092 849
Satunnaiset erät				-225 443	-225 443
Tilikauden tulos	13 251 327	9 098 346	22 349 673	23 070 030	720 357
Poistoeron vähennys	12 500		12 500	12 500	
Varausten lisäys	-8 000 000		-8 000 000	-8 000 000	
Tilikauden yli-/alijäämä	5 263 827	9 098 346	14 362 173	15 082 530	720 357

Verotulot

Verotulojen erittely, 1000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan tulovero	88 600	3 150	91 750	92 195	445
Osuus yhteisöveron tuotosta	8 700	550	9 250	9 382	132
Kiinteistövero	12 550	650	13 200	13 631	431
Yhteensä	109 850	4 350	114 200	115 208	1 008

Kunnan tuloveron määräytymisperusteet	Tulovero-prosentti	Verotettava tulo, 1000 €	Muutos-%
Verovuosi 2001	17,75	449 296	5,5
Verovuosi 2002	18,25	471 061	4,8
Verovuosi 2003	18,25	490 608	4,1
Verovuosi 2004	18,25	509 608	3,9
Verovuosi 2005	18,25	539 432	5,9
Verovuosi 2006	18,75	580 798	7,7
Verovuosi 2007	18,75	628 298	8,2
Verovuosi 2008	18,75	675 989	7,6
Verovuosi 2009	18,75	681 137	0,8
Verovuosi 2010	19,00	699 840	2,7
Verovuosi 2011	19,00	735 873	5,1
Verovuosi 2012	19,00	769 241	4,5
Verovuosi 2013	19,00	800 139	4,0
Verovuosi 2014	19,50	821 411	2,7
Verovuosi 2015	19,50	839 433	2,2
Verovuosi 2016	19,50	848 055	1,0
Verovuosi 2017	19,50	836 434	-1,4
Verovuosi 2018	19,50	860 217	2,8
Verovuosi 2019	19,50	892 514	3,8
Verovuosi 2020	19,75	912 151	2,2
Verovuosi 2021	19,75	957 946	5,0
Verovuosi 2022	19,75	1 003 512	4,8
Verovuosi 2023 (*alustava, verotus valmistuu syksyllä)	7,50	1 110 337	10,6

Kiinteistöveroprosentit	Nurmijärvi 2023
Yleinen	1,18
Vakituiset asuinrakennukset	0,48
Muut kuin vakituiset asuinrakennukset	1,18
Yleishyödylliset yhteisöt	0,00
Rakentamattomat rakennuspaikat	4,30

Valtionosuudet

Valtionosuuksien erittely, 1000 €	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteutuma	Poikkeama
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus, ml. tasaukset	38 823	-733	38 090	33 726	-4 364
Opetus- ja kulttuuritoimen muut valtionosuudet	-6 582		-6 582	-7 532	-950
Muut valtionosuudet					
Verotulomenetysten kompensatio				5 312	5 312
Yhteensä	32 241	-733	31 508	31 507	-1

2.3 Investointiosan toteutuminen

Investointiosassa esitetään pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta sekä rahoitusosuudet ja omaisuuden

myynti. Investointiosan toteutuminen esitetään vastavalla tavalla talousarviossa huomioiden valtuuston asettamat sitovat määrärahat ja tuloarviot.

Investointiosan toteutuminen		Alkuper. TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama
Kiinteä omaisuus	netto	-1 000 000	2 700 000	1 700 000	2 229 745	529 745
Maa-alueiden hankinta	kulut	-2 500 000	700 000	-1 800 000	-1 352 081	447 919
Maa-alueiden myynti	tuotot	1 500 000	2 000 000	3 500 000	3 581 826	81 826
Osakkeet ja osuudet	netto	0	0	0	1 479 707	1 479 707
Koy Klaukkalan säästökeskus	tuotot	0	0	0	1 450 000	1 450 000
Kiint. Oy Klaukkalan Kauppakeidas	tuotot	0	0	0	29 707	29 707
Talorakennus	netto	-8 450 000	1 050 000	-7 400 000	-8 304 062	-904 062
Syrjälän päiväkotii, peruskorjaus	netto	-250 000	250 000	0	0	0
NYK, peruskorjaus	netto	-200 000	150 000	-50 000	0	50 000
Lepsämän koulu, korjaus	netto	-500 000	130 000	-370 000	-356 715	13 285
NYK ja lukio, uudishanke	netto	0	0	0	-44 862	-44 862
Rajamäen kampus	netto	-5 000 000	0	-5 000 000	-6 252 514	-1 252 514
Kunnan varikko	netto	-500 000	320 000	-180 000	-169 458	10 542
Palvelukeittiöhanke	netto	-500 000	430 000	-70 000	-40 902	29 098
Kunnantalon korjaukset	netto	0	-300 000	-300 000	-235 878	64 122
Pienet talohankkeet (valtuustoon sitova taso)	netto	-1 500 000	70 000	-1 430 000	-1 203 734	226 266
Muut pienet hankkeet	netto	-35 000	-50 000	-85 000	-57 160	27 840
Pihat: Mäntysalon koulu	netto	0	0	0	60 000	60 000
Rajamäen koulun turvallisuusinvestointi	netto	0	0	0	0	0
Klaukkalan jäähalli iv:n ja vesijohtojen uusinta	netto	-300 000	0	-300 000	-262 279	37 721
Kunnanvirasto polyuretaanipinnoite	netto	-70 000	5 000	-65 000	-63 067	1 933
Monikon roskakatokset	netto	-80 000	-50 000	-130 000	-148 082	-18 082
Klaukkalan koulun vesikatto ja sisäilmakorj.	netto	-250 000	100 000	-150 000	-125 081	24 920
Lukkarin koulun rasvanerotusjärjestelmä	netto	-100 000	0	-100 000	-66 279	33 721
Pihat: Länsikaaren koulu	netto	-300 000	-50 000	-350 000	-351 676	-1 676
LVIAJS-korjaukset	netto	-230 000	0	-230 000	-190 111	39 889
Urheilupuiston koulun tiivistyskorj.	netto	-100 000	80 000	-20 000	0	20 000
Jäähalliin turvallisuusinvestointi	netto	-35 000	35 000	0	0	0
Kiinteät rakenteet ja laitteet	netto	-15 010 000	-2 720 000	-17 730 000	-16 458 176	1 271 824
Kunnallistekniikan rakentaminen	netto	-12 950 000	-2 070 000	-15 020 000	-14 761 911	258 089
tuotot					143 814	143 814
kulut		-12 950 000	-2 070 000	-15 020 000	-14 905 725	114 275
Klaukkalan tieverkko	netto	-600 000	550 000	-50 000	-11 454	38 546
tuotot						
kulut		-600 000	550 000	-50 000	-11 454	38 546
Kunnan ja valtion yhteishankkeet	netto	-1 460 000	-1 200 000	-2 660 000	-1 684 810	975 190
tuotot		0	0	0	819 284	819 284
kulut		-1 460 000	-1 200 000	-2 660 000	-2 504 094	155 906
Irtaimisto	netto	-980 000	-100 000	-1 080 000	-707 623	3 466
Konsernipalvelut	netto	-150 000	30 000	-120 000	-116 534	3 466
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	netto	-420 000	-140 000	-560 000	-382 729	177 271
Ympäristötoimiala	netto	-410 000	10 000	-400 000	-208 360	191 640
Muut pitkävaikutteiset menot	netto	0	-90 000	-90 000	-37 537	52 463
Taloushallinnon järjestelmät	netto	0	-10 000	-10 000		10 000
Henkilöstöhallinnon järjestelmät	netto	0	-20 000	-20 000		
Sähköinen arkistointi	netto	0	-60 000	-60 000	-37 537	
Kunta yhteensä	netto	-25 440 000	840 000	-24 600 000	-21 797 946	2 802 054
tuotot		1 500 000	2 000 000	3 500 000	4 544 924	1 044 924
kulut		-26 940 000	-1 160 000	-28 100 000	-26 372 577	1 727 423
Nurmijärven Vesi						
Nettoinvestoinnit	netto	-8 820 000	210 000	-8 610 000	-8 101 886	508 114
Aleksia						
Nettoinvestoinnit	netto	-150 000	0	-150 000	-64 760	85 240
Kunta ja liikelaitokset yhteensä	netto	-34 410 000	1 050 000	-33 360 000	-29 964 592	3 395 408
tuotot		1 500 000	2 000 000	3 500 000	4 544 924	1 044 924
kulut		-35 910 000	-950 000	-36 860 000	-34 539 223	2 320 777

2.4 Rahoitusosan toteutuminen

Rahoitusosan toteutumisessa osoitetaan, miten kunnan menot on rahoitettu. Sen avulla kootaan tulorahoitus, anto- ja ottolainaus sekä muu rahoitustoiminta yhteen laskelmaan. Rahoitusosan toteutumiseen laskelmassa on peruskunnan luvut ilman liikelaitoksia. Valtuustoon nähden sitovat tasot ovat nettoinvestoinnit ja lainakannan muutos.

Rahoitusosa Kunta sis. sisäiset erät, €	Alkup. TA 2023	TA muutokset	Muutettu TA 2023	TP 2023	Poikkeama
Toiminnan rahavirta					
Vuosikate	32 052 611	9 098 346	41 150 957	43 697 543	-2 546 587
Satunnaiset erät				-225 443	225 443
Tulorahoituksen korjauserät	-4 800 000	-9 860 000	-14 660 000	-14 330 946	-329 054
Toiminnan rahavirta	27 252 611	-761 654	26 490 957	29 141 154	-2 650 197
Investointien rahavirta					
Investointimenot	-26 940 000	-1 160 000	-28 100 000	-27 882 577	-217 423
Rah.osuudet investointimenoihin				1 023 098	-1 023 098
Pysyvien vast. hyöd. luovutustulot	6 300 000	11 860 000	18 160 000	23 587 422	-5 427 422
Investointien rahavirta	-20 640 000	10 700 000	-9 940 000	-3 272 056	-6 667 944
rahavirta	6 612 611	9 938 346	16 550 957	25 869 098	-9 318 141
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäykset				-7 700	7 700
Antolainasaamisten vähennykset					
Antolainauksen muutokset				-7 700	7 700
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	11 000 000	-11 000 000			
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-16 100 000		-16 100 000	-16 120 797	20 797
Lyhytaikaisten lainojen muutos	2 100 000	-17 100 000	-15 000 000	-19 222 356	4 222 356
Lainakannan muutokset	-3 000 000	-28 100 000	-31 100 000	-35 343 153	4 243 153
Oman pääoman muutokset				44 218	-44 218
Muut maksuvalmiuden muutokset	-450 000	-380 000	-830 000	-7 754 230	6 924 230
Vaikutus maksuvalmiuteen	3 162 611	-18 541 654	-15 379 043	-17 191 767	1 812 724

2.5 Yhteenveto määrärahojen ja tuloarvioiden toteutumisesta

Käyttötalousosa, 1000€	Sitovuus	Alkup. TA 2023	Siitä muutos	TA+muut 2023	TP 2023	Poikkeama
Sosiaali- ja terveystaloudet	N	- 120		- 120	- 406	- 286
Sosiaali- ja terveystalousten ostot		- 120		- 120	- 440	- 320
Erikoissairaanhoidot						
Sosiaali ja terveys, muut menot					34	34
Konsernitaloudet	N	- 12 675	- 1 310	- 13 985	- 13 718	267
Hallintotaloudet		- 1023		- 1023	- 913	109
Henkilöstöpalvelut		- 3 382	- 410	- 3 792	- 3 991	- 199
Talous- ja strategiataloudet		- 1221		- 1221	- 1202	19
Viestintä- ja markkinointitaloudet		- 590		- 590	- 560	30
Elinvoimataloudet		- 3 302	- 450	- 3 752	- 3 541	211
Projektit					- 45	- 45
Yhteiset toiminnot		- 3 098	- 450	- 3 548	- 3 424	124
Tarkastuslautakunta		- 60		- 60	- 42	18
Sivistystoimen toimiala	N	- 102 801	- 1 957	- 104 758	- 103 479	1 279
Hallinto- ja taloustaloudet		- 1081	79	- 1002	- 1046	- 45
Koulutustaloudet		- 58 044	- 685	- 58 729	- 57 813	915
Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen erillishankkeet		- 268	- 289	- 557	- 588	- 32
Varhaiskasvatustaloudet		- 36 670	- 1062	- 37 732	- 37 506	226
Kirjasto- ja kulttuuritaloudet		- 3 624		- 3 624	- 3 431	193
Nuorisotaloudet		- 2 336	- 50	- 2 386	- 2 384	2
Liikunta- ja hyvinvointitaloudet		- 778	50	- 728	- 710	19
Ympäristötoimiala	N	4 665	9 520	14 185	14 496	312
Omaisuuksien tuotot ja hallinta	N	6 860	10 220	17 080	17 520	440
Tekninen keskus		- 10 084	- 200	- 10 284	- 10 676	- 392
Tilakeskus		11 870	- 300	11 570	11 669	99
Ympäristötoimialan hallinto- ja taloustaloudet		- 1 220	- 200	- 1 420	- 1 291	129
<i>Keski-Uudenmaan Ympäristökeskus</i>	N	- 871		- 871	- 824	47
Maankäyttö ja kaavoitus		- 2 762		- 2 762	- 2 726	36
Tuloslaskelmaosa						
Verotulot	N	109 850	4 350	114 200	115 208	1008
Valtionosuudet	N	32 241	- 733	31 508	31 507	- 1
Rahoitustuotot ja -kulut	N	893	- 772	121	90	- 31
Vuosikate		142 984	2 845	145 829	146 804	976

Investointiosa, 1000€	Sitovuus	Alkup. TA 2023	Siitä muutos	TA+muut 2023	TP 2023	Poikkeama
Kiinteä omaisuus	N	- 1 000	2 700	1 700	2 230	530
Maa-alueiden hankinta		-1000	2 700	1700	2 230	530
Osakkeet					1 480	1 480
Koy Klaukkalan säästökeskus	N				1450	1450
Kiint. Oy Klaukkalan Kauppakeidas	N				30	30
Talonrakennus		- 8 450	1 050	- 7 400	- 8 304	- 904
Syrjälän päiväkotikiinteistö, peruskorjaus	N	-250	250			
NYK, peruskorjaus	N	-200	150	-50		50
Lepsämäen koulu, korjaus	N	-500	130	-370	-357	13
NYK ja lukio, uudishanke	N				-45	-45
Rajamäen kampus	N	-5 000		-5 000	-6 253	-1 253
Kunnan varikko	N	-500	320	-180	-169	11
Palvelukeittiöhanke	N	-500	430	-70	-41	29
Kunnantalon korjaukset	N		-300	-300	-236	64
Pienet talohankkeet (valtuuston sitova taso)	N	-1 500	70	-1 430	-1 204	226
Muut pienet hankkeet		-35	-50	-85	-57	28
Pihat: Mäntyselän koulu					60	60
Rajamäen koulun turvallisuusinvestointi						
Klaukkalan jäähalli iv:n ja vesijohtojen uusinta		-300		-300	-262	38
Kunnanvirasto polyuretaanipinnoite		-70	5	-65	-63	2
Monikon roskakatokset		-80	-50	-130	-148	-18
Klaukkalan koulun vesikatto ja sisäilmakorj.		-250	100	-150	-125	25
Lukkarin koulun rasvanerotusjärjestelmä		-100		-100	-66	34
Pihat: Länsikaaren koulu		-300	-50	-350	-352	-2
LVIAJS-korjaukset		-230		-230	-190	40
Urheilupuiston koulun tiivistyskorj.		-100	80	-20		20
Jäähallin turvallisuusinvestointi		-35	35			
Kiinteät rakenteet ja laitteet		- 15 010	- 2 720	- 17 730	- 16 458	1 272
Kunnallistekniikan rakentaminen	N	-12 950	-2 070	-15 020	-14 762	258
Klaukkalan tieverkko	N	-600	550	-50	-11	39
Kunnan ja valtion yhteishankkeet	N	-1 460	-1 200	-2 660	-1 685	975
Irtaimisto		- 980	- 100	- 1 080	- 708	372
Konsemipalvelut	N	-150	30	-120	-117	3
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	N	-420	-140	-560	-383	177
Ympäristötoimiala	N	-410	10	-400	-208	192
Muut pitkävaikutteiset menot			- 90	- 90	- 38	52
Taloushallinnon järjestelmät	N		-10	-10		10
Henkilöstöhallinnon järjestelmät	N		-20	-20		20
Sähköinen arkistointi	N		-60	-60	-38	22
Rahoitusosa						
Nettoinvestoinnit	N	-25 440	840	-24 600	-21 798	2 802
Lainakannan muutokset	N	-3 000	-28 100	-31 100	-35 343	-4 243

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 Nurmijärven kunnan tuloslaskelma

Tuloslaskelma, €	2023	2022
Kunta ja liikelaitokset, ulkoinen		
Toimintatuotot		
Myyntituotot	13 151 495,79	14 298 891,19
Maksutuotot	4 351 764,94	4 470 285,40
Tuet ja avustukset	3 910 445,72	3 140 112,18
Muut toimintatuotot	23 377 472,01	14 227 639,88
	44 791 178,46	36 136 928,65
Valmistus omaan käyttöön	537 860,31	1 860 939,00
Toimintakulut		
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-66 820 318,18	-64 363 232,15
Henkilösivukulut	-16 779 400,78	-16 218 960,68
Eläkekulut	-14 191 027,28	-13 687 421,42
Muut henkilösivukulut	-2 588 373,50	-2 531 539,26
Palvelujen ostot	-32 641 261,31	-171 675 601,70
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-12 392 654,48	-13 081 782,05
Avustukset	-8 152 931,39	-8 186 677,96
Muut toimintakulut	-5 914 101,40	-5 013 983,96
	-142 700 667,54	-278 540 238,50
Toimintakate	-97 371 628,77	-240 542 370,85
Verotulot	115 207 578,28	222 581 968,90
Valtionosuudet	31 506 622,00	45 725 264,00
Rahoitustuotot ja -kulut	-286 548,55	1 414 572,74
Korkotuotot	43 795,02	504,51
Muut rahoitustuotot	2 799 404,33	2 615 994,54
Korkokulut	-3 093 078,59	-721 940,77
Muut rahoituskulut	-36 669,31	-479 985,54
	146 427 651,73	269 721 805,64
Vuosikate	49 056 022,96	29 179 434,79
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-22 411 386,88	-19 617 879,05
Arvonalentumiset	-3 349 162,57	-1 161 210,87
	-25 760 549,45	-20 779 089,92
Satunnaiset erät		
Satunnaiset kulut	-225 443,19	
	-225 443,19	
Tilikauden tulos	23 070 030,32	8 400 344,87
Poistoeron vähennys	12 500,00	12 500,00
Varausten lisäys	-8 000 000,00	-5 000 000,00
	-7 987 500,00	-4 987 500,00
Tilikauden yli-/alijäämä	15 082 530,32	3 412 844,87

3.2 Nurmijärven kunnan rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma, €		
Kunta ja liikelaitokset, ulkoinen	TP 2023	TP 2022
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	49 056 023	29 179 435
Satunnaiset erät, netto	-225 443	-4 617 673
Tulorahoituksen korjauserät	-14 330 946	24 561 762
Toiminnan rahavirta	34 499 634	
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-36 049 223	-40 485 160
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 023 098	2 641 023
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	23 587 422	7 121 624
Investointien rahavirta	-11 438 702	-30 722 513
Toiminnan ja investointien rahavirta	23 060 931	-6 160 752
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	-7 700	-13 710
Antolainasaamisten vähennykset		
Antolainauksen muutokset	-7 700	-13 710
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys		43 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-16 120 797	-17 370 797
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-17 604 121	-14 973 662
Lainakannan muutokset	-33 724 918	10 655 541
Oman pääoman muutokset	44 218	-39 731
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-198	-43 439
Vaihto-omaisuuden muutos	11 021	-49 928
Saamisten muutos	-5 527 471	6 867 373
Korottomien velkojen muutos	-1 059 917	2 861 762
Muut maksuvalmiuden muutokset	-6 576 564	9 635 768
Rahoituksen rahavirta	-40 264 964	20 237 868
Rahavarojen muutos	-17 204 032	14 077 116
Rahavarat 31.12	27 748 909	44 952 941
Rahavarat 1.1.	44 952 941	30 875 826

3.3 Nurmijärven kunnan tase

Tase, € Kunta ja liikelaitokset (ulkoinen)	TP 2023	TP 2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	372 909 505,70	379 216 682,16
Aineettomat hyödykkeet	15 269 299,30	1 903 590,41
Tietokoneohjelmistot	0,00	0,00
Muut pitkävaikutteiset menot	15 269 299,30	1 903 590,41
Aineelliset hyödykkeet	320 383 949,15	328 155 739,05
Maa- ja vesialueet	64 461 280,33	66 718 623,45
Rakennukset	109 548 542,14	114 655 239,11
Kiinteät rakenteet ja laitteet	130 371 285,39	90 475 036,39
Koneet ja kalusto	2 312 566,95	2 618 424,50
Ennakkomaksut ja kesk. hankinnat	13 690 274,34	53 688 415,60
Sijoitukset	37 256 257,25	49 157 352,70
Osakkeet ja osuudet	19 992 141,49	31 900 936,94
Muut lainasaamiset	16 598 226,68	16 598 226,68
Muut saamiset	665 889,08	658 189,08
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 781 941,53	1 874 811,61
Valtion toimeksiannot	553 675,33	685 286,37
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 223 143,34	1 184 502,30
Muut toimeksiannot	5 122,86	5 022,94
VAIHTUVAT VASTAAVAT	46 533 956,53	58 221 539,60
Vaihto-omaisuus	411 520,20	422 541,52
Aineet ja tarvikkeet	411 520,20	422 541,52
Saamiset	18 373 527,17	12 846 056,61
Pitkäaikaiset saamiset	8 582 875,37	691 389,42
Muut saamiset	8 515 122,62	665 572,62
Siirtosaamiset	67 752,75	25 816,80
Lyhytaikaiset saamiset	9 790 651,80	12 154 667,19
Myyntisaamiset	2 654 173,94	3 079 814,48
Muut saamiset	1 707 653,12	1 218 478,26
Siirtosaamiset	5 428 824,74	7 856 374,45
Rahoitusarvopaperit	170 784,85	170 784,85
Osakkeet ja osuudet	170 784,85	170 784,85
Rahat ja pankkisaamiset	27 578 124,31	44 782 156,62
VASTAAVAA YHTEENSÄ	421 225 403,76	439 313 033,37

Tase, €		
Kunta ja liikelaitokset (ulkoinen)	TP 2023	TP 2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	139 795 225,33	130 677 197,42
Peruspääoma	77 323 348,79	83 332 069,59
Ed. tilikausien yli-/alijäämä	47 389 346,22	43 932 282,96
Tilikauden yli-/alijäämä	15 082 530,32	3 412 844,87
POISTOERO JA VAPAAEHT. VARAUKSET	33 056 249,97	25 068 749,97
Poistoero	256 249,97	268 749,97
Vapaaehtoiset varaukset	32 800 000,00	24 800 000,00
PAKOLLISET VARAUKSET	3 896 275,68	3 958 381,28
Muut pakolliset varaukset	3 896 275,68	3 958 381,28
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 137 120,56	2 230 188,69
Valtion toimeksiannot	710 993,49	842 604,53
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 222 993,34	1 184 502,30
Muut toimeksiantojen pääomat	203 133,73	203 081,86
VIERAS PÄÄOMA	242 340 532,22	277 378 516,01
Pitkäaikainen	154 423 985,43	169 886 904,68
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	130 399 690,56	146 520 487,74
Lainat julkisyhteisöltä	1 807,25	15 284,18
Saadut ennakot	50 500,00	234 553,96
Liittymismaksut ja muut velat	23 971 987,62	23 116 578,80
Lyhytaikainen	87 916 546,79	107 491 611,33
Joukkovelkakirjalainat	45 000 000,00	35 000 000,00
Lainat rahoitus- ja vak.laitoksilta	16 120 797,18	41 120 797,18
Lainat julkisyhteisöltä	14 007,70	14 140,31
Lainat muilta luotonantajilta	2 658 886,66	5 249 398,19
Saadut ennakot	435 294,15	522 662,79
Ostovelat	9 317 590,52	8 909 878,16
Muut velat	2 577 161,68	3 061 046,62
Siirtovelat	11 792 808,90	13 613 688,08
VASTATTAVAA	421 225 403,76	439 313 033,37

3.4 Nurmijärven kunnan konsernituloslaskelma

Konsernituloslaskelma, €	2023	2022
Toimintatuotot	97 890 320	285 996 226
Toimintakulut	-180 173 203	-515 064 529
Osuus osakkuusyhtiön voitosta(tappiosta-)	0	-97 278
Toimintakate	-82 282 884	-229 165 581
Verotulot	115 207 578	222 581 969
Valtionosuudet	35 501 534	49 749 824
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	158 621	81 990
Muut rahoitustuotot	1 520 101	925 185
Korkokulut	-5 145 365	-1 640 255
Muut rahoituskulut	-272 092	-8 711 259
	-3 738 735	-9 344 339
Vuosikate	64 687 494	33 821 872
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-43 143 202	-37 090 755
Omistuksen eliminointierot	-12 391	-5
Arvonalentumiset	-3 349 163	-1 165 006
	-46 504 756	-38 255 767
Satunnaiset erät	-225 443	0
Tilikauden tulos	17 957 295	-4 433 895
Tilinpäätössiirrot	7 756	0
Tilikauden verot	-2 394 129	-656 599
Laskennalliset verot	-5 689	-499 268
Vähemmistöosuudet	557	50 112
	-2 391 505	-1 105 754
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	15 565 789	-5 539 649

3.5 Nurmijärven kunnan konsernirahoituslaskelma

Konsernirahoituslaskelma, 1000 €	TP 2023	TP 2022
Toiminnan rahavirta		
Tulorahoitus		
Vuosikate	64 687 494	33 821 872
Satunnaiset erät	-225 443	0
Tilikauden verot	-2 394 129	-656 599
Tulorahoituksen korjaukset	-16 907 548	2 873 278
Toiminnan rahavirta	45 160 373	36 038 551
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-60 502 418	-57 065 893
Rahoitusosuudet investointimenoihin	1 023 098	2 680 928
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	26 021 223	7 435 805
Investointien rahavirta	-33 458 097	-46 949 160
Toiminnan ja investointien rahavirta	11 702 276	-10 910 609
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	2 520	319
Antolainauksen muutokset	2 520	319
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	0	51 560 184
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-16 376 428	-21 809 605
Lyhytaikaisten lainojen muutokset	-19 682 936	-20 940 605
Lainakannan muutokset	-36 059 364	8 809 974
Oman pääoman muutokset	44 218	60 530
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	-277 124	-143 585
Vaihto-omaisuuden muutos	47 303	-694 545
Saamisten muutos	447 849	9 552 805
Korottomien velkojen muutos	-8 638 929	6 780 920
Muut maksuvalmiuden muutokset	-8 420 900	15 495 594
Rahoituksen rahavirta	-44 433 526	24 366 418
Rahavarojen muutos	-32 731 250	13 455 809
Rahavarojen muutos		
Kassavarat 31.12.	42 044 911	78 221 631
Kassavarat 1.1	74 776 161	64 765 822

3.6. Nurmijärven kunnan konsernitase

Konsernitase, €	2023	2022
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT	522 603 403	559 776 009
Aineettomat hyödykkeet	17 108 092	5 258 643
Aineettomat oikeudet	1 824 643	547 152
Muut pitkävaikutteiset menot	15 283 449	4 711 491
Aineelliset hyödykkeet	478 283 675	535 664 504
Maa- ja vesialueet	65 564 362	69 066 084
Rakennukset	186 157 849	225 180 969
Kiinteät rakenteet ja laitteet	207 345 936	161 142 938
Koneet ja kalusto	2 807 475	5 737 957
Muut aineelliset hyödykkeet	1 368 048	1 358 324
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	15 040 005	73 178 232
Sijoitukset	27 211 637	18 852 863
Osakkuusyhteisöosuudet	1 645 297	2 991 727
Muut osakkeet ja osuudet	20 405 817	10 676 076
Muut lainasaamiset	4 867 109	4 867 109
Muut saamiset	293 414	317 951
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	1 774 220	2 117 416
Valtion toimeksiannot	162 440	210 435
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	1 224 278	1 352 628
Muut toimeksiantojen varat	387 502	554 352
VAIHTUVAT VASTAAVAT	72 333 633	117 823 129
Vaihto-omaisuus	1 862 512	2 956 401
Aineet ja tarvikkeet	985 602	2 143 244
Keskeneräiset tuotteet	57 393	36 684
Valmiit tuotteet	0	0
Muu vaihto-omaisuus	0	0
Ennakkomaksut vaihto-omaisuudesta	819 517	776 473
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	8 737 174	825 540
Lainasaamiset	123 500	123 500
Muut saamiset	8 545 922	676 223
Siirtosaamiset	67 753	25 817
Lyhytaikaiset saamiset	19 689 036	35 819 557
Myyntisaamiset	10 970 028	17 777 443
Lainasaamiset	3 207	0
Muut saamiset	2 322 021	4 331 095
Siirtosaamiset	6 393 781	13 711 019
Rahoitusarvopaperit	7 034 515	15 127 455
Osakkeet ja osuudet	172 277	172 277
Sijoitukset rahamarkkinainstrumentteihin	1 428 534	1 324 839
Muut arvopaperit	5 433 704	13 630 339
Rahat ja pankkisaamiset	35 010 396	63 094 176
VASTAAVAA YHTEENSÄ	596 711 257	679 716 554

Konsernitase, €	2023	2022
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA	202 132 078	195 162 960
Peruspääoma	77 323 349	83 332 070
Muut omat rahastot	12 030 385	14 562 343
Edellisten tilikausien yli/alijäämä	97 212 556	102 808 197
Tilikauden yli/alijäämä	15 565 789	- 5 539 649
VÄHEMMISTÖOSUUDET	9 806	73 684
POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET	0	0
Poistoero		
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
PAKOLLISET VARAUKSET	3 896 276	4 978 792
Eläkevaraukset	0	13 778
Muut pakolliset varaukset	3 896 276	4 965 014
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	2 683 123	3 303 442
Valtion toimeksiannot	873 434	1 197 725
Lahjoitusrahastojen pääomat	1 222 993	1 351 502
Muut toimeksiantojen pääomat	586 696	754 215
VIERAS PÄÄOMA	387 989 973	476 197 677
Pitkäaikainen vieras pääoma	284 638 848	325 196 008
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	223 874 498	265 517 807
Lainat julkisyhteisöiltä	1 807	15 284
Lainat muilta luotonantajilta	3 685 286	3 940 721
Saadut ennakot	50 500	234 587
Liittymismaksut ja muut velat	51 130 434	49 765 982
Laskennalliset verovelat	5 896 323	5 721 627
Lyhytaikainen vieras pääoma	103 351 125	151 001 668
Joukkovelkakirjalainat	45 000 000	35 000 000
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	20 222 663	46 946 843
Lainat julkisyhteisöiltä	14 008	14 140
Saadut ennakot	424 820	1 984 929
Ostovelat	16 079 151	22 909 790
Muut velat	6 431 456	8 066 795
Siirtovelat	14 983 293	35 675 351
Laskennalliset verovelat	195 734	403 819
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	596 711 257	679 716 554

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

4.1.1 Kunnan tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Arvostus- ja jaksotusperiaatteet sekä menetelmät

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteiden mukaisesti. Suoriteperusteesta poiketen verotulot on kirjattu niiden tilitysjankohdan mukaisesti ao. tilikaudelle.

Pysyvät vastaavat

Maa-alueet

Maa-alueet on erillisarvostettu maaomaisuusrekisteriin kiinteistö-/tonttikohteisesti niiden hankintahintaan vuoden 2012 alusta lukien.

Maankäyttösopimusten perusteella saatujen maa-alueiden hankintahintana on käytetty luovutuskirjaan merkittyä laskennallista arvoa.

Investointihankintana maa-alueisiin sekä ennakkomaksuina vieraan pääoman muihin velkoihin on kirjattu ne maankäyttösopimukset, joissa on jäljellä vastaisia veloitteita. Ennakkomaksut tuloutetaan kunnallistekniikan rakentamiskustannusten suhteessa alueen rakentamisaikana.

Iivesvuoren alueen maa-alueiden hankintahintaan on aktivoitu maanjalostus-kustannuksia vuosien 2012 - 2014 aikana yhteensä 4 866 704,65 euroa. Kirjauskäytäntö lisää Iivesvuoren alueen myytävien tonttien tasearvoa, jolloin tulosvaikutteinen myyntivoitto jää pienemmäksi ja pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulo suuremmaksi. Vastaavasti, kun maanjalostuskustannuksia ei aktivoida poistonlaiseen omaisuuteen, poistot pienenevät ja vaikuttavat näin tulokseen parantaen sitä.

Muut pysyvät vastaavat

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 lähtien hankitun omaisuuden osalta KV 31.5.2017 § 49.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Vuoden 2023 tilinpäätökseen alaskirjattiin Syrjälän koulu ja päiväkotitoiminta 2 075 697,20 euroa ja Urheilupuiston koulu 1 273 465,37 euroa, yhteensä 3 349 162,57 euroa.

Sijoitukset

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluontoiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon. Sijoituksiin sisältyy liittymismaksusaamiset Nurmijärven Sähkö Oyj:ltä vuodesta 2007 alkaen. Aikaisempina vuosina sähköliittymismaksut on aktivoitu pysyviin vastaaviin.

Pysyvien vastaavien sijoituksissa on pääomalainasaamisia Rajamäen Uimahalli Oy:ltä 12 007 000 euroa ja Arkadian Koulukiinteistöt Oy:ltä 4 591 226,68 euroa. Rajamäen Uimahalli Oy:n pääomalainasta on tuloksi kirjaamatonta korkoa

kertynyt 31.12.2023 mennessä 5 163 344,36 euroa. Arkadian Koulukiinteistöt Oy:lle annetusta pääomalinasta ei kerry korkotuottoa.

Vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuuden arvostuksessa on käytetty keskihintamenetelmää.

Rahoitusomaisuus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon. Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Johdannaissopimusten käsittely

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksia. Kaikki koronvaihtosopimukset on tehty suojaamistarkoituksessa. Kunta on sitonut osan pitkäaikaisten lainojen vaihtuvista koroista koronvaihtosopimuksilla kiinteään korkoon. Koronvaihtosopimuksia on voimassa 20,0 milj. eurolle 25.10.2024.

Kunta saa/maksaa 3 kk:n euribor -korkoa ja maksaa kiinteää korkoa. Koronvaihtosopimusten taloudellinen vaikutus on vuonna 2023 yhteensä 372 535 euroa.

4.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulon annettua lain (616/2021, voimaantulolaki) 4 luku sisältää säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä, mitä on noudatettu tämän tilinpäätöksen laadinnassa. Voimaantulolain 42 § mukaisesti hyvinvointialueelle siirtyneiden kuntayhtymien jäsenosuudet ja irtainomaisuus on vähennetty kunnan taseen omaisuseristä. Siirrot on kirjattu kunnan kirjanpidossa peruspääomaa vastaan. Kunnasta hyvinvointialueelle siirtyvä lomapalkkavelka on kirjattu kunnan peruspääomaa vastaan. Siirrot on kirjattu kunnan tilinpäätöksen mukaisilla kirjanpitoarvoilla tase-erien välisenä siirtona. Kunnasta hyvinvointialueelle siirtyneet omaisuus- ja pääomaerät on kirjattu alkusaldon muutoksina tilinavaukseen päiväyksellä 1.1.2023. Muutoksen vaikutus kunnan avaavan taseen loppusummaan ja pysyviin vastaaviin on -6,3 milj. euroa ja omaan pääomaan -6,0 milj. euroa.

Keusoten yhteistyön päättyminen vähensi kunnan asiakaspalvelujen ostoja (v.2022 138,1 milj. euroa).

Opiskeluhoitopalveluiden eli koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sekä kuraattori- ja psykologipalveluiden järjestämisen vastuu siirtyi hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen, joka vaikutti toimialan sivistys- ja hyvinvointitoimialan organisaatorakenteeseen. Hyvinvointipalvelujen tulosalue poistettiin toimialan organisaatorakenteesta ja tulosalueelle sijoittunut kotoutumispalvelujen yksikkö siirrettiin hallinto- ja talouspalvelujen tulosalueen alaiseksi yksiköksi. Hyvinvoinnin edistämisen yksikkö siirrettiin liikunta- ja hyvinvointipalvelujen tulosalueen alaisuuteen.

Konsernipalveluiden organisaatiossa tapahtui muutoksia vuoden 2023 aikana. Talous- ja strategiapalvelut tulosalueelta siirrettiin projektit omaksi tulosalueeksi.

Ympäristötoimialan hallinto- ja talouspalveluiden tulosalueelta on poistunut Aluepelastuslaitos -yksikkö. Pelastuslaitosten toiminta on siirtynyt 1.1.2023 hyvinvointialueille.

Aikaisempiin tilikausiin kohdistuvat tuotot ja kulut

Edellisten tilikausien yli/alijäämään on tilikaudella tehty oikaisuja yhteensä 44 218,39.

Työllisyysrahasto on maksanut ja takaisin perinyt koulutuskorvauksia n.1 000 euroa

Kelan korvausta työterveyshuollon järjestämisestä vuodelle 2022 on saatu 43 228,17 enemmän, kuin mitä on jaksotettu vuoden 2022 tilinpäätökseen.

4.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laatimisperiaatteet

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty kaikki tytäryhteisöt. Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty jäsenosuuden mukaisessa suhteessa kaikki kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset käyttöomaisuuteen sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset

Tytäryhteisöjen taseessa olevat poistoerot ja vapaaehtoiset varaukset on merkitty konsernitaseeseen jaettuna omaan pääomaan ja laskennalliseen verovelkaan, ja niiden muutos on merkitty konsernituloslaskelmaan jaettuna laskennallisen verovelan muutokseen ja tilikauden tulokseen.

Keskinäisten omistusten eliminointi

Kunnan ja sen tytäryhteisöjen keskinäisen omistuksen eliminointi on tehty pariarvomenetelmällä.

Vähemmistöosuudet

Vähemmistöosuudet on erotettu konsernin yli- ja alijäämästä konsernituloslaskelmassa sekä konsernin omasta pääomasta konsernitaseessa.

Suunnitelmapoistojen oikaisu

Kiinteistötytäryhteisöjen aineellisten hyödykkeiden poistot on oikaistu suunnitelman mukaisiksi. Jäännösarvojen ero on kirjattu konsernituloslaskelmassa tytäryhteisön poistojen oikaisuksi ja aikaisemmille tilikausille kertynyt ero konsernitaseessa edellisten tilikausien yli- tai alijäämän oikaisuksi.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöjä ei ole yhdistelty konsernitilinpäätökseen niiden vähäisen merkityksen vuoksi.

Poikkeavat arvostus- ja jaksotusperiaatteet ja menetelmät

Konsernitilinpäätöksen laatimisessa on noudatettu samoja arvostus- ja jaksotusperiaatteita kuin kunnan tilinpäätöksessä.

Edellisen tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaantulon annettun lain (616/2021, voimaantulolaki) 4 luku sisältää säännökset uudistuksen omaisuusjärjestelyistä, mitä on noudatettu tämän tilinpäätöksen laadinnassa.

Vertailukelvottomuutta edelliseen tilikauteen ovat aiheuttaneet vuoden 2023 tilinpäätöksessä sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen menojen siirtyminen hyvinvointialueille, omaisuserien ja lomapalkkavelan siirrot, vapaaehtoisen kuntayhtymän kuntayhtymäosuuden muuttuminen sekä sairaanhoitopiirin ja erityishuoltopiirien kuntayhtymien poistuminen konsernitilinpäätöksestä.

Voimaantulolain 20 §:ssä mainitut kuntayhtymät ja erityishuoltopiirit siirrettiin 1.1.2023 varoineen ja velkoineen sekä sitoumuksineen hyvinvointialueelle. HUS-sairaanhoitopiiri on tämän lain mukainen sairaanhoitopiiri ja Eteva erityishuoltopiiri. Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto on antanut lausunnon hyvinvointialueille siirtyvien omaisuus- ja pääomaerien käsittelystä kunnan ja kuntayhtymän kirjanpidossa (lausunto 128/2022). Lausunnon mukaan kuntia koskevaa ohjeistusta hyvinvointialueille siirtyvien omaisuus- ja velkaerien kirjaamisesta sekä tilinpäätöksessä esitettävistä tiedoista sovelletaan myös niihin ns. vapaaehtoisin kuntayhtymiin, joiden sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toiminta siirtyy uudistuksessa hyvinvointialueelle. Vapaaehtoisia kuntayhtymiä ovat Keusote ja Uudenmaan päihdehuolto. Uudenmaan Työterveys Oy:n osakkeiden omistus siirtyi hyvinvointialueille työterveyshuollon järjestämisvastuun siirtyessä hyvinvointialueille ja Sosiaalitalo Oy:n tuottamien palveluiden järjestämisvastuu siirtyi hyvinvointialueille. Kunnasta hyvinvointialueelle siirtyneet omaisuus- ja pääomaerät on kirjattu

alkusaldojen muutoksina tilinavaukseen päiväykselle 1.1.2023. Muutoksen vaikutus konsernin avaavan taseen loppusummaan on -51,4 milj. euroa, pysyviin vastaaviin -39,8 milj. euroa ja omaan pääomaan -6,2 milj. euroa.

4.2 Tuloslaskelmaa koskevat liitetiedot

Liitetieto 6. Toimintatuotot tehtävälueittain

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Konsernipalvelut	488 526	424 576	488 526	424 576
Sosiaali- ja terveystuotot	406 925	203 833 185	5 105	15 153
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	7 779 804	7 376 600	7 779 804	7 376 600
Ympäristötoimiala	25 846 174	16 331 959	25 846 174	16 331 959
Nurmijärven Vesi liikelaite	10 427 292	10 789 475	10 427 292	10 789 475
Aleksia liikelaite	244 277	1 062 806	244 277	1 062 806
Konsernin muut yhtiöt	52 697 322	46 477 623		
Toimintatuotot yhteensä	97 890 320	285 996 225	44 791 178	36 136 929

Liitetieto 7. Verotulot

	Kunta	
	2023	2022
	€	€
Kunnan tulovero	92 194 752	196 529 866
Kiinteistövero	13 630 501	12 667 079
Osuus yhteisöveron tuotosta	9 382 325	13 385 024
Verotulot yhteensä	115 207 578	222 581 969

Liitetieto 8. Valtionosuudet

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	28 437 138	41 862 773	28 437 138	41 862 773
<i>SiiTä</i> : Verotuloihin perustuva valtionosuuksien tasaus	168 360	-6 597 660	168 360	-6 597 660
<i>SiiTä</i> : Järjestelmämuutoksen tasaus	5 120 784		5 120 784	
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-7 531 916	-6 577 109	-7 531 916	-6 577 109
Muut valtionosuudet				
Verotulomenetyksen korvaus	5 312 256	17 037 260	5 312 256	17 037 260
Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä, yksikköhintarahaus	3 994 912	4 024 560		
Valtionosuudet yhteensä	35 501 534	49 749 824	31 506 622	45 725 264

Liitetieto 9. Palvelujen ostot

	Kunta	
	2023	2022
	€	€
Asiakaspalvelujen ostot	7 353 591	144 376 186
Muiden palvelujen ostot	25 287 671	27 299 416
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	32 641 261	171 675 602

Liitetieto 10. Valtuustoryhmille annetut tuet

	Kunta	
	2023	2022
	€	€
Nurmijärven Vasemmisto, Perttulan kansantalon käyttö- ja hoitokuluavustus	900	720
Klaukkalan Demarit Ry, Klaukkalan työväentalon käyttö- ja hoitokuluavustus	1 200	
Valtuustoryhmille annetut tuet yhteensä	2 100	720

Liitetieto 11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista ja niiden muutoksista

Pysyviin vastaaviin aktivoidaan pienhankintarajan (10.000 €) ylittävät hyödykkeet.

Talonrakennushankkeiden pienhankintaraja on 30.000 €

Aineettomiin hyödykkeisiin lisätty Osallistuminen toisen yhteisön tie-, rata- ja väylähankkeiden sekä Osake- ja vuokrahuoneistojen perusrakennusmenojen poistoaikat 1.1.2017 alkaen.

Poistojen määrittelyssä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa.

Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 alkaen (kv 31.5.2017 §49)

	Numijärven kunta (emo + liikelaitokset) 1.1.2017 alkaen	Kilan kuntajaoston yleisohje 22.11.2016	Nurmijärven kunta (emo + liikelaitokset) päättynyt 31.12.2016		
Hyödykeryhmä	Poisto aika /poisto-prosenti	Poistomenetelmä	Tasapoisto	Menojäännös-poisto	
AINEETTOMAT HYÖDYKKEET					
* Kehittämismenot	2 vuotta	Tasapoisto	2 - 5 vuotta	Ei suositella	3 vuotta
* Aineettomat oikeudet	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 20 vuotta	Ei suositella	5 vuotta
* Liikearvo	2 vuotta	Tasapoisto	2 - 5 vuotta	Ei suositella	5 vuotta
* Muut pitkävaikutteiset menot					
* Atk- ohjelmat	2 vuotta	Tasapoisto	2 - 5 vuotta	Ei suositella	3 vuotta
* Osallistuminen toisen yhteisön					
- tiehankkeisiin	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 20 vuotta	Ei suositella	
- ratakankkeisiin	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 40 vuotta	Ei suositella	
- väylähankkeisiin					
	Sovelletaan vastaavanlaisen hyödykkeen hankintamenoa koskevia poistoaikojia			Ei suositella	
* Osake- ja vuokrahuon. perusrakennusmenot	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 10 vuotta	Ei suositella	
* Muut	2 vuotta	Tasapoisto	2 - 10 vuotta	Ei suositella	3 vuotta
AINEELLISET HYÖDYKKEET					
Maa- ja vesialueet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa		
Rakennukset ja rakennelmat					
* Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 50 vuotta	5% - 10%	40 vuotta
* Tehdas- ja tuotantorakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 30 vuotta	10% - 15%	25 vuotta
* Talousrakennukset	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 20 vuotta	15% - 20%	18 vuotta
* Vapaa- ajan rakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 30 vuotta	10% - 15%	25 vuotta
* Asuinrakennukset	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 50 vuotta	5% - 10%	40 vuotta
* Rakennusten perusrakennukset	10 vuotta	Tasapoisto			20 vuotta
			Erillisinä hyödykkeinä käsiteltäessä määritellään oma poisto- aika		
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
* Jäteasema	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 30 vuotta	10% - 20%	20 vuotta
* Kadut, tiet, torit ja puistot	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 20 vuotta	15% - 20%	15 %
* Sillat, laiturit, uimalat	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 30 vuotta	10% - 25%	10 %
* Muut maa- ja vesirakenteet	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 30 vuotta	10% - 20%	10 %
* Kaukolämpöverkko	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 30 vuotta	10% - 15%	10 %
* Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 20 vuotta	15% - 20%	15 %
* Liikenteen ohjauslaitteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 15 vuotta	20% - 25%	20 %
* Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 15 vuotta	20% - 25%	20 %
* Ulkoilalueet	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 30 vuotta	10% - 20%	10 %
* Ulkovalaistuslaitteet	15 vuotta	Tasapoisto	15 - 20 vuotta	15% - 20%	20 %
Koneet ja kalusto					
* Kuljetusvälineet	4 vuotta	Tasapoisto	4 - 7 vuotta	25% - 27%	25 %
* Liikkuvat työkoneet	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 10 vuotta	25% - 30%	30 %
* Raskaat koneet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 15 vuotta	20% - 25%	20 %
* Kevyet koneet	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 10 vuotta	25% - 30%	30 %
* Sairaala- ja terveydenhuolto- yms. laitteet	5 vuotta	Tasapoisto	5 - 15 vuotta	20% - 30%	20 %
* Atk- laitteet	3 vuotta	Tasapoisto	3 - 5 vuotta	30% - 40%	30 %
* Muut laitteet ja kalusteet	3 vuotta	Tasapoisto	3 - 5 vuotta	30% - 40%	30 %
Muut aineelliset hyödykkeet					
* Arvo- ja taide- esineet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa
* Luonnonvarat	Käytön mukainen poisto		Käytön mukainen poisto		Käytön mukainen poisto
Ennakkomaksut ja keskenäiset hankinnat	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa
Pysyvien vastaavien sijoitukset					
Osakkeet ja osuudet	Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa		Ei poistoaikaa
Vesilaitos					
* Vedenjakeluverkosto	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 40 vuotta	7% - 10%	7 %
* Viemäriverkko	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 40 vuotta	7% - 10%	7 %
* Vesilaitoksen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 20 vuotta	15% - 25%	18 %
Vesilaitos/Klaukkalan keskuspuhdistamo					
Rakennukset ja rakennelmat					
* Hallinto- ja laitosrakennukset	20 vuotta	Tasapoisto	20 - 50 vuotta	5% - 10%	40 vuotta
Kiinteät rakenteet ja laitteet					
* Johtoverkostot ja laitteet, siirtoviemäri	30 vuotta	Tasapoisto	30 - 40 vuotta	7% - 10%	30 vuotta
* Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 15 vuotta	20% - 25%	10 vuotta
* Vesilaitoksen laitoskoneet ja laitteet	10 vuotta	Tasapoisto	10 - 20 vuotta	15% - 25%	18 vuotta

Liitetieto 12. Pakollisten varausten muutokset

	Konsemi		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Jäteaseman jälkihoitovaraus 1.1.	3 958 381	3 972 657	3 958 381	3 972 657
Lisäys tilikaudella	0	0	0	0
Vähennys tilikaudella, varauksen purkaminen	- 62 105	- 14 276	- 62 105	- 14 276
Jäteaseman jälkihoitovaraus 31.12.	3 896 276	3 958 381	3 896 276	3 958 381

Liitetieto 13. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden myyntivoitot ja -tappiot

	Konsemi		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Muut toimintatuotot				
Maa- ja vesialueiden myyntivoitot	14 875 731	4 715 814	14 875 731	4 623 107
Rakennusten myyntivoitot		39 884		
Muut myyntivoitot	3 090 932	117 267	510	
Myyntivoitot yhteensä	17 966 663	4 872 965	14 876 241	4 623 107
Muut toimintakulut				
Kiinteistön luovutustappiot	607 400	31 468	607 400	19 710
Osakkeiden myyntitappiot	38 344	76 374		
Myyntitappiot yhteensä	645 744	107 842	607 400	19 710
Myyntivoitot ja -tappiot yhteensä	17 320 919	4 765 123	14 268 841	4 603 397

Liitetieto 14. Satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin sisältyvät erät

	Konsemi		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Satunnaiset tuotot	0	0	0	0
Satunnaiset kulut	225 443	0	225 443	0
Satunnaiset tuotot ja kulut yhteensä	225 443	0	225 443	0

Liitetieto 15. Rahoitustuottoihin sisältyvät tuotot, jotka on saatu osuuksista muissa yhteisöissä

	Kunta	
	2023	2022
	€	€
Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely		
Osinkotuotot muista yhteisöistä	2 318 086	2 227 813
Peruspääoman korkotuotot kuntayhtymiltä		278 587
Osinkotuotot ja peruspääoman korkotuotot yhteensä	2 318 086	2 506 400

Liitetieto 16. Poistoeron muutokset

	Konsemi		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Investointivaraukseen liittyvä poistoeron muutos	12 500	12 500	12 500	12 500
Poistoeron muutokset yhteensä	12 500	12 500	12 500	12 500

4.3 Tasetta koskevat liitetiedot

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet

	Kunta	
	2023	2022
	€	€
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet		
Hankintameno 1.1.	0	0
Lisäykset tilikauden aikana	0	0
Hankintameno 31.12.	0	0
Tilikauden poistot		
Siirrot erien välillä		
Kirjanpitoarvo 31.12.	0	0
Muut pitkävaikutteiset menot		
Hankintameno 1.1.	1903 590	2 001 489
Lisäykset tilikauden aikana	2 504 094	111 882
Rahoitusosuudet tilikaudella	- 819 284	0
Hankintameno 31.12.	3 588 401	2 113 371
Tilikauden poistot	- 379 297	- 243 720
Siirrot erien välillä	12 060 196	33 940
Kirjanpitoarvo 31.12.	15 269 299	1 903 590
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet		
Hankintameno 1.1.	66 718 623	65 916 974
Lisäykset tilikauden aikana	1 352 081	2 751 195
Lisäykset tilikauden aikana, maankäyttösopimusten perusteella kirjautut		0
Vähennykset tilikauden aikana	- 3 609 424	- 1 949 546
Hankintameno 31.12.	64 461 280	66 718 623
Rakennukset		
Hankintameno 1.1.	114 655 239	108 481 983
Lisäykset tilikauden aikana	2 603 166	10 684 141
Vähennykset tilikauden aikana	- 62 232	0
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	0
Siirrot erien välillä	7 354 050	6 868 774
Hankintameno 31.12.	124 550 223	126 034 898
Tilikauden poistot	- 11 652 519	- 10 218 448
Arvonlennukset	- 3 349 163	- 1 161 211
Kirjanpitoarvo 31.12.	109 548 542	114 655 239
Kiinteät rakenteet		
Hankintameno 1.1.	90 475 036	94 131 686
Lisäykset tilikauden aikana	18 066 000	3 222 386
Rahoitusosuudet tilikaudella	- 203 814	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0
Siirrot erien välillä	31 245 199	1 324 308
Hankintameno 31.12.	139 582 422	98 678 380
Tilikauden poistot	- 9 211 136	- 8 203 343
Kirjanpitoarvo 31.12.	130 371 285	90 475 036

Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	2 618 425	2 117 746
Lisäykset tilikauden aikana	862 577	1 453 047
Vähennykset tilikauden aikana	0	0
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	3 481 002	3 570 792
Tilikauden poistot	- 1 168 435	- 952 368
Kirjanpitoarvo 31.12.	2 312 567	2 618 425
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1.	53 688 416	42 411 692
Lisäykset tilikauden aikana	10 661 304	22 144 769
Rahoitusosuudet tilikaudella	0	- 2 641 023
Siirrot erien välillä	- 50 659 445	- 8 227 023
Hankintameno 31.12.	13 690 274	53 688 416
Sijoitukset		
Tytäryhteisöosakkeet		
Hankintameno 1.1.	15 753 200	16 204 140
Lisäykset tilikauden aikana		0
Vähennykset tilikauden aikana	- 2 057 400	- 450 940
Arvonlennukset	0	0
Hankintameno 31.12.	13 695 800	15 753 200
Kuntayhtymäosuudet		
Hankintameno	10 156 310	10 156 310
HVA muutos	- 6 014 870	
Hankintameno 1.1.	4 141 440	
Lisäykset tilikauden aikana	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	- 3 560 329	
Hankintameno 31.12.	581 111	10 156 310
Osakkuusyhteisöosuudet		
Hankintameno	1 312 099	1 312 099
HVA muutos	- 240 000	
Hankintameno 1.1.	1 072 099	0
Hankintameno 31.12.	1 072 099	1 312 099
Muut osakkeet ja osuudet		
Hankintameno	4 679 329	4 679 329
HVA muutos	- 7 000	
Hankintameno 1.1.	4 672 329	
Vähennykset tilikauden aikana	- 29 197	0
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	4 643 132	4 679 329
Saamiset konsernityhteisöiltä		
Hankintameno 1.1.	12 007 000	12 007 000
Lisäykset tilikauden aikana	0	0
Vähennykset tilikauden aikana	0	0
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	12 007 000	12 007 000
Saamiset muilta yhteisöiltä		
Hankintameno 1.1.	4 591 226	4 591 226
Lisäykset tilikauden aikana	0	0
Siirrot erien välillä	0	0
Hankintameno 31.12.	4 591 226	4 591 226
Saamiset muilta		
Hankintameno 1.1.	658 189	644 479
Lisäykset tilikauden aikana	7 700	13 710
Vähennykset tilikauden aikana		
Hankintameno 31.12.	665 889	658 189
Pysyvät vastaavat yhteensä	372 909 505	379 216 682

Liitetieto 20.-22. Omistukset muissa yhteisöissä

	Kotipaikka	Kunnan omistus- osuus- %	Konsernin omistus- osuus- %	Kuntakonsernin osuus (1000 €			
				omasta pääomasta	vieraasta pääomasta	tilikauden voitosta/ tappiosta	
				1000 €	1000 €		
Tytäryhteisöt							
1847206 KTOY Aitohelmi	Nurmijärvi	100,00	100,00	1225	33	- 11	
1847205 KTOY Klaukkalan Säästökeskus	Nurmijärvi	100,00	100,00	0	0	- 63	
1847209 Nurmijärven Sähkö Oy, konserni	Nurmijärvi	100,00	100,00	70 341	58 030	6 558	
1847210 Nurmijärven Kodit Oy	Nurmijärvi	100,00	100,00	305	88 543	8	
1847211 Rajamäen Uimahalli Oy	Nurmijärvi	100,00	100,00	- 4 703	12 289	- 528	
1847207 KTOY Aleksis Kiventie 14	Nurmijärvi	100,00	100,00	865	7	- 6	
1847208 KTOY Nurmijärven Virastotalo	Nurmijärvi	89,37	89,37	3 999	3 671	182	
1847212 Nurmijärven Kodit/As Oy N. Lepsämäntie	Nurmijärvi	99,79	99,79	4 660	36	- 3	
Kuntayhtymät							
1847254 Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä Keuda	Järvenpää		5,92	5,92	4 822	822	- 4
1847255 Uudenmaan Liitto kuntayhtymä	Helsinki		2,80	2,80	38	91	- 1
1847253 Uudenmaan Päihdehuollon kuntayhtymä	Hyvinkää		4,00	4,00	161	1	- 23
Osakkuusyhteisöt, ei yhdistelty							
Keski-Uudenmaan Työterveys Oy	Nurmijärvi		22,54	22,54			
Arkadian Koulukiinteistöt Oy	Nurmijärvi		25,00	25,00			
KTOY Rajamäen Liikeristeys	Nurmijärvi		39,99	39,99			
Nurmijärven Liikennepalvelukeskus Oy	Nurmijärvi		37,29	37,29			
Nurmijärven Kodit/KTOY Myllärintie 2*	Nurmijärvi		-	20,30			
N.Sähkö Oy/Tripower Oy*	Nurmijärvi		-	25,00			

* Tiedoilla ei ole olennaista merkitystä konsernin tarkastelussa.

Liitetieto 23. Saamisten erittely

	Kunta		Kunta	
	2023 Pitkäaikaiset	2023 Lyhytaikaiset	2022 Pitkäaikaiset	2022 Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset		187 766		- 137 461
Muut saamiset		0		390
Yhteensä	0	187 766	0	- 137 071
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset		5 002		301746
Siirtosaamiset		0		3 713 875
Yhteensä	0	5 002	0	4 015 620
Saamiset muilta				
Myyntisaamiset		2 461 406		2 915 529
Lainasaamiset		0		0
Muut saamiset	8 582 875	1 707 653	691 389	12 18 088
Siirtosaamiset		5 428 825		4 142 500
Yhteensä		9 597 884		8 276 117
Saamiset yhteensä	8 582 875	9 790 652	691 389	12 154 667

Liitetieto 24. Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät

	Konsemi		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Lyhytaikaiset siirtosaamiset				
Kelan korvaus työterveyshuollosta	444 703	519 200	430 503	386 000
Kelan tilityssaamiset	31060	25 110	31060	25 110
Crayon jaksotus	226 551	213 684	226 551	213 684
Avustukset	265 501	3 268 131	240 082	3 229 788
Siirtyvät korot muilta	426 429	229 232	426 429	229 232
Tasauslaskutus KY:ltä	3 334 886	3 713 875	3 334 886	3 713 875
Muut siirtosaamiset*	1664 651	5 741 788	739 314	58 685
Yhteensä	6 393 781	13 711 019	5 428 825	7 856 374

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Peruspääoma	83 332 069	84 194 876	83 332 070	84 194 876
HVA muutos	-6 008 721		-6 008 721	
Peruspääoma 1.1.	77 323 348			
Peruspääoma lisäys	0		0	
Peruspääoma, vähennys	0	-862 806	0	-862 806
Peruspääoma 31.12.	77 323 348	83 332 069	77 323 348	83 332 070
Muut omat rahastot 1.1.	14 562 342	14 562 342		
HVA muutos	-27 252			
Rahastojen muutos	-2 504 707			
Poistojen korjaus				
Muut omat rahastot 31.12.	12 030 383	14 562 342		
Edellisten tilikausien alijäämä	97 268 549	101 887 411	47 345 128	43 109 207
HVA muutos	-169 041			
Edellisten tilikausien ylijäämän muutos	113 048	920 787	44 218	823 075
Poistojen korjaus		0		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	97 212 556	102 808 198	47 389 346	43 932 282
Poistojen korjaus				
Tilikauden yli-/alijäämä	15 565 790	-5 539 649	15 082 530	3 412 845
Tilikauden yli-/alijäämä muutos			-8 000 000	-5 000 000
Vapaaehtoiset varaukset				
Investointivaraus 31.12.			8 000 000	5 000 000
Oma pääoma yhteensä	202 132 076	195 162 960	139 795 224	130 677 197

Liitetieto 27. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta				
Kunta			58 250 000	34 250 000
Tytäryhteisöt	59 369 322	61 537 266		
Kuntayhtymät	0	17 409 361		
Pitkäaikaiset yhteensä	59 369 322	78 946 627	58 250 000	34 250 000

Liitetieto 28. Joukkovelkakirjalainat

	Kunta	
	2023	2022
	€	€
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat	45 000 000	60 000 000
korkeus 4,02 /4,05 %		
erääntyvät 7.3.2024		
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	45 000 000	60 000 000

Liitetieto 29. Pakolliset varaukset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Metsä- Tuomelan jälkihoitovaraus	3 896 276	3 958 381	3 896 276	3 958 381
HUS, potilasvahinkovastuuvaraus	0	974 964		
HUS, muut varaukset	0	31 669		
Pakolliset varaukset yhteensä	3 896 276	4 965 014	3 896 276	3 958 381

Liitetieto 30. Pitkä- ja lyhytaikaiset velat (korottomat)

	Kunta		Kunta	
	2023 Pitkäaikaiset	2023 Lyhytaikaiset	2022 Pitkäaikaiset	2022 Lyhytaikaiset
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat		1 197 979		1 636 130
Siirtovelat		61 600		51 400
Yhteensä		1 259 579		1 687 530
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat		0		1 500
Siirtovelat		0		0
Yhteensä		0		1 500
Velat muille				
Saadut ennakot	50 500	435 294	234 554	522 663
Ostovelat		8 119 612	0	7 272 248
Muut velat	23 971 988	2 577 162	23 116 579	3 061 047
Siirtovelat		11 731 209	0	13 562 288
Yhteensä		22 863 277	23 351 133	24 418 246
Pitkä- ja lyhytaikaiset velat yhteensä	24 022 488	24 122 856	23 351 133	26 107 276

Liitetieto 31. Sekkitililimiitti

	Kunta	
	2023	2022
Luotollisen sekkitilin limiitti 31.12.	5 000 000 €	5 000 000 €
siitä käyttämättä oleva määrä	5 000 000	5 000 000

Liitetieto 32. Liittymismaksut ja muut pitkäaikaiset velat

	Konsemi		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Muut velat				
Liittymismaksut	5 108 802	4 963 298	23 952 848	23 102 059
Muut velat	49 632	129 684	19 140	14 520
Liittymismaksut ja muut pitkäaikaiset velat yhteensä	5 113 434	4 976 982	23 971 988	23 116 579

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät

	Konsemi		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	1 924 329	3 400 998	1 643 974	3 318 205
Menojäämät				
Lomapalkkavelan ja henkilösivukulujen jaksotukset	9 782 217	26 991 170	8 405 057	8 701 179
Muut palkkojen ja henkilösivukulujen jaksotukset	1 548 450	1 176 030	1 548 450	1 176 030
Korkojaksotukset	610 695	419 651	149 103	115 648
Verot	788 581	0		
Muut menojäämät	329 021	312 550	46 224	302 627
Muut siirtovelat		3 374 951		
Siirtovelat yhteensä	14 983 293	35 675 351	11 792 808	13 613 688

4.4 Vakuuksia ja vastuusitoumuksia koskevat liitetiedot

Liitetieto 38. Vuokravastuut

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Vuokravastuut yhteensä	11 822 085	25 605 796	11 735 644	9 018 603
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	3 466 934	8 780 527	3 397 460	3 012 095
Leasingvastuut				
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	1 078 354	1 902 164	1 032 941	787 291
Myöhemmin maksettavat	1 380 744	2 551 538	1 285 660	1 079 668
Leasingvastuut yhteensä	2 459 098	4 453 702	2 318 601	1 866 959
Vuokravastuut yhteensä	14 281 183	30 059 498	14 054 246	10 885 562

Liitetieto 39.-40. Vastuusitoumukset

	Konserni		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Takaussitoumukset konserniyhteisön puolesta				
Alkuperäinen pääoma	35 184 146	42 222 929	35 184 146	37 451 146
Jäljellä oleva pääoma	24 522 887	29 794 973	24 522 887	26 035 416
Takaussitoumukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	1 906 044	4 743 507	1 906 044	3 267 064
Jäljellä oleva pääoma	669 058	2 137 210	669 058	1 015 857
Velat, joiden vakuudeksi annettu kiinnityksiä				
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0	2 197 252		
Vakuudeksi annetut kiinnitykset	0	1 184 888		
Takaussitoumukset yhteensä	25 191 944	31 932 183	25 191 944	27 051 273

Liitetieto 40. Vastuu Kuntien takauskeskuksen takausvastuista

	Kunta	
	31.12.2023	31.12.2022
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista	368 815 977	334 068 671
Kunnan osuus takauskeskuksen rahastosta	293 586	193 186

Liitetieto 41. Muut taseen ulkopuoliset järjestelyt

	Konsemi		Kunta	
	2023	2022	2023	2022
	€	€	€	€
Sopimusvastuut				
Maankäyttö sopimuksista kunnalle aiheutuvat velvoitteet	0	1892 000		1892 000
Seuraavalle tilikaudelle kohdistuva osuus	0	341000		341000
HUS Muu sopimusvastuu	0	92 454		
Keusote muu vastuu	0	3 884 040		3 884 040
Osuus HUS kuntayhtymän alijäämästä	0	92 818		
Osuus Eteva kuntayhtymän alijäämästä	0	8 472		
Sitoumus Uudenmaan ELY-keskukselle Metsä- Tuomelan jäteaseman sulkemisesta ja tarkkailutoimenpiteistä aiheutuvien tulevien kustannusten kattamisesta				
Sopimusvastuut yhteensä	0	1892 000	0	1892 000
Koronvaihtosopimukset				
Koronvaihtosopimus 2				
Koronvaihtosopimuksella suojataan koko lainasalkkua. Koronvaihtosopimuksella on muutettu vaihtuvat korot kiinteiksi. Sopimus eräännyy 25. 10.2024.				
Lainapääomaa vastaava nimellisarvo yhteensä			20 000 000	20 000 000
Käypä arvo (pankin ilmoituksen mukaan)			436 480	672 282
Muut johdannaiset				
Sähköjohdannaiset				
Kohde- etuuksien nimellisarvo	5 415 259	6 971 311		
Realisoitumaton arvomuutos	452 577	10 765 274		
Arvonlisäveron palautusvastuu *)	7 249 173	7 169 927		
*) Nurmijärven kunnan investointi- ja taloussuunnitelmaan ei sisälly kiinteistöjen luovutuksia.				
Palautusvastuu	1011538	1683 540		
Päästöoikeudet	t CO2	t CO2		
Käytävissä olevien päästöoikeuksien määrä 1.1.	19 489	22 001		
Tilikaudella vastikkeetta myönnettyt päästöoikeudet	7 225	13 974		
Toteutuneiden päästöjen määrä				
Päästöoikeuksien myynnit	10 000	15 000		
Edellisiltä tilikaudelta palautetut päästömäärät	817	1486		
Käytävissä olevien päästöoikeuksien määrä 31.12.	15 897	19 489		
Markkinan arvo t€	1244	1603		

Ympäristövastuut

Tilinpäätöksessä on 3 896 275,68 euroa Metsä- Tuomelan jäteaseman pakollista jälkihoitovarausta.

Metsä- Tuomelan jäteaseman ympäristöluvan 3.7.2018 lupaehtojen mukaisesti Nurmijärven kunta on asettanut pääomaltaan 390 000 euron (kaatopaikan jätetäyttöalue II) ja 300 000 euron (kaatopaikan jälkitarkkailu) talletusvakuudet Uudenmaan ELY- keskuksen eduksi Nurmijärven kunnan omistamilla kiinteistöillä 543- 402- 7- 88 ja 543- 402- 7- 91 sijaitsevan Metsä- Tuomelan jäteaseman ja kaatopaikan asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus on voimassa toistaiseksi.

Nurmijärven kunta on asettanut ympäristöluvan 17.12017 lupaehtojen mukaisesti pääomaltaan 10 000 euron talletusvakuuden Keski- Uudenmaan ympäristölautakunnan eduksi Nurmijärven kunnan Klaukkalan kylässä kiinteistöllä 543- 403- 2- 426 sijaitsevan maankaatopaikan asianmukaisen jätehuollon, seurannan, tarkkailun ja toiminnan lopettamisessa tai sen jälkeen tarvittavien toimien varmistamiseksi. Vakuus on voimassa toistaiseksi.

4.5 Henkilöstöä ja tilintarkastajien palkkioita koskevat liitetiedot

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

	Kunta	
	2023	2022
Konsemipalvelut	57	65
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	1363	1380
Ympäristötoimiala	145	143
Aleksia liikelaitos	144	159
Nurmijärven Vesi liikelaitos	22	22
<i>Työllistetyt (sis. Toimialojen ja liikelaitosten lukuihin)</i>	<i>21</i>	<i>24</i>
Henkilöstön lukumäärä yhteensä	1731	1769

	2023	2022
HTV		
Konsemipalvelut	61,0	64,2
Sivistys- ja hyvinvointitoimiala	1349,6	1344,2
Ympäristötoimiala	151,6	145,6
Aleksia liikelaitos	140,8	159,5
Nurmijärven Vesi liikelaitos	22,2	23,7
<i>Työllistetyt (sis. toimialojen ja liikelaitosten lukuihin)</i>	<i>18,9</i>	<i>13,9</i>
Henkilötyövuodet yhteensä	1725	1737

Liitetieto 43. Henkilöstökulut

	Kunta	
	2023	2022
	€	€
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	83 599 719	80 582 193
Aktivoidut henkilöstökulut	448 775	469 552
Henkilöstökulut yhteensä	84 048 494	81 051 745

Liitetieto 44. Luottamushenkilön palkkiosta perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut

Kunta

	2023	2022
	€	€
Nurmijärven Keskusta	10 713	12 858
Nurmijärven Klaukkalan Kokoomus	1764	1937
Nurmijärven Kokoomus	2 826	3 031
Nurmijärven Perussuomalaiset		8 854
Nurmijärven Sosiaalidemokraatit	6 006	7 208
Nurmijärven Vasemmisto	1390	1367
Nurmijärven Vihreät	5 391	6 310
Suomen Kristillisdemokraatit	604	710
Svenska Folkpartiet	316	294
Perussuomalaiset ry	8 225	1426
Tilitetyt luottamushenkilömaksut yhteensä	37 234	42 568

Liitetieto 45. Tilintarkastajan palkkiot

Kunta

	2023	2022
	€	€
Tilintarkastuspalkkiot	21877	24 039
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	6 246	5 238
Muut palkkiot		
Tilintarkastajan palkkiot yhteensä	28 123	29 276

Liitetieto 46. Kunnan ja sen intressitahojen väliset liiketoimet

Kunta on antanut kokonaan omistamalleen Rajamäen Uimahalli Oy:lle 760 000 euron toiminta-avustuksen.
Kunnanjohtajan kanssa on tehty johtajasopimus, jossa on sovittu neljän kuukauden palkkaa vastaava erokorvaus.
Kunnalla on Nurmijärven Onnenkimpale ry:n kanssa palveluvelvoitesopimus (SGEI). Nurmijärven Onnenkimpale ry:lle on myönnetty erityisryhmien uima-allastoimintojen palveluvelvoitesopimuksen perusteella 123 500 euron avustus.
Kunta subventoi seniorilippujen ostoa Rajamäen Uimahalli Oy:ltä noin 119 000 eurolla.
Rajamäen Uimahalli Oy:lle myönnetty laina, arvo 12 007 000 euroa. Lainasta ei peritä korkoa, eikä sille ole saatu turvaavaa vakuutta. Kyse on ennen kuntalain voimaantuloa 1.1.2015 annetusta lainasta.
Arkadian koulu kiinteistöt Oy:lle on myönnetty lainoja, joiden arvo on yhteensä 4 591 226,68 euroa. Näistä 1 791 226,68 on myönnetty ennen kuntalain voimaantuloa 1.1.2015. Lainoista ei peritä korkoa eikä sille ole saatu turvaavaa vakuutta.
Kunta ostaa taloushallintopalveluja Sarastia Oy:ltä, arvo 419 587 euroa ja palkanlaskentapalveluja Sarastia Oy:ltä, arvo 688 973 euroa.

ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

Nurmijärven Vesi-liikelaitos

5.1 Nurmijärven Vesi- liikelaitos

5.1.1 Toimintakertomus vuodelta 2023

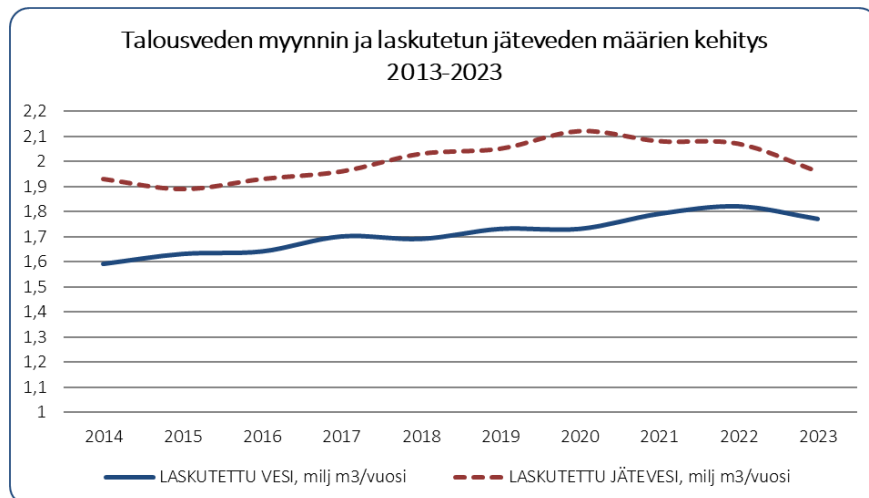
Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+ muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
LIIKEVAIHTO	10 686 970	0	10 686 970	10 370 524	-316 446	-3 %	10 739 281
Liiketoiminnan muut tuotot	322 500	0	322 500	465 779	143 279	44 %	483 481
Materiaalit ja palvelut							
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 404 400	0	-1 404 400	-1 419 541	-15 141	-1 %	-1 535 029
Palvelujen ostot	-2 107 727	0	-2 107 727	-2 134 450	-26 723	-1 %	-2 003 789
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 512 127	0	-3 512 127	-3 553 991	-41 864	-1 %	-3 538 817
Henkilöstökulut							
Palkat ja palkkiot	-1 196 150	0	-1 196 150	-1 209 756	-13 606	-1 %	-1 175 737
Henkilösivukulut							
Eläkekulut	-242 200	0	-242 200	-251 839	-9 639	-4 %	-238 491
Muut henkilösivukulut	-46 680	0	-46 680	-43 287	3 393	7 %	-48 599
Henkilöstökulut yhteensä	-1 485 030	0	-1 485 030	-1 504 882	-19 852	-1 %	-1 462 827
Poistot ja arvonalennukset							
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 500 000	0	-3 500 000	-3 127 606	372 394	11 %	-2 713 681
Liiketoiminnan muut kulut	-167 645	0	-167 645	-308 061	-140 416	-84 %	-249 669
LIIKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	2 344 668	0	2 344 668	2 341 763	-2 905	0 %	3 257 767
Rahoitustuotot- ja kulut							
Korkotuotot				0	0		202
Muut rahoitustuotot				6 419	6 419		1 965
Kunnalle maksetut korkokulut				-158 336	-158 336		-115 981
Muille maksetut korkokulut	-76 000	0	-76 000	-76 050	-50	0 %	-40 771
Korvaus peruspääomasta	-162 000	0	-162 000	-162 000	0	0 %	-162 000
Muut rahoituskulut				0	0		
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-238 000	0	-238 000	-389 967	-151 967	-64 %	-316 585
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	2 106 668	0	2 106 668	1 951 796	-154 872	-7 %	2 941 182

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Talous ja hallinto

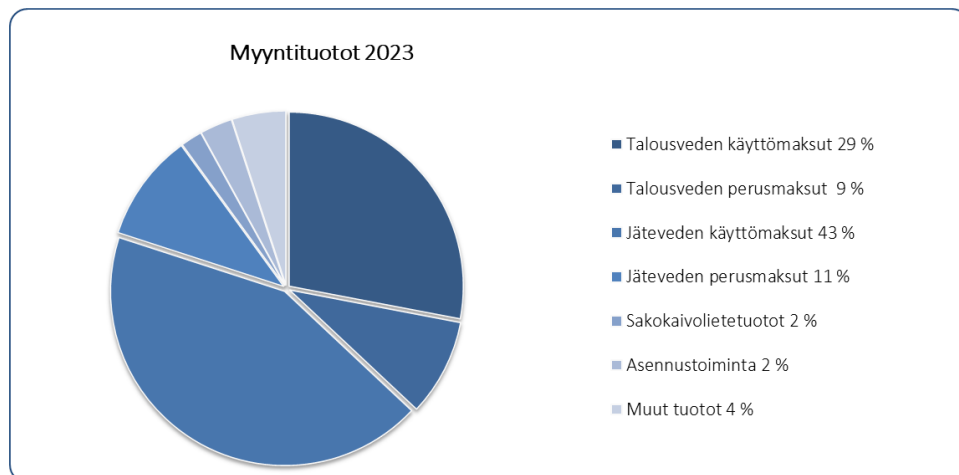
Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen liiketoiminnan tuotot olivat 10,84 milj. €, joka oli 1,5 % eli noin 170 000 € muu-

tettua talousarviota alhaisempi. Tuottojen supistuminen johtui laskutetun jätevedenkäsittelyn ja vedenkuluksen alentumisesta

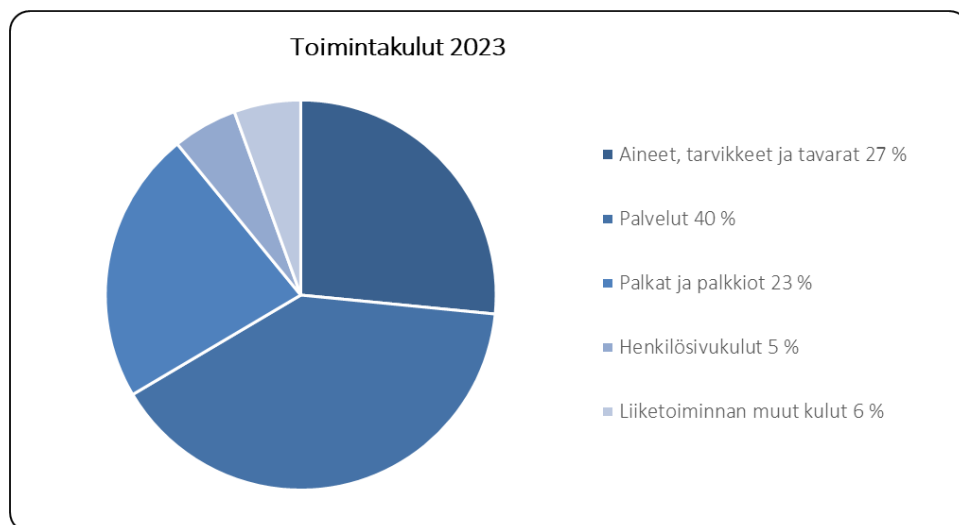
Talousvettä myytiin 1,724 milj.m³ eli 2,6 % vähemmän kuin vuonna 2022. Talousveden käyttömaksut olivat 3,09 milj. € ja perusmaksut 1,01 milj. €. Jätevettä laskutettiin 1,95 milj.m³, mikä oli 6,2 % vähemmän edellisestä

vuoteen verrattuna. Jäteveden käyttömaksujen tulot olivat 4,67 milj. € ja perusmaksujen 1,17 milj. €.

Toimintakulut olivat noin 5,37 milj. €. Kuluja syntyi noin 201 000 € eli 3,8 % enemmän kuin muualla talousarviossa. Operatiiviset kustannukset kuten energia, kemi-

kaalit, palvelujen ostot ja henkilöstökulut toteutuivat likimäärin talousarvion mukaisina. Liiketoiminnan muissa kuluissa oli nousua 150 000 euroa.

Nurmijärven Vesi -liikelaitos tuloutti kunnalle 6 % peruspääomasta eli 162 000 €.

Liikelylijäämä noin 2,34 milj. € oli likimäärin muutetun talousarvion mukainen. Tilikauden ylijäämä noin 1,95 milj. € jäi muutetusta talousarviosta noin 155 000 euroa. Liiketoiminnan tuotot jäivät talousarviosta ja ylijäämää räsittivät myös viemäritukosten aiheuttamista vahingoista maksetut korvaukset. Poistot toteutuivat arvioitua pienempinä, mikä tasapainotti tilikauden liikelylijäämän talousarvion mukaiseksi. Talousarviossa ei ollut huomioitu kunnalle maksettavia korkokuluja noin 158 000 euroa,

minkä vuoksi tilikauden ylijäämä jäi talousarviosta. Taseen loppusumma kasvoi 63,9 milj. eurosta 67,3 milj. euroon. Omavaraisuusasteessa 45,9 % oli pientä nousua edellisestä vuodesta.

Liittymismaksuja kertyi noin 855 000 €, joka toteutui lähes muutetun talousarvion mukaisena.

Helmikuussa 2022 alkanut Ukrainan sota on vaikuttanut myös Nurmijärven Veden toimintaan edelleen. Nurmi-

järven Vedessä on tehostettu fyysistä ja kyberturvallisuutta sekä varautumistoimintaa. Sähköpulaan varautumista on tehty yhteistyössä Nurmijärven Sähkön kanssa. Nurmijärven Veden varautumissuunnitelma päivitettiin ja hyväksyttiin Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen johtokunnan kokouksessa tammikuussa 2023.

Talousveden tuotanto

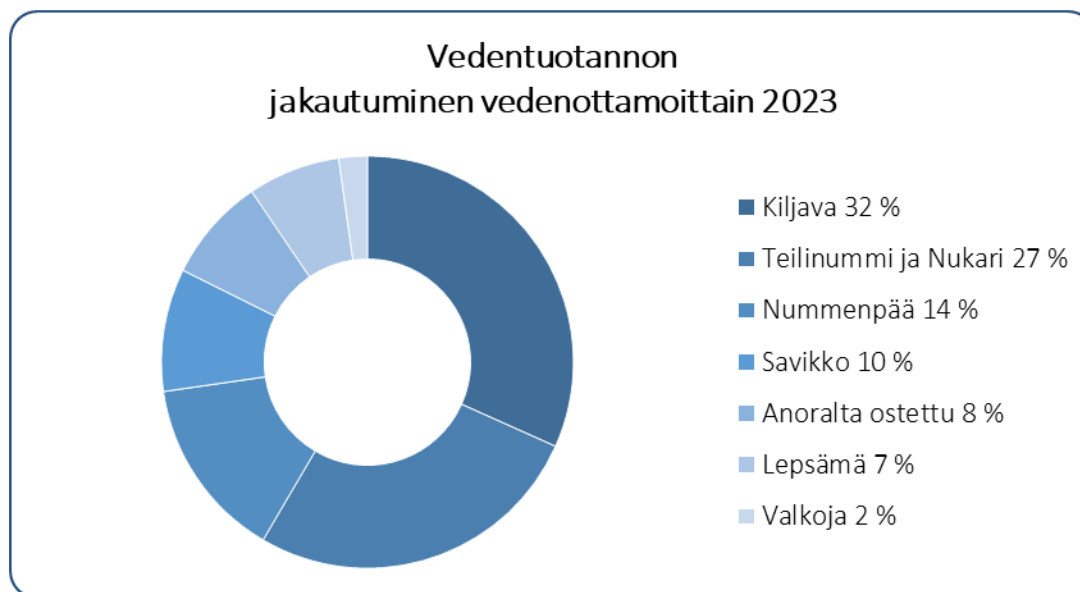
Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toimittama talousvesi on Nurmijärven kunnan alueella sijaitsevilta vedenotto-amoilta pumpattua pohjavettä. Nurmijärven Vedellä on yhteensä 10 vedenottamoita, joista tuotantokäytössä vuonna 2023 oli seitsemän vedenottamoita; Kiljava, Nummenpää, Nukari, Savikko, Teilinummi, Lepsämä ja Valkoja. Kaninlähteen, Pellonperän ja Röykän vedenottamot ovat varavedenottoamoita. Vuoden 2023 alussa pohjavesialueiden pohjavedenpinnat olivat sateisen talvikauden ansiosta huomattavasti keskimääräisen tason yläpuolella kaikilla pohjavesialueilla. Kuiva alkukesä alensi pohjavesien pintoja vain hieman, sillä vuoden 2023 päättyessä pohjavedenpinnat olivat selvästi keskimääräistä korkeammalla tasolla. Pohjavesien kannalta vuosi oli hyvin edellisen kaltainen, eli kuivat ja sateiset kaudet vuorottelivat pitkänajan keskiarvoa reippaampina.

Kaikilla vedenottoamoilla pumpataan pohjavettä siiväputkikaivoista ja vesi desinfioidaan UV -valolla mikrobiologisen laadun varmistamiseksi ennen verkostoon

Teollisuusjätevesien johtamiseen ja käsittelyyn liittyviä sopimusneuvotteluja jatkettiin Anora Oyj:n kanssa vuonna 2023. Nykyinen teollisuusjätevesisopimus on irtisanottu ja se on voimassa vielä irtisanomisajan 30.6.2024 asti. Uuden teollisuusjätevesisopimuksen neuvottelut ovat edenneet ja uusi sopimus pyritään saamaan valmiiksi mahdollisimman pian. Uusi sopimus tulee voimaan 1.7.2024 alkaen.

pumppausta. Teilinummen päävedenottamalla, jossa käsitellään myös Nukarin kaivosta pumpattu raakavesi, on käytössä ilmastustornit hiilidioksidin poistoa ja veden alkalointia varten. Kiljavan päävedenottamalla käytössä on myös ilmastustornit hiilidioksidin poistoa varten ja lisäksi kalkkiviivalkalointi veden riittävän korkean pH:n ylläpitämiseksi.

Vedenottoamoilla tuotettiin yhteensä noin 2,13 milj. m³ talousvettä verkostoon. Vedenotto jakautui vakiintuneella tavalla vedenottamoiden kesken. Lisäksi Nurmijärven Vesi osti talousvettä Anora Oyj:lta varavesiyhteyden kautta. Vedentuotannon määrä on hieman laskenut koronapandemian laannuttua. Vedentuotannon ja vedenjakelun yhteinen energiankulutus oli yhteensä noin 1,35 GWh eli noin 0,63 kWh / m³. Tuotetun talousveden määrä jakautui vedenottamoiden kesken alla olevan kaavion mukaisesti.

Talousveden laadunvalvonta perustuu 2021 uusittuun ja Keski-Uudenmaan ympäristölautakunnan marraskuussa 2021 hyväksymään valvontatutkimusohjelmaan. Tei-

linummen tekopohjaveden tuotantoon perustuva tarkkailuohjelma laadittiin vuonna 2022, ja Uudenmaan ELY-keskus hyväksyi ohjelman saman vuoden aikana.

Talousveden akkreditoituna ja sertifioituna tutkimuslaboratoriona toimii Metropolilab Oy. Vesinäytteitä otettiin pohjavedestä, vedenottamoiden raakavedestä ja tuotetusta talousvedestä sekä jakeluverkostosta yli sa-

dasta eri pisteestä. Vesijohtoveden laatuun tai paineeseen liittyviä asiakaspalautteita kirjattiin vuoden aikana alle 20 kappaletta. Nurmijärven Veden talousveden laatua vedenjakelualueittain on esitetty alla olevassa taulukossa.

Vedenjakelualue	pH	Kovuus, dH	Luokitus	Kalsium, mg/l	Magnesium, mg/l
Klaukkala	8,1	4	Pehmeää	19	6
Kirkonkylä	7,7	5,8	Keskikovaa	28	9
Rajamäki ja Röykkä	8,2	2,2	Erittäin pehmeää	12	2
Nukari	7,7	3	Pehmeää	13	5
Raja-arvo	6,5-9,5	Ei raja-arvoa		Ei raja-arvoa	

Keski-Uudenmaan Ympäristökeskuksen terveystarkastus ei tehnyt terveydensuojelulain mukaisia tarkastuksia vesilaitoksen kohteisiin vuonna 2023. Tarkastukset tehdään täysipainoisina vuonna 2024 osana Nurmijärven Veden talousveden tuotannon ja -jakelun riskienhallintajärjestelmän WSP:n seurantaa. WSP-järjestelmä uusitaan Nurmijärven Vedellä vuoden 2024 aikana yhdessä terveydensuojeluviranomaisten kanssa. Talousvesi täytti kaikilla vedenottamoilla ja kulutusalueilla sosiaali- ja terveysministeriön talousvesiasetuksen mukaiset laatuvaatimukset ja -suositukset.

Kesällä 2022 saatiin Etelä-Suomen aluehallintovirastolta uusi 10-vuotinen vesilupa johtaa Vihtilammin vettä Sääksiin lisävedeksi. Lisäveden johtamisella turvataan Kiljan pohjavesialueen vedenottoa eli mm. ylläpidetään riittävän korkeaa vedenpintaa Säöksissä. Vedenjohtamisen vaikutuksia alueella tarkkaillaan Vantaanjoen ja Hel-

singin seudun Vesiensuojeluyhdistys ry:n toimesta. Luvasta on valitettu syksyllä 2022 Vaasan Hallinto-oikeuteen.

Teilinummen tekopohjavesilaitoksen vesilupa on lainvoimainen. Tekopohjavesilaitoksen rakentaminen jatkui koko vuoden 2023 ajan ja vedentuotanto käynnistetään arviolta keväällä 2024. Teilinummen tekopohjavesilaitoksella turvataan riittävä laadukkaan talousveden saanti Nurmijärven tarpeisiin pitkälle tulevaisuuteen.

Vedentuotannon ja vedenjakelun ohjautomaatiojärjestelmän uudistaminen alkoi vuoden 2023 alussa. Automaatiojärjestelmään liittyviä tietoliikenne- kyberturvallisuus ja ohjelmistoratkaisuja uusitaan kattavasti. Uudella järjestelmällä turvataan vedenjakelun varmuutta yhdessä vedentuotannon kanssa. Järjestelmällä saadaan parannettua myös vedentuotannon ja vedenjakelun energiataloudellisuutta sekä toiminnallisten riskien hallintaa.

Jäteveden puhdistus

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toiminta-alueella on kaksi jätevedenpuhdistamo: Klaukkalan kalliopuhdistamo ja Kirkonkylän puhdistamo. Puhdistamoiden velvoitetarkkailusta ja lähialueen vesistöarkkailuista vastaa

Vantaanjoen ja Helsingin seudun Vesiensuojeluyhdistys ry. Puhdistamoilla on voimassa olevat ympäristöluvat, joiden valvovana viranomaisena on Uudenmaan ELY-keskus.

Klaukkalan jätevedenpuhdistamo

Klaukkalan kalliopuhdistamo käsittelee Klaukkalan, Röykan ja Rajamäen yhdyskuntajätevedet sekä Rajamäen teollisuusalueen jätevedet.

Klaukkalan jätevedenpuhdistamon käsittelemä jätevesimäärä vuonna 2023 oli 2,37 milj. m³. Virtaama oli keskimäärin lähivuosisien tasolla. Puhdistamon kaikki kuormi-

tusparametrit pysyivät myös hyvin lähellä edellisen vuoden tasoa. Klaukkalan puhdistamon viemärintialueella ei tapahtunut jäteveden ylivuotoja eikä puhdistamolta jätevesiohituksia.

Puhdistamolle tuleva kuormitus on ollut lähivuosisina kasvavaa erityisesti kiintoaineen, fosforin ja typen osalta mm. Klaukkalan taajaman voimakkaan kasvun vuoksi.

Puhdistamon kapasiteetti ylittynee tulevaisuudessa, jolloin prosessien tehostaminen tulee ajankohtaiseksi.

Klaukkalan puhdistamo on täyttänyt puhdistusvaatimukset selvästi vuoden 2023 kaikilla vuosineljänneksillä kaikkien kuormitusparametrien osalta.

Klaukkalan puhdistamo	BOD7atu		CODCr		kok.P		kok.N		NH4		SS	
	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%
Tulos 2023	3,7	99	26	96	0,21	97	10	85	0,2	100	5,1	99
Luparaja	10	95	125	75	0,3	95	15	70	4		35	90

Klaukkalan puhdistamolle tuotiin sako- ja umpikaivolietettä noin 26.000 m³.

Klaukkalan puhdistamolla syntyi lietettä noin 2060 märkä-tn ja liete toimitettiin Envor Oy:n biokaasulaitokselle Forssaan jatkokäsittelyä varten. Puhdistamoliete täytti lannoitevalmistelainsäädännössä asetetut raskas-

metallien ja muiden haitallisten aineiden pitoisuusvaatimukset. Mädättämössä syntyvää biokaasua energiasällöltään noin 1,5 GWh myytiin lämmöntuotantoon Nurmijärven Sähkö Oy:n biovoimalaitokselle. Klaukkalan puhdistamon sähköenergiankulutus oli 1,80 GWh vuodessa, joka vastasi 0,76 kWh kulutusta puhdistettua jätevesikuutiota kohden.

Kirkonkylän jätevedenpuhdistamo

Kirkonkylän jätevedenpuhdistamo käsittelee Kirkonkylän, Karhunkorven ja Nukarin alueen yhdyskunnan ja teollisuuden jätevedet.

Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon käsittelemä jätevesimäärä vuonna 2023 oli 0,57 milj. m³. Virtaama oli keskimäärin lähivuosien tasolla. Kuormitukset pysyivät myös keskimäärin edellisen vuoden tasolla. Osittain käsitellyn jäteveden ohitusten määrä oli noin 14.000 m³. Ohitettu jätevesi oli huippuvirtaamien aikaan puhdistamolta tehtyä ohitusta ja se esikäsiteltiin mekaanisesti ja kemiallisesti. Kirkonkylän puhdistamo, joka on rakennettu

vuonna 1977, on toiminut tekniseen käyttöikänsä nähden kohtuullisesti. Puhdistamo toimii tasaisissa virtaamaolosuhteissa melko hyvin, mutta melko pienetkin poikkeustilanteet ja virtaamaheilahtelut tuovat vanhalle puhdistustekniikalle nopeasti hyvin haastavia tilanteita. Puhdistamo täytti kaikki puhdistustulokset ajoittaisista suurista hulevesivirtaamista huolimatta. Edellisvuoden kaltaisia merkittäviä laiterikkoja tai poikkeustilanteita ei ollut, jotka osaltaan paransivat merkittävästi puhdistustulosta.

Kirkonkylän puhdistamo	BOD7atu		CODCr		kok.P		NH4		SS	
	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%	mg/l	%
Tulos 2023	6,7	97	28	95	0,33	97	1	97	13	96
Luparaja	10	95	60	90	0,5	95	4		15	

Kirkonkylän puhdistamolle tuotiin sako- ja umpikaivolietettä yhteensä vajaa 13.000 m³. Lietteen määrä on vakiintunut ja se johtuu lietteentuonin rajoittamisesta puhdistustuloksen turvaamiseksi. Kirkonkylän puhdistamolla syntyi kuivattua lietettä noin 700 märkä-tn. Kuivatun lietteen määrä on lähes puolittunut muutamassa vuodessa uuden lietteenkuivauslaitteiston myötä. Liete toimitettiin palvelusopimuskumppani Envor Oy:n toimesta Kekkilä Oy:n Metsä-Tuomelan kompostointilaitokseen jatkokäsittelyä varten. Puhdistamoliete täytti ras-

kasmetallien ja muiden haitallisten aineiden pitoisuusvaatimukset. Kirkonkylän puhdistamon sähköenergiankulutus oli 0,90 GWh vuodessa, joka vastasi noin 1,6 kWh energiankulutusta puhdistettua jätevesikuutiota kohden.

Kirkonkylän puhdistamon tehostamishakemus toimitettiin Etelä-Suomen aluehallintovirastoon kesäkuussa 2021. Tehostamislupa saatiin joulukuussa 2023. Rakentamishakemuksessa on varauduttu kirkonkylän puhdistamon korvaavan investoinnin toteuttamiseen vuosina 2024–2026.

Vedenjakelu ja viemäröinti

Nurmijärven Veden vesijohtoverkoston pituus on noin 360 km ja jätevesiviemäriverkoston 310 km. Jätevesiviemäriverkosto koostuu kahdesta erillisestä Klaukkalan ja Kirkonkylän jätevedenpuhdistamojen viemäröintialueesta.

Arvio tulevasta kehityksestä

Nurmijärven kunnan väestömäärä kasvaa tasaisesti, minkä seurauksena myös Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen asiakasmäärä ja vedenkäyttö kasvavat. Koronapoikkeusoloihin liittyvä vedenkäytön suurempi kasvu taittui ja vuoteen 2022 verrattuna vedenkäyttö laski noin 2,6 %. Vedenkäytön ennustetaan pidempänä ajanjaksona tarkasteltuna jatkavan noin 0,5 % vuosittaista kasvua.

Nurmijärven Veden tulevia investointeja ennustetaan taloussuunnittelussa 10 vuoden aikajänteellä ja tätä ennustetta käytetään asiakkailta perittävien vesimaksujen tason määrittämisessä. Taloussuunnittelussa käytetään apuna talousmallia, jonka avulla voidaan tarkastella investointien, taksamuutosten ym. liikkeenjohdollisten päätösten vaikutuksia vesiliiketoiminnan talouteen. Vesimaksujen korotuksissa on pyritty mahdollisimman tasaiseen korotukseen, jolloin korotukset kattavat osittain jo tulevia investointeja.

Henkilöstö

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen palveluksessa oli vuoden 2023 lopussa 22 vakinaista ja määräaikaista henkilöä. Kesällä irtisanoutuneen vesilaitoshoitajan tilalle ei onnistuttu rekrytoimaan ketään. Määräaikaisen projekti-insinöörin työsuhdetta jatkettiin vuoden 2024 loppuun asti. Kesätyöntekijöiksi palkattiin harjoittelijat ver-

Vuoden 2023 aikana vesijohtoverkostossa korjattiin 10 kpl putkirikkoja ja avattiin 22 kpl jätevesiviemäritukoksia. Paineviemäriputkia korjattiin 2 kpl.

Lähivuosina investointitasoa nostavat merkittävästi Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon ja Klaukkalan vesitornin uudelleenrakentamiset. Verkostorakentamisen puolella on rakennettava uusia päävesijohtoyhteyksiä Kirkonkylän ja Klaukkalan sekä Teillinummen ja Kirkonkylän välille sekä saneerattava merkittävä määrä vanhoja vesihuoltoverkostoja. Nurmijärven Veden investointitaso tulee seuraavien 10 vuoden aikana olemaan niin korkea, että jo tehdyistä vesimaksukorotuksista huolimatta painetta uusien korotusten tekemiseen on edelleen.

Vesihuoltolain muutoksen myötä hulevesien viemäröinti ei enää ole vesihuoltoa. Päätöksiä hulevesien vastuunjaosta Nurmijärven kunnan ja Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen välillä ei saatu tehtyä vuoden 2023 aikana. Asian valmistelu jatkuu.

Liikelaitoksen palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2023:

HTV1	31.12.2023	31.12.2022
Yhteensä	22,2	23,7

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Vedentuotannossa ja -jakelussa sekä jätevesien vastaanottamisessa ja puhdistuksessa mahdollisesti tapahtuvat merkittävät häiriöt voivat pahimmillaan aiheuttaa vedenkäyttäjille terveydellistä haittaa, ympäristön likaantumista sekä korvausvastuita. Riskejä pyritään minimoimaan hyvällä omaisuuden hallinnalla, riittävällä ja oikea-aikaisella saneerauksella ja kriittisten toimintojen

kosto-osastolle ja vedenpuhdistukseen. Uusi vesilaitoksen johtaja aloitti toukokuun lopussa. LVI-tekniikko vapautettiin päivystysvelvoitteesta syksyllä. Henkilöstöresurssit ovat niukat ja vesilaitostointimintaa ohjaavat säädökset ovat edelleen tiukentumassa uusien lakiuudistusten myötä.

varmistamisella (mm. vedentuotannon varavesijärjestelyt ja kriittisten päävesijohtojen korvaavat yhteydet).

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toimintaan liittyy myös merkittäviä avainhenkilö- ja henkilöresurssiriskejä. Riskiä pyritään pienentämään rekrytoimalla oikeaan aikaan

ja riittävästi tehtäviin sopivia henkilöitä. Lisäksi toimintaohjeiden laadinta ja töiden dokumentointi auttavat riskienhallinnassa. Henkilöstön saatavuudessa rekrytointitilanteissa on ollut haastetta. Koronapandemia, Ukrainan sota ja muut kriittiseen infraan kohdistuneet uhat ovat nostaneet selkeästi esille vesihuoltolaitostoi-
mintaan kohdistuvat henkilöstöressurssien riittävyyteen liittyvät riskit. Nämä korostuvat pienemmillä vesihuoltolaitoksilla. Henkilöiden poissaolot vaikeuttavat hyvin nopeasti esimerkiksi varallaolojärjestelmän toimintaa. Nurmijärven Vesi on tehnyt suunnitelman palvelujen ja toimintojen alasajosta tilanteesta, jossa henkilöresurssit

loppuvat ja täytyy turvata kriittisimmät toiminnot kuten vedenjakelu.

Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon korvaavaksi toteutusvaihtoehdoksi on valikoitumassa uuden jätevedenpuhdistamon rakentaminen kirkonkylään. Kyseiselle puhdistamolle on myönnetty uusi ympäristölupa 30.11.2023. Klaukkalan vesitornissa havaittiin syksyllä nopeutunutta rakenteiden vanhenemista, mikä nopeutti uuden vesitornin rakentamista Klaukkalaan nykyisen tornin läheisyyteen. Asemakaavamuutosvalmistelut on aloitettu, kuten myös vesitornin esisuunnittelu.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä liikelaitoksessa

Sisäisen valvonnan ja riskien hallinnan järjestämisestä vastaa kunnanhallitus. Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen johtokunta vastaa liikelaitoksen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, toimeenpanon valvonnasta ja tuloksellisuudesta sekä raportoi kunnanhallitukselle sisäisen valvonnan että riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä. Vesilaitoksen johtaja vastaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta liikelaitoksen osalta, ohjeistaa alaisiaan sekä raportoi kunnanhallituksen antamien ohjeiden mukaisesti. Lisäksi myös muut viranhaltijat, joille on annettu toimivaltaa kunnan varojen käytössä ja jotka toimivat viranomaisina, vastaavat sisäisen valvonnan toteutumisesta sekä omassa yksikössään valvonnan toteuttamisen organisoinnista sekä siitä, että sisäisen valvonnan menetelmät ovat käytössä ja sisältyvät päivittäisiin toimintarutiineihin.

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen toiminnassa noudatettiin kunnan hallintosääntöä ja vesilaitoksen johtajan ratkaisuvallan delegointipäätöstä (1.12.2023 § 21). Vesi- ja viemärlaitostoiminnassa noudatettiin vesihuoltolakia sekä muuta vesihuoltoa koskevaa lainsäädäntöä. Hankinnoissa noudatettiin erityisalojen hankintalakia sekä kunnan ohjeita. Hankinnoista tehtiin viranhaltijapäätök-

set sekä hankintasopimukset kunnan ohjeistuksen mukaisesti. Ostolaskujen tarkastuksessa ja hyväksynnässä noudatettiin kunnan ohjeistusta.

Sitovien tavoitteiden etenemisestä sekä tuloslaskelman toteutumisesta raportoitii osavuositarkastuksissa Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen johtokunnalle. Nurmijärven Veden käyttötulojen ja -menojen sekä liittymismaksutulojen kertymästä ja ennusteen toteutumisesta raportoitii johtokunnalle jokaisessa johtokunnan kokouksessa. Investointi- ja kehitysprojektien etenemistä seurattiin Nurmijärven Veden sisäisissä investointihankepalavereissa. Vesilaitoksen johtaja tarkasti käyttötalouden kirjanpidon muutaman kerran vuoden aikana. Osana tarkastusta tarkistettiin laskujen tiliointi pistokoelun-
teisesti.

Urakoista laadittiin ja allekirjoitettiin ao. urakkasopimukset. Kilpailutusten yhteydessä on tarkistettu, että tarjoajat täyttävät tilaajavastuulain mukaiset vaatimukset. Sopimusten mukaiset vakuudet saatiin sopimus-
kumppaneilta ja niiden voimassaoloaika valvottiin. Viranhaltijapäätökset, konsultti- ja urakkasopimukset on arkistoitu Nurmijärven Veden arkistoon ja Ratas -asianhallintajärjestelmään.

Nurmijärven Vesi -liikelaitos ylläpitää seuraavia vesi- ja viemärlaitostoiminnan riskienhallintaan liittyviä dokumentteja:

- varautumissuunnitelma
- talousveden valvontatutkimusohjelma
- Talousveden tuotannon ja -jakelun riskienhallintajärjestelmä WSP (Water Safety Plan)
- Viemäroinnin ja jätevedenpuhdistuksen riskienhallintajärjestelmä SSP (Sanitation Safety Plan)
- Klaukkalan jätevedenpuhdistamon pelastussuunnitelma
- pohjavesialueiden suojelusuunnitelmat (kunnan, Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen ja ELY:n kanssa yhdessä)
- valmiussuunnitelma (kunnan kanssa yhdessä)
- sammutusvesisuunnitelma (kunnan kanssa yhdessä)

Työturvallisuuden riskit on kartoitettu kunnan Riskipisteohjelmalla, jota päivitetään noin vuoden välein. Kunta on hankkinut vuoden 2022 aikana uuden riskienhallinta-

ohjelman Regon. Vuoden 2023 aikana työturvallisuudenriskienarviointi ja hallintakeinot päivitettiin lähes kokonaan uuteen järjestelmään.

Nurmijärven Vedessä on käytössä työturvallisuuden vuosikello, jonka mukaisesti vuosittain järjestetään 4 kappaletta työturvallisuuskokouksia. Kokouksissa käydään läpi mm.:

- nykyiset työturvallisuusohjeet ja lisäohjeiden tarve
- uudet koneet ja kemikaalit ja niihin liittyvä ohjeistus
- työturvallisuusilmoitukset
- koulutukset ja perehdytykset
- vuositarkastukset
- työturvallisuusriskien arviointi

Nurmijärven Veden omat toimitilat on varustettu murtohälytyksin ja osassa toimitiloista on kameravalvonta.

MJ-vesitornien kuntoa valvotaan säännöllisin määräajoin tehtävillä tarkastuksilla. Nurmijärven Veden vakuutukset ovat mukana kunnan vakuutushankinnoissa.

Investointien toteutuminen

Toteutuneiden investointien kokonaismäärä oli 8,10 milj. €, joka on 94 % muutetusta talousarviosta. Uusien verkostojen rakentamisen osuus oli 1,25 milj. € eli 15 %, verkoston saneerauksen osuus 2,73 milj. € eli 33 % ja uusien tuotantolaitoksien osuus 2,74 milj. € eli 35 % investointien toteutumasta ja laitossaneeraukset 1,38 milj. € eli 17 %.

Investointimäärärahaa jäi käyttämättä 508 000 € muutettuun talousarvioon verrattuna. Käyttämättä jääneet määrärahat liittyvät pääsääntöisesti verkostojen uudisrakentamiseen ja niiden osalta hankkeiden tai kustannusten siirtymiseen. Myös tuotantolaitosten ja verkostosaneerausten osalta kustannukset jäivät hieman alle talousarvion.

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama
Vesihuollon rakentaminen	-8 790 000	210 000	-8 580 000	-8 101 886	478 114
Koneet ja kalusto	-30 000	0	-30 000	0	30 000
Yhteensä	-8 820 000	210 000	-8 610 000	-8 101 886	508 114

Vesihuoltoverkostojen uudisrakentaminen

Heinojan alueen osalta vesihuoltoverkoston rakentaminen valmistui vuonna 2023. Hankkeen kustannukset alitivat muutetun talousarvion määrärahan 61 000 eurolla.

aikana. Hankkeen kustannukset toteutuivat lähes muutetun talousarvion mukaisesti.

Kylänpään alueen rakentaminen jatkui ja vesihuoltoverkosto saatiin suurelta osin rakennettua vuoden 2023 aikana. Käyttöönottoimenpiteitä tehdään vuoden 2024

Rantapuiston alueen rakentaminen alkoi ja hankkeelle vuodelle 2023 varatusta määrärahasta jäi käyttämättä 30 000 euroa. Kohteen rakentaminen jatkuu vuonna 2024.

Vesihuoltoverkostojen saneeraus

Vedenjakelun toimintavarmuuden parantamisen kannalta merkittävä Valkojoen ja Väinöläntien päävesijohdon saneeraushanke valmistui vuoden 2023 syksyllä ja hankkeen kustannukset toteutuivat muutetun talousarvion mukaisesti. Hankkeessa saneerattiin vanhaa vesijohtoa 2,8 kilometrin matkalta ja uusittiin viemäriä noin puolen kilometrin verran.

Palstakujan alueen saneerausurakka käynnistyi kesällä 2023 ja hanke valmistuu kokonaisuudessaan vuoden 2024 kesään mennessä. Alueella saneerattiin jakeluvesijohtoa noin 1 kilometrin matkalta. Hankkeen vuoden 2023 kustannukset ylittivät hieman muutetun talousarvion hankkeen luultua nopeamman etenemisen vuoksi.

Jätevesiviemäreitä saneerattiin kaivamattomilla menetelmillä Kirkonkylällä ja Klaukkalassa reilu puolen kilometrin verran. Aluemittauksen laitekaivojen materiaalihankintoja tehtiin ja kaivojen asennukset alkavat vuonna 2024.

Tuotantolaitokset

Vuoden 2023 merkittävin investointi oli Teilinummen tekopohjavesilaitoksen rakentaminen, joka aloitettiin jo syksyllä 2022. Laitoksen rakennustyöt ovat valmistuneet vuoden 2023 loppuun mennessä. Laitoksen tekniikkatyöt ja koekäyttövaihe valmistuvat arviolta maaliskuussa 2024, jolloin tekopohjavesilaitokselta aloitetaan talousveden tuotanto kirkonkylän ja Klaukkalan tarpeisiin. Laitoshanke on edennyt pääosin alkuperäisen budjetin mukaan.

Vedentuotannon ja vedenjakelun ohjausautomaatiojärjestelmän uudistaminen alkoi vuoden 2023 alussa. Automaatiojärjestelmään liittyviä tietoliikenne-, kyberturvallisuus ja ohjelmistoratkaisuja uusitaan kattavasti. Uudella järjestelmällä turvataan vedenjakelun varmuutta yhdessä vedentuotannon kanssa. Järjestelmällä saadaan parannettua myös vedentuotannon ja vedenjakelun energiataloudellisuutta sekä toiminnallisten riskien hal-

Verkostojen tutkimukseen ja suunnitteluun varatut määrärahat ylittyivät hieman suunnittelukohteiden laajuuden muuttuessa.

lintaa. Hankkeeseen tulee sisältymään vuonna 2024 saneerattavat vedenjakelun säätöasemat Klaukkalassa ja Röykässä. Järjestelmä otetaan käyttöön portaittain vuoden 2024 syksyyn mennessä. Hanke on edennyt pääosin alkuperäisen budjetin mukaan.

Vuoden 2023 aikana uusittiin jätevedenpumppaamoiden pitkän tähtäimen investointisuunnitelman mukaisesti 1980-luvun alussa rakennetut alkuperäiskuntoiset Herustentien ja Teppolantien jätevedenpumppaamot Rajamäellä sekä Härkäpurontien jätevesipumppaamo Klaukkalassa. Pumppaamokohteiden hankalien pohjaolosuhteiden takia hankkeen budjetti ylittyi suunnitellusta.

Vedentuotannon laitoksilla ja jätevedenpuhdistamoilla tehtiin vuoden aikana pieniä ylläpitoinvestointeja, jotka toteutuivat hieman budjetoitua alhaisemmilla euromäärillä.

Rakentamishjelman toteutuminen

	Alkuperäinen TA2023	TA+ muut. 2023	TP 2023	Tot.-%	Poikkeama
Nurmijärven vesi rakentamishjelman toteuma 2023					
18480001 Heinoja	-325 000	-550 000	-488 629	89 %	61 371
18480006 Kylänpään alue	-450 000	-400 000	-378 921	95 %	21 079
18480040 Sorvitiin alue	-20 000	-20 000	-10 448	52 %	9 552
18480046 Rantapuisto	-200 000	-200 000	-170 170	85 %	29 830
18480051 Asuntokuja	-20 000	-10 000	0	0 %	10 000
18480054 Suotie	-10 000	-15 000	-13 361	0 %	0
18480056 Pratikankuja (Vanhan sähkölaitoksen ympäristö)	-20 000	-20 000	-7 232	36 %	12 768
18480057 Punamullantie (Vanhan sähkölaitoksen ympäristö)	-20 000	-20 000	-9 270	46 %	10 730
18480201 Ilvesvuori, pohjoinen	-150 000	-30 000	-89 954	300 %	-59 954
18480204 Altian alue	-400 000	-40 000	-17 053	43 %	22 947
18480223 Venttiilien rakentaminen ja saneeraus	-75 000	-25 000	0	0 %	25 000
18480226 Vesiasemat	-10 000	-10 000	0	0 %	10 000
18480303 Vanhojen alueiden teiden sv-viemärit	-45 000	-45 000	0	0 %	45 000
18480305 Laadunvalvonta	-10 000	-10 000	0	0 %	10 000
18480306 Viimeistelytyöt	-25 000	-25 000	0	0 %	25 000
18480307 Suunnittelu, koordinointi, mittaus ja tutkimus	-30 000	-30 000	-22 518	75 %	7 482
18480309 Nimeämättömät kohteet	-45 000	-45 000	-45 171	100 %	-171
18480311 Vanhojen alueiden kuivatus	-100 000	-50 000	0	0 %	50 000
18480318 Varaus	-20 000	-20 000	0	0 %	20 000
18480513 Viemärisuutukset ja pienet peruskorjaukset	0	-200 000	-59 307	30 %	140 693
18480514 Verkostojen tutkimukset ja suunnittelu	-150 000	-150 000	-189 826	127 %	-39 826
18480532 Aluemittauksen laitekaivot	-400 000	-200 000	-151 555	76 %	48 445
18480540 Kuonomäentie	0	-5 000	-3 000	60 %	0
18480541 Palstakuja	-595 000	-400 000	-475 093	119 %	-75 093
18480542 Valkojoen ja Väinöläntien päävesijohto	-1 700 000	-1 820 000	-1 805 591	99 %	14 409
18480543 Kumputien pohjoispuoli	0	0	-9 912	0 %	-9 912
18480544 Nikontie	0	0	-17 207	0 %	-17 207
18480545 Liisankuja ja Niittykuja	0	0	-17 844	0 %	-17 844
18480602 Kirkonkylä-Kalukkala siirtolinjat	0	-10 000	0	0 %	10 000
18480701 Teilinummi, tekopohjavesilaitos	-3 500 000	-2 500 000	-2 744 487	110 %	-244 487
18480801 Vedenottamoiden peruskorjaus, varaus	-100 000	-50 000	-63 981	128 %	-13 981
18480823 Klaukkalan puhdistamo	-200 000	-100 000	-64 334	64 %	35 666
18480828 Kirkonkylän puhdistamon saneeraus/jätevesien siirto	-400 000	-200 000	-132 353	66 %	67 647
18480834 Kirkonkylän puhdistamo, pienet pk	-150 000	-150 000	-5 150	3 %	144 850
18480835 Klaukkalan puhdistamo, saostuskemikalointi	-50 000	-70 000	-68 536	98 %	1 464
18480840 Valta-Akselin jätevedenpumpppaamo	-100 000	0	0	0 %	0
18480842 Herusten ja Härkäpurontien jvp:t	-350 000	-640 000	-591 603	92 %	48 397
18480843 Kaukovalvontajärjestelmän laitesaneeraus	-20 000	-20 000	-8 126	41 %	11 874
18480844 Käpylän pka:n saneeraus	-150 000	-150 000	-133 518	89 %	16 482
18480845 Vedenjakelun automaation uusiminen	-450 000	-300 000	-281 238	94 %	18 762
18480846 Klaukkalan pka:n muutos sa:ksi	-150 000	-50 000	-26 499	53 %	23 502
18480999 Budjetointikohde (Nurmijärven vesi)	1 650 000	0	0	0 %	0
18480901 Koneet ja kalusto	-30 000	-30 000	0	0 %	30 000
INVESTOINNIT NETTO	-8 820 000	-8 610 000	-8 101 886	94 %	508 114

Rahoitusosan toteutuminen

Nurmijärven Vesi –liikelaitoksen toiminnan ja investointien rahavirta oli negatiivinen 3 022 483 euroa. Nurmijärven Vesi ei nostonut vuoden aikana ulkopuolista lainaa.

Rahoituslaskelma	TA 2023	Muutos	TA 2023 + muutos	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
TOIMINNAN RAHAVIRTA							
Liikelyjäämä	2 344 668	0	2 344 668	2 341 763	-2 905	0 %	3 257 767
Poistot ja arvonalennukset	3 500 000	0	3 500 000	3 127 606	-372 394	-11 %	2 713 681
Rahoitustuotot ja -kulut	-238 000	0	-238 000	-389 967	-151 967	-64 %	-316 585
	5 606 668	0	5 606 668	5 079 402	-527 266	-9 %	5 654 863
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA							
Investointimenot	-8 820 000	-210 000	-8 610 000	-8 101 886	508 114	6 %	-8 930 770
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 213 332	-210 000	-3 003 332	-3 022 483	-19 151	-1 %	-3 275 907
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäys				0			-5 390
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys							3 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys							
	0	0	0	0	0		3 000 000
Oman pääoman muutokset							
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Saamisten muutos kunnalta				1 556 030			-2 253 370
Saamisten muutokset muilta				-19 278			-157 632
Korottomien velkojen muutos kunnalta				557 619			415 350
Korottomien velkojen muutos				915 142			2 291 874
	3 500 000	-2 600 000	900 000	3 009 512	-2 109 512	-234 %	296 222
Rahoituksen rahavirta	3 500 000	-2 600 000	900 000	3 009 512	-2 109 512	-234 %	3 290 832
Rahavarojen muutos	286 668	-2 810 000	-2 103 332	-12 971	-2 090 361	-99 %	14 925

Keskeisimmät perustiedot

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen tunnusluvut	TP 2023	TA 2023	TP 2022	TP 2021
Asiakkaat				
Käyttöpaikkojen lkm vesijohtoverkostossa (kpl)	7 921	7 898	7 849	7 698
Käyttöpaikkojen lkm jätevesiviemäriverkostossa (kpl)	7 464	7 373	7 329	7 173
Vuoden aikana vesijohtoon liittyneet uudet kiinteistöt (kpl)	124		159	134
Vuoden aikana jätevesiviemäriin liittyneet uudet kiinteistöt (kpl)	94		154	132
Talousveden tuotanto ja -jakelu				
Vesijohtoverkoston pumpattu vesimäärä (m ³ /a)	2 130 541		2 481 688	2 317 588
Laskutettu vesimäärä (m ³ /a)	1 723 532	1 839 000	1 770 075	1 821 447
Laskuttamaton vesimäärä (%)	19		29	27
Vedenottamot (kpl)	7		6	7
Varavedenottamot (kpl)	3		4	3
Paineenkorotusasemat	8		8	8
Vesijohtoverkoston pituus (km)	359	358	360,7	351
Vesijohtoverkoston saneeraus (km)	3,1		7,9	0,7
Vesijohtoverkoston putkirikot (kpl)	10		13	12
Jäteveden puhdistus ja -viemärointi				
Puhdistettu jätevesimäärä (m ³ /a)	2 929 613		2 880 311	3 066 090
Laskutettu jätevesimäärä (m ³ /a)	1 957 285	2 101 000	2 070 182	2 083 097
Viemäriverkoston vuotovesimäärä (%)	34		28	32
Jätevedenpuhdistamot (kpl)	2		2	2
Jätevedenpumpat (kpl)	54		52	50
Jätevesiviemäriverkoston pituus (km)	312	310	310,4	303
Jätevesiviemäri verkoston saneeraus (km)	1,4		0,8	1,1
Viemäritukokset (kpl)	22		30	34
Paineviemäriin putkirikot (kpl)	2		0	0
Huleveden viemärointi				
Hulevesiviemäriverkoston pituus (km)	199	200	187,3	193
Hulevesiviemäri verkoston saneeraus (km)	0,1		0,4	0,0
Käyttömaksut (veroton)				
Vesi (€/m ³)	1,8		1,8	1,75
Jätevesi (€/m ³)	2,88		2,88	2,88
Yhteensä (€/m ³)	4,68		4,68	4,63

Perusmaksut 2023	Vesi		Jätevesi	
	€/m ³ veroton	€/m ³ sis. alv	€/m ³ veroton	€/m ³ sis. alv
Ns 15-20	9,28	11,51	11,34	14,06
Ns 25-32	17,56	21,77	21,47	26,62
Ns 40	34,21	42,42	41,82	51,86
Ns 50	58,50	72,54	71,50	88,66
Ns 80	116,88	144,93	142,85	177,13
Ns 100	181,71	225,32	222,09	275,39

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen tuloslaskelman mukainen tilikauden ylijäämä 1 951 796,07 euroa esitetään liitettäväksi Nurmijärven Veden omaan pääomaan tilikauden yli-/alijäämätillille.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Nurmijärven Vesi -liikelaitoksen johtokuntaan nähden sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen on esitetty alla.

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso		Tavoite	Toteuma	Tavoitteiden toteuma
		TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023	
Asiakastyytyvyyden paraneminen	Asiakastyytyväisyys-tutkimuksen WACSI -indeksi (asteikko 4-10)	8,58	8,55	>8,58	8,69	Asiakastyytyväisyyskysely on toteutettu, tulokset saatiin elokuussa.
Vedenjakelun toimitusvarmuus	Putkirikkojen suhteellinen määrä (kpl/100 km/vuosi)	3,4		3,3	2,8	Vuoden suhteellinen putkirikkojen määrä oli 2,8.
Talousveden laatu	Laatuvaatimukset ja -tavoitteet täyttävä vedenlaatu (%)			100	100	Talousvesi täytti laatuvaatimukset ja -tavoitteet tammi-elokuun aikana.
Vesijohtoverkoston vuotovesimäärän vähentäminen	Aluemittausjärjestelmän uusien käytössä olevien kaivojen lukumäärä (mittausdata siirtyy raportointijärjestelmään)	0	0	20	0	Aluemittausjärjestelmän toimittaja valittu. Kaivojen ja mittareiden asennus käynnissä.
Henkilöstön työtyytyväisyys pysyy hyvänä	Henkilöstökyselyn arvosana (asteikko 1-5)	3,37	-	>2,8	3,2	Vuoden 2023 henkilöstökysely

5.1.2 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen

Tuloslaskelma

1.1.-31.12.2023 1.1.-31.12.2022

Liikevaihto	10 370 523,69	10 739 280,67
Liiketoiminnan muut tuotot	465 778,88	483 481,48
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 419 541,32	-1 535 028,76
Palvelujen ostot	-2 134 449,63	-2 003 788,65
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 553 990,95	-3 538 817,41
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-1 209 755,95	-1 175 737,12
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-251 839,17	-238 490,82
Muut henkilösivukulut	-43 286,70	-48 599,48
Henkilöstökulut yhteensä	-1 504 881,82	-1 462 827,42
Poistot ja arvonalennukset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 127 606,22	-2 713 680,91
Liiketoiminnan muut kulut	-308 060,85	-249 669,37
LIIKKEYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	2 341 762,73	3 257 767,04
Rahoitustuotot- ja kulut		
Korkotuotot	0,00	201,60
Muut rahoitustuotot	6 419,03	1 965,27
Kunnalle maksetut korkokulut	-158 335,69	-115 980,99
Muille maksetut korkokulut	-76 050,00	-40 771,25
Korvaus peruspääomasta	-162 000,00	-162 000,00
Muut rahoituskulut	0,00	0,00
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-389 966,66	-316 585,37
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	1 951 796,07	2 941 181,67

Tuloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Sijoitetun pääoman tuotto, %	7,1 %	11,3 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	7,6 %	11,7 %
Voitto, %	18,8 %	27,4 %
Asukasmäärä 31.12.	44 773	44 437

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen
Rahoituslaskelma

31.12.2023 31.12.2022

Toiminnan rahavirta		
Liikelylijäämä	2 341 763	3 257 767
Poistot ja arvonalennukset	3 127 606	2 713 681
Rahoitustuotot ja -kulut	-389 967	-316 585
	<u>5 079 402</u>	<u>5 654 863</u>
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-8 101 886	-8 930 770
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot		
Toiminnan ja investointien rahavirta	-3 022 483	-3 275 908
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten vähennys	0	-5 390
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys muilta	0	3 000 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys muilta		
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta		
Lyhytaikaisten lainojen muutos muilta		
	<u>0</u>	<u>3 000 000</u>
Oman pääoman muutokset		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	1 556 030	-2 253 370
Saamisten muutokset muilta	-19 278	-157 632
Korottomien velkojen muutos kunnalta	557 619	415 350
Korottomien velkojen muutos muilta	915 142	2 291 874
	<u>3 009 512</u>	<u>296 222</u>
Rahoituksen rahavirta	3 009 512	3 290 832
Rahavarojen muutos		
Rahavarat 31.12.	-12 971	14 925
Rahavarat 1.1.	1 954	14 925
	<u>14 925</u>	<u>0</u>
Rahavarojen muutos	-12 971	14 925
<u>Rahoituslaskelman tunnusluvut</u>		
	<u>2023</u>	<u>2022</u>
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000€	-7 468	-5 750
Investointien tulorahoitus, %	62,69 %	63,32 %
Laskennallinen lainanhoitokate	8,72	10,93
Lainanhoitokate	22,67	37,08
Kassan riittävyys, pv	0,05	0,38
Quick ratio	0,53	0,75
Current ratio	0,53	0,75

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen

Tase	31.12.2023	31.12.2022
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat	62 371 253,53	57 396 973,98
Aineettomat hyödykkeet	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet	62 335 048,53	57 360 768,98
Kiinteät rakenteet ja laitteet	55 802 660,35	41 954 314,49
Koneet ja kalusto	7 939,14	25 742,27
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	6 524 449,04	15 380 712,22
Sijoitukset		
Muut saamiset	36 205,00	36 205,00
Vaihtuvat vastaavat	4 914 844,96	6 464 568,08
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset	4 912 891,45	6 449 643,43
Myyntisaamiset	1 718 537,78	1 705 178,87
Saamiset kunnalta	3 187 970,41	4 744 000,26
Muut saamiset	6 383,26	464,30
Siirtosaamiset		
Rahat ja pankkisaamiset	1 953,51	14 924,65
Vastaavaa yhteensä	67 286 098,49	63 861 542,06
Vastattavaa		
Oma pääoma	30 861 655,56	28 909 859,49
Peruspääoma	2 691 006,82	2 691 006,82
Edellisten tilikausien ylijäämä	26 218 852,67	23 277 671,00
Tilikauden yli-/alijäämä	1 951 796,07	2 941 181,67
Vieras pääoma	36 424 442,93	34 951 682,57
Pitkäaikainen vieras pääoma	27 183 246,35	26 332 457,53
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 000 000,00	3 000 000,00
Korottomat velat kunnalta	230 398,71	230 398,71
Liittymismaksut ja muut velat	23 952 847,64	23 102 058,82
Lyhytaikainen vieras pääoma	9 241 196,58	8 619 225,04
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta		
Lainat kunnalta		
Saadut ennakot	3 365,30	6 872,07
Ostovelat	1 366 879,65	1 216 631,56
Korottomat velat kunnalta	7 329 200,11	6 771 581,45
Muut velat	254 186,48	320 684,31
Siirtovelat	287 565,04	303 455,65
Vastattavaa yhteensä	67 286 098,49	63 861 542,06
Taseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	45,87 %	45,27 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	336,10 %	311,37 %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	28 171	26 219
Lainakanta 31.12., 1000 €	3 000	3 000
Lainat e/asukas	67	68
Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, %	336,9 %	312,6 %
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000 €	3 086	3 137
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas	69	71
Lainasaamiset 31.12., 1000 €		
Asukamäärä 31.12.	44 773	44 437

Huleveden tilinpäätöslaskelmat

Tuloslaskelma hulevesi eriytettynä	Vesihuolto	Hulevesi	Yhteensä
Liikevaihto	10 370 523,69		10 370 523,69
Liiketoiminnan muut tuotot	465 778,88		465 778,88
Materiaalit ja palvelut			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-1 419 382,90	-158,42	-1 419 541,32
Palvelujen ostot	-2 133 482,53	-967,10	-2 134 449,63
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 552 865,43	-1 125,52	-3 553 990,95
Henkilöstökulut			
Palkat ja palkkiot	-1 209 755,95	0,00	-1 209 755,95
Henkilösivukulut			
Eläkekulut	-251 839,17	0,00	-251 839,17
Muut henkilösivukulut	-43 286,70	0,00	-43 286,70
Henkilöstökulut yhteensä	-1 504 881,82	0,00	-1 504 881,82
Poistot ja arvonalennukset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 844 040,04	-283 566,18	-3 127 606,22
Liiketoiminnan muut kulut	-305 060,85	-3 000,00	-308 060,85
Liikelylijäämä	2 629 454,43	-287 691,70	2 341 762,73
Rahoitustuotot- ja kulut			
Korkotuotot	0,00		0,00
Muut rahoitustuotot	6 419,03		6 419,03
Kunnalle maksetut korkokulut	-158 335,69		-158 335,69
Muille maksetut korkokulut	-76 050,00		-76 050,00
Korvaus peruspääomasta	-162 000,00		-162 000,00
Muut rahoituskulut	0,00		0,00
Rahoitustuotot- ja kulut yhteensä	-389 966,66		-389 966,66
Tilikauden ylijäämä	2 239 487,77	-287 691,70	1 951 796,07

Taseesta eriytetyt huleveden erät	Vesihuolto	Hulevesi	Yhteensä
Pysyvät vastaavat			
Aineelliset hyödykkeet			
Kiinteät rakenteet ja laitteet	49 874 189,87	5 928 470,48	55 802 660,35
Vieras pääoma			
Pitkäaikainen vieras pääoma			
Liittymismaksut ja muut velat	22 839 754,69	1 113 092,95	23 952 847,64

5.1.3 Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen liitetiedot

Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaa suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 lähtien hankitun omaisuuden osalta KV 31.5.2017 § 49.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa suunnitelman mukaisten poistojen perusteet.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon.

Hulevesien eriyttäminen

Nurmijärven Veden kirjanpitoon sisältyvästä hulevesien osuudesta on laadittu erillinen tuloslaskelma. Taseesta on eriytetty kiinteiden rakenteiden ja laitteiden osalta hulevesijärjestelmien osuus sekä liittymismaksujen osalta vuosien 2007-2023 aikana kertyneet hulevesijärjestelmien liittymismaksut.

Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käyttöomaisuuden poistojen määrittelyssä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Poistosuunnitelmaa on muutettu 1.1.2017 alkaen (KV 31.5.2017 §49). Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioitun taloudellisen pitoajan mukaan.

Arvioituiden poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmä ovat:

	Poisto aika/ poisto %	Poistotapa
Muut pitkävaikutteiset menot		
Tietokoneohjelmistot -31.12.2012	3 vuotta	tasapoisto
Tietokoneohjelmistot 1.1.2013-	2 vuotta	tasapoisto
Rakennukset		
Hallinto- ja laitosrakennukset -31.12.2012	40 vuotta	tasapoisto
Hallinto- ja laitosrakennukset 1.1.2013-	20 vuotta	tasapoisto
Kiinteät rakenteet		
Johtoverkostot ja laitteet -31.12.2012	7 %	menojäännöspoisto
Johtoverkostot ja laitteet 1.1.2013-	30 vuotta	tasapoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet -31.12.2012	18 %	menojäännöspoisto
Muut kiinteät rakenteet ja laitteet 1.1.2013-	10 vuotta	tasapoisto
Laituskoneet ja laitteet -31.12.2012	18 vuotta	tasapoisto
Laituskoneet ja laitteet 1.1.2013-	10 vuotta	tasapoisto
Viemäriverkko (siirtoviemäri) -31.12.2012	30 vuotta	tasapoisto
Viemäriverkko (siirtoviemäri) 1.1.2013-	30 vuotta	tasapoisto
Automaatiikka -31.12.2012	10 vuotta	tasapoisto
Automaatiikka 1.1.2013-	10 vuotta	tasapoisto
Koneet ja kalusto		
Kuljetusvälineet -31.12.2012	25 %	menojäännöspoisto
Kuljetusvälineet 1.1.2013-	4 vuotta	tasapoisto
Muut koneet ja kalusto -31.12.2012	30 %	menojäännöspoisto
Muut koneet ja kalusto 1.1.2013-	3 vuotta	tasapoisto

5.1.4 Taseen liitetiedot

Liitetieto 19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet

	2023 €	2022 €
Aineettomat hyödykkeet		
Hankintameno 1.1.	0,00	0,00
Lisäykset tilikauden aikana		
Hankintameno 31.12.	0,00	0,00
Tilikauden poistot		
Kirjanpitoarvo 31.12.	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet		
Kiinteät rakenteet ja laitteet		
Hankintameno 1.1.	41 954 314,49	42 446 354,63
Lisäykset tilikauden aikana	16 958 148,95	2 203 006,67
Hankintameno 31.12.	58 912 463,44	44 649 361,30
Tilikauden poistot	3 109 803,09	2 695 046,81
Kirjanpitoarvo 31.12.	55 802 660,35	41 954 314,49
Koneet ja kalusto		
Hankintameno 1.1.	25 742,27	44 376,37
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	0,00
Hankintameno 31.12.	25 742,27	44 376,37
Tilikauden poistot	17 803,13	18 634,10
Kirjanpitoarvo 31.12.	7 939,14	25 742,27
Keskeneräiset hankinnat		
Hankintameno 1.1.	15 380 712,22	8 652 948,69
Lisäykset tilikauden aikana	3 862 617,68	8 052 071,70
Hankintameno 31.12.	19 243 329,90	16 705 020,39
Tilikauden vähennykset	12 718 880,86	1 324 308,17
Kirjanpitoarvo 31.12.	6 524 449,04	15 380 712,22
Sijoitukset		
Muut saamiset		
Hankintameno 1.1.	36 205,00	30 815,00
Lisäykset tilikauden aikana	0,00	5 390,00
Hankintameno 31.12.	36 205,00	36 205,00
Pysyvät vastaavat yhteensä	62 371 253,53	57 396 973,98

KPA 2:7. § 5-kohdan mukaista mahdollista arvonlisäveron palautusvastuuta ei ole

Liitetieto 23. Saamisten erittely

	2023 Lyhytaikaiset	2022 Lyhytaikaiset
Saamiset kunnalta, konsernitili	3 187 970,41	4 744 000,26
Saamiset kunnan tytäryhteisöiltä		
Myyntisaamiset	101 376,98	53 795,62
Saamiset jäsenkuntayhtymiltä	56,94	56,94
Saamiset muilta		
Myyntisaamiset	1 617 103,86	1 651 286,82
Muut saamiset	6 383,26	503,79
Saamiset yhteensä	4 912 891,45	6 449 643,43

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	2023 €	2022 €
Peruspääoma 1.1.	2 691 006,82	2 691 006,82
Peruspääoma 31.12.	2 691 006,82	2 691 006,82
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä	23 277 671,00	20 446 830,71
Siirto edelliseltä tilikaudelta	2 941 181,67	2 830 840,29
Edellisten tilikausien ylijäämän muutos		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	26 218 852,67	23 277 671,00
Tilikauden yli-/alijäämä	1 951 796,07	2 941 181,67
Oma pääoma yhteensä	30 861 655,56	28 909 859,49

Liitetieto 27. Pitkäaikaiset velat, jotka erääntyvät myöhemmin kuin viiden vuoden

	2023 €	2022 €
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 000 000,00	3 000 000,00
Yhteensä	3 000 000,00	3 000 000,00

Liitetieto 28., 30. ja 32. Pitkä- ja lyhytaikaiset velat

	2023 €	2022 €
Pitkäaikaiset velat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	3 000 000,00	3 000 000,00
Liittymismaksut, kunta	230 398,71	230 398,71
Liittymismaksut	23 952 847,64	23 102 058,82
Lyhytaikaiset velat		
Joukkovelkakirjalainat		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0,00	0,00
Lainat kunnalta, yhdistyksi	7 329 200,11	6 771 581,45
Velat tytäryhteisöille, joissa kunta on jäsenenä		
Ostovelat	95 931,78	69 781,79
Velat muille		
Saadut ennakot	3 365,30	6 872,07
Ostovelat	1 270 947,87	1 146 849,77
Muut velat	254 186,48	320 684,31
Siirtovelat	287 565,04	303 455,65
Pitkä- ja lyhytaikaiset velat yhteensä	36 424 442,93	34 951 682,57

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät erät

	2023 €	2022 €
Siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	240 778,53	255 815,22
Korkojaksotus	2 535,00	2 323,75
Muut siirtovelat	44 251,51	45 316,68
Siirtovelat yhteensä	287 565,04	303 455,65

Taseeseen sisällyttämättömät vastuusitoumukset ja vastuut

Liitetieto 38. Vuokravastuut

	2023 €	2022 €
Seuraavalla tilikaudella maksettavat	46 993,90	59 324,01
Myöhemmin maksettavat	39 463,65	77 930,87
Vuokravastuut yhteensä	86 457,55	137 254,88

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

	31.12.2023	31.12.2022
Vakinaiset	22	22
Määräaikaiset	0	0
Henkilöstön lukumäärä yhteensä	22	22

Liitetieto 43. Aktivoidut henkilöstökulut

	31.12.2023	31.12.2022
Henkilöstökulut tuloslaskelman mukaan	1 504 881,82	1 462 827,42
Aktivoidut henkilöstökulut	16 064,18	3 650,03
Henkilöstökulut yhteensä	1 520 946,00	1 466 477,45

5.1.5 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Nurmijärven Vesi-liikelaitoksen johtokunnan ja vesilaitoksen johtajan allekirjoitukset

Nurmijärvellä 28.02.2024

Teijo Syväkangas
puheenjohtaja

Jorma Heimonen
varapuheenjohtaja

Henna Hassinen
jäsen

Nelli Piikkilä
jäsen

Ilpo Pölönen
jäsen

Kimmo Rintamäki
vesilaitoksen johtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus

Nurmijärvellä ____/____ 2024

KPMG Oy Ab

Mikko Luoma
KHT, JHT

This documents contains 24 pages before this page

Tämä asiakirja sisältää 24 sivua ennen tätä sivua

Detta dokument innehåller 24 sidor före denna sida

Dokumentet inneholder 24 sider før denne siden

Dette dokument indeholder 24 sider før denne side

Nelli Karoliina Piikkilä

acb91321-6152-4289-b6b1-8cc1ed5efcce - 2024-03-13 13:44:51 UTC +02:00
BankID / MobileID - 5b24166c-abc0-49b3-839c-40159b09cb0f - FI

ILPO PÖLÖNEN

b59dc415-5fb3-4cdd-be4c-8a84fdca3b9d - 2024-03-13 14:56:48 UTC +02:00
BankID / MobileID - cc99ed2e-bc97-4814-a200-86902d8470e8 - FI

HENNA MILJA PAULIINA HASSINEN

f7ff8543-3f85-46a0-b1b1-25e546ce0cd5 - 2024-03-13 15:55:27 UTC +02:00
BankID / MobileID - a7f5c59d-2b5c-4e96-b213-6f155031fad0 - FI

MATTI JORMA SAKARI HEIMONEN

a6f0d952-fc51-49db-aaf1-5106f8f0776a - 2024-03-13 16:36:35 UTC +02:00
BankID / MobileID - d54fdeb2-6b09-4cfd-ae31-c7e96dd82a1c - FI

KIMMO KALEVI RINTAMÄKI

Company - Yritys - Företag - Selskap - Virksomhed: Nurmijärven Vesi

ce3f1a4b-e3e3-4c19-b2ee-54893ae11875 - 2024-03-15 08:29:47 UTC +02:00
BankID / MobileID - 252caeee-c077-4cd7-a531-e76f504fd4c6 - FI

Authority to sign - Asemavaltuus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

TEIJO SYVÄKANGAS

5db676cf-79f3-4c24-9153-09842cd9efe4 - 2024-03-15 08:53:03 UTC +02:00
BankID / MobileID - e6b52425-6151-49c2-ac98-c0fb1ff320ee - FI

authority to sign

asemavaltuus

ställningsfullmakt

autoritet til å signere

myndighed til at underskrive

representative

nimenkirjoitusoikeus

firmateckningsrätt

representant

repræsentant

custodial

huoltaja/edunvalvoja

förvaltare

foresatte/verge

frihedsberøvende

Aleksia liikelaitys

5.2 Aleksia-liikelaitos

5.2.1 Toimintakertomus vuodelta 2023

Tuloslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
Liikevaihto	9 760 306	0	9 760 306	9 257 400	-502 906	-5 %	9 973 848
Valmistus omaan käyttöön							
Liiketoiminnan muut tuotot	57 600	0	57 600	176 973	119 373	207 %	262 191
Materiaalit ja palvelut							
Aineet, tarv. ja tavarat	-2 563 049	0	-2 563 049	-2 248 402	314 647	12 %	-2 290 087
Palvelujen ostot	-1 048 644	0	-1 048 644	-1 017 260	31 384	3 %	-1 100 648
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 611 693	0	-3 611 693	-3 265 662	346 031	10 %	-3 390 735
Henkilöstökulut							
Palkat ja palkkiot	-4 060 003	0	-4 060 003	-4 020 721	39 283	1 %	-4 402 712
Henkilösivukulut					0		
Eläkekulut	-799 700	0	-799 700	-821 856	-22 156	-3 %	-880 408
Muut henkilösivukulut	-159 660	0	-159 660	-145 024	14 636	9 %	-153 926
Poistot ja arvonal.					0		
Suunnitelman mukaiset poistot	-140 000	0	-140 000	-73 553	66 447	47 %	-125 669
Liiketoiminnan muut kulut	-927 102	0	-927 102	-915 284	11 818	1 %	-1 040 979
Liikelylijäämä (-alijäämä)	119 748	0	119 748	192 273	72 524	61 %	241 610
Rahoitustuotot ja -kulut				13 252			4 677
Korkotuotot				12 890	12 890		4 792
Muut rahoitustuotot				389	389		298
Korkokulut					0		
Korvaus peruspääomasta					0		
Muut rahoituskulut				-27	-27		-413
Ylijäämä (alijäämä) ennen var.				205 524	85 776		
Poistoeron lis. (-) tai väh. (+)							
Varausten lis. (-) tai väh. (+)							
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	119 748	0	119 748	205 524	85 776	72 %	246 287

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Talous

Toimintatuotot:

- Myyntituotot
  - o Siivouspalvelun tuotot toteutuivat miltei talousarvion mukaisesti ja kulut alittuivat verrattuna talousarvioon.
  - o Ruokapalvelujen sisäiset tuotot alittuivat ja ulkoiset tuotot (ResQ-myynti, välipalat, seurojen kesäkerhot jne.), ylittivät verrattuna talousarvioon
  - o Sivistystoimialalle tehtiin palvelumaksujen hyvityksiä yhteensä 602 000 e, joista ruokapalvelun osuus 526 109 e ja siivouspalvelun osuus 75 891 e.
- Tuet ja avustukset
  - o palkkatukea (60 685 e) ei oltu budjetoitu
- Muut toimintatuotot
  - o tuotot ylittivät mm. Kiertonetin kautta myytyjen kalusteiden tuotoista ja kesäkerhojen sekä muiden sisäisten ruokapalvelujen myynnistä (esim. kokouskahvit)

Toimintakulut:

- Henkilöstökulut toteutuivat miltei talousarvion mukaisesti. Ennusteessa henkilöstökulujen arvioitiin ylittyvän n.113 000 eurolla, mutta henkilöstön pitämät palkattomat vapaat ja lomarahojen vaihtaminen vapaiksi vaikuttivat kulujen alitukseen
- Palvelujen ostot alittuivat talousarvioon verrattuna
  - siivouspalvelujen ostot yksityisiltä yrityksiltä alittuivat. Siivouspalvelujen kilpailutuksessa ei saatu tarjouksia ja kohteiden siivouksia siirtyi Aleksialle.
- Aineet, tarvikkeet, tavarat alittuivat talousarvioon verrattuna
  - Elintarvikekulujen toteuma on 88,6 % verrattuna talousarvioon. Hinnat eivät nousseet siten kuin oli talousarvion laadinnan yhteydessä arvioitu. Tällä on vaikutusta ruokapalvelun toteutuneeseen suoritehintaan. Lisäksi ruokapalvelun ostojen ohjausta on kehitetty.
  - tiliryhmän sisällä eri tileillä muodostui säästöjä

Poistot alittuivat talousarvioon verrattuna, koska aiempina vuosina investoinnit ovat toteutuneet suunniteltua pienempinä.

Kunnan talousarvion täytäntöönpano-ohjeen mukaan Aleksia-liikelaitoksen taseella saa olla enintään 200 000

euron kumulatiivinen yli-/ alijäämä tilivuoden tilinpäätöksessä. Aleksialle kirjautui korkotuottoja ja tulos muodostui 205 524 euroa ylijäämäiseksi. Ylityksestä on sovittu talousjohtajan kanssa. Tulos on 85 776 euroa parempi kuin talousarviossa.

Toiminta

- vuoden 2023 alusta toimintansa aloittaneen Keski-Uudenmaan hyvinvointialueen toiminnan muutoksilla oli vaikutusta liikelaitoksen toimintaan ja talouteen. Liikelaitoksessa käytyjen yt-neuvottelujen seurauksena toimintaa sopeutettiin: 7 työtehtävää lakkautettiin ja osa-aikaistettiin vuoden 2023 alusta alkaen. Muutoksen kohteena olevalle henkilöstölle tarjottiin muita tehtäviä liikelaitoksesta ja kunnasta.
- palvelukeittiöiden ruoanvalmistus on keskitetty Aleksian Pataan vuoden alusta alkaen. Myös jakelukeittiöiden ruokien kuumennus keskitettiin Aleksian Pataan.
- palvelukeittiöt aloittivat 1.7.23 alkaen päivittäiset asiakasmäärien lautaslaskennat ja elintarvikejätemäärien kirjaamiset, jotta saadaan toteutuneet päivittäiset ja eri ruokalajeja koskevat asiakasmäärät tietoon sekä määriteltyä ruokahävikityölle määrälliset tavoitteet seuraaville vuosille.
- siivouspalvelun sähköinen laadunseurantajärjestelmä otettiin käyttöön
- valtuuston päätöksen mukaisesti liikelaitoksen toiminnasta ja tulevaisuuden vaihtoehdoista tehtiin selvitys. Päätöksenteko siitä ulkoistetaanko ruoka- ja siivouspalvelut vai jatkaako liikelaitos toimintaa, tehdään vuonna 2024

Arvio tulevasta kehityksestä

Aleksia myy ruoka- ja siivouspalveluja pääasiassa sivistystoimialalle. Siivouspalveluja myydään vähäisessä määrin ympäristötoimialalle ja ulkoisille asiakkaille.

Mikäli liikelaitos jatkaa toimintaa menneiden vuosien muutosten jälkeen tarkoituksena on panostaa voimakkaasti kehitystyöhön (laatu- ja asiakasyhteistyö).

Henkilöstö

Toimialan palveluksessa olevan henkilökunnan määrä 31.12.2023:

HTV1	31.12.2023	31.12.2022
Yhteensä	140,8	159,5

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Aleksia-liikelaitoksen toimintamallista päättäminen: ulkoistetaanko ruoka- ja siivouspalvelut vai jatketaanko toimintaa liikelaitoksena.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä liikelaitoksessa

Toiminnassa on noudatettu Nurmijärven kunnan hallintosääntöä ja sisäisen valvonnan ohjeita. Tavoitteiden toteutumista on seurattu ja raportoitu säännöllisesti. Valvonnassa ei ole havaittu puutteita tilikauden aikana.

Investointien toteutuminen

Investointihanke	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %
Kalusto	-150 000		-150 000	-64 760	85 240	57 %

Kalustomäärärahaa jäi käyttämättä, koska suurin osa tarvittavista koneista ja laitteista hankittiin palvelukeittiöiden muutosprojektimäärärahoista.

Rahoitusosan toteutuminen

Rahoituslaskelma	Alkuperäinen TA 2023	Siitä muutos	TA+muut. 2023	TP 2023	Poikkeama	Poikkeama %	TP 2022
TOIMINNAN RAHAVIRTA							
Liikelyljäämä (alijäämä)	119 748	0	119 748	192 273	72 524	61 %	241 610
Poistot ja arvonalennukset	140 000	0	140 000	73 553	-66 447	-47 %	125 669
Rahoitustuotot ja -kulut	0	0	0	13 252	13 252		4 677
	259 748	0	259 748	279 077	19 329	7 %	371 956
INVESTOINTIEN RAHAVIRTA							
Investointimenot	-150 000		-150 000	-64 760	85 240	57 %	-51 490
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot							
	-150 000	0	-150 000	-64 760	85 240	57 %	-51 490
Toiminnan ja investointien rahavirta	109 748	0	109 748	214 317	104 568	95 %	320 466
RAHOITUKSEN RAHAVIRTA							
Antolainauksen muutokset							
Antolainasaamisten lisäys							
	0	0	0	0	0		0
Lainakannan muutokset							
Pitkäaikaisten lainojen lisäys							
Pitkäaikaisten lainojen lyhennys							
Lyhytaikaisten lainojen muutos kunnalta							
Lyhytaikaisten lainojen muutos							
	0	0	0	0	0		0
Muut maksuvalmiuden muutokset							
Saamisten muutos kunnalta				-235 595	-235 595		-247 443
Saamisten muutokset muilta				51 922	51 922		44 437
Korottomien velkojen muutos				-29 938	-29 938		-107 493
	0	0	0	-213 611	-213 611		-310 499
Rahoituksen rahavirta	0	0	0	-213 611			-310 499
Rahavarojen muutos	109 748	0	109 748	706	109 043	99 %	9 966

Keskeisimmät perustiedot

PALVELU	Mittari	TP2023	TA2023	TP 2022	TP2021
siivouspalvelu (oma siivous)	€/m2/v	22,09	25,84	23,87	24,34
siivottava pinta-ala (oma siivous)	m2	88 940	92 750	101 698	102 289
ruokapalvelu	€/ateria	3,21	3,38	3,17	3,14
suorite	kpl	2 201 945	2 164 074	2 296 350	2 580 887

Esitys tilikauden tuloksen käsittelystä

Johtokunta esittää, että Aleksia-liikelaitoksen tuloslaskelman mukainen tilikauden ylijäämä 205 524,47 euroa siirretään edellisten tilikausien yli- ja alijäämien tilille.

Sitovien toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Strategian painopistealue: Panostamme vaikuttaviin ja oikea-aikaisiin peruspalveluihin

Näkökulma	Seurannan mittari tai tapa	Mittarin tavoitetaso	Toteuma
		TP 2022	TA 2023 TP23
Talous	ruokapalvelun hinta e/ateria	3,17	3,38 3,21
Talous	siivouksen hinta e/m2	23,87	25,84 22,09
Talous	positiivinen tilikauden tulos	mittari ei ollut käytössä v.2022	tulot kattavat menot tulot kattavat menot
Talous	kilpailukykyinen hintataso verrattuna muihin palveluntuottajiin	mittari ei ollut käytössä v.2022	kilpailukykyinen hintataso verrattuna muihin palveluntuottajiin markkinakartoituksen mukaan kilpailukykyinen hintataso verrattuna muihin palveluntuottajiin
Henkilöstö	Henkilöstökyselyn tulos (asteikko 1-4)	2,45	3 3,4 (asteikko 1-5)
Asiakas	Asiakastytyväisyyskyselyn arvosana (asteikko 1-5)	päiväkodit: 4,28 koulut: 4,04	4 päiväkodit: 4,17, koulut: 4,3
Vastuullisuus	ruokahävikki,% osuus valmistetusta ruoasta	mittari ei ollut käytössä v.2022	a) pohjaluku on kerätty: arvio elintarvikejättemäärästä vuonna 2023 on 82 000 kg (yht. 328 000 e, elintarvikejäte 4 e/kg). Arvio koko vuodelle on laskettu 3 kk mittaustulosten perusteella. Jatkossa mittaus on päivittäistä ja jatkuvaa. Seurannan mittaria tulee tarkentaa seuraaville vuosille*** b) Tavoite on saavutettu. Myynti ollut vuonna 2022 12382 e, vuonna 2023 23456 e. Lisäksi Aleksia on lahjoittanut hävikkiruokaa kahdelle toimijalle.
Vastuullisuus	kotimaisten elintarvikkeiden osuus %	mittari ei ollut käytössä v.2022	kerätään tieto ns.pohjalukuun ja määritellään sen perusteella tavoite tuleville vuosille tiedon keruu toteutunut, kotimaisuusaste 75%

5.2.2 Tilinpäätöslaskelmat ja tunnusluvut

Aleksia-liikelaitoksen

1.1.-31.12.2023 1.1.-31.12.2022

Tuloslaskelma

LI I KEVAI HTO	9 257 399,51	9 973 847,58
Liiketoiminnan muut tuotot	176 972,53	262 190,70
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-2 248 401,98	-2 290 086,79
Palvelujen ostot	-1 017 260,34	-1 100 647,84
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-3 265 662,32	-3 390 734,63
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-4 020 720,50	-4 402 712,07
Henkilösivukulut		
Eläkekulut	-821 856,06	-880 407,84
Muut henkilösivukulut	-145 023,81	-153 925,89
Henkilöstökulut yhteensä	-4 987 600,37	-5 437 045,80
Poistot ja arvonalentumiset		
Suunnitelman mukaiset poistot	-73 552,81	-125 669,16
Liiketoiminnan muut kulut	-915 283,92	-1 040 978,56
LI I KEYLI JÄÄMÄ (-ALI JÄÄMÄ)	192 272,62	241 610,13
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	12890,01	4791,93
Muut rahoitustuotot	388,69	297,88
Muut rahoituskulut	-26,85	-413
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	13 251,85	4 676,81
TILI KAUDEN YLI JÄÄMÄ (-ALI JÄÄMÄ)	205 524,47	246 286,94
Tuloslaskelman tunnusluvut	2023	2022
Sijoitetun pääoman tuotto, %	185,1 %	-214,4 %
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, %	185,1 %	-214,4 %
Voitto, %	2,2 %	2,5 %
Asukasmäärä 31.12.	44 773	44 437

Aleksia-liikelaitoksen
Rahoituslaskelma

31.12.2023 31.12.2022

Toiminnan rahavirta		
Liikelyli/-alijäämä	192 272,62	241 610,13
Poistot ja arvonalentumiset	73 552,81	125 669,16
Rahoitustuotot ja -kulut	13 251,85	4 676,81
	<u>279 077,28</u>	<u>371 956,10</u>
Investointien rahavirta		
Käyttöomaisuusinvestoinnit	64 760,21	51 490,48
	<u>64 760,21</u>	<u>51 490,48</u>
Toiminnan ja investointien rahavirta		
	214 317,07	320 465,62
Rahoituksen rahavirta		
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Saamisten muutos kunnalta	-235 595,02	-247 443,47
Saamisten muutos muilta	51 922,34	44 436,74
Korottomien velkojen muutos muilta	-29 938,45	-107 492,64
	<u>-213 611,13</u>	<u>-310 499,37</u>
Rahoituksen rahavirta		
	-213 611,13	-310 499,37
Rahavarojen muutos		
	705,94	9 966,25
Rahavarat 31.12.		
	10 672,19	9 966,25
Rahavarat 1.1.		
	9 966,25	0,00
Rahavarojen muutos		
	<u>705,94</u>	<u>9 966,25</u>

Rahoituslaskelman tunnusluvut

2023

2022

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, 1 000 €	29	-104
Investointien tulorahoitus, %	431 %	722 %
Laskennallinen lainanhoitokate	0,00	0,00
Lainanhoitokate	0,00	0,00
Kassan riittävyys, pv	0,43	0,37
Quick ratio	1,12	0,91
Current ratio	1,12	0,91

Aleksia-liikelaitoksen	31.12.2023	31.12.2022
Tase		
Vastaavaa		
Pysyvät vastaavat	91 574,89	100 367,49
Aineelliset hyödykkeet	91 574,89	100 367,49
Koneet ja kalusto	91 574,89	100 367,49
Vaihtuvat vastaavat	1 145 687,34	961 308,72
Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset	1 135 015,15	951 342,47
Myyntisaamiset	7 086,26	65 454,60
Saamiset kunnalta	151 194,36	213 399,57
Muut saamiset	46 410,00	43 464,08
Siirtosaamiset	930 324,53	629 024,22
Rahat ja pankkisaamiset	10 672,19	9966,25
Vastaavaa yhteensä	1 237 262,23	1 061 676,21
Vastattavaa		
Oma pääoma	213 770,96	8 246,49
Peruspääoma	8 000,00	8 000,00
Edellisten tilikausien ylijäämä	246,49	-246 040,45
Tilikauden ylijäämä	205 524,47	246 286,94
Vieras pääoma	1 023 491,27	1 053 429,72
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 023 491,27	1 053 429,72
Saadut ennakot	0,00	217,86
Ostovelat	265 586,53	222 934,20
Muut velat	60 179,32	68 065,24
Siirtovelat	697 725,42	762 212,42
Vastattavaa yhteensä	1 237 262,23	1 061 676,21

Taseen tunnusluvut	2023	2022
Omavaraisuusaste, %	17,3 %	0,8 %
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	10,8 %	10,3 %
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1 000 €	206	0
Lainakanta 31.12., 1000 €	0	0
Lainat ja vuokravastuut 31.12., 1 000€	2	2
Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas		
Lainasaamiset 31.12., 1 000 €	0	0
Asukamäärä 31.12.	44773	44437

Tilinpäätöksen liitetiedot

5.2.3 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Jaksotusperiaatteet

Tulot ja menot on merkitty tuloslaskelmaan suoriteperusteen mukaisesti.

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla. Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 lähtien hankitun omaisuuden osalta KV 31.5.2017 § 49.

Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa

Tuloslaskelman liitetiedot

Liitetieto 11. Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista

Käyttöomaisuuden poistojen määrittelyssä on käytetty ennalta laadittua poistosuunnitelmaa. Poistosuunnitelma on muutettu 1.1.2017 alkaen (KV 31.5.2017 §49) Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu käyttöomaisuuden hankintamenoista arvioidun taloudellisen pitoajan mukaan.

Arvioidut poistoajat ja niitä vastaavat vuotuiset poistoprosentit sekä poistomenetelmä

	Poistoaika/ poisto%
Koneet ja kalusto	
Muut koneet ja kalusto -31.12.2012	30 %
Muut koneet ja kalusto 1.1.2013-	3 vuotta

5.2.4 Taseen liitetiedot

Liitetieto 19. Pysyvien vastaavien hyödykkeet

	2023 €	2022 €	2021 €
Koneet ja kalusto			
Hankintameno 1.1.	100 367,49	174 546,17	255 943,60
Lisäykset tilikauden aikana	64 760,21	51 490,48	51 490,48
Hankintameno 31.12.	165 127,70	226 036,65	307 434,08
Tilikauden poistot	-73 552,81	-125 669,16	-125 669,16
Kirjanpitoarvo 31.12.	91 574,89	100 367,49	181 764,92

KPA 2:7. § 5-kohdan mukaista mahdollista arvonnlisäveron palautusvastuuta ei ole

Liitetieto 23. Saamisten erittely

	2023 Lyhytaikaiset	2022 Lyhytaikaiset
Saamiset kunnalta, konsernitili	151 194,36	213 399,57
Saamiset kunnalta, yhdistili	920 170,96	622 370,73
Saamiset muilta		
Myyntisaamiset	7 086,26	65 454,60
Muut saamiset	46 410,00	43 464,08
Siirtosaamiset	10 153,57	6 653,49
Saamiset yhteensä	1 135 015,15	951 342,47

Liitetieto 25. Oman pääoman erittely

	2023 €	2022 €
Peruspääoma 1.1.	8 000,00	8 000,00
Peruspääoma 31.12.	8 000,00	8 000,00
Edellisten tilikausien alijäämä	-246 040,45	-243 919,45
Siirto edelliseltä tilikaudelta	246 286,94	-2 121,00
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä 31.12.	246,49	-246 040,45
Tilikauden yli-/alijäämä	205 524,47	246 286,94
Oma pääoma yhteensä	213 770,96	8 246,49

Liitetieto 33. Siirtovelkoihin sisältyvät erät

	2023 Lyhytaikaiset	2022 Lyhytaikaiset
Siirtovelat		
Lomapalkkajaksotus	694 982,18	747 892,77
Muut siirtovelat	2 743,24	14 319,65
Siirtovelat yhteensä	697 725,42	762 212,42

Taseeseen sisältyvät vastuusitoumukset ja vastuut

Liitetieto 38. Vuokravastuut

	2023 €	2022 €
Vuokravastuut yhteensä	543,91	1758,22
siitä seuraavalla tilikaudella maksettavat	441,64	728,33

Henkilöstöä koskevat liitetiedot

Liitetieto 42. Henkilöstön lukumäärä

	31.12.2023	31.12.2022
Vakinaiset	130	125
Määräaikaiset	14	34
Henkilöstön lukumäärä yhteensä (työpanos)	144	159

Liitetieto 46. Liikelaitoksen ja sen intressitahojen väliset liiketoimet

Aleksia-liikelaitos myy ruoka- ja siivouspalveluja Keski-Uudenmaan työterveys Oy, Uudenmaan työterveys Oy, Nurmijärven Opisto, Kiinteistö Oy Nurmijärven Virastotalo, LG Playschool ja Vendla Hem och Skola, yhteensä 46 400 euroa. Lisäksi ulkoista myyntiä ovat kesäkerhoille ym. satunnaisille asiakkaille myytävät palvelut, välipalamyynti oppilaille ja ylijäämäruoan myynti ResQ-sovelluksen kautta. Ulkoisten asiakkaiden liikevaihto on yhteensä 109 281 e.

Kilpailulain mukaisen kirjapidon eriyttämisen liitetiedot

Kuvaus kustannuslaskennasta

Aleksia-liikelaitoksen ruoka- ja siivouspalvelujen omakustannushinnat muodostuvat aiheuttamisperiaatteella. Ulkoisille asiakkaille on omat kustannuspaikat ja seurantanumerot, joita käytetään hinnoittelussa ja laskutuksessa.

Hinnat muodostuvat seuraavista kuluista: liikelaitoksen sisäisten palvelujen ostot (yleishallinto, talouspalvelut, hankintapalvelut, henkilöstöpalvelut, työterveyshuolto ja tarkastuslautakunta), osuus Aleksian yhteisistä kuluista, henkilöstökulut, palvelujen ja tarvikkeiden ostot (elintarvikkeet, rahti), Jamix-tuotannonohjauksjärjestelmän kustannukset (ruokapalvelut), muut toimintakulut, kuten välilliset verot, muut kulut, luottotappiot, muut sisäiset toimintakulut, vuokrat, poistot (ruokapalvelut)

Ruokapalvelun hinta muodostuu suoritemäärien mukaisesti.

Siivouspalvelun hinta muodostuu palveluhenkilöstön keskimääräisten henkilöstökulujen perusteella. Kulut kohdistetaan toimintayksiköille henkilötyötuntien suhteessa. Ostopalvelukohteille kohdistetaan ostopalvelun hinta ja osuus kaikille palveluille jaettavista kustannuksista. Asiantuntijapalveluissa kohdistetaan kaikille palveluille jaettavien kustannusten lisäksi kohteen pinta-alaan suhteutetusti palveluohjaajan palkasta osuus sivukuluineen.

5.2.5 Aleksia-liikelaitoksen Eriytetty tuloslaskelma	1.1.-31.12.2023	1.1.-31.12.2022
LIIKEVAIHTO	109 281,14	833 270,13
Liiketoiminnan muut tuotot	4 602,13	11 744,96
Materiaalit ja palvelut		
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-17 601,48	-103 933,09
Palvelujen ostot	-14 803,21	-133 484,93
Materiaalit ja palvelut yhteensä	-32 404,69	-237 418,02
Henkilöstökulut		
Palkat ja palkkiot	-23 122,85	-442 302,35
Henkilösivukulut	-6 008,26	
Eläkekulut	-5 393,57	-85 872,76
Muut henkilösivukulut	-614,69	-11 327,84
Henkilöstökulut yhteensä	-29 131,12	-539 502,95
Poistot ja arvonalentumiset	0,00	
Suunnitelman mukaiset poistot	-428,18	-2 790,31
Liiketoiminnan muut kulut	-4 218,99	-63 326,87
LIIKELYLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	47 700,29	1 976,94
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot		
Muut rahoitustuotot		
Muille maksetut korkokulut		
Muut rahoituskulut		
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä		
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ (-ALIJÄÄMÄ)	47 700,29	1 976,94

5.2.6 Tilinpäätöksen allekirjoitukset

Nurmijärvellä 29.2.2024

Pauliina Pukarinen
puheenjohtaja

Johannes Haapalainen

Janne Numminen

Maiju Sailio

Tuomas Sarpolahti

Anu Savander-Hämäläinen
palvelujohtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on tänään annettu tilintarkastuskertomus.

Nurmijärvellä _____.____2024

KPMG Julkistarkastus Oy

Mikko Luoma
KHT, JHT

This documents contains 15 pages before this page

Tämä asiakirja sisältää 15 sivua ennen tätä sivua

Detta dokument innehåller 15 sidor före denna sida

Dokumentet inneholder 15 sider før denne siden

Dette dokument indeholder 15 sider før denne side

JOHANNES HAAPALAINEN

f5358b4b-fbec-420a-a3b3-c6e6bd9ab494 - 2024-02-28 14:46:29 UTC +02:00
BankID / MobileID - 4ceb8ddc-46c5-469a-883d-3c069a275927 - FI

Mauno Tuomas Sarpolahti

6e26e02a-ace7-42f2-844d-87e4c8181cad - 2024-02-28 17:31:49 UTC +02:00
BankID / MobileID - 2cbcf067-df2b-4b4a-8ed9-50950294518e - FI

PIRJO ANI PAULIINA PUKARINEN

c372c1b5-484e-4dc4-90ac-76be31d60d9c - 2024-02-28 17:48:11 UTC +02:00
BankID / MobileID - ab727182-850b-41d1-bf5c-f1c429fb7efd - FI

JANNE NUMMINEN

2ca333c8-df04-468d-ae2a-32655cb6c6c5 - 2024-02-28 18:20:50 UTC +02:00
BankID / MobileID - 438adb6e-08ef-44ca-b946-9c31b5c24d72 - FI

ANU HANNELE SAVANDER-HÄMÄLÄINEN

Nurmijärven Kunta, FI90146432, PL 37, 01901, Nurmijärvi

4af94d96-e4f7-499e-8da3-394267005a12 - 2024-02-29 12:59:16 UTC +02:00
BankID / MobileID - cd92e318-4c15-4bfb-b2f3-68f72f2e3d78 - FI

Authority to sign - Asemavaltuutus - Ställningsfullmakt - Autoritet til å signere - Myndighed til at underskrive

authority to sign

asemavaltuutus

ställningsfullmakt

autoritet til å signere

myndighed til at underskrive

representative

nimenkirjoitusoikeus

firmateckningsrätt

representant

repræsentant

custodial

huoltaja/edunvalvoja

förvaltare

foresatte/verge

frihedsberøvende

5.3 Liikelaitosten vaikutus kunnan talouteen

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMISEEN

	Toteutusvertailu		Eliminoinnit		Tuloslaskelma
	Kunnan tulos- laskelmaosa	Liikelaitokset yhteensä	Kunta	Liikelaitokset yhteensä	kunnan tilinpäätöksessä
Toimintatulot					
Myyntitulot, ulkoiset	3 080 701	10 070 795	0	0	13 151 496
Myyntitulot, sisäiset	3 161 443	9 557 128	-3 161 443	-9 557 128	0
Maksutulot, ulkoiset	4 351 765	0	0	0	4 351 765
Maksutulot, sisäiset	3 752	0	-3 752	0	0
Tuet ja avustukset, ulkoiset	3 792 466	117 979	0	0	3 910 446
Tuet ja avustukset, kunnalta	0	0	0	0	0
Muut toimintatuotot, ulkoiset	22 894 677	482 795	0	0	23 377 472
Muut toimintatuotot, sisäiset	20 964 627	41 977	-20 964 627	-41 977	0
Toimintatulot yhteensä	58 249 430	20 270 675	-24 129 821	-9 599 105	44 791 178
Valmistus omaan käyttöön	537 860				537 860
Toimintakulut					
Henkilöstökulut	-77 107 237	-6 492 482	0	0	-83 599 719
Palvelujen ostot, ulkoiset	-30 425 497	-2 215 764	0	0	-32 641 261
Palvelujen ostot, sisäiset	-11 613 585	-935 946	11 613 585	935 946	0
Aineet, tarv. ja tavarat, ulkoiset	-8 827 567	-3 565 087	0	0	-12 392 654
Aineet, tarv. ja tavarat, sisäiset	-179 616	-102 856	179 616	102 856	0
Avustukset, ulkoiset	-8 152 931	0	0	0	-8 152 931
Avustukset, sisäiset	0				
Muut toimintakulut, ulkoiset	-5 581 708	-332 394	0	0	-5 914 101
Muut toimintakulut, sisäiset	-20 005 973	-890 951	20 005 973	890 951	0
Toimintakulut yhteensä	-161 894 114	-14 535 480	31 799 173	1 929 753	-142 700 668
Toimintakate	-103 106 823	5 735 194	7 669 352	-7 669 352	-97 371 629
Verotulot	115 207 578	0	0	0	115 207 578
Valtionosuudet	31 506 622	0	0	0	31 506 622
Rahoitustulot ja -menot					
Korkotulot, ulkoinen	43 795	0	0	0	43 795
Korkotulot, sisäinen	158 336	12 890	-158 336	-12 890	0
Muut rahoitustulot, ulkoinen	2 792 597	6 808	0	0	2 799 404
Korvaus peruspääomasta	162 000	0	-162 000	0	0
Korkokulut, ulkoinen	-3 042 809	-392 721	25 780	316 671	-3 093 079
Korkokulut, sisäinen	12 890	158 336	-12 890	-158 336	0
Muut rahoituskulut, ulkoinen	-36 642	-27	0	0	-36 669
Korvaus peruspääomasta	0	-162 000	0	162 000	0
Vuosikate	43 697 543	5 358 480	7 361 907	-7 361 907	49 056 023
Poistot ja arvonalentumiset					
Suunnitelman mukaiset poistot	-19 210 228	-3 201 159	0	0	-22 411 387
Arvonalentumiset	-3 349 163	0	0	0	-3 349 163
Satunnaiset erät					
Satunnaiset tuotot					
Satunnaiset kulut	-225 443	0	0	0	-225 443
Tilikauden tulos	20 912 710	2 157 321	7 361 907	-7 361 907	23 070 030
Poistoeron vähennys	12 500	0	0	0	12 500
Vapaaehtoisten varausten lisäys	-8 000 000	0	0	0	-8 000 000
Tilikauden ylijäämä (-alijäämä)	12 925 210	2 157 321	7 361 907	-7 361 907	15 082 530

LIIKELAITOSTEN VAIKUTUS KUNNAN TOIMINNAN RAHOITUKSEEN

	Toteutumisvertailu		Eliminoinnit		Rahoituslaskelma
	Kunnan rahoitusosa	Liikelaitokset yhteensä	Kunta	Liikelaitokset yhteensä	kunnan tilinpäätöksessä
Tulorahoitus					
Vuosikate	43 697 543	5 358 480	7 361 907	-7 361 907	49 056 023
Satunnaiset erät, netto	-225 443				-225 443
Tulorahoituksen korjauserät	-14 330 946				-14 330 946
Investointien rahavirta					
Ulkoiset investointimenot	-27 882 577	-8 166 646			-36 049 223
Rah.osuudet investointimenoihin	1 023 098				1 023 098
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	23 587 422				23 587 422
Toiminnan ja invest. rahavirta	25 869 098	-2 808 166	7 361 907	-7 361 907	23 060 931
Rahoituksen rahavirta					
Antolainauksen muutokset					
Antolainasaamisten lisäys	-7 700				-7 700
Antolainasaamisten vähennys					
Lainakannan muutokset					
Pitkäaikaisten lainojen nettomuutos	-16 120 797				-16 120 797
Lyhytaikaisten lainojen nettomuutos	-19 222 356		1 618 235		-17 604 121
Oman pääoman muutos	44 218				44 218
Muut maksuvalmiuden muutokset	-7 754 230	2 795 901	259 818	-1 878 053	-6 576 564
Rahoituksen rahavirta	-43 060 865	2 795 901	1 878 053	-1 878 053	-40 264 964
Vaikutus maksuvalmiuteen	-17 191 767	-12 265	9 239 960	-9 239 960	-17 204 033

TYTÄRYHTEISÖJEN TOIMINTAKERTOMUS- JA TILINPÄÄTÖSTIEDOT

6.1. Kiinteistö Oy Aitohelmi

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2023

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Liikevaihto	134 573	130 092	120 570
Liikevaihdon muutos, %			
Liiketoiminnan muut tuotot			
Liiketoiminnan kulut	-146 563	-141 849	-151 794
Suunnitelman mukaiset poistot			
Liiketoiminnan muut kulut			-353
Liikevoitto/ -tappio	-11 990	-11 757	-31 577
Rahoitustuotot- ja kulut		323	16
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot ja muut välittömät verot			
Tilikauden tulos	-11 990	-11 435	-31 561
Tunnusluvut (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Investoinnit		0	
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta		0	
Taseen loppusumma		1 257 185	1 245 635
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä			

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Yhtiön talous toteutui suunnitellusti ja sekä käyttöaste että maksuvalmius säilyivät hyvällä tasolla.

Tilikaudella tehtiin normaaleja huoltokorjauksia.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Yhtiön osalta ei konserniohjeen edellyttämiä toimenpiteitä tilikaudelta.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kiinteistö sijaitsee keskeisellä paikalla Klaukkalan taajamassa. Elinkaareltaan rakennus on tullut siihen vaiheeseen, että se kaipaa laajempia peruskorjauksia niin julkisivujen, ulkoalueiden, kuin taloteknisten ratkaisujen osalta.

Tilojen käytettävyyttä ja muunneltavuutta ja vuokrattavuutta tulee arvioida tulevien korjausten yhteydessä.

Talotekniikan modernisoinnin yhteydessä tulee panostaa energistehokkaisiin ratkaisuihin sisäilmastoa ja tilojen käyttäjien viihtyvyyttä painottaen.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

- Merkittävimmät riskit kohdistuvat mahdollisiin suurempiin kiinteistöön kohdistuviin vahinkoihin
- Kiinteistöllä on täysarvovakuutus If Vahinkovakuutus Oyj:ssä

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Riskienhallinnassa ja sisäisessä valvonnassa ei ole havaittu poikkeamia kuluneella tilikaudella. Toimitusjohtaja on raportointivelvollinen hallitukselle.

Yhtiön maksuliikenne kulkee laskuntarkastajan kautta ennen maksuun laittoa. Sama henkilö ei voi tarkastaa ja laittaa maksua eteenpäin maksatukseen.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Yhtiön tehtävänä on pitää kiinteistön tilat vuokrattavassa kunnossa. Hallituksen asettama tavoite, että tiloista vähintään 95 prosenttia on käytettävissä, toteutui.

TP 2023		Tavoitteen lähtötaso		Mittarin tavoitetaso			Tavoitteiden toteuma		
Tavoite	Tavoitteen mittari	TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Toimenpiteet
kiinteistö on käyttökelpoinen toimitiloina	Käyttöaste %	100 %	100 %	95 %	95 %	95 %	>95%	100 %	Huolehditaan tilojen korjauksista ajallaan ja kehitetään tiloja käyttäjälähtöisesti ja proaktiivisesti

6.2. Koy Aleksis Kiventie 14

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2023

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Liikevaihto	52 984	50 266	50 023
Liikevaihdon muutos, %			
Liiketoiminnan muut tuotot			
Liiketoiminnan kulut	-64 473	-56 055	-45 272
Suunnitelman mukaiset poistot			
Liiketoiminnan muut kulut			431
Liikevoitto/ -tappio	-11 489	-5 790	5 183
Rahoitustuotot- ja kulut		-279	-45
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot ja muut välittömät verot			
Tilikauden tulos	-11 489	-6 069	5 137
Tunnusluvut (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Investoinnit		0	
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta		0	
Taseen loppusumma		872 085	874 883
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä			

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Yhtiön talous toteutui ennakoidusti tilikaudella 2023.

Yhtiössä suoritettiin vain normaaleja huolto- ja korjaustöitä.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Yhtiön osalta ei konserniohjeen edellyttämiä toimenpiteitä tilikaudelta.

Arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiön tavoitteena on pitää tilat hyvässä vuokrattavassa kunnossa.

Käyttäjien ja rakennuksen elinkaaren huomioivat ylläpitokorjaukset ja talotekniikan muutokset

energiatehokkaammaksi ovat keskeisessä asemassa tulevaisuudessa.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

- Merkittävimmät riskit kohdistuvat mahdollisiin suurempiin kiinteistöön kohdistuviin vahinkoihin.
- Kiinteistöllä on täysarvovakuutus If Vahinkovakuutus Oyj:ssä.
- Henkilöstön osaaminen ja saatavuus

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Riskienhallinnassa ja sisäisessä valvonnassa ei ole havaittu poikkeamia kuluneella tilikaudella. Toimitusjohtaja on raportointivelvollinen hallitukselle.

Yhtiön maksuliikenne kulkee laskuntarkastajan kautta ennen maksuun laittoa. Sama henkilö ei voi tarkastaa ja laittaa maksua eteenpäin maksatukseen.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Yhtiön tehtävänä on pitää kiinteistön tilat vuokrattavassa kunnossa. Hallituksen asettama tavoite, että tiloista vähintään 95 prosenttia on käytettävissä, toteutui.

TP 2023

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso			Mittarin tavoitetaso		Tavoitteiden toteuma		Toimenpiteet
		TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023	
Kiinteistö on käyttökelpoinen toimitiloina	Käyttöaste	100 %	100 %	95 %	95 %	95 %	>95 %	100 %	Huolehditaan tilojen korjauksista ajallaan ja kehitetään tiloja käyttäjälähtöisesti ja proaktiivisesti

6.3. Koy Nurmijärven Virastotalo

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2023

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Liikevaihto	224 935	217 859	205 814
Liikevaihdon muutos, %			
Liiketoiminnan muut tuotot			
Liiketoiminnan kulut	-265 561	-218 067	-257 511
Suunnitelman mukaiset poistot			
Liiketoiminnan muut kulut		-111	4 536
Liikevoitto/ -tappio		-319	-47 161
Rahoitustuotot- ja kulut	209 583	203 946	261 791
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot ja muut välittömät verot			
Tilikauden tulos	168 957	203 627	214 630
Tunnusluvut (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Investoinnit		0	
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta		3 940 721	4 196 156
Taseen loppusumma		8 581 838	8 497 942
Sijoitetun pääoman tuotto, %			
Omavaraisuusaste, %			
Henkilöstömäärä			

Olennaiset tapahtumat tilikaudella

Yhtiön talous toteutui ennakoidusti tilikaudella 2023.

Yhtiössä suoritettiin vain normaaleja huolto- ja korjaustöitä.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Yhtiön osalta ei konserniohjeen edellyttämiä toimenpiteitä tilikaudelta.

Arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiön tilat ovat hyvässä kunnossa. Suunnitelmallisella ja ennakoivalla huollolla pyritään pitämään tilat hyvässä, vuokrattavassa kunnossa.

Energiätehokkuutta pyritään parantamaan kiinteistön sisäilmastoa ja vuokralaisten viihtyvyyttä huomioiden.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

- Merkittävimmät riskit kohdistuvat mahdollisiin suurempiin kiinteistöön kohdistuviin vahinkoihin.
- Kiinteistöllä on täysarvovakuutus If Vahinkovakuutus Oyj:ssä.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Riskienhallinnassa ja sisäisessä valvonnassa ei ole havaittu poikkeamia kuluneella tilikaudella.
Toimitusjohtaja on raportointivelvollinen hallitukselle.

Yhtiön maksuliikenne kulkee laskuntarkastajan kautta ennen maksuun laittoa. Sama henkilö ei voi tarkastaa ja laittaa maksua eteenpäin maksatukseen.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Yhtiön tavoitteena on pitää tilat vuokrattavassa kunnossa. Hallitus on asettanut tavoitteeksi, että vähintään 95 % tiloista on käytettävissä. Tavoite on toteutunut 100 %.

TP 2023

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso			Mittarin tavoitetaso		Tavoitteiden toteuma		Toimenpiteet
		TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023	
Kiinteistö on käyttökelpoinen toimitiloina	Käyttöaste	100 %	100 %	95 %	95 %	100 %	> 95 %	100 %	Pidetään tilat teknisesti ja turvallisesti vuokrattavassa kunnossa

6.4. Nurmijärven Sähkö - konserni

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2023

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Liikevaihto	46 752 793	40 391 467	36 760 464
Liikevaihdon muutos, %			
Liiketoiminnan muut tuotot	1 135 881	1 589 567	1 884 217
Liiketoiminnan kulut	-36 424 358	-25 363 829	-28 157 331
Suunnitelman mukaiset poistot	-3 387 036	-3 423 114	-3 069 893
Liiketoiminnan muut kulut	-3 613 318	-3 870 558	-3 467 532
Liikevoitto/ -tappio	4 463 963	9 323 534	3 949 925
Rahoitustuotot- ja kulut	-300 000	-151 623	-7 887 365
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot ja muut välittömät verot	-733 822	-2 613 983	-780 396
Tilikauden tulos	3 430 141	6 557 928	-4 717 835
Tunnusluvut (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Investoinnit (kassavirta)	13 500 000	8 761 820	9 153 418
Investointien tulorahoitus, %	50 %	112 %	64 %
Lainakanta	6 800 000	11 684 211	12 562 330
Taseen loppusumma	115 500 000	128 370 861	117 385 081
Sijoitetun pääoman tuotto, %	8 %	13 %	-5 %
Omavaraisuusaste, %	63 %	55 %	56 %
Henkilöstömäärä	39	40	39

Vuosi 2023 oli Nurmijärven Sähkö - konsernille toiminnallisesti ja taloudellisesti erittäin hyvä. Vuoden keskilämpötila ja sääolosuhteet yleensäkin vaikuttavat konsernin tulokseen, mutta kulunut vuosi oli keskimääräisesti lämpötilojen osalta odotusten mukainen. Yhtiön liiketoiminnallinen tulos ylitti selvästi budjetoidun tason ja yhtiön käyttökate oli ennätyksellisen hyvä. Hyvään tulokseen vaikuttivat erityisesti onnistuminen sähkön hankinnan ja myynnin

riskipolitiikan uudistamisessa sekä häviösähkön hankinnassa. Sähköliiketoiminnan tulos oli pitkää aikaa positiivinen ja siihen vaikutti osakkuusyhtiöiden kautta lisääntynyt oman sähköntuotannon määrän yhdistettynä uudistuneeseen riskipolitiikkaan. Konsernin talous on kokonaisuutena vakaalla pohjalla, mikä mahdollistaa suunnitellun osingonmaksun omistajalle.

Yhtiön strategiaa uudistettiin vuoden aikana. Samalla kirkastettiin yhtiön arvot, jotka ovat paikallinen, uudistuva ja vastuullinen. Yhtiömme visiona on olla paikallisesti vaikuttava kumppani ja toiminnaltaan uudistuva. Strategiset tavoitteemme ovat:

- Jokainen asiakkaamme tuntee Nurmijärven Sähkön omakseen
- Nurmijärven Sähkö kasvaa, kehittyy ja menestyy yhtiönä
- Motivoitunut strategiaa fiksusti toteuttava henkilöstö.

Vuoden 2023 aikana toiminta rahoitettiin liiketoiminnan kassavirralla.

Konsernin investointitaso laski hieman edelliseen tilikauteen verrattuna, mutta oli edelleen melko korkea, johtuen pääosin sähköverkon rakentamisesta.

Myös investoinnit sähkön tuotanto-osuuksiin sekä kaukolämpöverkkoihin olivat lähes edellisvuoden tasolla.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Lämpöliiketoiminta

- Puupolttoaineiden hinnat nousivat edelleen voimakkaasti, mutta asiakashintoja ei kuitenkaan nostettu vuoden aikana.
- Kotimaisen uusiutuvan polttoaineen osuus kaukolämmön tuotannossa oli edelleen erittäin korkea, 97 %.
- Päästöoikeuksia myytiin korkeiden päästöoikeushintojen aikoina.
- Kustannustaso oli vielä muilta osin maltillinen, mutta kasvoi polttoaineiden hinnannoususta johtuen.
- Asiakasmäärä oli budjetin mukainen.

Sähkösiirtoliiketoiminta

- Sähköjakelun varmuus oli hieman edellisvuotta huonompi johtuen loppukesän ja syksyn myrskyistä. Keskimääräinen keskeytysaika 2023 oli 30,7 min./asiakas (vertailuvuoden 2022 vastaava keskeytysaika oli 28,0 min./asiakas).
- Pientuotanto kasvoi tasaisesti (aurinkopaneelikohteita oli jo 1 241 kpl vuoden lopussa).
- Investoinnit ylittivät budjetin.
- Asiakasmäärän kasvu oli positiivinen.
- Vuoden 2023 aikana Nurmijärven Sähköverkko Oy on hinnoitellut sähkösiirtomaksut alle sallitun maksimituoton.
- Vuoden 2023 loppupuolella määritettiin uudet parametrit vuonna 2024 alkavalle valvontajaksolle sähköverkkoliiketoiminnan sallittua tuottoa sääntelevään energiamarkkinaviraston valvontamalliin. Muutokset kiristivät sallittua tuottotasoa.

Sähkömyyntiliiketoiminta

- Kilpailu oli edelleen kovaa ja asiakasmäärän trendi lievässä laskussa. Asiakaspysyvyys oli kuitenkin kilpailutilanne huomioiden hyvä.
- Sähköliiketoiminnan kannattavuus oli hyvä; alkuvuonna tuotanto-osuuksista saatiin hyvää katetta markkinahintojen ollessa korkeita. Myöhemmin markkinahintojen laskiessa, onnistuneen suojauspolitiikan ansiosta myös sähkömyynnistä saatiin hyvää katetta.
- Yhtiön strategisena linjauksena on oman vähäpäästöisen sähköntuotannon osuuden lisääminen myydyistä sähköstä silloin, kun se on taloudellisesti kannattavaa tuotannon elinkaaren aikana. Vuoden lopussa sähköntuotanto-osuutemme kattoi sähkön myynnistä noin 49 % ja ennusteen mukaan vuoden 2024 lopussa määrä kasvaa noin 52 %:iin.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Konsernin strategiset tavoitteet toteutuivat, konserniohjeen edellyttämiä toimenpiteitä ei ollut tilikauden aikana.

Arvio tulevasta kehityksestä

Kilpailu sähkön vähittäismyyjien kesken tulee jatkumaan kovana. Sähkömyyntiliiketoiminnan kannattavuuden arvioidaan kuitenkin säilyvän kohtuullisella tasolla.

Tuotanto-osuuksien kautta pyrimme edelleen tulevina vuosina lisäämään päästöttömän energiantuotannon osuutta.

Lämpöliiketoiminnassa toiminta on suunniteltu siten, että kotimaisen uusiutuvan polttoaineen osuus pysyisi jatkossakin erittäin korkeana. Lämmön kulutuksen Nurmijärvellä odotetaan pysyvän nykyisellä tasolla. Yhtiön tehokas toimintamalli sekä pääosin lähialueilta

tulevan uusiutuvan polttoaineen käyttö takaavat kohtuullisen ja vakaan lämmön hinnan sekä ympäristöystävällisen tuotannon myös tulevaisuudessa. Yhtiössä selvitetään lämmön varastointia sekä hukkalämpöjen käyttöä lämmön tuotannossa usean asiakkaan kanssa.

Sähkösiirtoliiketoiminnassa toiminnan painopiste on edelleen tulevina vuosina uudisrakentaminen uusille kaava-alueille ja voimajohto- investoinnit. Säävarman sähköverkon rakentamista jatketaan, mutta painopiste on entistä enemmän haja-asutusalueilla. Investointien myötä sähkön jakeluvarmuus paranee entisestään,

vaikkakaan kaikkia sähkönjakelun toimintavarmuuteen liittyviä riskejä investoinneilla ei pystytä poistamaan.

Konsernin alkaneen vuoden liikutuloksen arvioidaan olevan hyvällä tasolla.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Tuotantohankkeiden riskeistä merkittävimmät ovat yleisesti markkinahintariskit. Tuulivoiman osalta taas tuotannon volatiliiteetista johtuvat vaikutukset sähkön markkinahintaan (ns. kannibalisaatio) voimistuvat tuulipuistojen lukumäärän lisääntyessä. Tuulipuistot sijaitsevat pääosin maantieteellisesti lähellä toisiaan, mistä johtuen ne tuottavat sähköä samankaltaisella profiililla. Siten voimakkaan tuulisuuden aikaan tuulituotantoa on paljon, mikä laskee sähkön markkinahintaa ja vastaavasti, vähätuulisena aikana hinnat nousevat.

Yhtiön käyttämiä lukuisia tietojärjestelmiä kohtaan kohdistuvat riskit ja uhat on tunnistettu. Konsernin tietoturvapoliittikan avulla pienennetään tunnistettuja tietojärjestelmiin ja tietoturvaan liittyviä riskejä. Tietoturva on osa jokapäiväistä toimintaa ja sitä kehitetään jatkuvasti yhteistyössä ulkoisen kumppanin kanssa.

Poliittisten riskien kohdalla tunnistettiin toimintaympäristön muuttuminen entistä vähemmän ennustettavaksi. Poliittiset ja erityisesti strategiset riskit liittyvät pääsääntöisesti voimalaitoshankkeisiin ja -osuuksiin.

Sähkönhankinta suojataan konsernissa erillisen riskikäsikirjan mukaisesti, johon on tarkemmin kuvattu, miten riskejä analysoidaan, hallitaan ja raportoidaan.

Kaukolämmön tuotanto- tai jakeluhäiriöihin on varauduttu varalaitoksilla sekä varalämmön liitäntäpisteillä, joiden avulla pystytään varmistamaan lämmön tuotanto häiriötilanteissa asiakkaille.

Sähkönsiirtoliiketoiminnassa merkittävimmät uhat muodostuvat myrskyjen aiheuttamista suurhäiriöistä. Luonnonilmiöistä johtuva suurhäiriöriski on merkittävästi pienentynyt toimitusvarmuusinvestointien johdosta. Jäljellä jääviin riskeihin varaudutaan ennakoivalla kunnossapidolla.

Kriittisten toimittajien toimintaa valvotaan ja yhteistyömalleja kehitetään jatkuvasti. Yhtiön kriittiset toiminnot on mahdollisuuksien mukaan varmistettu myös käyttämällä useampaa toimittajaa esimerkiksi polttoainehankinnoissa.

Sähköverkko liiketoiminnan sallittua tuottoa säännellään energiainvestointien valvontamallin avulla. Viranomaiset pyrkivät sääntelyn ja valvonnan avulla löytämään tasapainon kohtuullisten hintojen ja sähkönsiirron investointien kattamiseksi saatavan tulovirran välillä. Menetelmät sallittujen tuottojen laskemiseksi määritellään etukäteen aina kulloisenkin valvontajakson ajaksi kerrallaan. Vuoden 2024 alusta alkavalle valvontakaudelle tehdyt muutokset mallin parametreihin pienensivät sallittua tuottotasoa.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Riskien hallitsemiseksi konsernissa tehdään säännöllisesti riskikartoituksia ja tunnistettujen riskien uhkia sekä niiden vaikuttavuutta arvioidaan vuosittain. Valtaosa tunnistetuista riskeistä on epäolennaisia suhteessa konsernin riskinkantokykyyn. Tilikaudella suurimmiksi riskeiksi tunnistettiin sotatila (Venäjän-Ukrainan sota), kriittisiin toimittajiin liittyvät riskit sekä poliittiset riskit. Näiden lisäksi kriittisiksi seurattavia asioita ovat olleet erilaiset tietoturvaan ja tietojärjestelmiin liittyvät riskit. Kaukolämmön- tai sähkönsiirron verkostoissa tapahtuvilla suurhäiriöillä on toteutuessaan huomattavia asiakkaille näkyviä vaikutuksia. Näiden riskien todennäköisyyksiä on pyritty pienentämään pitkäjänteisellä oman toiminnan

kehittämisellä. Omaisuuteen kohdistuviin riskeihin on varauduttu vakuutuksiin, joiden kattavuus tarkistetaan vuosittain.

Hallitus valvoo yhtiön toimintaa ja konsernijohdon edustaja osallistuu tai on tietoinen kaikista hallituksen kokouksista. Ohje hyvästä hallintotavasta sekä yhtiön tapamme toimia -politiikka tarkistetaan ja hyväksytään yhtiön hallituksessa vuosittain ja lakisääteistä tilintarkastusta hyödynnetään hallinnon valvonnassa.

Keskeisiä hankintoja ohjataan erillisin, yhtiössä hyväksytyin toiminta- tai hankintaohjein.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Omistaja asetti yhtiölle seuraavat sitovat tavoitteet vuodelle 2023:

- Uusiutuvan kotimaisen energian osuus kaukolämmön tuotannosta vähintään 95 %,
- Sähkön siirtohintaa alle valtakunnan keskiarvon,
- Konsernin pitkän aikavälin liikevoitto kestäväällä tasolla, joka mahdollistaa nykytasoisien osinkojen maksun kunnalle.

Sähkön siirtohintataso oli selvästi alle valtakunnan keskiarvon ja kaukolämmön tuotannossa käytetyn kotimaisen uusiutuvan energian osuus oli 97 %. Operatiivisen toiminnan muodostama tulorahoitus

varmisti yrityksen maksuvalmiuden säilymisen hyvällä tasolla ja korkeista investoinneista huolimatta ja yhtiön osingonmaksukyky on hyvä.

TP 2023									
Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso		Mittarin tavoitetaso			Tavoitteiden toteuma		
		TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023	Toimenpiteet
Uusiutuvan kotimaisen energian osuus kaukolämmön tuotannosta vähintään 95 %	Uusiutuvien polttoaineiden käyttö suhteessa polttoaineiden kokonaiskäyttöön	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut	Toteutuu	Toteutunut (97 %)	Ylläpidetään ympäristötavoitteen mukaista tasoa lämpöverkon ja lämpöasemien osalta
Sähkön siirtohintaa alle valtakunnan keskiarvon	Yhtiön siirtohintaa verrattuna Energiaviraston julkaiseman siirtohintataulukon mukaiseen keskiarvohintaan tyyppikäyttäjistä	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut	Toteutuu	Toteutunut	Seurataan markkintilannetta hintakeskiarvojen osalta ja pidetään oma hinnoittelu kilpailukykyisenä verrattuna vastaavankaltaisiin yrityksiin
Konsernin pitkänajan liikevoitto kestäväällä tasolla, joka mahdollistaa nykytasoisien osinkojen maksun kunnalle	Liikevoitto (%)	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut	Toteutunut	Toteutuu	Toteutunut (23,1 %)	Seurataan yhtiön kannattavuutta ja reagoidaan muutoksiin

6.5. Nurmijärven Kodit Oy

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2023

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Liikevaihto	15 219 815	14 849 904	14 729 085
Liikevaihdon muutos, %	4 %	1 %	
Liiketoiminnan muut tuotot	0	233 092	262 362
Liiketoiminnan kulut	-10 849 686	-11 998 717	-9 707 895
Suunnitelman mukaiset poistot	-2 370 000	-2 415 367	-2 369 906
Liiketoiminnan muut kulut	-101 200	-147 406	-266 480
Liikevoitto/ -tappio	1 898 929	521 506	2 647 166
Rahoitustuotot- ja kulut	-1 501 162	-1 553 615	-797 209
Tilinpäätössiirrot	-397 767	1 040 428	-1 839 575
Tuloverot ja muut välittömät verot	0	0	0
Tilikauden tulos	0	8 319	10 382

Tunnusluvut (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Investoinnit		582 498	-475 800
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta	85 818 362	86 174 273	90 091 797
Taseen loppusumma	92 809 362	89 827 097	94 228 877
Sijoitetun pääoman tuotto, %	1 %	0,6 %	2,9 %
Omavaraisuusaste, %	1 %	1,2 %	2,0 %
Henkilöstömäärä	13	12	12

Nurmijärven Kotien liikevaihto kasvoi tilikaudella 1 % ja jäi budjetoidusta liikevaihdosta kolme prosenttiyksikköä. Käyttöaste kääntyi toisella vuosipuoliskolla laskuun, minkä takia liikevaihto jäi budjetoidusta. Korjauksia tehtiin tilikaudella 5,0 miljoonalla eurolla, kun edellisvuonna korjausten summa jäi 2,8 miljoonaan euroon. Kulut kasvoivat korjauksista johtuen lähes 24 % edellisvuoteen

verrattuna. Yleinen inflaatio sekä korkojen ja kustannusten nousun ennustamisen hankaluus aiheuttavat epävarmuustekijöitä, joihin pyrimme vaikuttamaan kustannusten karsimisella ja kilpailutuksilla. Etenkin energia-, korko- ja korjauskulujen nousu vaikuttaa talouteen ja aiheuttaa vuokrankorotuspaineita.

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Jokihaantie 4:ssa ja Kuntotie 6:ssa tehtiin peruskorjauksia ja -parannuksia. Lisäksi aloimme suunnitella Mesiangervontie 1 ja 3:n rivitaloudehanketta.

Voitimme Isännöintiliiton Vuoden työpaikka 2023 - palkinnon.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Konserniohje ei ole edellyttänyt yhteisöltä toimenpiteitä.

Arvio tulevasta kehityksestä

Inflaatio, korkojen nousu ja energiakriisi vaikeuttavat yhtiön taloustilannetta ja aiheuttavat vuokratkorotuspainetta myös lähivuosina. Vuokra-asuntojen kysyntä näyttää kuitenkin pysyvän hyvällä tasolla. Kohteissa on huomattavasti korjausvelkaa ja peruskorjauksia tehdään kiireellisyysjärjestyksessä. Kustannusten voimakkaan nousun vuoksi korjauksia voidaan kuitenkin joutua siirtämään eteenpäin, jotta pystytään pitämään vuokrat kohtuullisina. Energiatohokkuuden parantaminen ja siirtyminen

vaiheittain kulutusperusteiseen vesilaskutukseen tulevat myös vaatimaan investointeja.

Yhtiön liiketoiminnan kehittäminen jatkuu voimakkaana. Vuonna 2024 kärkihankkeet ovat: energiankulutuksen ja sekajätteen vähentäminen, vastuullisuusraportointi, kokeiluhankkeet asukkaiden kanssa, muutoskyvykkyyden vahvistaminen ja kohteiden kehittäminen kiireellisyysjärjestyksessä.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Riskikartoituksen mukaan merkittävimmät riskit ovat

- kustannusten nousu, inflaatio
- korkotason muutokset
- vuokramäärityksen epäonnistuminen (liian korkea/matala vuokra)
- pitkäkestoinen häiriö sähkön, lämmön tai veden jakelussa
- osaamista ei ole tarpeeksi tai se on vanhentunut
- IT-laitteiden tai ohjelmistojen toimintahäiriöt
- tietojenkalastelu, huijausviestit
- asuntojen kunto ei miellytä asukkaita
- peruskorjauksia ei tehdä riittävästi tai korjataan epätarkoituksenmukaisesti
- vuosikorjauksia ei tehdä riittävästi
- kunnossapito (huolto ja siivous) ei ole riittävää
- asukkaiden aiheuttama tai kohtaama väkivaltatilanne
- asiakastarpeiden ja kysynnän muutokset

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Hallitus valvoo yhtiön toimintaa ja käsittelee riskienhallintaa vuosittain. Hallitus saa johtoryhmältä jokaisessa hallituksen kokouksessa raportin talouden, asiakkuuksien, kunnossapidon, oppimisen ja

uudistumisen mittareista sekä tavoitteiden ja kehityshankkeiden edistymisestä.

Yhtiöllä on kiinteistön täysarvovakuutus Fennia Oy:ssä.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Vuokrat määritellään omakustannusperiaatteella. Käyttöaste oli erinomainen tilikauden ensimmäisen vuosipuoliskon, mutta kääntyi toisella vuosipuoliskolla laskuun. Käyttöasteen heikkenemiseen vaikutti mm. rakennusalan tilanne, minkä johdosta vuokra-asuntojen tarjonta on kasvanut merkittävästi. Lisäksi yleinen hintojen nousu on vaikuttanut siihen, että kysyntä kohdistuu yhä enemmän halvimpiin asuntoihin.

palautekyselyllä. Vuonna 2023 NPS oli keskimäärin 71, mikä on todella hyvä taso. Henkilöstön suosittelemiseksi oli erinomainen.

Vuokrasaamisissa näkyi kasvua loppuvuodesta ja ne olivat 1,6 % liikevaihdosta tilikauden lopussa. On odotettavaa, että yleistaloudellisen tilanteen takia vuokrasaamiset ja luottotappiot kasvavat tulevina tilikautena.

Asukkaiden suosittelemiseksi (NPS) seurattiin jatkuvasti asiointin yhteydessä tehtävällä

TP 2023

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso			Mittarin tavoitetaso		Tavoitteiden toteuma		Toimenpiteet
		TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023	TP 2023		
Olemme alueen halutuim vuokranantaja	Asukkaiden suositteluindeksi	-9	-3	66	64	70	71	Asukaspalautteen jatkuva seuranta, järjestelmäprojekti ja sitä kautta tavoitettavuuden parantaminen	
Olemme haluttu työnantaja	Henkilöstön suositteluindeksi	20	35	72	61	60	91	Kehittämiseen, tiedonkulkuun ja yhteisöllisyyteen panostetaan	
Vuokrasaatavien osuus liikevaihdosta	% liikevaihdosta	2,2	2,4	1,2	1,1	1,3	1,6	Maksuvaikeusasiakkaita kontaktoidaan järjestelmällisesti. Lisäksi on tehty ohjeita ja tehostettu viestintää.	
Asunnot ovat haluttuja	Käyttöaste	96,8	93,0	97,0	98,6	98,5	97,4	Kehitetään markkinointia ja vuokraustoimintaa. Kunnostetaan kohteita ja asuntoja järjestelmällisesti.	

6.6. Rajamäen Uimahalli Oy

Toimintakertomus- ja tilinpäätöstiedot vuodelta 2023

Tuloslaskelma (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Liikevaihto	1 595 088	1 809 328,71	1 454 756
Liikevaihdon muutos, %			-8,2 %
Liiketoiminnan muut tuotot	700 000	784 997	806 000
Liiketoiminnan kulut (henkilöstö+palvelut)	-1 415 804	-1 547 699	-1 522 039
Suunnitelman mukaiset poistot	-660 000	-665 435	-667 246
Liiketoiminnan muut kulut	-879 824	-906 621	-903 270
Liikevoitto/ -tappio	-660 540	-525 429	-831 800
Rahoitustuotot- ja kulut	1 000	-2 358	1 320
Tilinpäätössiirrot			
Tuloverot ja muut välittömät verot			
Tilikauden tulos	-659 540	-527 786,78	-830 368
Tunnusluvut (euroa)	TA 2023	TP 2023	TP 2022
Investoinnit	0	0	0
Investointien tulorahoitus, %			
Lainakanta	12 007 000	12 007 000	12 007 000
Taseen loppusumma		7 586 084	8 206 606
Sijoitetun pääoman tuotto, %		Negatiivinen	Negatiivinen
Omavaraisuusaste, %		Negatiivinen	Negatiivinen
Henkilöstömäärä	21	21,00	21

Olellaiset tapahtumat tilikaudella

Uimahalliyhtiö esitti omistajalleen toisen osavuositarkastuksen yhteydessä 100 000 euron lisätoimintatukea maksuvalmiuden turvaamiseksi. Valtuusto hyväksyi esityksen ehdollisena yhtiön omille talouden tervehtyttämisen toimenpiteille. Tehostamistoimenpiteiden jälkeen lopullinen tarve oli 60 000 euroa, joka maksettiin yhtiölle joulukuussa.

Uimahalliyhtiö sai myös uudet talous- ja palkkahallintokumppanit kevään aikana. Kassa- ja asiakkuudenhallintajärjestelmän vaihto aloitettiin marraskuussa ja järjestelmän käyttöönotto saatetaan loppuun helmikuun 2024 aikana.

Selvitys mahdollisista konserniohjeen edellyttämistä toimenpiteistä tilikaudella

Uimahalliyhtiössä ei tehty kertomusvuonna konserniohjeiden edellyttämiä toimenpiteitä.

Arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiö lähtee toimintavuoteen 2024 pienemmällä toimintatuella kuin aikaisemmin, 640 000 euroa. Vuonna 2023 toimintatuki oli 760 000 euroa. Tästä huolimatta asiakasvolyymien pysyessä lähellä 300 000 asiakaskäynti kertaa yhtiö uskoo pärjävänsä

suunnitellun mukaisella toimintatuella. Yksi iso tekijä tähän on, että vuoteen 2024 lähdettiin hyvin paljon paremmasta taloudellisesta tilanteesta kuin vuoteen 2023.

Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Uimahalliyhtiö on jakanut riskit seuraavasti:

1. Strategiset riskitekijät – mm. liiketoiminnan kehitys, toimintaympäristö, teknologia, politiikka, muu sääntely
2. Taloudelliset riskit – mm. likviditeetti, kannattavuus, sopimusriskit, kirjalpito ja raportointi
3. Operatiiviset riskit – mm. kriisitilanteet, organisaation ja johtoon liittyvät riskit, projektien hallinta, henkilöstö
4. Vahinkoriskit – mm. terveys- ja turvallisuusriskit, henkilöturvallisuus, tulipalo ja muut vahingot, luonnon katastrofit

Yhtiöllä on toiminanna keskeytysvakuutus esim. laiterikkojen aiheuttaessa toiminnan keskeytyksen. Yhtiöllä ei ole keskeneräisiä oikeudenkäyntejä.

Selonteko sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä tytäryhteisössä

Yhtiön riskienhallinnassa ei ole havaittu poikkeamia kertomusvuonna 2023. Riskit on kartoitettu vuosittain päivitettävässä ja tarkastettavassa pelastussuunnitelmassa, turvallisuusasiakirjassa, sekä kahvion ja siivouksen omavalvontasuunnitelmissa. Edellä mainitut asiakirjat käydään vuosittain läpi myös

pelastus- ja terveysviranomaisten kanssa. Hallitus käy vuosittain läpi hallituksen työjärjestyksen ja siihen kirjatut vastuut sekä tehtäväankuvat. Uimahalliyhtiö ja sen hallitus noudattaa päätöksenteossaan konserniohjeita ja hyvää hallintotapaa.

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen

Toiminnallisten tavoitteiden toteutuminen on esitetty lukuina erillisessä excel-tiedostossa. Tavoitteiden toteutumisesta voidaan todeta sanallisesti seuraavaa:

1. Osaavien työntekijöiden hyvin johdettu työpaikka

Tavoitetta on aikaisemmin seurattu vuosittain tehtävällä työhyvinvointikyselyllä vakituiselle henkilöstölle ja mittariksi on valittu kuinka henkilöstö kokee työilmapiirin asteikolla 0-10. Nyt kysely toteutettiin eri tavalla ja raportoitavaksi mittariksi valittiin suosittelu halukkuutta kuvaava NPS arvo. Kyselyyn, johon ensimmäistä kertaa vastasivat myös tuntiohjaajat NPS arvo oli 42. Arvoa 50 pidetään erinomaisena, joten voidaan todeta, että tavoitteesta jäätiin jonkin verran.

2. Tuottavuus ja taloudellisuus

Mittariksi on valittu toimintatuen osuus asiakaskäyntiä kohden. Tavoite oli 2,46 € ja toteuma 2,37 €.

3. Laatu ja vaikuttavuus

Tavoitetta mitataan vuosittaisella asiakasvolymilla ja tavoitteeksi asetettu 285 000 asiakaskäyntikertaa ylittyi selkeästi, asiakaskäyntikertoja oli kertomusvuonna 320 412. Toinen mittari tavoitteen seuraamiseen on asiakastytyväisyys, jonka tulisi olla 90 %. Kertomusvuonna asiakastytyväisyys oli 92 %.

TP 2023

Tavoite	Tavoitteen mittari	Tavoitteen lähtötaso		Mittarin tavoitetaso		Mittarin tavoitetaso		Tavoitteiden toteuma	Toimenpiteet
		TP 2018	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022	TA 2023		
1. Osaavien työntekijöiden hyvin johdettu työpaikka	Henkilöstö kokee työilmapiirin hyväksi asteikolla 8-10 (1-10)	90 %	100%*	92% (asteikko 9-10)	76 % (9-10) ja 94% (8-10)	88 %	100 %	NPS 42 mittari vaihtunut	Koulutus, terveystapaamiset, hyvä dialogi
2. Tuottavuus ja taloudellisuus	toimintatuki/asiakaskäynnit/ vuosi	3	2,69	3,88 €/koronasta johtuen +120k	5,97 €/koronasta johtuen +303 k	3,18€**	2,46 €	2,37 €	Tuottavuuden parantaminen - oheismyynnit&kulut&liikevaihto
3. Laatu ja vaikuttavuus	Asiakastytyväisyys yli 90 %	1	0,85	Ei ole voitu mitata koronan vuoksi	koko vuotta ei ole voitu mitata	92 %	90 %	92 %	Onnistuttuaan tuottamaan eri asiakkuuksille personoituja palveluita ja tuotteita
	Asiakaskäyntikerrat/vuosi	262 303	265 000	211 307	162 251	253 267***	285 000	320 412	

LUETTELOT JA SELVITYKSET

7. LUETTELOT JA SELVITYKSET

7.1 Käytetyt kirjanpitokirjat ja selvitys kirjanpidon säilytyksestä

Tilinpäätöskirjojen arkistointi

Tase- ja tuloslaskelmat	sähköinen
Rahoituslaskelmat	sähköinen
Tilikauden tapahtumat seurantakohteittain	sähköinen
Pysyvien vastaavien kohdeluettelot	sähköinen
Päiväkirja	sähköinen
Pääkirja	sähköinen
Tilinpäätös-kirja	sähköinen
Tase-erittelyt	sähköinen
Liitetietojen erittelyt	sähköinen
Ostoreskontraluettelot	sähköinen
Myyntireskontraluettelot	sähköinen
Ostolaskut	sähköinen
Muistiotositteet	sähköinen

Arkistoinnista paperitulostetussa muodossa vastaa tositteita käyttänyt toimiala.

7.2 Luettelo tositelajeista

Tositelajit

184AKT	184 Aktivoinnit	184MYL31	184 Laskunumero laskulaji 31
184ALV	184 ALV-maksuajo	184MYL32	184 Laskunumero, laskulaji32
184HYV16	184 Hyvitysten palautus 2016	184MYL40	184 Laskunumero laskulaji 40
184INSID	184 InstructionIdentification SEPA	184MYL42	184 Laskunumero laskulaji 42
184IntSu	184 Intrum-suoritukset	184MYL54	184 Laskunumero laskulaji 54
184IP2016	184 BaswareIP 2016	184MYL60	184 Laskunumero laskulaji 60
184KLT	184 Korkolaskutosite	184MYL62	184 Laskunumero laskulaji 62
184KOM16	184 Pysyvien vastaavien hankinnat 2016	184MYL63	184 Laskunumero laskulaji 63
184KPL0	184 KP liittymä, Perhehuolto Efficasta	184MYL64	184 Laskunumero laskulaji 64
184KPL1	184 Kp-liittymä, varastotapahtumat sis.laskutus	184MYL65	184 Laskunumero laskulaji 65
184KPL2	184 KP-liittymä, Matkalaskut	184MYL68	184 Laskunumero laskulaji 68
184KPL5	184 Kp-liittymä Perintäkarhu	184MYL70	184 Laskunumero laskulaji 70
184ManKu16	184 Asiakkaan manuaaliset kohdistukset 2016	184MYL71	184 Laskunumero, laskulaji 71
184ManSu16	184 Asiakkaan manuaaliset suoritukset 2016	184MYL72	184 Laskunumero, laskulaji72
184MKT	184 Maksukehotustosite	184MYL73	184 Laskunumero, laskulaji 73
184MR_1	184 Vapaatekstilaskut	184MYL74	184 Laskunumero, laskulaji 74
184MR_2	184 Hyvitys	184MYL75	184 Laskunumero laskulaji 75
184MR_4	184 Myren kohdistustapahtumat maksut	184MYL76	184 Laskunumero laskulaji 76
184MR_5	184 Myren kohdistustapahtumat päätöst	184MYL78	184 Laskunumero laskulaji 78
184MR_7	184 Luottotappiokirjaus	184MYL79	184 Laskunumero laskulaji 79
184MuisE15	184 Muistiotositteet excelistä 2015	184MYL80	184 Laskunumero laskulaji 80
184MY_6	184 Myyntilasku	184MYL81	184 Laskunumero laskulaji 81
184MY_7	184 Myynnin hyvityslasku	184MYL82	184 Laskunumero laskulaji 82
184MYL10	184 Laskunumero, laskulaji10	184MYL83	184 Laskunumero laskulaji 83
184MYL11	184 Laskunumero laskulaji 11	184MYL84	184 Laskunumero laskulaji 84
184MYL12	184 Laskunumero, laskulaji12	184MYL85	184 Laskunumero laskulaji 85
184MYL13	184 Laskunumero, laskulaji 13	184MYL86	184 Laskunumero laskulaji 86
184MYL14	184 Laskunumero laskulaji 14	184MYL91	184 Laskunumero laskulaji 91
184MYL15	184 Laskunumero, laskulaji15	184MYL95	184 Laskunumero, laskulaji95
184MYL16	184 Laskunumero, laskulaji16	184ORK	184 Ostoreskontran kohdistustapahtumat maksu
184MYL17	184 Laskunumero, laskulaji17	184Palkk15	184 Palkat 2015
184MYL20	184 Laskunumero laskulaji 20	184Pankk15	184 Pankkitositteet 2015
184MYL22	184 Laskunumero laskulaji 22	184TruSu	184 Trust Kapital-suoritukset
184MYL24	184 Laskunumero laskulaji 24	184Viite15	184 Asiakkaan viitemaksut 2015
184MYL25	184 Laskunumero, laskulaji25	184ViiteS	184 Asiakkaan viitemaksut sisäiset
184MYL30	184 Laskunumero laskulaji 30		

7.3 Tunnuslukujen laskentakaavat

Tuloslaskelman tunnusluvut

Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista
= $100 \cdot \text{Toimintatuotot} / (\text{Toimintakulut} - \text{Valmistus omaan käyttöön})$

Vuosikate prosenttia poistoista
= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Poistot ja arvonalentumiset}$

Vuosikate euroa / asukas
= $\text{Vuosikate} / \text{Asukasmäärä}$ 31.12.

Sijoitetun pääoman tuotto, % (liikelaitos)
= $100 \cdot (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Muille maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Sijoitettu korollinen vieras pääoma} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$
Kunnan sijoittaman pääoman tuotto, % (liikelaitos)

= $100 \cdot (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Kunnalle maksetut korkokulut} + \text{Korvaus peruspääomasta}) / (\text{Oma pääoma} + \text{Lainat kunnalta} / \text{kuntayhtymältä} + \text{Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset})$

Voitto, % (liikelaitos)
= $100 \cdot (\text{Yli-/alijäämä ennen varauksia} / \text{Liikevaihto})$

Rahoituslaskelman tunnusluvut

Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, euroa
= Toiminnan ja investointien rahavirta-välituloksen tilinpäätösvouden ja neljän edellisen vuoden kertymä

Investointien tulorahoitus, % (kunta ja konserni)
= $100 \cdot \text{Vuosikate} / \text{Investointien omahankintameno}$

Investointien tulorahoitus, % (liikelaitos)
= $100 \cdot (\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} - \text{Tuloverot}) / \text{Investointien omahankintameno}$

Lainanhoitokate (kunta ja konserni)
= $(\text{Vuosikate} + \text{Korkokulut}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Lainanhoitokate (liikelaitos)
= $(\text{Yli-/alijäämä ennen satunnaisia eriä} + \text{Poistot ja arvonalentumiset} + \text{Korkokulut} - \text{Tuloverot}) / (\text{Korkokulut} + \text{Lainanlyhennykset})$

Kassan riittävyys (pv)
= $365 \text{ pv} \cdot \text{Rahavarat}$ 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Quick ratio
= $(\text{Rahat ja pankkisaamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Lyhytaikaiset saamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Current ratio
= $(\text{Vaihto-omaisuus} + \text{Lyhytaikaiset saamiset} + \text{Rahoitusarvopaperit} + \text{Rahat ja pankkisaamiset}) / (\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot})$

Taseen tunnusluvut

Omavaraisuusaste, % (Kunta ja liikelaitokset)

=100*(Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma-Saadut ennakot)

Omavaraisuusaste, % (Konserni)

=100*(Oma pääoma + Vähemmistöosuus + Konsernireservi) / (Koko pääoma-Saadut ennakot)

Suhteellinen velkaantuneisuus, %

=100*(Vieras pääoma-Saadut ennakot) / Käyttötulot

Velat ja vastuut prosenttia käyttötuloista, % (2017)

=100*(Vieras pääoma – Saadut ennakot + Vuokravastuut) / Käyttötulot

Kertynyt ylijäämä (alijäämä)

=Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) euroa/asukas

=Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä) / Asukasmäärä 31.12.

Lainakanta 31.12.

=Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Lainakanta euroa/asukas

=Lainakanta / Asukasmäärä 31.12.

Lainat ja vuokravastuut 31.12.

=Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut, euroa / asukas

=Vieras pääoma – (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut / Asukasmäärä 31.12.

Lainasaamiset 31.12.

=Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

7.4 Kirjanpidon tilit

TASETILIT

- 1 VASTAAVAA**
- 10 PYSYVÄT VASTAAVAT**
- 100 Aineettomat hyödykkeet**
- 1005 Tietokoneohjelmistot**
- 10059 Tietokoneohjelmistot Yhteensä**
- 10050 Tietokoneohjelmistot 1.1.
- 10051 Tietokoneohjelmistot Kertyneet poistot 1.1.
- 10052 Tietokoneohjelmistot Tilikauden poistot
- 10053 Tietokoneohjelmistot Tilikauden lisäykset
- 10054 Tietokoneohjelmistot Tilikauden vähennykset
- 10055 Tietokoneohjelmistot vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
- 10056 Tietokoneohjelmistot Rahoitusosuudet
- 10057 Tietokoneohjelmistot Siirrot erien välillä (+/-)
- 1015 Muut pitkävaikutteiset menot**
- 10159 Muut pitkävaikut.menot Yhteensä**
- 10150 Muut pitkävaikut.menot 1.1.
- 10151 Muut pitkävaikut.menot Kertyneet poistot 1.1.
- 10152 Muut pitkävaikut.menot Tilikauden poistot
- 10153 Muut pitkävaikut.menot Tilikauden lisäykset
- 10154 Muut pitkävaikut.menot Tilikauden vähennykset
- 10155 Muut pitkävaikut.menot vähenn. ja siirtojen kertyneet poist
- 10157 Muut pitkävaikut.menot Siirrot erien välillä (+/-)
- 110 Aineelliset hyödykkeet**
- 1100 Maa- ja vesialueet**
- 1100A Maa- ja vesialueet**
- 11009 Maa- ja vesialueet Yhteensä**
- 11000 Maa- ja vesialueet 1.1.
- 11003 Maa- ja vesialueet Tilikauden lisäykset
- 11004 Maa- ja vesialueet Tilikauden vähennykset
- 11006 Maa- ja vesialueet Rahoitusosuudet
- 11007 Maa- ja vesialueet Siirrot erien välillä
- 11069 Sisäisten kiinteistöjen liittymismaksut yhteensä 1.1**
- 11060 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut 1.1
- 11063 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Tilikauden lisäykset
- 11064 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Tilikauden vähennykset
- 11066 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Rahoitusosuudet
- 11067 Sisäiset kiinteistöjen liittymismaksut Siirrot erien välillä
- 1110 Rakennukset**
- 1110A Asuinrakennukset**
- 11109 Asuinrakennukset Yhteensä**
- 11100 Asuinrakennukset 1.1.
- 11101 Asuinrakennukset Kertyneet poistot 1.1.
- 11102 Asuinrakennukset Tilikauden poistot
- 11103 Asuinrakennukset Tilikauden lisäykset
- 11104 Asuinrakennukset Tilikauden vähennykset
- 11105 Asuinrakennukset vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
- 11106 Asuinrakennukset Rahoitusosuudet
- 11107 Asuinrakennukset Siirrot erien välillä (+/-)
- 11108 Asuinrakennukset Arvonalentumiset
- 1112A Hallinto- ja laitosrakennukset**
- 11129 Hallinto- ja laitosrakennukset Yhteensä**
- 11120 Hallinto- ja laitosrakennukset 1.1.
- 11121 Hallinto- ja laitosrakennukset Kertyneet poistot 1.1.
- 11122 Hallinto- ja laitosrakennukset Tilikauden poistot
- 11123 Hallinto- ja laitosrakennukset Tilikauden lisäykset
- 11124 Hallinto- ja laitosrakennukset Tilikauden vähennykset
- 11125 Hallinto- ja laitosrakennukset vähenn. ja siirtojen kertyneet
- 11126 Hallinto- ja laitosrakennukset Rahoitusosuudet
- 11127 Hallinto- ja laitosrakenn. Siirrot erien välillä (+/-)
- 11128 Hallinto- ja laitosrakennukset Arvonalentumiset
- 1119A Muut rakennukset**
- 11199 Muut rakennukset Yhteensä**
- 11190 Muut rakennukset 1.1.
- 11191 Muut rakennukset Kertyneet poistot 1.1.
- 11192 Muut rakennukset Tilikauden poistot
- 11193 Muut rakennukset Tilikauden lisäykset
- 11194 Muut rakennukset Tilikauden vähennykset
- 11195 Muut rakennukset vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
- 11196 Muut rakennukset Rahoitusosuudet
- 11197 Muut rakennukset Siirrot erien välillä (+/-)
- 1130 Kiinteät rakenteet ja laitteet**
- 1130A Maa- ja vesirakenteet**
- 11309 Maa- ja vesirakenteet Yhteensä**
- 11300 Maa- ja vesirakenteet 1.1.
- 11301 Maa- ja vesirakenteet Kertyneet poistot 1.1.
- 11302 Maa- ja vesirakenteet Tilikauden poistot
- 11303 Maa- ja vesirakenteet Tilikauden lisäykset
- 11304 Maa- ja vesirakenteet Tilikauden vähennykset
- 11305 Maa- ja vesirakenteet vähenn. ja siirtojen kertyneet poist
- 11306 Maa- ja vesirakenteet Rahoitusosuudet
- 11307 Maa- ja vesirakenteet Siirrot erien välillä (+/-)
- 1140A Johtoverkostot ja laitteet**
- 11409 Johtoverkostot ja laitteet Yhteensä**
- 11400 Johtoverkostot ja laitteet 1.1.
- 11401 Johtoverkostot ja laitteet Kertyneet poistot 1.1.
- 11402 Johtoverkostot ja laitteet Tilikauden poistot
- 11403 Johtoverkostot ja laitteet Tilikauden lisäykset
- 11404 Johtoverkostot ja laitteet Tilikauden vähennykset
- 11405 Johtoverkostot ja laitteet vähenn. ja siirtojen kertyneet po
- 11406 Johtoverkostot ja laitteet Rahoitusosuudet
- 11407 Johtoverkostot ja laitteet Siirrot erien välillä (+/-)
- 11419 Vesijohtoverkosto yhteensä**
- 11411 Vesijohtoverkosto Kertyneet poistot 1.1.
- 11412 Vesijohtoverkosto Tilikauden poistot
- 11413 Vesijohtoverkosto Tilikauden lisäykset
- 11414 Vesijohtoverkosto Tilikauden vähennykset
- 11415 Vesijohtoverkosto vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
- 11416 Vesijohtoverkosto Rahoitusosuudet
- 11417 Vesijohtoverkosto Siirrot erien välillä (+/-)
- 11479 Hulevesiverkosto yhteensä**
- 11470 Hulevesiverkosto 1.1.
- 11471 Hulevesiverkosto Kertyneet poistot 1.1.
- 11472 Hulevesiverkosto Tilikauden poistot
- 11473 Hulevesiverkosto Tilikauden lisäykset
- 11474 Hulevesiverkosto Tilikauden vähennykset
- 11475 Hulevesiverkosto Vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
- 11476 Hulevesiverkosto Rahoitusosuudet
- 11477 Hulevesiverkosto Siirrot erien välillä (+/-)
- 1150A Muut kiinteät rakenteet ja laitteet**
- 11509 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Yhteensä**
- 11500 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet 1.1.
- 11501 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Kertyneet poistot 1.1.
- 11502 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Tilikauden poistot
- 11503 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Tilikauden lisäykset
- 11504 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Tilikauden vähennykset

- 11505 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet vähenn. ja siirtojen ker
11506 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Rahoitusosuudet
11507 Muut kiinteät rakenteet ja laitteet Siirrot erien välillä (+
1160 Koneet ja kalusto
1160A Kuljetusvälineet
11609 Kuljetusvälineet yhteensä
11600 Kuljetusvälineet 1.1.
11601 Kuljetusvälineet Kertyneet poistot 1.1.
11602 Kuljetusvälineet Tilikauden poistot
11603 Kuljetusvälineet Tilikauden lisäykset
11604 Kuljetusvälineet Tilikauden vähennykset
11605 Kuljetusvälineet vähenn. ja siirtojen kertyneet poistot
11606 Kuljetusvälineet Rahoitusosuudet
11607 Kuljetusvälineet Siirrot erien välillä (+/-)
1170A Muut koneet ja kalusto
11709 Muut koneet ja kalusto yhteensä
11700 Muut koneet ja kalusto 1.1.
11701 Muut koneet ja kalusto Kertyneet poistot 1.1.
11702 Muut koneet ja kalusto Tilikauden poistot
11703 Muut koneet ja kalusto Tilikauden lisäykset
11704 Muut koneet ja kalusto Tilikauden vähennykset
11705 Muut koneet ja kalusto vähenn. ja siirtojen kertyneet poisto
11706 Muut koneet ja kalusto Rahoitusosuudet
11707 Muut koneet ja kalusto Siirrot erien välillä (+/-)
1193 Ennakkomaksut ja keskenkäiset hankinnat
1194A Keskenkäiset hankinnat
11949 Keskenkäiset hankinnat yhteensä
11940 Keskenkäiset hankinnat 1.1.
11943 Keskenkäiset hankinnat Tilikauden lisäykset
11944 Keskenkäiset hankinnat Tilikauden vähennykset
11946 Keskenkäiset hankinnat Rahoitusosuudet
11947 Keskenkäiset hankinnat Siirrot erien välillä (+/-)
11999 Investointien välitilit
11993 KOM-hankintojen välitili
11994 KOM-myyntin välitili
11995 KOM-rahoitusosuudet välitili
120 Sijoitukset
1201 Osakkeet ja osuudet
1201A Osakkeet ja osuudet tytäryhteisöissä
12019 Tytäryhteisöosakk. ja osuudet yhteensä
12010 Tytäryhteisöosakk. ja osuudet 1.1.
12013 Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Tilikauden lisäykset
12014 Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Tilikauden vähennykset
12016 Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Rahoitusosuudet
12017 Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)
12018 Tytäryhteisöosakk. ja osuudet Arvon alentumiset
1203A Kuntayhtymäosuudet
12039 Kuntayhtymäosuudet yhteensä
12030 Kuntayhtymäosuudet 1.1.
12033 Kuntayhtymäosuudet Tilikauden lisäykset
12034 Kuntayhtymäosuudet Tilikauden vähennykset
12036 Kuntayhtymäosuudet Rahoitusosuudet
12037 Kuntayhtymäosuudet Siirrot erien välillä (+/-)
12038 Kuntayhtymäosuudet Arvon alentumiset
1205A Osakkeet ja osuudet osakkuus- ja muissa omistusyhteisyyksissä
12059 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet yhteensä
12050 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet 1.1.
12053 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Tilikauden lisäykset
12054 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Tilikauden vähennykset
12056 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Rahoitusosuudet
12057 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Siirrot erien välillä (+/
12058 Osakkuusyhteisöosakkeet ja osuudet Arvon alentumiset
12079 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet yhteensä
12070 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet 1.1.
12073 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Tilikauden lisäykset
12074 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Tilikauden vähennykset
12076 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Rahoitusosuudet
12077 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Siirrot erien välillä (+/
12078 Yhteisyhteisöosakkeet ja -osuudet Arvon alentumiset
12089 Muut osakkeet ja osuudet yhteensä
12080 Muut osakkeet ja osuudet 1.1.
12083 Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden lisäykset
12084 Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden vähennykset
12086 Muut osakkeet ja osuudet Rahoitusosuudet
12087 Muut osakkeet ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)
12088 Muut osakkeet ja osuudet Arvon alentumiset
1216A Muut osakkeet ja osuudet
12169 Muut osakkeet ja osuudet Yhteensä
12160 Muut osakkeet ja osuudet 1.1.
12163 Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden lisäykset
12164 Muut osakkeet ja osuudet Tilikauden vähennykset
12166 Muut osakkeet ja osuudet Rahoitusosuudet
12167 Muut osakkeet ja osuudet Siirrot erien välillä (+/-)
12168 Muut osakkeet ja osuudet Arvon alentumiset
1230 Muut lainasaamiset
1235A Muut lainasaamiset liikelaitoksilta
1233 Muut lainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisöiltä Yhteensä
12330 Muut lainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisöiltä 1.1.
12333 Muut lainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisöiltä Tilikauden lisäykset
12334 Muut lainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisöiltä Tilikauden vähennykset
12337 Muut lainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisöiltä Siirrot erien välillä (+/-)
12338 Muut lainasaamiset osakkuus- ja omistusyhteisöiltä Arvon alentumiset
12359 Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Yhteensä
12350 Muut lainasaamiset liikelaitoksilta 1.1.
12353 Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Tilikauden lisäykset
12354 Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Tilikauden vähennykset
12357 Muut lainasaamiset liikelaitoksilta Siirrot erien välillä (+
1237A Muut lainasaamiset muilta
12389 Muut lainasaamiset muilta Yhteensä
12380 Muut lainasaamiset muilta 1.1.
12383 Muut lainasaamiset muilta Tilikauden lisäykset
12384 Muut lainasaamiset muilta Tilikauden vähennykset
12387 Muut lainasaamiset muilta Siirrot erien välillä (+/-)
1241 Muut saamiset
1246A Muut saamiset muilta
12469 Muut saamiset muilta Yhteensä
12460 Muut saamiset muilta 1.1.
12463 Muut saamiset muilta Tilikauden lisäykset
12464 Muut saamiset muilta Tilikauden vähennykset
12467 Muut saamiset muilta Siirrot erien välillä (+/-)
14 TOIMEKSIANTOJEN VARAT
140 Valtion toimeksiannot
14100 Vältetyt valtion lainat
14200 Muut valtion toimeksiannot
144 Lahjoitusrahastojen erityiskatteet
14400 Lahjoitusrahastojen erityiskatteet
146 Muut toimeksiannot
14800 Muut toimeksiannot

15	VAIHTUVAT VASTAAVAT		
150	Vaihto-omaisuus		
1500	Aineet ja tarvikkeet		
15030	Rakennustarvikevarasto		
15040	Toimistotarvikevarasto		
160	Saamiset		
160A	Pitkäaikaiset saamiset		
1660	Muut saamiset		
16660	Valtionosuussaamiset		
16880	Muut saamiset		
1690	Siirtosaamiset		
1715A	Muut siirtosaamiset		
17150	Muut siirtosaamiset tytäryhteisöiltä		
17190	Muut siirtosaamiset muilta		
172A	Lyhytaikaiset saamiset		
1720	Myyntisaamiset		
17200	Myyntisaamiset tytäryhteisöiltä		
17250	Myyntisaamiset jäsenkuntayhtymiltä		
17300	Myyntisaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyhteisöiltä		
17350	Myyntisaamiset sisäiset		
17400	Myyntisaamiset muilta		
17490	Muut myyntisaamiset muilta		
17491	Myyntisaamiset vanhat 1		
1750	Lainasaamiset		
17511	Konsernipankkitilisaamiset liikelaitoksilta		
17512	Konsernipankkitilisaamiset Kunnalta		
17540	Lainasaamiset muilta kuntayhtymiltä ja kunnilta		
17591	Asuntolainasaamiset		
1762	Muut saamiset		
17620	Muut saamiset tytäryhteisöiltä		
17650	Muut saamiset jäsenkuntayhtymiltä		
17700	Muut saamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyhteisöiltä		
17710	Valtionosuussaamiset- Valtio		
17750	Muut sisäiset saamiset		
17800	Nettopalkkojen tili		
17810	Matkustushallinnon välitili		
17820	Palkkaennakot		
17859	Palkkarästit		
17905	Ylioppilastutkintomaksut		
17910	Kulttuurisetelit		
17930	Lounassetelit		
17950	Pankkikorttimaksujen selvittelytili		
17980	Menojen selvittelytili		
18030	Kunta/LL selvittelytili		
18040	Elatustukimaksusaamiset		
18050	Vähennyskelpoiset alv-saamiset		
18060	Arvonlisäverosaaminen 10 % vähennys		
18070	Arvonlisäverosaaminen 14 % vähennys		
18080	Arvonlisäverosaaminen 24 % vähennys		
18090	Eu-arvonlisäsaamiset		
18100	Palautuskelpoiset alv-saamiset		
18110	Arvonlisäverosaaminen 10 % palautus		
18120	Arvonlisäverosaaminen 14 % palautus		
18130	Arvonlisäverosaaminen 24 % palautus		
18140	Laskennalliset palautukset alv 5 %		
18150	Alv-nettosaatavat		
18200	Muut saamiset		
1825	Siirtosaamiset		
1832A	Muut siirtosaamiset		
18320	Muut siirtosaamiset tytäryhteisöiltä		
18330	Muut siirtosaamiset jäsenkuntayhtymiltä		
18340	Muut siirtosaamiset osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyhteisö		
18350	Muut siirtosaamiset liikelaitoksilta		
18370	Muut siirtosaamiset kunnalta		
18381	Muut siirtosaamiset/tuet, avustukset		
18390	Muut siirtosaamiset muilta		
1839A	Yhdystilisaamiset		
19990	Liikelaitokset yhdystili		
184	Rahoitusarvopaperit		
1846	Osakkeet ja osuudet		
18460	Osakkeet ja osuudet		
190	Rahat ja pankkisaamiset		
19030	Alitilittäjät		
19031	Alitilittäjät 1		
19101	Pankkitili Nordea		
19200	Konsernitili OP		
19201	Pankkitili OP-Pohjola		
19230	Pankkitili liikelaitos1 OP-Pohjola		
19250	Pankkitili liikelaitos3 OP-Pohjola		
19300	Konsernitili Danske		
19301	Pankkitili Danske		
19330	Pankkitili liikelaitos1 Danske		
19350	Pankkitili liikelaitos3 Danske		
19401	Pankkitili Handelsbanken		
19501	Pankkitili Aktia		
19601	Pankkitili Säästöpankki		
19799	Tekninen tili		
19910	MR-maksujen selvittelytili		
19920	Pankkitilien väl. siirt. selvittelytili		
19940	Ostoreskontran selvittelytili		
19945	OR palautuneet selvittelytili		
19950	Pankkitulojen +/-menojen selv tili		
2	VASTATTAVAA		
20	OMA PÄÄOMA		
2000	Peruspääoma		
20009	Peruspääoma Yhteensä		
20000	Peruspääoma 1.1.		
20003	Peruspääoma Tilikauden lisäykset		
20004	Peruspääoma Tilikauden vähennykset		
20007	Peruspääoma Siirrot erien välillä (+/-)		
2050	Edellisten tilikausien yli/alijäämä		
20509	Edell.kausien yli/alijäämä Yhteensä		
20500	Edell.kausien yli/alijäämä 1.1.		
20503	Edell.kausien yli/alijäämä Tilikauden lisäykset		
20504	Edell.kausien yli/alijäämä Tilikauden vähennykset		
20506	Aikaisempiin tilikausiin liittyvät korjaukset		
20507	Edell.kausien yli/alijäämä Siirrot erien välillä (+/-)		
2051	Tilikauden yli-/alijäämä		
20510	Tilikauden yli-/alijäämä		
21	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
2100	Poistoero		
21000	Kertynyt poistoero		
22	PAKOLLISET VARAUKSET		
2130	Muut pakolliset varaukset		
21300	Muut pakolliset varaukset		
23	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT		
2300	Valtion toimeksiannot		
23010	Välitetyt valtion lainat		

- 23020 Muut valtion toimeksiantojen pääomat
- 2310 Lahjoitusrahastojen pääomat**
- 23100 Lahjoitusrahast.pääomat
- 2370 Muut toimeksiantojen pääomat**
- 23720 Muut toimeksiantojen pääomat
- 24 VIERAS PÄÄOMA**
- 240 Pitkäaikainen**
- 2410 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta**
- 24109 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Yhteensä**
- 24100 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta 1.1.
- 24103 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Tilikauden lisäykset
- 24104 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Tilikauden vähennykset
- 24107 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Siirrot erien välillä
- 24149 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Yhteensä**
- 24140 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä 1.1.
- 24143 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden lisäykset
- 24144 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden vähennykset
- 24147 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Siirrot erien välillä (+/-)
- 24150 Lainat muilta kot.rahoitus ja vak.laitoksilta**
- 24150 Lainat muilta kot.rahoitus ja vak.laitoksilta 1.1.
- 24153 Lainat muilta kot.rahoitus ja vak.laitoksilta tilikauden I
- 24154 Lainat muilta kot.rahoitus ja vak.laitoksilta tilikauden v
- 24157 Lainat muilta kot.rahoitus ja vak.laitoksilta siirrot erien välillä
- 2420 Lainat julkisyhteisöiltä**
- 2420A Valtiolta**
- 24209 Lainat valtiolta Yhteensä**
- 24200 Lainat valtiolta 1.1.
- 24203 Lainat valtiolta Tilikauden lisäykset
- 24204 Lainat valtiolta Tilikauden vähennykset
- 24207 Lainat valtiolta Siirrot erien välillä (+/-)
- 2422A Kunnilta ja kuntayhtymiltä**
- 24229 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Yhteensä**
- 24220 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä 1.1.
- 24223 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden lisäykset
- 24224 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden vähennykset
- 24227 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Siirrot erien välillä (+/-)
- 2440 Saadut ennakot**
- 24480 Saadut ennakot muilta
- 2460 Muut velat**
- 24680 Muut velat muille
- 24690 Liittymismaksut ja muut velat
- 24695 Oman kunnan vesi- ja jätevesimaksuliittymä/Vesilaitos
- 250 Lyhytaikainen**
- 2500 Joukkovelkakirjalainat**
- 25009 Joukkovelkakirjalainat euro Yhteensä**
- 25000 Joukkovelkakirjalainat euro 1.1.
- 25003 Joukkokirjavelkalainat euro Tilikauden lisäykset
- 25004 Joukkokirjavelkalainat euro Tilikauden vähennykset
- 25006 Joukkokirjavelkalainat euro pitkäaikaisten tk lyhennykset
- 25007 Joukkokirjavelkalainat euro Siirrot erien välillä
- 2510 Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta**
- 25109 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta yhteensä**
- 25100 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta 1.1.
- 25101 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta PA 1.1.
- 25105 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta PA tk lisäys
- 25103 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Tilikauden lisäykset
- 25104 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Tilikauden vähennykset
- 25106 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta PA tk vähennys
- 25107 Lainat kotimaisilta talletuspankeilta Siirrot erien välillä
- 2514A Kuntarahoitus Oyj:ltä**
- 25149 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Yhteensä**
- 25140 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä 1.1.
- 25141 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä PA 1.1.
- 25145 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä PA tk lisäys
- 25143 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden lisäykset
- 25144 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Tilikauden vähennykset
- 25146 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä PA tk vähennys
- 25147 Lainat Kuntarahoitus Oyj:ltä Siirrot erien välillä (+/-)
- 2515A Muilta kotimaisilta rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta**
- 25159 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Yhteensä**
- 25150 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta 1.1.
- 25151 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta PA 1.1.
- 25155 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta PA tk lisäys
- 25153 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Tilikauden I
- 25154 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Tilikauden v
- 25156 Lainat muilta kotimaisilta rah ja vak.lait PA tk vähennys
- 25157 Lainat muilta kot. rahoitus- ja vak.laitoksilta Siirrot erie
- 2520 Lainat julkisyhteisöiltä**
- 2520A Valtiolta**
- 25209 Lainat valtiolta Yhteensä**
- 25200 Lainat valtiolta 1.1.
- 25201 Lainat valtiolta PA 1.1.
- 25205 Lainat valtiolta PA tk lisäys
- 25203 Lainat valtiolta Tilikauden lisäykset
- 25204 Lainat valtiolta Tilikauden vähennykset
- 25206 Lainat valtiolta PA (+ vähennys)
- 25207 Lainat valtiolta Siirrot erien välillä (+/-)
- 2522A Kunnilta ja kuntayhtymiltä**
- 25229 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Yhteensä**
- 25220 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä 1.1.
- 25223 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden lisäykset
- 25224 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Tilikauden vähennykset
- 25227 Lainat kunnilta ja kuntayhtymiltä Siirrot erien välillä (+/-)
- 2525A Kevalta**
- 25259 Lainat Kevalta Yhteensä**
- 25250 Lainat Kevalta 1.1.
- 25253 Lainat Kevalta Tilikauden lisäykset
- 25254 Lainat Kevalta Tilikauden vähennykset
- 25257 Lainat Kevalta Siirrot erien välillä (+/-)
- 2530 Lainat muilta luotonantajilta**
- 2530A Kitimaisilta**
- 25319 Lainat muilta kons.pankkitilivelat tytäryht. Yhteensä**
- 25310 Lainat muilta kons.pankkitilivelat tytäryht. 1.1.
- 25313 Lainat muilta kons.pankkitilivelat tytäryht. Tilikauden lisä
- 25314 Lainat muilta kons.pankkitilivelat tytäryht. Tilikauden vähennykset
- 25317 Lainat muilta kons.pankkitilivelat tytäryht. Siirrot erien välillä
- 25324 Lainat muilta kons.pankkitilivelat liikel. Vähennykset
- 2540 Saadut ennakot**
- 25400 Saadut ennakot tytäryhteisöiltä
- 25410 Saadut ennakot jäsenkuntayhtymiltä
- 25420 Saadut ennakot osakkuus- ja muilta omistusyhteisyhteisöiltä
- 25440 Saadut ennakot muilta
- 25441 Saadut ennakot muilta/hankeet
- 2545 Ostovelat**
- 25450 Ostovelat tytäryhteisöille
- 25455 Ostovelat jäsenkuntayhtymille
- 25460 Ostovelat osakkuus- ja muilta omistusyhteisyhteisöille
- 25470 Ostovelat muille

2550 Muut velat

- 25500 Muut velat tytäryhteisöille
- 25510 Muut velat jäsenkuntayhtymille
- 25520 Muut velat osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyshyhteisöille
- 25550 Muut velat muille
- 25600 Myyntien arvonlisävero
- 25605 Eu-myyntien arvonlisävero
- 25610 Arvonlisäverovelka 10 %
- 25620 Arvonlisäverovelka 14 %
- 25630 Arvonlisäverovelka 24 %
- 25640 Tilitettävä arvonlisävero
- 25650 Ennakonpidätysvelka
- 25670 Sosiaaliturvamaksuvelka
- 25690 Ay-jäsenmaksuvelka
- 25700 Ulosottojen perintä
- 25710 Puolueverot
- 25720 KuEL-maksut työntekijä
- 25730 VEL-maksut työntekijä
- 25740 Työttömyysvak.maksu tt
- 25800 Tulojen selvittelytili
- 25990 Muut lyhytaikaiset velat

2600 Siirtovelat**2600A Siirtyvät korot**

- 26000 Siirtyvät korot tytäryhteisöille
- 26010 Siirtyvät korot jäsenkuntayhtymille
- 26020 Siirtyvät korot osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyshyhteisöille
- 26030 Siirtyvät korot taseyksiköille
- 26040 Siirtyvät korot muille

2610A Lomapalkkajaksotus

- 26100 Lomapalkkajaksotus

2620A Muut siirtovelat

- 26200 Muut siirtovelat tytäryhteisöille
- 26220 Muut siirtovelat jäsenkuntayhtymille
- 26240 Muut siirtovelat osakkuus- ja muilta omistusyhteisyyshyhteisöillä
- 26290 Muut siirtovelat muille kunnille
- 26310 Palkkajaksotus
- 26320 KuEL-maksut palkkaperusteinen
- 26330 KuEL-maksut eläkemenuperusteinen
- 26340 KuEL-maksut Varhe-maksu
- 26350 VEL-maksut työnantaja
- 26360 Työttömyysvak.maksu ta
- 26370 Tapaturmavakuutusmaksu
- 26380 Ryhmähenkivakuutusmaksu
- 26501 Vuokratakuut
- 26660 Sosiaalitoimen tulojen selvittelytili
- 26670 Sosiaalitoimen välitystili
- 26680 Postimaksujen selvittelytili
- 26700 Vesihyvitysten selvittelytili
- 27000 Muut siirtovelat muille

TULOSLASKELMATILIT**300 Myyntituotot****3001 Vesilaitostuotot**

- 30010 Vesi- ja jätevesimaksut
- 30017 LL Sis. Kunnan vesi- ja jätevesimaksut
- 30018 Sisäiset vesi- ja jätevesimaksut
- 30037 LL Sis. vesimaksut
- 30048 LL Sis. jätevesimaksut
- 30057 LL Sis. jäteveden perusmaksut
- 30067 LL Sis. veden perusmaksut

- 30080 Muut vesilaitostuotot

3050 Jätehuoltotuotot

- 30500 Jätteen kuljetuksen ja käsittelyn myyntituotot
- 30558 Sisäiset jätehuoltomaksut

3060 Muut liiketoiminnan tuotot

- 30600 Metsän myyntitulot
- 30610 Maa-ainesten myyntitulot
- 30620 Kiinteistönhoidon myyntituotot
- 30630 Valmisteiden myynti
- 30640 Asiantuntijapalveluiden myynti
- 30650 Aterian myyntituotot
- 30657 LL Sis. ateriapalvelujen myynti.
- 30658 Sisäiset myyntituotot, ateria
- 30667 LL sis. Myyntituotto, puhtaus
- 30668 Sisäiset myyntituotot, puhtaus
- 30670 Muut liiketoiminnan tuotot
- 30677 LL Sis. muut liiketoiminnan tuotot
- 30678 Sisäiset muut liiketoiminnan tuotot

3080 Täyden korvauksen perusteella saadut korvaukset valtiolta

- 30810 Lukiokoulutuksen yksikköhintarahaus valtiolta
- 30830 Lääkäreiden koulutuskorvaus
- 30840 Varusmiesten, siviilipalvelusmiesten ja vankien sairaanh.kor
- 30850 Pakolaisten toimeentulokorvaukset
- 30860 Paluum.toimeentulokorvaukset
- 30870 Sotilasvammalain mukaiset korvaukset
- 30890 Asiakaskohtaisen velkaneuvonnan korvaukset
- 30990 Muut korvaukset valtiolta

3100 Korvaukset kunnilta ja kuntayhteisöiltä

- 31000 Kotikuntakorvaukset
- 31010 Aikaisemman kotikunnan korvaukset
- 31015 Vapaan valinnan korvaukset
- 31030 Muut yhteistoimintakorvaukset
- 31040 Avopalvelukäynnit kunnilta ja kuntayhtymiltä
- 31090 Myyntituotot kunnilta

3130 Muut suoritteiden myyntituotot

- 31310 Täyskustannuskorvaukset pakollisista vakuutuksista
- 31330 Oppisopimuskoulutuskorvaukset
- 31340 Muut koulutuskorvaukset
- 31370 Ateriapalvelujen myyntitulot
- 31380 Henkilöstön aterioiden myyntituotot
- 31500 Talonrakennustöiden myyntituotot
- 31510 Kunnallistekniikan myyntituotot
- 31520 Puisto- ja vihertöiden myyntituotot
- 31540 Konekorjaamotöiden myyntituotot
- 31560 Metsänmyyntituotot
- 31580 Työtoiminnan myyntituotot
- 31607 LL Sisäiset atk-tuotot
- 31608 Sisäiset atk-tuotot
- 31627 LL Sis. Palvelun myynnit tilaajalle
- 31628 Sisäiset palvelun myynnit tilaajalle
- 31638 Sisäiset varastolisät
- 31990 Muut myyntituotot
- 31997 LL Sis. myyntituotot, muut
- 31998 Sisäiset myyntituotot, muut
- 31999 Myyntituotot aktivointi

321 Maksutuotot**3270 Opetus- ja kulttuuritoimen maksut**

- 32700 Lukukausi- ja kurssimaksut
- 32701 Kurssimaksut

32710	Ylioppilaskirjoitusmaksut
32750	Muut opetus- ja kulttuuritoimen maksut
3280	Yhdyskuntapalvelujen maksut
32800	Suunnittelu- ja mittaustoiminnan maksut
32850	Rakennusvalvonta- ja tarkastusmaksut
32860	Maankäyttö- ja kehittämiskorvaukset
32870	Muut yhdyskuntapalvelujen maksut
32877	LL Muut yhdyskuntapalvelumaksut
32878	Sisäiset Muut yhdyskuntapalv.maksut
3290	Muut palvelumaksut
32940	Pääsymaksut
32970	Muut palvelumaksut
32977	Sisäiset Muut hallintokuntien sisäiset tuotot
330	Tuet ja avustukset
33000	Työllistämistuki valtiolta
33150	EU-tuki omiin kehittämissuunnitelmiin, valtiolta / kansallinen
33160	EU-tuki omiin kehittämissuunnitelmiin, suoraan EU:lta
33170	EU-tuki omiin kehittämissuunnitelmiin, valtiolta
33180	EU-tuki omiin kehittämissuunnitelmiin, muilta
33270	Valtion korvaus kuntouttavasta työtoiminnasta
33280	Perustoimeentulotuen valtionosuus
33300	Kelan korvaus työterveydenhuollosta
33330	Muut tuet ja avustukset valtiolta
33340	Muut tuet ja avustukset kunnilta
33370	Muut tuet ja avustukset muilta
33377	LL Sis. muut tuet ja avust.kunnilta
33378	Sisäiset muut tuet ja avust.kunnilta
340	Muut toimintatuotot
3400	Vuokratuotot
34000	Asuntojen vuokrat
34010	Liikehuoneistojen vuokrat
34200	Muiden rakennusten vuokrat
34220	Lämmivesimaksut
34277	LL Sis. vuokrat muiden rakenn.
34278	Sisäiset vuokrat muiden rakenn.
34298	Sisäiset muiden rakenn. pääomavuokrat
34300	Maa- ja vesialueiden vuokrat
34500	Koneiden ja laitteiden vuokrat
34507	LL Sis.koneiden ja laitt.vuokrat
34508	Sisäiset koneiden ja laitt.vuokrat
34600	Muut vuokratuotot
3500	Muut toimintatuotot
35101	Maa- ja vesialueiden myyntivoitot
35102	Rakennusten myyntivoitot
35103	Osakkeiden myyntivoitot
35104	Muut myyntivoitot
35200	Oppilaan omavastuu koulumatkakustannuksista
35300	Vakuutus- ja muut korvaukset
35320	Käyttöomaisuuden myynti
35325	Käyttöomaisuuden myynnin oikaisu (netto budjetointi)
35340	Rahoitusosuudet inv.menoihin
35348	Rahoitusosuudet aktivointi
35349	Käyttöom.tuottojen aktivointi
35370	Muut tuotot
35377	LL Sis. muut tuotot
35378	Sisäiset muut tuotot
35390	Käyttösuunnitelman oikaisutulot
37	VALMISTUS OMAAN KÄYTTÖÖN
37000	Valmistus omaan käyttöön
40	TOIMINTAKULUT
400	Henkilöstökulut
4000	Palkat ja palkkiot
40000	Vakinaisten kk-palkat
40010	Sijaisten kk-palkat
40020	Tilapäisten kk-palkat
40030	Kuukausipalkat
40041	Sairaslomasijaiset
40042	Äitiyslomasijaiset
40050	Vuosiloma- ja muut sijaiset
40060	Vakin. tunti- ja urakkapalkat
40100	Maksetut lomarahat
40150	Työllistämispalkat
40155	Oppisopimuspalkat
40250	Erilliskorvaukset
40310	Muut palkkamenot
40400	Ltm-henkilöiden kokouspalkkiot
40410	Viranhaltijoiden kokouspalkkiot
40500	Asiantuntijapalkkiot ja luentokorvaukset
40600	Asuntoetukorvaukset (meno)
40610	Autoetukorvaukset (meno)
40620	Puhelinetukorvaukset (meno)
40630	Ravintoetukorvaukset (meno)
40690	Luontoisedut (tulo)
40700	Jaksotetut palkat ja palkkiot
40720	Palkkavaraukset
40780	Lask. sosiaalipalkat
40790	Lask. sosiaalipalkkatuotot
40999	Aktivoidut palkat ja palkkiot
4100	Henkilösivukulut
4101	Eläkekulut
41000	KuEL palkkaperusteinen
41020	KuEL eläkemenoperusteinen
41040	KuEL varhe-maksu
41100	Eläkevakuutusmaksut
41120	VaEL-maksut
41700	Jaksotetut eläkekulut
41730	Palkkavarauksen eläkekulut
41780	Lask. eläkemaksulisät
41790	Lask. eläkemaksulisätuotot
41999	Aktivoidut eläkekulut
4200	Muut henkilösivukulut
42000	Kansaneläke- ja sairausvakuutusmaksut
42100	Työttömyysvakuutusmaksut
42200	Tapaturmavakuutusmaksut
42300	Muut sosiaalivakuutusmaksut
42700	Jaksotetut sosiaalivakuutusmaksut
42720	Palkkavar.muut henk.kulut
42780	Lask. muut sos.vak.maksulisät
42790	Lask. muut sos.vak.maksul.tuotot
42899	Aktivoidut sosiaalivakuutusmaksut
4290	Henkilöstökorvaukset ja muut henkilöstömenojen korjauserät
42900	Sairausvakuutuskorvaukset
42930	Kuntoutusrahat
42940	Tapaturmakorvaukset
42950	Muut Kansaneläkelaitoksen korvaukset
42960	Muut henkilöstömenojen korjauserät
430	Palvelujen ostot
4300	Asiakaspalvelujen ostot

43030	Asiakaspalvelujen ostot muilta	450 Aineet, tarvikkeet ja tavarat
43100	Asiakaspalvelujen ostot perhehoitajan palkkio	4500 Ostot tilikauden aikana
43110	Asiakaspalvelujen ostot veteraanikuntoutuspalvelut	45000 Toimisto- ja koulutarvikkeet
43150	Asiakaspalvelujen ostot kotikuntakorv. kunnilta	45010 Atk-tarvikkeet
43230	Muut palvelusetelikulut	45020 Opetusvälineet
4340	Muiden palvelujen ostot	45030 Opetusmonisteet
43400	Toimisto- ja asiantuntijapalvelut	45040 Koulujen työaineet
43405	Rahoitus- ja pankkipalvelut	45050 Oppikirjat
43410	Asiantuntijapalvelut	45060 Leikkivälineet
43420	Työvoiman vuokraus	45070 Sähköinen oppimateriaali
43457	LL Sis. Kesk.hoidetut tehtävät	45100 Kirjallisuus ja lehdet
43490	Atk-palvelut	45125 Kirjastoaineisto
43493	Ohjelmalisenssit	45130 Sähköinen kirjallisuus
43497	LL Sis. atk-palvelut	45140 Kirjaston kirjat
43498	Sisäiset atk-palvelut	45200 Elintarvikkeet
43500	Painatukset ja ilmoitukset	45400 Vaatteisto
43547	LL Sis. Monistuspalvelut	45420 Lääkkeet
43548	Sisäiset monistuspalvelut	45430 Hoitotarvikkeet
43600	Posti- ja telepalvelut	45500 Siivous- ja puhdistusaineet
43610	Postimaksut	45600 Poltto- ja voiteluaineet
43620	Puhelinmaksut	45710 Lämmitys
43700	Vakuutukset	45720 Sähkö
43800	Puhtaanapito- ja pesulapalvelut	45730 Vesi
43810	Siivous- ja puhtaanapitopalvelut	45737 LL Sis. vesimaksut
43830	Jätevesimaksut	45738 Sisäiset vesimaksut
43837	LL Sis. Jätevesimaksut	45760 Kemikaalit
43838	Sisäiset jätevesimaksut	45800 Kalusto
43850	Jätehuoltomaksut	45810 Atk-koneet ja laitteet
43858	Sisäiset jätehuoltomaksut	45830 Pienkalusto
43867	LL Sis. puhtaanapito- ja pesulapalvelut	45900 Rakennusmateriaali
43868	Sisäiset puhtaanapito- ja pesulapalvelut	45920 Työaineet
43900	Rakennusten ja alueiden rakentamis- ja kunnossapitopalv	46000 Muu materiaali
43907	LL Sis. Rakennusten ja alueiden rakent	46020 Merkkipäivälahjat
43908	Sisäiset rakennusten ja alueiden rak. ja kp	46050 Opetusmateriaali
43948	Sisäiset kiinteistöpalvelut	4607 Varastojen lisäys/vähennys
44000	Koneiden, kaluston ja laitteiden rak. ja kp	46077 LL Sis. varastolisät
44007	LL Sis. Koneiden, kaluston ja laitteid	46078 Sisäiset varastolisät
44008	Sisäiset kpito, koneiden, kaluston ja laitteid	46499 Aktivoidut aineet ja tarvikket
44100	Majoitus- ja ravitsemuspalvelut	46700 Varastojen muutos
44147	LL Sis. ravitsemispalvelut	470 Avustukset
44148	Sisäiset ravitsemispalvelut	4700 Avustukset kotitalouksille
44150	Matkustus- ja kuljetuspalvelut	47000 Lasten kotihoidon tuki
44160	Tavaroiden rahti- yms. kuljetuspalvelut	47020 Lasten kotihoidon tuen kuntalisä
44170	Kuljetuspalvelut	47050 Yksityisen hoidon tuki
44197	LL Sis.Kuljetuspalvelut	47070 Yksityisen hoidon tuen kuntalisä
44198	Sisäiset kuljetuspalvelut	47360 Vastaanottoraha maahanmuuttajille
44220	Matkustuspalvelut (ei koulutuksen)	47370 Käyttöraha maahanmuuttajille
44230	Oppilaskuljetukset	47380 Pakolaisten avustukset
44310	Työterveyshuoltomaksut	47390 Paluumuuttajien (eläkeikäiset) avustukset
44388	Sis. Palvelutuotann.ostot	47400 Paluumuuttajien (työikäiset) avustukset
44400	Opetus- ja kulttuuripalvelut	47410 Pakolaisten erityisavustukset
44410	Koulutuspalvelut	47420 Pakolaisten (ei valtionkorvausta) avustukset
44415	Koulutuspalvelut ltm	47430 Työosuusrahat
44500	Osuus verotuskustannuksiin	47440 Op.sos.edut/päivärahat
44600	Muut yhteistoimintaosuudet	47450 Op.sos.edut/matkakorvaukset
44700	Muut palvelut	47460 Opiskelijastipendit
44707	LL Sis.muut palvelut	47470 Muut avustukset kotitalouksille
44708	Sisäiset muut palvelut	4750 Avustukset yhteisöille
44899	Aktivoidut palvelujen ostot	47500 Työmarkkinatuen kuntaosuus

47550	Muut avustukset yhteisöille	60100	Korkotuotot antolainoista liikelaitoksille
47600	Avustukset liikelaitoksille	60200	Korkotuotot sijoituksista ja talletuksista
480	Muut toimintakulut	60300	Maksuliikennetilien korot
4800	Vuokrat	60310	Konsernipankkitilin korot ulkopuolisilta
48000	Maa- ja vesialueiden vuokrat	60320	Konsernipankkitilin korot kunnalta
48200	Rakennusten ja huoneistojen vuokrat	60330	Konsernipankkitilin korot tytäryhteisöiltä
48207	LL Sis. vuokrat, rakenn. ja huon.	60340	Konsernipankkitilin korot liikelaitoksilta
48208	Sisäiset vuokrat, rakenn. ja huon.	60400	Muut korkotuotot
48210	Rakennusten vuokrat	610	Muut rahoitustuotot
48220	Huoneistojen vuokrat	61000	Osinkotuotot ja osuuspääomien korot
48248	Sisäiset kiinteistönhoidon kustannukset	61100	Korvaus peruspääomasta liikelaitoksilta
48400	Koneiden ja laitteiden vuokrat	61260	Verotilitysten korot ja korotukset
48407	LL Sis.Koneiden ja laitt. vuokrat	61300	Viivästyskorkotulot
48408	Sisäiset koneiden ja laitteiden vuokrat	61400	Peruspääoman korot kuntayhtymiltä
48410	Atk-laitteiden vuokrat	61600	Arvopapereiden myyntivoitot
48600	Muut vuokrat ja vastikkeet	61690	Koronvaihtosopimusten korkotuotot
48999	Aktivoidut vuokrat	61700	Muut rahoitustuotot
4900	Muut toimintakulut	621	Korkokulut
49000	Välilliset verot	62100	Korkokulut lainoista ulkopuolisilta
49010	Auton käyttövoimamaksu (ent. dieselvero)	62300	Korkokulut lainoista liikelaitoksilta
49020	Ajoneuvovero	62400	Maksuliikennetilien korkokulut
49040	Oman käytön vero	62420	Konsernipankkitilin korot ulkopuolisille
49050	Luontaiseturien ALV	62440	Konsernipankkitilin korot tytäryhteisöille
49201	Maa- ja vesialueiden myyntitappiot	62460	Konsernipankkitilin korot liikelaitoksille
49202	Rakennusten myyntitappiot	62480	Lahjoitusrahastojen korkokulut
49203	Osakkeiden myyntitappiot	62500	Muut korkokulut
49204	Muut myyntitappiot	62510	Konttokuranttitilin korkokulut
49210	Myyntisaamisten luottotappiot	62520	Rahastojen korkokulut
49220	Saatavien poistot	630	Muut rahoituskulut
49300	Takaustappiot	63020	Liikelaitosten korvaus peruspääomasta (kunnalle)
49400	Jäsenmaksut	63150	Verotilitysten korot
49410	Korkeakoulujen hallintomaksut	63200	Viivästyskorot ja korotukset
49420	Oikeudenkäynti- ja ulosottokulut	63500	Luottoprovisiot
49430	Vahingonkorvaukset	63600	Arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusvaroista
49440	Toiminnallinen kuntoutus	63700	Arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksita
49450	Käyttöom. ostot (vain inv.menot)	63790	Koronvaihtosopimusten korkokulut
49460	Käyttösuunnitelman oikaisu	63800	Muut rahoituskulut
49470	Edustus ja yhteistoiminta	63848	Sisäiset rahoituskulut
49471	Yhteiskuntasuhteet ja neuvottelutoiminta	71	POISTOT JA ARVONALENTUMISET
49472	Käyttövarat hall valt	710	Suunnitelman mukaiset poistot
49490	Muut kulut	71000	Poistot aineettomista oikeuksista
49497	LL Sisäiset muut kulut	71100	Poistot tietokoneohjelmista
49498	Sisäiset muut kulut	71200	Poistot muista pitkävaikutteisista menoista
49499	Aktivoidut muut kulut	71300	Poistot rakennuksista
50	VEROTULOT	71400	Poistot kiinteistä rakenteista ja laitteista
50000	Kunnan tulovero	71500	Poistot koneista ja kalustoista
51000	Kiinteistövero	71600	Poistot muista aineellisista hyödykkeistä
52000	Osuus yhteisöveron tuotosta	720	Kertaluonteiset poistot
54000	Muut verot	72000	Käyttöomaisuuden myyntivoitot ja -tappiot
55	VALTIONOSUUDET	72100	Muut lisäpoistot
55010	Peruspalveluiden valtionosuudet pl. tasaukset	723	Arvonalentumiset
55020	Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	72300	Arvonalentumiset (pysyvät vastaavat / käyttöomaisuus, josta
55030	Järjestelmämuutoksen tasaus	72340	Arvonalentumiset rakennuksista
57000	Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	72390	Arvonalentumiset osakkeista ja osuuksista
58500	Muut valtionosuudet	72400	Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset
58900	Verotulomenetysten kompensaatio	72500	Arvonalentumisten palautumiset
60	RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	80	SATUNNAISET TUOTOT JA KULUT
600	Korkotuotot	800	Satunnaiset tuotot
60000	Korkotuotot antolainoista ulkopuolisille	80100	Omistussuosuksien luovutukset

80200 Vahingonkorvaukset, takauskorvaukset, sopimussakot
80300 Saadut akordit ja konserniavustukset
80400 Kirjauskäytännön muutoksesta aiheutuneet oikaisut
80500 Muut satunnaiset tuotot

810 Satunnaiset kulut

81100 Omistussuoksien luovutukset
81200 Vahingonkorvaukset
81300 Annetut akordit ja konserniavustukset
81400 Kirjauskäytännön muutoksesta aiheutuneet oikaisut
81500 Muut satunnaiset kulut

85 VARAUSTEN JA RAHASTOJEN MUUTOKSET

850 Poistoeron muutos

85000 Poistoeron lisäys (-)
85500 Poistoeron vähennys (+)

860 Varausten muutos

86000 Varausten lisäys (-)
86500 Varausten vähennys (+)

870 Rahastojen muutos

87000 Rahastojen lisäys (-)
87500 Rahastojen vähennys (+)

91 VYÖRYTYSERÄT

91100 Sisäiset palvelumaksutulot
92100 Sisäiset palvelumaksut

98 KUSTANNUSLASKENNALLISET ERÄT

98000 Kustannuslaskennalliset menot
99000 Kustannuslaskennalliset tulot
99100 Rakennusten korko
99900 Tilikauden ylijäämä/alijäämä

7.5 Yhteenveto avustuksista

Avustuksen nimi	Avustuksen suunniteltu käyttö	Kenen budjetissa	TA 2023	Myönnetty 2023	Lisäinfo
KONSERNI PALVELUT					
Vähävaraisten yleishyödyllisten järjestöjen avustaminen	Järjestöjen tila-avustukset	Yhteiset toiminnot	6 000	6 000	Kunnanhallitus 19.6.2023, § 100
Palveluveloitteen mukainen allastoimintojen avustus	Avustus kohdistuu erityisryhmien allastoimintojen järjestämiseen Etelä-Nurmijärven alueella. Allastoimintoja ovat mm. allasterapia, allasjumppa, vauvauinti.	Yhteiset toiminnot	130 000	123 500	
Rajamäen Uimahalli Oy	Yleiskatteellinen toiminta-avustus	Yhteiset toiminnot	770 000	879 683	<i>Yleiskatteellinen avustus ja Hyvä Olo - kortti. Valtuusto myöntänyt 100 000 euron määrärahalisäyksen 4.10.2023.</i>
Sponsorointi- ja yhteistyöavustukset	Urheiluseurojen, urheilijoiden, seurojen ja muiden ryhmien sopimustyö ja tapahtumat	Viestintä- ja markkinointipalvelut	32 000	28 880	<i>Sponsorointipäätöksen perusteena on yhteistyökumppanin tuoma positiivinen julkisuus Nurmijärven kunnalle. Avustus myönnettiin hakemusten perusteella. Vuonna 2023 kunta sponsoroi mm. Solbacka Summer Games - esteratsastuskilpailua ja EVOC-pyöräilytapahtumaa, Nurmijärvi Maratonin sekä NJS:n edustusjoukkueita, Seven Ringettesin edustusjoukkuetta, SB-Pro naisten edustusjoukkuetta, muutamia yksilöurheilijoita sekä Rajamäen Rykmenttiä.</i>
SIVISTYS- JA HYVINVOINTITOIMIALA					
Toiminta-avustus	Kivi-juhlat	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	36 200	36 200	
Toiminta-avustus	Kulttuuriavustukset	Kirjasto- ja kulttuuripalvelut	39 500	39 800	
Toiminta-avustus	Nuorisoyhdistykset	Nuorisopalvelut	31 500	31 500	<i>myönnetty 39 800, käytetty 37 532</i>
Toiminta-avustus	Taiteen perusopetus, vapaa sivistystyö sekä muu opetus- ja kurssitoiminta	Koulutuspalvelut	243 180		
	Nurmijärven opisto			68 790	
	Musiikkiopisto			92 000	

Avustuksen nimi	Avustuksen suunniteltu käyttö	Kenen budjetissa	TA 2023	Myönnetty 2023	Lisäinfo
	Nurmijärven Opisto (kuvataidekoulu ja musiikkikoulu)			22 000	
	Nurmijärven Tanssiopisto			35 000	
	Nurmijärven Kivi-Juhlat (teatteri)			2 390	
	Muu opetus ja kurssitoiminta:				
	Taito Etelä-Suomi			23 000	
Nurmijärven Monitoimitalon vuokra-avustukset	Nurmijärven Monitoimitalon vuokra-avustukset	Koulutuspalvelut	198 630	198 630	
Toiminta-avustus	Urheiluseurojen avustus	Liikuntapalvelut	218 000	218 000	
Toiminta-avustus	Hyvinvointi	Hyvinvointipalvelut	54 000	52 000	<i>myönnetty 54 000, käytetty 52 000</i>
YMPÄRISTÖTOIMI ALA Yksityistieavustukset	Kunnossapito- ja perusparannusavustukset	Maankäyttö ja kaavoitus (kiinteistö- ja mittaustoimi)	500 000	500 000	<i>Asra 29.8.23, pykälät 29-30. Myönnetty yht. 500 000€</i>

ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

8. ALLEKIRJOITUKSET JA TILINPÄÄTÖSMERKINTÄ

NURMIJÄRVEN KUNNANHALLITUS

Nurmijärvellä 25.3.2024

_____
Virpi Raty

_____
Riikka Raekannas

_____
Maiju Tapiolinna

_____
Arto Hägg

_____
Jouni Maijala

_____
Kimmo Pirkkala

_____
Otto Suhonen

_____
Jenni Sandberg

_____
Kalle Mustonen

_____
Leni Niinimäki

_____
Petri Vaulamo

_____
Outi Mäkelä

Edellä oleva tilinpäätös on laadittu hyvän kirjanpitoavan mukaisesti.

Nurmijärvellä

_____
KPMG Julkistarkastus Oy

Mikko Luoma

KHT, JHT

Tilinpäätös allekirjoitetaan sähköisesti

Nurmijärvi

Nurmijärven kunta
PL 37, 01901 Nurmijärvi
Katuosoite: Kunnanvirasto, Keskustie 2 b
Puhelin: (09) 250 021
kunta@nurmijarvi.fi
www.nurmijarvi.fi

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 230 pages before this page

Dokumentet inneholder 230 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 230 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 230 sider før denne side

Detta dokument inneholder 230 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende

SIGNATURES**ALLEKIRJOITUKSET****UNDERSKRIFTER****SIGNATURER****UNDERSKRIFTER**

This documents contains 231 pages before this page

Dokumentet inneholder 231 sider før denne siden

Tämä asiakirja sisältää 231 sivua ennen tätä sivua

Dette dokument indeholder 231 sider før denne side

Detta dokument innehåller 231 sidor före denna sida

authority to sign

representative

custodial

asemavaltuus

nimenkirjoitusoikeus

huoltaja/edunvalvoja

ställningsfullmakt

firmateckningsrätt

förvaltare

autoritet til å signere

representant

foresatte/verge

myndighed til at underskrive

repræsentant

frihedsberøvende